

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA
FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES
DEPARTAMENT D'HISTÒRIA MODERNA I CONTEMPORÀNIA

**Tesi presentada i defensada per
Josep Antoni Pozo González
el 21 de juny de 2002**

Títol:

**EL PODER REVOLUCIONARI A
CATALUNYA DURANT ELS MESOS DE
JULIOL A OCTUBRE DE 1936 / CRISI I
RECOMPOSICIÓ DE L'ESTAT.**

ANNEXES I DOCUMENTS

Volum III

Director de tesi: Pere Gabriel i Sirvent

TRIBUNAL

President: Francesc Bonamusa Gaspà

Vocal: Susanna Tavera García

Vocal: Eulàlia Vega Masana

Vocal: François Godicheau

Secretari: Enric Ucelay-Da Cal

SUMARI	pàg. 2
ANNEX 1. El poder municipal a Catalunya 1934-1936	pàg. 5
1. Resultats eleccions municipals 1934 i candidatures presentades a les principals poblacions catalanes	pàg. 6
2. Evolució de la composició política dels principals ajuntaments Catalans (1934-1936)	pàg. 35
ANNEX 2. Els Comitès Locals (composició)	pàg. 39
ANNEX 3. La reorganització municipal a Catalunya a l'octubre de 1936	pàg. 65
DOCUMENTS	pàg. 144
DOCUMENTS. Referents a diferents Comitès Revolucionaris locals	pàg. 145
<i>a) Actes de constitució:</i>	
1. Acta de constitució del Comitè Executiu Antifeixista de Sant Pere de les Preses (Garrotxa)	pàg. 145
2. Acta de constitució del Comitè Local de Defensa Popular de Sudanell (Segrià)	pàg. 146
3. Acta de constitució del Comitè Local del Front Popular de Sunyer (Segrià)	pàg. 147
4. Acta de constitució del Comitè de Milícies Antifeixistes de Lles (Cerdanya)	pàg. 148
5. Acta de constitució del Comitè Local de les Milícies Antifeixistes de la Galera (Montsià)	pàg. 149
6. Acta de constitució del Comitè Antifeixista de Sant Miquel de Cladells (La Selva)	pàg. 150
7. Acta de constitució del Comitè Local del Front Popular de Vimbodí (Conca de Barberà)	pàg. 151
8. Acta de constitució del Comitè Local de Defensa de Sabadell (Vallès Occidental)	pàg. 153
9. Acta de constitució del Comitè Revolucionari Antifeixista de Torelló (Osona)	pàg. 154
<i>b) Bans, passis, autoritzacions, ...</i>	<i>pàg. 155</i>

10. Ban del Comitè de Defensa de Sitges	pàg. 155
11. Ban del Comitè Local de Defensa de Sabadell	pàg. 156
12. Passi del Comitè Revolucionari Antifeixista de Sant Feliu de Llobregat ..	pàg. 157
13. Autorització requisada per part del Comitè Central de Milícies	pàg. 158
14. Passi del Comitè Local Antifeixista de la Seu d'Urgell	pàg. 159
15. Convocatòria del Comitè de Milícies Antifeixistes de Sant Vicenç dels Horts i autorització per a portar arma del Comitè Local de Milícies Antifeixistes de l'Hospitalet de Llobregat	pàg. 160
<i>c) Informes de responsables del Comitè Central de Milícies (Secció Comarques) sobre composició de Comitès, mesures adoptades i armament del que disposen .....</i>	<i>pàg. 161</i>
16. Informe dels delegats Valdeperas i Jiménez (12-VIII-36)	pàg. 161
17. Informe que el delegat Joan Valdeperas, representant de la UGT en el Comitè Central Antifeixista (secció Comarques), presenta la consideració del Comitè del PSUC (13-VIII-36)	pàg. 170
18. Informe dels delegats Valdeperas i Jiménez (25-VIII-36)	pàg. 177
19. Informe de la gira iniciada i realitzada per Josep Castelo, del PSUC, Francesc Albiol, de la UGT, Manuel Perales, de la FAI i Enric Balada, de la CNT, en representació tots ells del Comitè d'Enllaç de les esmentades organitzacions [gira realitzada entre els dies 18 al 20 d'agost del 1936]	pàg. 182
<i>d) Circulars del Comitè Central de Milícies Antifeixistes (Secció Comarques) als Comitès Locals .....</i>	<i>pàg. 187</i>
20. Requerint dades sobre pagaments de subsidis a milicians, obres públiques, donatius de guerra, etc., per a que siguin trameses a la Secció Comarques del Comitè Central de Milícies Antifeixistes	pàg. 187
21. Requerint als diferents Comitès Locals per a que “legalitzin” la seva formació	pàg. 188
<i>d) Premsa dels Comitès i altres publicacions .....</i>	<i>pàg. 189</i>
22. “El Baluard de Sitges”, òrgan del Comitè de Defensa de Sitges	pàg. 189
23. “Brollador”, setmanari del Comitè Comarcal de les Milícies Antifeixistes de l'Alt Empordà	pàg. 190
24. L'actuació del Comitè Antifeixista d'Igualada del 19 de juliol al 27 d'octubre del 1936	pàg. 191
DOCUMENTS referents als Consells d'Obrers i Soldats	pàg. 196

25. Escrit de Dionís Eroles oposant-se a la possible dissolució dels Consells d'Obrers i Soldats com a conseqüència de la propera formació del Govern de la Generalitat (22-IX-36) ..... pàg. 196

DOCUMENTS referents a les Milícies del Front ..... pàg. 198

26. Subsidis dels milicians de Valls (Alt Camp) ..... pàg. 198

27. Nòmina dels milicians de Torelló (Osona) ..... pàg. 224

28. Organigrama d'una centúria ..... pàg. 227

DOCUMENTS referents als "impostos de guerra" ..... pàg. 228

29. Sant Vicenç dels Horts ..... pàg. 228

30. Relació del nou impost de guerra fet pel Comitè Antifeixista de Collbató ..... pàg. 229

DOCUMENTS referents a l'armament de la reraguarda ..... pàg. 230

31. Relació d'autoritacions atorgades per a retirar escopetes de caça del dipòsit d'armes de la Conselleria de Governació i Assistència Social [durant els mesos d'agost, setembre i octubre de 1936] ..... pàg. 230

32. Autorització del Departament de Governació pel Comitè de Milícies Antifeixistes de Cardona, per a poder retirar del dipòsit d'armes d'aquesta Conselleria, un fusell-metralladora i municions (14-VIII-36) ..... pàg. 232

33. Petició de lliurament d'armes del Comitè del Front Popular de Solsona al Conseller de Governació Josep M. Espanya ..... pàg. 233

34. Requisa d'armes i municions efectuada el dia 24 de juliol de 1936 feta pel Comitè Antifeixista de Collbató, complint l'ordenat per la nota anunciada pel dit Comitè ..... pàg. 234

DOCUMENTS. El miratge dels "consells municipals revolucionaris" ..... pàg. 235

35. Projecte de Carta municipal de l'Ajuntament d'Empori ..... pàg. 235

36. Resposta de la Comissaria Delegada de la Generalitat a Girona al projecte de Carta Municipal de l'Ajuntament d'Empori ..... pàg. 253

DOCUMENTS sobre l'Ordre Públic ..... pàg. 257

37. Reglament de la Junta de Seguretat Interior ..... pàg. 257

38. Inspecció de Vigilància de Sabadell. Escrit del Cap d'Inspecció a l'Alcalde de Sabadell sobre la integració de les Milícies Antifeixistes de reraguarda en les forces d'Ordre Públic i proposta d'organització dels serveis (23-X-36) ..... pàg. 261

39. Avals dels Consells d'Obrers i Soldats per a ingressar en el nou Cos de Seguretat ..... pàg. 265

DOCUMENTS sobre l'actuació de la Junta de Seguretat Interior (Secció Comarques) ..... pàg. 266

40. Actuació a Benissanet (Ribera d'Ebre), referent a un problema de col·lectivitzacions ..... pàg. 266

41. Actuació a Gurb (Osona), en relació a la composició de l'Ajuntament ... pàg. 273

ANNEX 1. El poder municipal a Catalunya (1934-1936)

1. RESULTATS DE LES ELECCIONS MUNICIPALS DEL 1934 I CANDIDATURES PRESENTADES, A LES PRINCIPALS POBLACIONS CATALANS*.

REGIÓ I: Baix Llobregat, Barcelonès, Maresme, Vallès Occidental i Vallès Oriental.

BAIX LLOBREGAT

Cornellà de Llobregat¹

Candidatures	Vots	Consellers
ERC	1061	11
Centre Republicà Radical	1029	5
Lliga Catalana	712	-
Partit Comunista de Catalunya	82	-
Front Obrer (BOC)	31	-

Esparreguera²

Candidatures	Vots	Consellers
Coalició Republicana	1317	11
Coalició d'Esquerres	1223	5

Gavà

Candidatures	Vots	Consellers
Foment Català Republicà	1205	11
Ateneu Catalanista Republicà	860	5
Casal Republicà d'Esquerra	6	

Martorell³

Candidatures	Vots	Consellers
Candidatura Proporcionalista Republicana	1312	8
Esquerra Republicana de Martorell	1132	4

---

* Aquest annex ha estat elaborat amb dades procedents del Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya, dels Llibres d'Actes Municipals corresponents a les localitats de referència, de la col·lecció de periòdics de l'època, i en alguns casos de les monografies i estudis locals que es citen a les notes. Fa referència a les principals poblacions catalanes -a banda de Barcelona ciutat- de les que hem pogut obtenir dades suficients com per a fer-nos una mínima composició. En alguns casos, la manca de documentació no ens ha permès oferir dades com els vots obtinguts, o les candidatures que es presentaren -nom de les candidatures, forces que les integraven, etc.-, però creiem que en conjunt, és representatiu de les tendències generals i dels diferents mecanismes que s'operaren a nivell local, i serveix per a oferir un quadre de les forces en presència, de l'evolució de la lluita política a la majoria de les poblacions catalanes durant el període comprès entre el gener del 1934 i juliol de 1936.

Molins de Rei⁴

Candidatures	Vots	Consellers
Federació Obrera	1845	11
Entesa Republicana	787	5

Olesa de Montserrat⁵

Candidatures	Vots	Consellers
Círcol Federal Democràtic Obrer (ERC)	1446	11
Defensa Ciutadana	1054	5

el Prat de Llobregat⁶

Candidatures	Vots	Consellers
Lliga Catalana	1297	11
	1232	5

St. Boi de Llobregat⁷

Candidatures	Vots	Consellers
Lliga Catalana	1720	11
Coalició d'Esquerres Republicanes	1498	5

St. Feliu de Llobregat⁸

Candidatures	Vots	Consellers
Centre Republicà Català Federal	1383	10
Defensa Ciutadana	633	4
Foment Català Republicà	511	2
Partit Republicà Federal	84	

St. Vicenç dels Horts⁹

Candidatures	Vots	Consellers
ERC	823	7
Unió Administrativa Republicana	555	3

Viladecans¹⁰

Candidatures	Vots	Consellers
Centre Català Republicà	622	10
[Lliga Catalana]	585	3

BARCELONÈS**Badalona¹¹**

Candidatures	Vots	Consellers
Candidatura Proporcionalista-Administrativa	6409	8
Front Obrer	387	-
ERC (en coalició amb altres organitzacions)	7604	16
Partit Comunista de Catalunya	66	-

P'Hospitalet de Llobregat¹²

Candidatures	Vots	Consellers
ERC	5214	
Candidatura Catalanista Republicana	3540	
Partit Republicà Radical	550	
Centre Republicà Democràtic Federal del Districte 5è	548	
Acció Republicana i Partit Republicà Democràtic Fed.	453	
Partit Comunista de Catalunya	62	

St. Adrià del Besòs¹³

Candidatures	Vots	Consellers
ERC-USC	838	[11]
Lliga Catalana	542	[5]
Partit Republicà Federal	325	
Unió Republicana	233	

Sta. Coloma de Gramenet¹⁴

Candidatures	Vots	Consellers
ERC-PRDF	1945	11
Lliga Catalana	1039	5
Partit Radical	302	-

MARESME**Arenys de Mar¹⁵**

Candidatures	Vots	Consellers
Lliga Catalana	1471	11
Centre Republicà Radical	749	5
Acció Catalana Republicana	223	-
Centre d'Esquerra Republicana	332	-

Calella¹⁶

Candidatures	Vots	Consellers
Unió Ciutadana-Acció Calellenca	1933	11
Coalició Socialista Republicana Obrera (ERC i USC)	1429	5
Partit Republicà Radical Autonomista	78	-

Canet de Mar¹⁷

Candidatures	Vots	Consellers
Lliga Catalana	1242	8
[ERC]	1178	4

Malgrat¹⁸

Candidatures	Vots	Consellers
Centre Català Republicà	982	8
Lliga Catalana	719	4

el Masnou¹⁹

Candidatures	Vots	Consellers
ERC		8
Lliga Catalana		4

Pineda			
	Candidatures	Vots	Consellers
	Socialistes Republicans	776	8
	Lliga Catalana	642	4

Premià de Mar			
	Candidatures	Vots	Consellers
	Juventut Republicana	879	8
	Popular Premianenca	703	4
	Partit Republicà Radical	46	

Vilassar de Dalt			
	Candidatures	Vots	Consellers
	Coalició d'Esquerres	200	8
	Unió Catalana	182	4
	Front Obrer	8	

VALLÈS OCCIDENTAL

Caldes de Montbui²⁰			
	Candidatures	Vots	Consellers
	Centre Democràtic Progressista-Coalició Republicana	1167	8
	Agrupació Republicana Liberal Independent	471	4

Castellar del Vallès²¹			
	Candidatures	Vots	Consellers
	Círcol Republicà Autonomista	1197	8
	Lliga Catalana	561	4

Cerdanyola del Vallès²²			
	Candidatures	Vots	Consellers
	Centre Federal i Unió de Rabassaires	756	8
	Casal Catalanista	555	4

Ripollet			
	Candidatures	Vots	Consellers
	Coalició d'Esquerra i Rabassaires	745	8
	Candidatura Administrativa	689	4

Rubí			
	Candidatures	Vots	Consellers
	Centre Democràtic Republicà	1770	11
	Defensa Ciutadana	1456	5

Sabadell²³			
	Candidatures	Vots	Consellers
	Coalició PRDF-ERC-USC	10.666	16
	Unió Ciutadana	7.123	8
	Partit Republicà Radical	755	-
	BOC	508	-
	Partit Radical Socialista	140	-
	Partit Comunista de Catalunya	62	-

St. Cugat del Vallès

Candidatures	Vots	Consellers
(Centre Republicà Radical)	1314	11
(Aliança Catalanista)	916	5

Terrassa²⁴

Candidatures	Vots	Consellers
Coalició d'Esquerres Republicanes Catalanistes	9.335	16
Defensa Ciutadana	8.023	8
Front Obrer	347	
Partit Comunista de Catalunya	64	

VALLÈS ORIENTAL**la Garriga²⁵**

Candidatures	Vots	Consellers
Lliga Catalana	734	8
Joventut d'Esquerra Republicana	[234]	4
Unió Esquerra Republicana	[194]	

Granollers²⁶

Candidatures	Vots	Consellers
Centre Catalanista Republicà	1766	12
Centre Radical d'Aliança Republicana	1312	4
ERC	1215	2
Unió Ciutadana	700	

Mollet del Vallès²⁷

Candidatures	Vots	Consellers
Centre Catalanista Republicà	1413	11
Lliga Catalana	1084	5

Baix Llobregat

¹ Dels 11 consellers obtinguts per la candidatura guanyadora, 10 pertanyien a l'ERC i 1 a la USC. D'aquesta manera, la victòria electoral de l'Esquerra, decidida per un estret marge de vots, posava fi al predominí que exercia el Partit Republicà Radical a la corporació municipal des de la proclamació de la República. No obstant, el canvi de majoria municipal es realitzà amb tota normalitat, establint-se entre els dos sectors una bona col·laboració tal i com anunciaren els respectius portaveus a la sessió en la que es constituïa el nou ajuntament resultant de les eleccions municipals, i que quedà reflectida amb la participació comuna en les diferents comissions municipals que es formaren. Després dels fets d'octubre, l'Ajuntament tornaria a ésser controlat pels radicals, fins que al febrer de 1936 del Front Popular portà de nou als consellers esquerrans a recuperar llurs càrrecs a l'Ajuntament, i als radicals a presentar la seva dimissió perquè segons manifestaren en un escrit explicatiu, el resultat de les eleccions significà un càstig per a l'opció política que ells representaven i per tant una desautorització per a continuar com a consellers (AH de Cornellà de Llobregat, *Llibre d'Actes*, 19 febrer 1936). Els radicals no assistiren a cap sessió durant el període comprès entre febrer i juliol de 1936, deixant per tant l'Ajuntament en mans exclusivament de l'ERC i la USC.

² La Coalició Republicana estava formada per membres del Partit Radical i de la Lliga, mentre que la Coalició d'Esquerres estava formada pels socis de l'ERC i la Unió de Rabassaires. Durant els fets d'octubre, l'Ajuntament fou assaltat i controlat durant unes hores, per la minoria esquerrana que va rebre el suport de la CNT. Fracassat el moviment, 4 dels cinc regidors de la Coalició d'Esquerres foren condemnats en un Consell de Guerra a diferents penes. Un cop reintegrats al febrer de 1936, l'ERC manifestà a través del seu portaveu, Miquel Galceràn, el seu rebuig a les paraules de benvinguda de l'Alcalde, i declarà que no podia existir cap companyerisme "en vista de la conducta observada per la coalició majoritària de l'Ajuntament" envers la minoria d'esquerres (Arxiu Municipal d'Esparreguera, *Llibre d'Actes Municipals*, 5 de març 1936). A partir del juliol de 1936, els suplents de la llista

esquerrana als quals s'afegiren d'altres elements designats per la Unió de Rabassaires i l'Ateneu d'Esparreguera –adherit a l'ERC–, substituïren els consellers de dretes cessats. Entre els designats per l'Ateneu, hi havia membres dels antics Sindicats d'Oposició com Enric Borràs, Demòfil Bargalló o Joan Jordà. Aquest últim s'integraria en el PSUC, essent el seu secretari, i un dels seus representants municipals a la reorganització municipal que es produí el 23 d'octubre.

³ Immediatament després de la sessió de constitució de l'Ajuntament l'1 de febrer de 1934, els 4 consellers electes de l'ERC deixaren d'assistir a les sessions municipals. Amb el breu parèntesi dels fets ocorreguts al poble a l'octubre de 1934, la majoria de dretes continuà al capdavant del govern municipal fins el juliol de 1936, moment en el que fou destituïda (Arxiu Municipal de Martorell, *Llibres d'Actes 1933-34, 1934-35, 1935-36*).

⁴ La candidatura impulsada per la Federació Obrera estava formada en la seva majoria per membres de la USC (9 dels 11 consellers que obtindria la coalició pertanyien a aquest partit), UGT i ERC (que obtingueren un conseller cadascuna). L'Entesa Republicana reunia a membres de la Lliga, Partit Nacionalista Republicà, independents i també a un representant de Nosaltes Sols. Els esdeveniments d'octubre de 1934 a Catalunya no afectaren a la majoria municipal de la Federació Obrera que s'abstingué de participar-hi. L'Ajuntament de Molins de Rei fou un dels pocs que no va ser destituït malgrat la seva filiació esquerrana.

⁵ La candidatura presentada pel *Círcol Federal Democràtic Obrer*, incloïa entre els seus candidats al dirigent local de la Unió de Rabassaires, Pere Subirana Arnau. La coalició *Defensa Ciutadana*, estava encapçalada pel conegut dirigent tradicionalista local Artur Font i comptava amb el suport de la Lliga. Com a conseqüència dels fets d'octubre, l'Ajuntament fou suspès i es nomenà un Alcalde-gestor el 31 de desembre de 1934, Ramon Matas Navarro, que actuà fins el 3 de maig de 1935, data en la que es constituí un nou Ajuntament amb la participació dels regidors de la Lliga i d'altres elements de la dreta local, els quals elegiren com a Alcalde Baldiri Margarit Roca. Les desavinences entre aquests últims, provocaren el nomenament de nous consellers gestors a començaments de gener de 1936 i l'elecció d'un nou Alcalde, Llorenç Zapater. En el cas d'Olesa, la reposició dels consellers de l'ERC un mes després, no significà l'abandó de l'Ajuntament dels consellers de la Lliga que havien estat elegits a les eleccions municipals de 1934, malgrat que el Ple municipal va acordar adherir-se a la proposició feta per l'Ajuntament de Figueres, en la que es demanava que el Parlament de Catalunya aprovés una Llei d'incapacitació política a tots els ciutadans que haguessin participat en els ajuntaments durant el període comprès entre octubre de 1934 i febrer de 1936 (Arxiu Històric Municipal d'Olesa, *Llibre d'Actes 1933-34, 1934-36, 1936-39*).

⁶ El nou Ajuntament es constituïria finalment el 24 de febrer, després de diversos recursos electorals presentats per la candidatura perdedora i amb discussions sobre l'aptitud legal d'un dels consellers de la majoria (Jaume Xirinachs), discussió endegada entre els propis consellers de la majoria, formada per una coalició d'ERC, ACR, i elements del sindicalisme agrari local (Josep Burgos, un dels consellers electes, era president de la Unió de Jornalers d'El Prat) i probablement de militants socialistes i/o de la UGT, i protestes de la Lliga per l'adopció del règim de Comissió de Govern, que varen ocupar una bona part de les sessions municipals. A banda de la destitució de tots els consellers de la majoria, els fets d'octubre varen suposar la detenció dels regidors Josep Burgos i Joan Bruxola, i de l'Alcalde Josep Gibert, qui va haver d'exiliar-se fins que va tornar al març de 1936 per a fer-se càrrec de nou de l'Alcaldia. Tot i la crida a la col·laboració que aquest últim va realitzar a la minoria de la Lliga, els consellers d'aquest partit abandonaren les tasques municipals a partir del febrer de 1936. La coalició majoritària va patir una crisi, amb la destitució de Xirinachs i la separació de dos dels seus components, els consellers Gaya Coll i Torres Pugès, els quals es declararen en minoria independent. Els consellers de la Lliga deixaren d'assistir a les sessions (AH d'El Prat de Llobregat, *Llibre d'Actes, 1934-1936*).

⁷ La *Coalició d'Esquerres Republicanes*, formada per membres de l'ERC i ACR, no aconseguí mantenir el control sobre el govern municipal que exercia des de l'any 1931. Aquests dos partits varen aconseguir que prosperés una impugnació sobre les eleccions municipals celebrades a l'abril de 1931 –guanyades per la Lliga– i que es tornés a repetir el procés que donaria finalment la victòria a una coalició formada per l'ACR i l'ERC, de la que resultaria elegit Alcalde, Baldiri Déu. Durant tot aquest període, les relacions entre la Lliga i la coalició esquerrana, foren tenses, com ho demostra el fet que a l'abril de 1932 la Lliga abandonés l'Ajuntament. No obstant, com a d'altres municipis, foren els successos d'octubre de 1934 els que varen marcar definitivament les diferències. Tot i que la majoria municipal de la Lliga, immediatament després dels fets, va fer aprovar una proposició en la que s'autoritzava a l'Alcalde per a realitzar “*quantas gestions entengui adients per aconseguir sigui reconeguda la manca de responsabilitat en els successos desenvolupats en aquesta vila els passats dies de la revolució, respecte als companys de consistori senyors Gaietà Mestres, Rebull, Vandellós i Petit*”, la minoria d'esquerres va protagonitzar en la sessió en la que tornaven a possessionar-se dels seus càrrecs, un dur atac contra els regidors de la Lliga, acusant-los de deladors, reptant-los a una controvèrsia pública per tal d'aclarir la seva actuació, i declarant que si els consellers de la majoria “*tinguessin decòrum i vergonya, haurien deixat el lloc que ocupen, doncs són indignes d'ocupar-los després del resultat de les eleccions*” (AM de St. Boi de Llobregat, *Llibre d'Actes*, 14 d'octubre 1934, 23 de febrer 1936). Durant els mesos posteriors, la minoria esquerrana es negà a col·laborar amb la majoria de la Lliga. El mes de juny de 1936, la Conselleria de Governació de la Generalitat de Catalunya decretava la suspensió i processament dels consellers que integraven la majoria de la Lliga, com a conseqüència del sumari obert per un suposat delictes de malversació de cabals. Els consellers havien d'ésser substituïts pels suplents de la llista presentada per la Lliga però com que no n'hi havia suficients, foren complementats pels suplents de la llista d'esquerres (AM de St. Boi de Llobregat, *Llibre d'Actes*, 18 juny 1936). D'aquesta manera, la coalició esquerrana tornava a fer-se amb el control municipal un mes abans de que esclatés la revolució.

⁸ L'ERC obtingué 10 consellers, 2 l'ACR i 4 la candidatura *Defensa Ciutadana*, formada pel Casal Tradicionalista, la Lliga i Independents. Malgrat la majoria existent a l'Ajuntament de St. Feliu de Llobregat, sembla que no es produí cap incident durant els fets d'octubre i que cap dels regidors fou processat o substituït.

⁹ A la candidatura d'ERC hi participaren elements socialistes –la USC tenia una secció que sortí molt reforçada després de la unificació, al juliol de 1933 amb la FC del PSOE, i la corresponent incorporació de l'Agrupació Socialista local– com Pere Panadés Urpinas, que resultà elegit. A St. Vicenç dels Horts, les relacions entre els consellers d'una i d'altra candidatura estigueren exemptes de les tensions i els enfrontaments que es donaren a d'altres llocs. Sens dubte, influí en aquesta actitud el fet que com a conseqüència del moviment d'octubre, tots els consellers fossin destituïts del seu càrrec. Les bones relacions es mantingueren durant els moments inicials de l'aixecament militar al juliol de 1936, tal i com queda reflectit a la sessió del dia 31 en la que tots els consellers –els que pertanyien al Front Popular i els de la minoria– condemnaren el moviment, i acordaren que l'Ajuntament continués amb la mateixa composició tot i que els consellers de la minoria no pertanyien al Front Popular perquè “*sempre (havien) demostrat el seu interès en col·laborar amb els senyors consellers de la majoria i com ells mateixos, a conseqüència dels fets d'octubre de 1934, també foren perseguits i destituïts del seu càrrec (...) i també durant els dies transcorreguts de l'actual estat de coses han prestat la seva més ferma col·laboració des del primer moment*” (AM St. Vicenç dels Horts, *Llibre d'Actes*, 31 de juliol 1936).

¹⁰ La majoria d'esquerres fou destituïda al 1935, després que ho fou l'Alcalde Llorenç Puig a l'octubre de 1934. L'Ajuntament que es constituí al maig de 1935 comprenia 3 representants de la Lliga i 3 de l'Acció Popular Catalana, entre els quals n'hi havia els 3 regidors de dretes d'elecció popular. Quan es reincorporaren els consellers destituïts d'ERC al febrer de 1936, els 3 consellers varen deixar d'assistir a les sessions municipals (AH de Viladecans, *Llibre d'Actes, 1933-35, 1935-37*).

Barcelonès

¹¹ La *Candidatura Proporcionalista-Administrativa* es formà a iniciativa de la Lliga Catalana, el Centre Tradicionalista i el Partit Radical. La candidatura del *Front Obrer* fou preconitzada pel BOC, mentre que la coalició "d'esquerres" estava integrada pel Centre Català, Centre Republicà Català, Centre d'Esquerra Republicana del Districte segon, Centre federal del barri de la Salut, USC, Acció Catalana i el Sindicat Agrícola de Badalona i Canyet. Per a aconseguir aquest ampli reagrupament entre els diferents centres republicans de la ciutat, havia intervingut una "alta autoritat catalana", segons insinuà *El Eco de Badalona* (6 gener 1934). Els 16 consellers obtinguts es repartien així: 10 per l'ERC (els diferents centres adherits), 3 per la USC, 2 pel Sindicat Agrícola i 1 per l'Acció Catalana. No va passar gaire temps quan la coalició va entrar en crisi per divergències amb un dels principals socis, la USC, que es constituí com a minoria separada. D'altra banda, la minoria de dretes havia deixat d'assistir als plens des del mes de març de 1934. Els fets d'octubre i la repressió que seguí, varen atenuar temporalment les diferències a l'interior de la coalició d'esquerres. Però amb la reposició al 1936 dels consellers destituïts, la crisi municipal es tornà a manifestar agreujada com a conseqüència de l'abandó de la USC d'un dels seus consellers (Lafarga) que es dona de baixa del partit. De febrer al juliol de 1936, els consellers de la Lliga continuaren sense assistir als plens, mentre que els 2 representants radicals, ho feren en una ocasió però hagueren d'abandonar la sessió davant la forta oposició dels socialistes i del públic present.

¹² La coalició entre l'ERC, el Partit Nacionalista d'Esquerra i el Partit Democràtic Federal, aconseguí 16 consellers, per 8 de la Lliga. Tots els consellers d'esquerres foren destituïts a l'octubre de 1934, moment en el que fou designat Alcalde-gestor Alfredo Martín Velázquez. El 2 de maig de 1935, es constituí l'Ajuntament amb representants de la Lliga, radicals i Acció Popular Catalana, essent nomenat Alcalde el radical Hilari Rabal. Amb la reposició dels consellers d'elecció popular, es va reemprendre la vida municipal amb la participació dels consellers de la Lliga, fins la seva destitució el 24 de juliol de 1936 (AH de l'Hospitalet, *Llibre d'Actes 1933-35, 1935-38*).

¹³ La minoria de la Lliga participà a la Comissió de Govern de l'Ajuntament constituït com a resultat de les eleccions municipals de 1934. Potser per aquesta raó, quan l'autoritat militar arran del sis d'octubre, requerí a les minories de la USC, ERC i Lliga per tal de que es possessin d'acord per a nomenar un Alcalde –car el titular havia estat suspès–, el portaveu de la Lliga es negà a facilitar cap nom per a ocupar el càrrec. Tot l'Ajuntament fou destituït i nomenat un Alcalde-gestor, Manuel Barba, qui exercí les seves funcions fins la constitució el 3 de maig de 1935 d'un nou ajuntament format pels consellers de la Lliga i d'altres elements de dretes. A la sessió de reposició, aquesta actitud dels consellers de la Lliga fou molt criticada pels representants de l'ERC i USC, els quals criticaren a aquella per haver permès que el poble "fos regit i administrat per persones de la més baixa reputació" i per haver deixat un deute econòmic de 20.000 pessetes (AM St. Adrià del Besòs, *Llibre d'Actes, 19 febrer 1936*). Els consellers de la Lliga no assistiren a cap sessió municipal durant el període comprès de febrer a juliol de 1936.

¹⁴ Dels 11 consellers que obtingué la coalició esquerrana, 2 eren federals. Com a conseqüència del moviment d'octubre, l'Alcalde, Josep González, i 3 regidors foren empresonats. En substitució de l'Alcalde fou designat per a ocupar el seu càrrec Narcís Font, de la Lliga. Al març del 1935 es reincorporaren alguns dels consellers inhabilitats, entre ells l'ex-Alcalde, i Font va posar a la seva disposició el càrrec però els regidors esquerrans li demanaren que continués. No obstant, el 5 de juny es constituí l'Ajuntament Gestor format per la Lliga i els radicals, en el que continuà exercint d'Alcalde Narcís Font. Aquest fet, seria posteriorment molt criticat pels seus adversaris en la sessió de reposició dels consellers destituïts i un dels representants de l'ERC manifestà que "la Lliga anà coaligada amb els enemics de Catalunya, de la República i de l'Estatut...", i afegí que "com a companys dintre del Consistori, no els hi tindrà més" (Montserrat Carreras, Helena Ruiz, *La República i la Guerra Civil a Sta. Coloma de Gramenet*, pàgs. 46-60).

Maresme

¹⁵ Després de les eleccions, la constitució de l'Ajuntament d'Arenys de Mar s'ajornà fins el 19 de març com a conseqüència de diverses reclamacions formulades. La Lliga que havia guanyat les eleccions i exercia com a majoria municipal en solitari, a partir de febrer de 1936 passaria a ésser l'únic partit que participà a les sessions municipals degut a la inassistència dels regidors radicals (AH Arenys de Mar, *Llibre d'Actes 1934-36*).

¹⁶ La victòria electoral de la Lliga posà fi a la gestió municipal duta a terme des del 1931 pels regidors de la coalició ERC-USC-Radicals. En aquesta ocasió, els radicals anaren en solitari a les eleccions, mentre que l'ERC i la USC es presentaren juntes en la Coalició Socialista Republicano Obrera. Amb el nou Ajuntament, el desacord entre la majoria de la Lliga i els consellers de l'ERC-USC en pràcticament tots els temes municipals anà creixent, agreujant-se amb la derogació d'algunes de les disposicions laicistes del període anterior i per les conseqüències de la situació política a Catalunya a mitjan 1934. A diferència d'altres localitats del Maresme, en les que la victòria del Front Popular al febrer de 1936 portà a la dimissió als consellers de la Lliga, a Calella, aquest partit continuà exercint com a majoria municipal fins al juliol de 1936. (v. Jordi Amat Teixidó, *República i Guerra Civil a Calella, 1931-1939*).

¹⁷ Desconeixem el nom de la candidatura que s'enfrontà a la de la Lliga, però és segur que incloïa membres d'ERC, USC i Acció Catalana. La majoria municipal de la Lliga va perdre el control de l'Ajuntament al febrer de 1936, quan els seus membres varen presentar tots la dimissió, uns al·legant problemes de salut i d'altres excusant-se per les seves ocupacions personals. D'aquesta manera la minoria formada per l'Esquerra, USC i AC, governaria l'Ajuntament a partir d'aquesta data fins el mes d'agost, moment en el que les circumstàncies imposaren nous canvis (AM Canet de Mar, *Llibre d'Actes, 19 febrer, 28 d'agost de 1936*). En qualsevol cas, el resultat de les eleccions del 16 de febrer i l'ambient d'hostilitat que des dels sectors esquerrans es dirigia contra d'ells, de bon segur fou determinant en llur decisió. La violència amb la que es manifestaria posteriorment els enfrontaments i la lluita política, queda patent en el fet que dos dels consellers i el propi alcalde fossin víctimes de la repressió desfermada contra els elements de dretes (J.M. Solé i Sabaté, J. Villarroya i Font, *La repressió a la reraguarda de Catalunya 1936-1939*, vol. II, pàg. 145).

¹⁸ En les eleccions municipals de 1934, l'Esquerra reedità la victòria electoral que havia obtingut al 1931. Només el parèntesi provocat per la destitució dels seus consellers arran del moviment d'octubre, va interrompre la seva gestió al capdavant de

l'Ajuntament. Al febrer de 1936, l'actitud conciliadora de l'Alcalde i diputat al Parlament de Catalunya, Francesc Arnau, en el moment en el que els consellers d'ERC prenen de nou el càrrec, no va estalviar que posteriorment es dedicés tota una sessió municipal a recriminar severament als consellers de la Lliga per haver acceptat formar part de l'Ajuntament governatiu, atribuint-los un "*delicte d'usurpació de funcions*" (AM Malgrat de Mar, *Llibre d'Actes*, sessions corresponents als dies 17 i 23 de febrer de 1936). Després d'aquesta primera sessió, els consellers de la Lliga no tornarien a assistir a cap altra més, fins que foren oficialment destituïts al mes d'agost.

¹⁹ Després dels fets d'octubre, la minoria de la Lliga es faria càrrec de l'Ajuntament i el seu portaveu, Joaquim Piera, seria designat Alcalde. A partir de la reposició dels consellers d'Esquerra cessats, la pressió contra els regidors de la Lliga es faria notar: dels quatre que formaven el grup municipal, dos es declararen independents en la sessió del Ple en la que el portaveu d'ERC, Pere Estapé, exigí dels consellers que varen aprovar durant el període de l'Ajuntament gestor, una subvenció a una escola religiosa, el reintegrament de la quantitat lliurada. A la pràctica, la Lliga es quedà amb un únic representant a l'Ajuntament –que deixaria d'assistir a les reunions a partir del mes de maig de 1936- car el seu portaveu, Joaquim Piera, ja havia presentat la dimissió al setembre de 1935. D'altra banda, el cap del grup municipal de l'ERC, Estapé, abandonà el partit al maig de 1936, per a adherir-se a l'Estat Català, organització a la que representaria des de l'Ajuntament (AM d'El Masnou, *Llibre d'Actes*, 1933-37).

Vallès Occidental

²⁰ La candidatura guanyadora estava formada per una coalició molt heterogènia del republicanisme local ("azañistes", federals, radicals, ERC i possiblement, ACR. Després dels fets d'octubre, tots els consellers d'aquesta coalició foren suspesos i fou designat Alcalde-gestor, qui fins aquest moment havia ocupat el càrrec d'Alcalde segon, Joan Casademont Clapés. Igualment, les sessions públiques de l'Ajuntament foren suspeses fins al maig de 1935, moment en el que es constituí un nou consistori amb la participació de la Lliga i els radicals i en el que Isidre Anglès –un republicà radical que havia format part de la Comissió de Govern a l'anterior Ajuntament- fou elegit Alcalde. Al febrer de 1936, el plantejament fou la reposició de tots els consellers d'elecció popular, inclòs Isidre Anglès que havia participat a l'Ajuntament governatiu. No obstant ésser acceptada la seva petició per a prendre possessió del càrrec, Anglès ja no assistiria al cap sessió des de la reposició de l'Ajuntament. Només foren substituïts dos consellers: Joan Casademont, l'Alcalde-gestor designat per l'autoritat militar –qui al maig de 1935 va presentar la dimissió i no va voler participar a l'Ajuntament que es constituiria amb la Lliga- i la de Joan Coll, que havia mort (AH Caldes de Montbui, *Llibres d'Actes 1934-1936, 1936-1937*).

²¹ Malgrat l'agre polèmica que s'encetà entre la majoria municipal d'ERC i la minoria de la Lliga -en el moment en el que els primers recuperaven el seu càrrec al febrer de 1936-, a propòsit de les actuacions realitzades per l'Ajuntament de designació governativa, el consistori municipal es va mantenir amb la presència de les dues forces polítiques fins al juliol de 1936 (AM de Castellar del Vallès, *Llibre d'Actes*).

²² A partir de la constitució de l'Ajuntament resultant de les eleccions municipals de 1934 i fins als fets d'octubre, l'enfrontament dialèctic entre els consellers de l'ERC i els de la Lliga anà progressivament en augment. A les tensions produïdes pels debats sobre la política laicista de la majoria, s'afegí a l'estiu de 1934, la qüestió del contenciós existent sobre la Llei de Contractes de Conreu, un tema del que feren bandera alguns dels consellers de l'Ajuntament, pagesos de professió i rabassaires integrats a la candidatura de l'ERC. Entre octubre de 1934 i febrer de 1936, l'Ajuntament estigué en mans inicialment d'un Alcalde-gestor –el radical Joan Pagès- i posteriorment dels radicals i la Lliga. La col·laboració entre aquestes dues formacions polítiques es mantingué fins al gener de 1936, moment en el que la Lliga, davant la propera convocatòria electoral, intenta desmarcar-se dels seus socis a l'Ajuntament de designació governativa. A partir de la reposició dels consellers de l'ERC al febrer de 1936, la Lliga abandonarà les tasques municipals (v. Miquel Sánchez, *La Segona República i la Guerra Civil a Cerdanyola 1931-1939*).

²³ Dels 16 consellers que obtingué la coalició guanyadora, 10 corresponien als federals, 5 a l'Esquerra i 1 a la Unió Socialista de Catalunya. La poderosa Federació Local de Sindicats –els trentistes expulsats de la CNT al 1932, vinculats als Sindicats d'Oposició- que agrupava a la immensa majoria del proletariat sabadellenc, donà suport a la coalició esquerrana, mantenint així la tradicional bona relació existent entre els federals i els sindicalistes. No obstant, com a conseqüència dels fets d'octubre i de l'actitud que tingueren durant els esdeveniments l'Alcalde –el federal Magí Marcè- i alguns dels consellers del Círcol Republicà Federal, aquestes relacions quedaren políticament trencades entre els dos sectors. Fins i tot, els sindicalistes de la FLS organitzaren a l'abril de 1936 un acte públic d'acusació contra Magí Marcè i d'altres dirigents federals i establiren una estratègia de pressió que acabaria amb la dimissió de l'Alcalde al mes següent. D'altra banda, els consellers de la Lliga –que varen ésser durament criticats en la sessió de reposició de l'Ajuntament al febrer de 1936- foren destituïts del seu càrrec de forma irregular, al declarar el consistori municipal la seva incapacitació en aplicació de la Llei aprovada pel Parlament de Catalunya tot i que aquesta feia només referència a les persones no elegides per sufragi (Andreu Castells, *Sabadell Informe de l'Oposició / Del terror a la Segona República*).

²⁴ La Coalició d'Esquerres Republicanes Catalanistes estava formada per les diferents faccions del republicanisme local. La candidatura "Defensa Ciutadana" estava constituïda per la Lliga i el Círcol Tradicionalista. L'Alcalde elegit fou Samuel Morera, d'ERC. Al febrer del 1936, després del parèntesi de la destitució de la majoria d'esquerres, una vegada tots els consellers prengueren possessió novament del càrrec, la minoria de dretes deixà d'assistir a les sessions.

Vallès Oriental

²⁵ No hem pogut establir a què responien exactament les dues candidatures republicanes presentades a les eleccions. Joan Garriga i Andreu, en el seu llibre *Revolta i Guerra Civil a la Garriga*, només assenyalà que "dins del grup d'Esquerres, l'Esquerra Republicana de Catalunya, va ser el partit que seguí en vots a la Lliga, i la Unió d'Esquerres la coalició que seguí en vots al partit que guanyà per la minoria (pàg. 20). L'Alcalde elegit fou Esteve Rocafort Garriga.

²⁶ El Centre Catalanista Republicà estava adherit a l'Acció Catalana Republicana, partit que a Granollers gaudia d'una forta influència. Arran dels fets d'octubre, l'Alcalde Esteve Camillo i tots els consellers foren destituïts.

²⁷ La candidatura presentada pel Centre Catalanista Republicà guanyà les eleccions davant de la que presentà la Lliga i enmig d'una campanya que la majoria d'esquerres va denunciar pels procediments caciquils emprats en la mateixa per la dreta. Precisament aquesta qüestió i el fet que un dels consellers de la minoria que havia de prendre possessió del càrrec en substitució d'un dels candidats electes, fos el director d'un periòdic –"Realitats"- que segons l'esquerra s'havia distingit per realitzar una campanya difamatòria durant les eleccions, avivà la polèmica. Després d'octubre de 1934, la Lliga no va voler participar a l'Ajuntament governatiu perquè varen posar com a condició per a participar-hi, que els representants fossin de la llista votada a

---

les eleccions municipals de 1934. Tot i això, la Lliga deixà d'assistir a les sessions municipals a partir de febrer de 1936, a excepció d'un dels seus consellers que es passaria a l'ERC (AHM de Mollet del Vallès, *Llibre d'Actes*, 1923-1935, 1935-1937).

REGIÓ II: Alt Empordà, Baix Empordà, Garrotxa, Gironès i la Selva.**ALT EMPORDÀ*****Figueres¹***

Candidatures	Vots	Consellers
Federació Republicana Socialista de l'Empordà	2724	12
Unió Ciutadana	1248	6
Candidatura Republicana Radical	384	
Unió Socialista de Catalunya	81	
Bloc Obrer i Camperol	61	
Partit Comunista de Catalunya	13	

BAIX EMPORDÀ***la Bisba²***

Candidatures	Vots	Consellers
Partit Republicà Federal d'ERC		8
Lliga Catalana		4

Palafregell³

Candidatures	Vots	Consellers
Unió Republicana d'Esquerra		11
Lliga Catalana		5

Palamós⁴

Candidatures	Vots	Consellers
ERC		11
Lliga Catalana		5

St. Feliu de Guíxols⁵

Candidatures	Vots	Consellers
Centre Republicà Federal Català	2360	11
Lliga Catalana	960	5

GARROTXA***Olot⁶***

Candidatures	Vots	Consellers
Coalició i Defensa Ciutadana	2227	12
Front Obrer d'Esquerra	2186	4
Casal Català	859	2

GIRONÈS***Banyoles⁷***

Candidatures	Vots	Consellers
Unió de Dretes		5
USC i Agraris		4
ERC i ACR		7

Girona⁸

Candidatures	Vots	Consellers
Unió i Defensa Ciutadana	3788	16
ERC	3741	8
ACR	376	
BOC	170	
Partit Republicà Radical	165	
Dreta Social Agrària	152	

Salt⁹

Candidatures	Vots	Consellers
Centre Republicà	690	11
Popular Administrativa	676	5
Aliança Obrera Pagesa	517	-

LA SELVA**Blanes¹⁰**

Candidatures	Vots	Consellers
Acció Catalanista	1611	11
Casa del Pueblo	1581	5

Alt Empordà

¹ La poderosa Federació Republicana Socialista de l'Empordà assolí de nou la victòria electoral, reeditant la majoria que també aconseguí al 1931. En aquesta ocasió va rebre el suport del Centre Federalista Empordanès i d'un sector del Centre Republicà Radical Autonomista dirigit per López-Rodríguez, enfrontat amb un grup de dissidents encapçalats per Bancells i Rutllan que presentaren una candidatura radical. La FRSE es faria càrrec en solitari del govern municipal, rebutjant qualsevol col·laboració amb la minoria a la que qualificà de "conglomerat d'elements heterogenis representatius del carlisme, de la dreta republicana, de la Lliga i de la Dictadura, coberts barrejament amb un pavelló de catalanitat" (Empordà Federal, 3 febrer 1934). Després dels fets d'octubre i de la destitució de tots els consellers de la FRSE, la Lliga participà en la Comissió Gestora presidida per Frederic Tabar i, posteriorment al maig de 1935, a l'Ajuntament de designació governativa en col·laboració amb els radicals "dissidents" i els representants d'Acció Popular Catalana. No obstant, la Lliga no acceptà cap càrrec en la Comissió de Govern d'aquest Ajuntament i fins i tot, es retirà momentàniament en protesta per la decisió de l'Alcaldia de substituir la llengua catalana de la vida municipal, qüestió que quedà resolta després que els consellers de l'Acció Popular Catalana fossin cridats a l'ordre pels seus dirigents de Barcelona. Els representants de la CEDA catalana a l'Ajuntament figurenc dimitiren al desembre de 1935, deixant el consistori en mans dels radicals i de la Lliga. Aquests últims, hagueren d'aguantar el "xàfec" durant la sessió en la que els consellers de la FRSE prenién de nou el càrrec, i en la que es llegí una carta de Puig Pujades —un dels seus dirigents, que havia estat Comissari de la Generalitat a Girona quan el sis d'octubre i que havia estat condemnat a 30 anys de presó— en la que deia que el poble figurenc "es sentia avergonyit per un govern municipal d'esquirols i pervinguts" i recomanava "la major cura en la desinfecció de tots els serveis barrejament malmentats per la intromissió de mans ingetes i pecadores" (La Veu de l'Empordà, 22 febrer 1936). Ultra això, l'Ajuntament va prendre l'acord d'adreçar-se a tots els municipis de Catalunya, per a demanar al Parlament Català la promulgació d'una llei que incapacités políticament per un determinat temps, a tots els ciutadans que haguessin actuat en incorporacions d'elecció popular en el temps comprès entre el 6 d'octubre de 1934 al 16 de febrer de 1936 (Empordà Federal, 22 febrer 1936). Naturalment, la Lliga protestà enèrgicament pel contingut d'aquesta carta. L'Alcalde, Marià Pujulà, intentà excusar-se dient que no es referia a la minoria de la Lliga sinó als consellers gestors, però no fou suficient. La minoria de la Lliga anuncià al mes de març que no acudirien a la sessió convocada i que es reservaven "per l'esdevenidor la seva més àmplia llibertat d'acció" (La Veu de l'Empordà, 7 març 1936). Al mes de juny però, els consellers de la Lliga tornarien a participar a les sessions municipals.

Baix Empordà

² A diferència de les eleccions municipals de 1931, en aquesta ocasió les dues entitats polítiques més importants de la localitat, l'Ateneu Pi i Margall i l'Escut Emporità lluitaren enfrontades. Durant el període febrer-juliol de 1936, els consellers de l'ERC foren els únics en assistir a les sessions municipals. La minoria de la Lliga havia presentat la seva dimissió irrevocable el 17 de febrer, l'endemà de les eleccions que donaren el triomf al Front d'Esquerres, potser preveient l'actitud amb la que es trobarien en cas de continuar com a consellers. En efecte, dos dies després, a la sessió municipal en la que es discutiria l'actuació de l'Ajuntament gestor, el portaveu d'ERC qualificà l'actuació dels consellers de la Lliga "d'esquirolatge i de traïció", i censurant-los durament (AHC La Bisbal d'Empordà, Llibre d'Actes, 19 febrer 1936).

³ La Unió Republicana d'Esquerra estava adherida al Partit Republicà Federal Nacionalista de les comarques gironines fundat al juny de 1923 i que posteriorment formaria part de l'ERC. La seva majoria municipal aprovaria el funcionament en règim de Comissió de Govern, amb el vot en contra dels representants de la Lliga que el titllaren d'antidemocràtic. L'Alcalde elegit fou Martí Jordi Frigola, qui al setembre de 1936 fou nomenat Comissari de la Generalitat a Girona. Després del triomf electoral del Front d'Esquerres, la Lliga deixà d'assistir a les sessions municipals fins que foren oficialment destituïts a l'agost de 1936 (AM Palafrugell, Llibre d'Actes 1933-34, 1935-36).

⁴ A Palamós la destitució dels consellers d'ERC com a conseqüència del sis d'octubre i la seva reposició al febrer de 1936, no significà l'abandonament de la minoria de la Lliga de les sessions municipals, fins que aquesta fou substituïda a l'inici de la guerra civil. En la sessió en la que es restituïa l'Ajuntament elegit a les eleccions municipals de 1934, el portaveu de la Lliga manifestà

paraules de col·laboració i amistat amb la majoria municipal que foren contestades d'ídèntica manera pel representant d'ERC (AM de Palamós, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 18 de febrer de 1936). Sembla que aquesta actitud mútua vingué facilitada pel fet que els consellers de la Lliga que participaren a l'Ajuntament governatiu constituït al maig de 1935 – exclusivament els d'elecció popular – estigueren enfrontats amb la resta de consellers dretans designats per decret.

⁵ Les eleccions municipals de 1934 donaren la victòria a la candidatura presentada pel Centre Republicà Federal Català –en la que també participà l'Acció Catalana–, després que les del 1931 fossin guanyades per la mateixa entitat sense necessitat de que hi hagués lluita electoral, en aplicació de l'article 29 de la Llei electoral. La participació electoral fou menor que a les eleccions de novembre de 1933 i es desenvoluparen enmig d'una certa indiferència segons denunciava un setmanari d'informació local (*La Costa Brava*, 20 gener 1934).

La Garrotxa

⁶ La coalició guanyadora estava formada per la Lliga i la Joventut Tradicionalista i tingueren el suport del periòdic *El Deber*. Dels 12 consellers que obtingueren, 9 pertanyien a la Lliga i 3 a la Joventut Tradicionalista. El Front Obrer d'Esquerra fou constituït per l'ERC, que va rebutjar Paliança amb el Casal Català per poc esquerrà, i el BOC. Precisament per aquesta qüestió, el Centre Obrer –una entitat de llarga tradició a Olot fundada l'any 1894– renuncià a participar a les eleccions i va deixar als seus socis llibertat de vot tot i que el seu secretari, Joaquim Carbona, formà part de la candidatura ERC-BOC. Dels quatre consellers que obtingué aquesta coalició, tres pertanyien a l'ERC i 1 al BOC. Per últim, el Casal Català, que estava adherit a l'Acció Catalana Republicana, obtingué 2 consellers al voltant d'una candidatura encapçalada per Joan de Garganta. A partir de febrer de 1936, les minories que formaven l'ERC-BOC i l'ACR, es farien amb el control de l'Ajuntament, davant l'abandonament dels seus llocs d'alguns dels consellers de la majoria de dretes.

Gironès

⁷ A Banyoles l'ERC que no disposava d'una organització sòlida es presentà finalment en una candidatura conjunta amb l'ACR. Sembla que fins a última hora, estigué oberta la possibilitat de constituir una candidatura engegada pels partidaris d'"*Esquerra Republicana, Acció Catalana, socialistes i comunistes*" (*El Banyolí*, 10 desembre 1933). Si més no, això és el que anunciava potser per a estimular el reagrupament de totes les forces locals de dretes que si que es materialitzà en la Unió de Dretes, patrocinada per la Lliga i la Unió Democràtica de Catalunya que integrava elements "*de diferents tendències polítiques que tenint mancomunadament la Religió catòlica per norma de llur actuació, aspiren a l'enaltiment de la Pàtria i a la pau i prosperitat de Banyoles*" (*El Banyolí*, 10 desembre 1933). La candidatura de socialistes i agraris, estava impulsada per la Federació Agrària Social Obrera, formada pel Sindicat Local de Treballadors, el Sindicat Agrari d'Acció Social i la USC –aquesta última reorganitzada després de la crisi que portà a la dissolució de la secció local i a l'expulsió al novembre de 1932 del seu dirigent R. Llapart, acusat pel Comitè Executiu de la USC de realitzar pactes electorals no satisfactoris. Precisament, aquest últim presentà una candidatura presumiblement amb d'altres expulsats de la USC, però desconeixem el seu resultat (*El Banyolí*, 25 desembre 1933). Al contrari del que va succeir a d'altres poblacions, al febrer de 1936, la reposició de l'Ajuntament popular no es realitzà sota un ambient de revenja i enfrontaments. A la sessió en la que es reintegraven els consellers destituïts, Isidre Palmada representant d'Unió Democràtica de Catalunya pronuncià unes paraules de salutació envers aquests i l'esquerrà Jaume Massó, que recuperava l'Alcaldia va agrair al cap de la minoria, Miquel Boix, la seva actuació a favor dels presos durant el període que fou Alcalde gestor. Però malgrat aquesta cordialitat inicial, els consellers de dretes que assistien a les sessions municipals –Boix, Palmada i Prat– deixaren de fer-ho al mes de maig, quan la tensió política i l'agressivitat verbal pujà de to i després que la majoria acordés posar en mans del Jutjat el tema d'una denúncia falsa realitzada per membres de l'Ajuntament gestor, contra els consellers Joaquim Cufí i Josep Carles, tots dos dirigents també de l'Acció Social Agrària, i que els hi va costar la presó (AHC de Banyoles, *Llibre d'Actes*, 4 març 1936; l'escrit de denúncia que es va presentar davant el Jutjat: carpeta *Ordre Públic 1933-36*). Així doncs, l'Ajuntament de Banyoles estava format al juny de 1936 per una combinació d'ERC, ACR, USC i Agraris, entre els qui havia Josep Carles, que probablement ja era del POUM. Aquesta heterogènia majoria municipal, va fer un "amago" de dimissió a finals de maig, en protesta perquè el delegat d'Ordre Públic de Girona, qui segons l'opinió dels consellers era de "dreta", va deixar en llibertat un grup de militants de Falange que havien estat detinguts per ordre de l'Alcalde, com a responsables de l'assalt al centre d'un partit obrer i de retolar la casa del propi Alcalde. La cosa, però, no anà més lluny i després d'una entrevista de l'Alcalde amb el Comissari de la Generalitat a Girona, es va retirar la dimissió (*Llibre d'Actes*, sessió 3 juny 1936).

⁸ La candidatura que aglutinava a la Lliga, tradicionalistes i monàrquics, guanyà per un estret marge de vots i enmig d'una campanya de violències i coaccions segons alguns diaris locals (v. *Diari de Girona* i *L'Autonomista* del 15 de gener de 1934). La majoria de dretes governà ininterrompudament fins al juliol de 1936

⁹ La candidatura presentada pel Centre Republicà s'imposà amb un ajustat triomf, que possibilità que els homes del republicanisme local continuessin controlant el municipi fins al juliol de 1936, després que a les eleccions de novembre de 1933 les dretes aconseguissin també la victòria per la mínima. Arran dels fets d'octubre, els locals dels republicans i del Sindicat Únic foren clausurats tot i que l'Ajuntament no fou suspès. Segons els autors d'un estudi local, la candidatura anomenada Aliança Obrera i Pàgina estava "*patrocinada pels sectors comercials i potser fins i tot algun camperol*" (Josep Burch, Montserrat Vivern, *El poble de Salt durant la Segona República*, pàg. 73).

Les relacions entre la majoria republicana i la minoria de la Lliga sembla que estigueren exemptes de la tensió d'altres llocs, potser pel fet que la lliga no va arribar mai a estar constituïda com a un partit estructurat a Salt. A començaments de juliol, dies abans de que esclatés la guerra i la revolució, l'Alcalde Manuel Termes presentà la dimissió com a conseqüència del conflicte de la casa "Coma i Cros", i perquè no va voler utilitzar la força pública contra els treballadors, actitud que fou recolzada per la minoria de la lliga (AH de Salt, *Llibre d'Actes 1935-37*, sessió corresponent al dia 10 juliol 1936).

La Selva

¹⁰ Les eleccions municipals de 1934 suposaren un canvi en la majoria de govern municipal. L'entitat *Acció Catalanista*, adherida a la Lliga, guanyà les eleccions i l'Alcaldia que fins aquest moment havia estat ocupada pel dirigent radical i de la Casa del Poble, Bru Centrich. Al febrer del 1934, la Casa del Poble acordà separar-se del Partit Radical i ingressar a l'ERC (*L'Autonomista*, 7 febrer i 8 juny 1934). Els 5 consellers de l'ERC es negaren al febrer del 36 a prendre possessió del càrrec del que foren destituïts a l'octubre del 1934, perquè consideraven que tots els consellers de la Lliga havien de dimitir. A partir d'aquest moment, els consellers esquerrans es retiraren de l'Ajuntament, deixant aquest en mans de la majoria de la Lliga que l'exercí fins al juliol. Molt probablement, en aquesta actitud que prengueren els consellers esquerrans influí poderosament el plet contenciós-administratiu incoat per l'Ajuntament.

REGIÓ III. Alt Camp, Alt Penedès, Baix Penedès, Garraf, Tarragonès.

Alt Camp

Valls¹

Candidatures	Vots	Consellers
Front Únic d'Esquerres	2.962	12
Unió Ciutadana	2.699	6

Alt Penedès

Vilafranca del Penedès²

Candidatures	Vots	Consellers
Coalició d'Esquerres Republicanes	2.595	11
Candidatura Vilafranquina	2.475	5

St. Sadurní d'Anoia³

Candidatures	Vots	Consellers
ERC	1121	8
Bloc Catalanista Republicà	887	4

Subirats

Candidatures	Vots	Consellers
ERC	640	
USC	530	

Baix Penedès

el Vendrell⁴

Candidatures	Vots	Consellers
Coalició de Dretes	864	8
Coalició d'Esquerres	655	4
BOC	653	-

Garraf

Sitges⁵

Candidatures	Vots	Consellers
Concòrdia Sitgetana	1728	11
Coalició Republicana-Socialista	925	5

Vilanova i la Geltrú⁶

Candidatures	Vots	Consellers
Coalició d'Esquerres Republicanes	4.155	12
Centre Autonomista de Lliga Catalana	2.102	6
BOC	292	-

Tarragonès

Tarragona⁷

Candidatures	Vots	Consellers
Coalició d'Esquerres Republicano-Socialista	5819	16
Unió Ciutadana	3920	8
Candidatura Republicana d'Aliança Obrera d'Esquerres	784	-
Unió Democràtica de Catalunya	207	-
Partit Nacionalista Català	115	-

¹ La Coalició formada per l'Esquerra Republicana de Catalunya, la Unió Socialista de Catalunya, el Bloc Obrer i Camperol i els "marcelinistes", constituïren la candidatura del Front Únic d'Esquerres que obtingué 12 regidors (7 d'ERC, 3 USC, 1 BOC, i 1 marcelinista, com a republicà independent) i es féu amb la majoria municipal, substituint la majoria existent fins aleshores formada majoritàriament per regidors marcelinistes, del Centre d'Unió Republicana, Centre Catalanista Republicà i d'Estat Català, que varen guanyar les eleccions municipals del 1931. La candidatura formada per la Lliga, carlins i radicals -Unió Ciutadana-obtingué 6 regidors (2 de la Lliga Catalana, 2 carlins, 1 radical, i 1 independent). L'Alcalde elegit fou Victorià Casaprima, de l'ERC. Els fets d'octubre varen tenir com a conseqüència la destitució de la majoria municipal, que fou reposada en la seva totalitat el 28 de febrer del 1936. A Valls, els regidors de la Lliga, així com la resta de la minoria de dretes, continuaren participant de les tasques municipals amb normalitat. El portaveu de la Lliga a l'Ajuntament, Pere Batalla Andreu, declarà a la sessió en la que l'Alcalde i altres regidors electes que havien estat destituïts a l'octubre de 1934, prenen possessió de nou del càrrec que "per convicció i sentiment personal [celebrava] la reintegració dels companys amnistiats" i que ratificava a l'Alcaldia "l'oferiment que en nom de Lliga Catalana va fer-li, en possessionar-se el Sr. Casaprima" (AM Valls, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent al dia 28 de febrer del 1936).

² La Coalició d'Esquerres Republicanes, guanyadora per un estret marge de vots, estava formada pel Centre Republicà Federal, ERC i ACR, i obtingué 11 consellers. El Centre Republicà federal -resultat de la fusió realitzada pel Centro Republicano Federal Radical i la Joventut Federal, al juliol de 1932- havia gaudit d'una certa influència durant els primers anys del període republicà. De fet, el primer alcalde de la República fou Josep Masachs, un federal, i el setmanari, *Fructidor*, tenia una àmplia trajectòria. Això no obstant, lentament anà perdent influència, especialment a partir de la dimissió de Massachs al 1932, qui acabaria participant a la Candidatura Vilafranquina a les eleccions de 1934. El Centre d'Esquerra Republicana (ERC) ja havia obtingut a les eleccions municipals del 1931, 3 consellers. Entre els seus dirigents destacava el metge Salvador Armendares, qui al 1932 fou elegit diputat al Parlament de Catalunya, i disposaven d'un setmanari, *Abril*. Per la seva banda, la Candidatura Vilafranquina estava formada pel Bloc Catalanista Republicà -una entitat constituïda el 1931, possiblement com a continuïtat del Centre Nacionalista del Penedès, que va participar a la Conferència d'Esquerres celebrada el mateix any, tot i que posteriorment evolucionaria en un altre sentit-, que tenia el suport del setmanari *Azió*, i pel Centre Republicà Radical -els radicals foren molt actius tota la comarca i disputaren el terreny a l'ERC-, que disposava del periòdic quinzenal *Penedès Republicà*. Obtingueren 5 consellers, enmig de nombroses protestes a la premsa partidària sobre el comportament antidemocràtic dels homes de l'ERC. La Candidatura Vilafranquina presentà un recurs per les irregularitats denunciades durant la jornada electoral. La resolució rebutjà el recurs i l'Ajuntament es constituí finalment el 12 de març del 1934, essent elegit Alcalde Fèlix Balaguer Castellet, d'ERC.

³ El Bloc Catalanista Republicà estava adherit a la Lliga Catalana. La campanya electoral fou particularment dura. El portaveu del Bloc Catalanista s'expressava així a la vetlla de les eleccions: "Qui governa a la Casa de la Vila? (...) Una penya de cafè irresponsable que no entén res d'administració municipal. Uns minyons que juguen a governar sense una engruna de sentit de responsabilitat" (*El Noya*, 12-I-34). L'ERC continuà mantenint la majoria i l'Alcalde, Miquel Bruna Vilà, tornà a ser reelegit. Els atacs de la candidatura de dreta als homes que resultarien guanyadors, li passaren factura i a la constitució del nou Ajuntament, la majoria d'ERC acaparà totes les tinençes d'Alcaldia. Per la seva banda, els 4 consellers de dretes elegits deixaren d'assistir a les sessions municipals a partir del 26 d'abril del 1934, en protesta pels fets ocorreguts durant la celebració d'un ple municipal en el que es produïren aldarulls amb el públic assistent sense que, segons denunciaren, l'Alcalde fes res per a impedir-ho. La no assistència a les sessions els hi comportà una sanció econòmica, d'acord amb l'article 118 de la Llei Municipal catalana. Els 4 representants de la candidatura del Bloc Catalanista ja no tornarien a incorporar-se a l'Ajuntament, fins el maig del 1935, amb la constitució de l'Ajuntament gestor. Al febrer del 1936, amb la reposició de l'Ajuntament popular, els regidors de la minoria no feren acte de presència a cap sessió municipal fins que foren finalment destituïts després dels esdeveniments de juliol.

⁴ La Coalició de Dretes, que estava formada per elements de la Lliga Catalana i probablement per altres sectors dretans, aconseguí arrabassar a l'esquerra la majoria municipal mantinguda des del 1931. El BOC es quedà a dos vots de la candidatura d'ERC -que es presentà conjuntament amb l'ACR- després que s'hagués de tornar a celebrar les eleccions a una de les seccions - la secció segona del districte primer- per quedar suspeses les votacions a conseqüència d'haver estat trencada una urna. A la candidatura del BOC participava el conegut dirigent rabassaire Pau Padró, qui posteriorment es passaria a l'ERC, i que fou elegit diputat a Corts el 1936 per aquest partit. Melcior Escofet fou escollit Alcalde. Després de les eleccions del 1936, la majoria de dretes deixà d'assistir a les convocatòries municipals. L'acta del 23 de febrer recull que no s'han pogut celebrar les sessions anteriors "per no haver comparegut els senyors que componen la majoria", raó per la qual la minoria d'esquerra es faria càrrec de l'Ajuntament en la seva totalitat. El periòdic local *El Baix Penedès* es feia ressò de la situació: "segons les nostres informacions, la minoria dretana del nostre municipi determinà presentar la dimissió en bloc al senyor Comissari de Tarragona qui, després d'escoltar als dimittents (sic), acordà acceptar de manera eventual les dimissions presentades" (29-II-36). Davant aquesta situació,

els membres de la Candidatura d'Esquerres es farien càrrec de l'Ajuntament, elegint com Alcalde Joan Ivern Arans, i governant en solitari fins el juliol del 1936.

⁵ La victòria de la candidatura "Concòrdia Sitgetana", formada bàsicament per elements de la Lliga, posà punt i final al període municipal dominat per l'esquerra d'ençà les eleccions del 1931. Aquestes, però, ja foren molt accidentades perquè hagueren de repetir-se després que la candidatura "Reconstrucció Sitgetana", formada per catalanistes republicans, regionalistes i altres, resultés guanyadora, davant la candidatura "Opinem Socialista". La repetició de les eleccions -a la que només concorregué una part de la candidatura "Reconstrucció Sitgetana"- donà la victòria a la candidatura anomenada "Unió d'Esquerres", de la que sortí el qui seria escollit el primer Alcalde de la República, Josep Costa Canal, de l'Agrupació Socialista i de la UGT. A les eleccions del 1934, la candidatura "Coalició Republicano-Socialista", formada per l'ERC i l'Agrupació Socialista, no aconseguí mantenir la majoria. Sembla que el BOC va participar en les converses per a constituir la candidatura -el BOC propugnava una candidatura de Front Obrer- però es va retirar perquè es va incloure algun candidat que no era obrer (El Baluard, 14-I-34). També a les eleccions del 1934 hi hagueren incidents i es trencaren urnes, havent-se de repetir les votacions en algunes taules. Després dels fets d'octubre i de la destitució dels consellers d'esquerra, el delegat governatiu decretà que l'Ajuntament continués funcionant amb els consellers de "Concòrdia Sitgetana". Al febrer del 1936, una vegada reincorporats la minoria d'esquerra, aquesta demanà, en funció dels resultats electorals, la dimissió de la majoria de dretes, que no es produí, continuant fins el juliol, moment en el que foren destituïts.

⁶ La coalició guanyadora estava formada pel Centre Democràtic Federalista d'Esquerra Republicana de Catalunya, Centre d'Esquerra-Estat Català, i Unió Socialista de Catalunya (Democràcia, 12-I-34). El Centre d'Esquerra-Estat Català, havia estat constituït al novembre del 1931 pels joves més radicals del Casal Catalanista, quan la majoria de socis d'aquest centre s'oposà al nom d'Esquerra. Havien estat enfrontats amb el Centre Federal a propòsit de la designació del candidat per a la Diputació, conflicte en el que hagué de mitjançar el propi Macià. L'aportació principal de la candidatura provenia del Centre Federal. El cap de la candidatura, Antoni Escofet, fou elegit Alcalde, càrrec que ocupà fins l'octubre del 1936. La Comissió de Govern fou integrada exclusivament per membres del Centre Federal.

La candidatura presentada pel Centre Autonomista -entitat fundada al 1931 per Bertran i Musitu, i que al 1933 s'adherí a la Lliga- comptava amb el suport del Círcol Tradicionalista i del Círcol Catòlic i el dels periòdics afins *La Veu de Vilanova* i *La Defensa*. Després de la destitució de la majoria a l'octubre del 1934, els homes de la Lliga mantingueren una actitud de distanciament amb els components de l'Ajuntament gestor format al maig del 1935. "Enfront de la minoria de Lliga Catalana al nostre Ajuntament, ahir una majoria fanàtica esquerrana, avui una majoria arribista" afirmava el seu portaveu (La Veu de Vilanova, 22-VI-35). Al febrer del 1936, tots els regidors prengueren novament possessió del càrrec.

⁷ La coalició guanyadora -"Coalició d'Esquerres Republicano-Socialista"- estava formada per Acció Catalana, Radicals Socialistes Independents, ERC, Socialistes i Acció Republicana. La Unió de Rabassaires manifestà públicament que donava suport a aquesta candidatura (Diari de Tarragona, 12-I-34). Pere Lloret, un home d'AC, fou elegit Alcalde en representació de la coalició. La candidatura que obtingué el segon millor resultat -"Unió Ciutadana"- la composaven Lliga Catalana, Radicals i Tradicionalistes. El Partit Radical local es dividí al voltant de la participació o no en aquesta candidatura: el president del Comitè Polític, Genís Navarro, va emetre una nota en la que desautoritzava qualsevol candidat que es presentés com a radical, i deixant als afiliats llibertat d'acció. La majoria, però, fou partidària de participar-hi. La "Candidatura Republicana d'Aliança Obrera d'Esquerres" estava formada per radicals socialistes -elements dissidents- i Centre Obrer. La candidatura presentada per la Unió Democràtica de Catalunya fou durament criticada pel periòdic catòlic local *La Cruz*, que l'acusà d'entrebancadora i de dividir les dretes. Tot i la seva majoria, la Coalició d'Esquerres, massa heterogènia, es trencaria a la primavera del 1936. El motiu aparentment fou la invitació que realitzà l'Alcalde Pere Lloret al Bisbe de Tarragona, per a que presenciés els actes de commemoració del cinquè aniversari de la proclamació de la República, i l'encaixada de mans d'ambdós quan es trobaven a la tribuna d'autoritats. L'Alcalde fou obligat a dimitir i els consellers del seu partit, abandonaren les tasques municipals com a senyal de protesta -es reincorporarien el 6 de juliol-, mentre que les minories de dretes també deixaren d'assistir a les sessions municipals. En substitució de Lloret -que se'n faria càrrec de la Direcció General d'Administració Local- actuà Joaquim Fort.

REGIÓ IV: Baix Camp, Conca de Barberà, Priorat i Ribera

Baix Camp

Cambrils¹

	Candidatures	Vots	Consellers
Unió Ciutadana		717	4
Coalició d'Esquerres		873	8

Reus²

	Candidatures	Vots	Consellers
Coalició d'Esquerres		4746	16
Acció Catalana		3476	6
Lliga Catalana		2867	2
BOC		110	-
Front Únic Obrer Antifeixista		64	-

Conca de Barberà

Montblanc³

	Candidatures	Vots	Consellers
ERC-BOC		1207	8
Lliga Catalana		873	4

Priorat

Falset

	Candidatures	Vots	Consellers
Unió Ciutadana		815	4
Coalició d'ERC, PRSC, AC, UC, USC		409	2

Ribera

Flix

	Candidatures	Vots	Consellers
Unió Ciutadana		958	8
Comitè Local Federal		510	4

Móra d'Ebre⁴

	Candidatures	Vots	Consellers
Partit Republicà Radical Socialista Català		743	8
Juventut Republicana Federal		639	4

¹ A Cambrils, les eleccions municipals del 1934 vingueren precedides d'una situació un tant anòmala. El 25 de maig del 1933 s'havia constituït una Comissió Gestora a l'Ajuntament, encapçalada per Cassià Castells, l'home que passaria a exercir d'Alcalde, amb els vots de tots els consellers, en representació de la coalició guanyadora a les eleccions del 14 de gener (AM Cambrils,

Llibre d'Actes, sessió corresponent al dia 25 de maig del 1933, i acta certificada de constitució del nou ajuntament de l'1 de febrer del 1934). Després del parèntesi provocat pels fets d'octubre, en el que els consellers de la majoria foren destituïts per l'autoritat militar, el 18 de febrer del 1936, prendrien de nou possessió del càrrec i l'ajuntament acordà, en consonància amb el que s'estava fent a altres ajuntaments "procedir a la revisió de tots els acords de les Gestores municipals que han actuat després del 6 d'octubre del 1934, amb la conseqüent declaració d'il·legalitat dels abusius, reservant-se totes les accions administratives i d'altra índole a que hi hagi lloc, i considerant com a tals, des d'aquest moment, els relatius a destitucions i nomenaments d'empleats, acordar la reposició dels destituïts i dels obligats a deixar el càrrec després de l'esmentada data i conseqüentment la cessació dels nomenats per a substituir-los o per a cobrir les vacants produïdes per a determinades causes" (AH Cambrils, esborrany de l'acta de la sessió extraordinària de represa de possessió de l'ajuntament popular, 18 de febrer del 1936). També a Cambrils, la minoria de dretes deixà d'assistir a les sessions municipals.

² La Coalició d'Esquerres estava formada pel Foment Nacionalista Republicà (ERC), Casa del Poble i Agrupació Socialista. Obtingueren 16 consellers (7 d'ERC, 6 de la Casa del Poble, i 3 de l'Agrupació Socialista). El Foment Nacionalista Republicà, entitat fundada el 1906, disposava d'una àmplia base -al 1936 el Foment comptava amb 810 socis- i d'un periòdic, *Foment*. La Casa del Poble havia estat fundada el 1914, i els seus antecedents es situen en una escissió del republicanisme lerrouxista. L'evolució posterior d'aquesta entitat la portarà a ingressar el 1936 en el POUM. La candidatura d'Acció Catalana -que comptà amb el suport d'alguns radicals socialistes i un sector dels tradicionalistes- obtingué 6 consellers. La presentació d'una candidatura patrocinada per l'Acció Catalana, entitat que gaudia d'una certa influència en determinats sectors socials i disposava d'un periòdic, *Les Circumstàncies*, no agradà a alguns sectors de la dreta local. Des d'àmbits propers a la Lliga es criticà aquest fet. "Acció Catalana -deia el Diari de Reus- es presenta sola a la lluita. Aplaudim la valentia, però ens compadim de la seva desil·lusió, que evidentment, fatalment per ells, ha de caure'ls-hi damunt el proper diumenge. Acció Catalana, ha recollit una llista de noms, molt respectables, però que no representen el que el poble vol. Mitges tintes, no solucions res, i s'ha evidenciat en totes les eleccions que s'han succeït, que Catalunya no està per partits indefinits, que avui es declaren esquerristes i demà es neguen a unir-se amb els partits d'esquerra" (*Diari de Reus*, 11-I-34). La candidatura del "Frente Único Obrero Antifascista" estava impulsada pel PCC.

La Coalició guanyadora tingué molts problemes per a posar-se d'acord amb la persona que havia d'exercir d'Alcalde. El *Diari de Reus* comentava amb un cert sarcasme la situació, alhora que criticava la heterogeneïtat de les forces vencedores a les eleccions municipals: "Ara en el nou Ajuntament no hi tindran seient els representants dels radicals-socialistes i en canvi hi formaran minoria els de la Unió Socialista (...) Els fets que no es preveïen i que succeïren en l'Entesa Republicana Catalanista del 12 d'abril de 1931, donen per a fer unes consideracions després del resultat de les eleccions de diumenge darrer i és que la majoria que ara es formarà entre ERC, Casa del Poble i USC, es farà sempre a mercé dels representants de la Casa del Poble, que voldran aprofitar-se de totes les oportunitats hagudes i per haver, que puguin presentar-se'ls hi. I és clar serà qüestió d'aconterament-los amb tot, perquè sinó, es separaran i aniran a juntar-se amb Acció Catalana i formaran una nova majoria. Això no és estrany que es prevegi, car ja succeï una vegada a la inversa i ara pot repetir-se, perquè interiorment, els de la Casa del poble, són més amics dels d'Acció Catalana que dels de Foment, com es demostrà en les eleccions del 19 de novembre que es presentaren junts. De moment ja han sorgit els primers entrebancs en el nomenament de l'Alcaldia, al refusar-la alguns, al quals se'ls hi havia fet l'oferiment" (*Diari de Reus*, 18-I-34). Finalment, en aplicació de l'article 73 de la Llei Municipal, fou elegit Alcalde Josep Borràs Messeguer, un home que provenia del PNRE i que no pertanyia a la corporació. Després dels fets d'octubre, la majoria fou destituïda -l'Ajuntament en sessió extraordinària havia acordat donar suport als revoltats del 6 d'octubre- i els dos representants de la Lliga Catalana participaren en la Comissió Gestora nomenada per l'autoritat militar (*Diari de Reus*, 12 i 14 d'octubre de 1934). A partir del febrer del 1936, els representants de la Lliga deixaren de participar a les sessions municipals.

³ La Coalició formada per l'ERC i el BOC aconseguí mantenir la majoria d'esquerra a l'Ajuntament, malgrat la forta campanya electoral encetada per la Lliga. L'Alcalde elegit fou Jaume Foguet, d'ERC.

⁴ Els elements que constituïren el nucli del Partit Republicà Radical Socialista Català, provenien del Centre Instructiu Republicà Federal, una entitat que havia agrupat històricament tots els republicans de Móra. A principis del 1933, un grup de socis del Centre va aconseguir que s'aprovés en una assemblea de l'entitat, amb l'oposició d'un sector, la proposta d'adherir-se al PRRSC. A partir del maig d'aquest any, es constituí el Centre Republicà Radical Socialista Català, presidit per Víctor Minguillón i del que Joan Pinyol Solé fou el secretari. A les eleccions del 1934, presentaren una candidatura que obtingué la majoria, davant la candidatura de l'ERC, que es quedà com a minoria.

REGIÓ V: Baix Ebre, Montsià i Terra Alta.**Baix Ebre****El Perelló**

Candidatures	Vots	Consellers
Grup d'electors del Partit Republicà Radical Socialista	606	8
ERC	430	4

Roquetes¹

Candidatures	Vots	Consellers
(marcelinistes)		11
(dretes)		5

Tortosa²

Candidatures	Vots	Consellers
Front Únic d'Esquerres	8.284	16
Unió Ciutadana	5.535	8

Montsià**Alcanar³**

Candidatures	Vots	Consellers
Lliga Catalana	1645	11
ERC	1071	5

Amposta⁴

Candidatures	Vots	Consellers
Grup d'Unió Ciutadana	1444	11
Front Únic d'Esquerres	1433	5
Lliga Catalana	592	-

Ulldecona⁵

Candidatures	Vots	Consellers
Partit Republicà Radical Socialista Català i Centre Catalanista		11
Republicà d'Esquerra		5

¹ L'Alcalde elegit fou Joan Hierro Gaya, representant dels "marcel·linistes", l'eix que vertebrava els republicans de la zona. A la sessió de constitució, es discutí sobre l'aptitud legal d'un dels consellers electes de la minoria -encara no havia complert els 23 anys-, que finalment fou substituït per un dels suplents (AM Roquetes, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent a l'1 de febrer del 1934). A l'octubre, l'Ajuntament seria suspès i es designà un Alcalde-gestor, Joaquim Garzón (*Ibidem*, sessió 27-X-34). El 6 de juny del 1935 es formà l'Ajuntament gestor encapçalat pel mateix Garzón, amb la col·laboració dels 5 representants de la minoria, i dels radicals (*Ibidem*, sessió 6-VI-35). Una vegada fou reposat l'Ajuntament popular, els consellers de dretes deixaren d'assistir a les sessions municipals.

² La Coalició guanyadora estava formada pels radicals-socialistes ("marcel·linistes"), que obtingueren 10 regidors, pel PSOE (4 consellers), ERC (1 conseller) i Acció Catalana (1 conseller). A Tortosa, els marcel·linistes aglutinaven el republicanisme tortosí -l'ERC era minoritària- oposat a la dreta local, que s'alimentava de l'integrisme i conservadurisme més agressius, encapçalats per Joaquim Bau. L'Alcalde elegit fou Josep Berenguer i Cros. Després dels fets d'octubre -l'Alcalde i nombrosos dirigents d'esquerra foren empresonats-, al febrer del 1936, la minoria abandonà l'Ajuntament.

³ A les eleccions municipals del 1934, els republicans perderen l'Alcaldia en benefici de la dreta, passant a ser exercida per un militar retirat, el tinent coronel Ricardo Sancho. La tensió política en aquest municipi anà en augment durant els primers mesos

de 1934 i esclatà finalment, quan la majoria municipal decidí suspendre els plens municipals i funcionar a través de la Comissió de Govern. Amb posterioritat, l'Alcalde Ricardo Sancho presentaria la dimissió per a no complir una resolució de la Generalitat que obligava a readmetre dos empleats municipals que havien estat acomiadats per ell, en un acte de represàlia política. Aquest episodi continuaria amb l'Alcalde dimissionari i el seu successor, denunciats per desobediència a l'Autoritat. Després de les eleccions de febrer de 1936, i enmig de la conflictivitat latent entre propietaris i jornalers —els primers amb el suport de la majoria municipal, i els segons amb el suport de les esquerres i el govern autònom— l'Ajuntament d'Alcanar fou dissolt el mes de juny pel Conseller de Governació, en ordenar aquest la suspensió de tots els consellers de dretes, acusats de desobediència greu. Una gestora encapçalada per Llätzer Reverter, ocuparia el seu lloc (v. Ramon Puig Puigcerver, *A cavall de la utopia*, pàg. 176-177 i 206-208).

⁴ L'Ajuntament resultant d'aquestes eleccions no es constituí fins el dia 25 de març de 1934, perquè la minoria interposà un recurs contra les eleccions. La resolució del Tribunal Contenciós-Administratiu de data 13 de març, declarà la validesa de les eleccions celebrades. La diferència de vots entre les dues candidatures que obtingueren representació municipal fou d'onze vots a favor de la candidatura de dretes de la que sortí l'Alcalde, Joan Palau Miralles (pare del diputat radical Josep M. Palau Mayor) i reflecteix el grau de polarització existent. Durant el 6 d'octubre, l'Alcalde fou "deportat" pels revolucionaris al límit de la província de Castelló (Arxiu Municipal de l'Ajuntament d'Amposta, *Llibre d'Actes 1934/1936*) i, posteriorment, aquest es significaria en la repressió pels fets d'octubre lliurant llistes molt nombroses d'adversaris per a que fossin processats, segons denuncià en un llibre-reportatge Sebastià Campos, qui aleshores era el director d'*El Pueblo*, el portaveu dels republicans "marcel·lineros" de Tortosa (Sebastià Campos: "El 6 d'octubre a les comarques", pp.68-69). La victòria electoral del Front d'Esquerres al febrer de 1936 i la consegüent reincorporació dels consellers de la minoria que havien estat destituïts, varen provocar la dimissió de l'Alcalde i de tots els regidors de la majoria, deixant així l'Ajuntament sota el control exclusiu dels republicans.

⁵ No hem pogut identificar políticament la candidatura guanyadora. Probablement es tractava d'una conjunció d'elements independents amb altres que pertanyien a partits de dretes. La minoria estava constituïda per "marcel·linistes" i per l'ERC. El Centre Catalanista Republicà d'Esquerra presentà un recurs contra les eleccions que no prosperà. A la sessió de constitució del nou Ajuntament, després de nombroses discussions sobre l'aptitud legal d'alguns consellers i de l'elecció de Pascual Ruiz Esteller com a Alcalde —era el secretari de l'Ajuntament, càrrec que deixà en ser elegit— les minories criticaren el discurs d'aquest. El nou Alcalde havia pronunciat unes paraules en les que després dels agraiments de rigor i de manifestar el seu desig de posar tots els seus esforços per a "aconseguir amb l'ajut de tots els companys de Consistori, la transformació total de la població", exposà la conveniència de que "l'Ajuntament en el seu funcionament no semblés en res a un petit parlament". Josep Sansano —portaveu del Centre Catalanista Republicà d'Esquerra— "qualificà de buides les manifestacions formulades pel Sr. President, ja que no ha exposat cap programa d'obres a realitzar ni ha fet manifestacions de catalanitat, abans ha estat més que altra cosa d'aproximació als pobles de València, als que no obstant els guarda el major respecte". El portaveu dels "marcel·linistes", Just Ferré, "qualificà igualment com a de contingut buit quant ha exposat el Sr. President, afegint que si la Corporació en la seva actuació detentés (sic) en el més mínim quant hi ha legislat sobre laïcisme i lleis socials, la minoria del Partit Republicà Radical Socialista Català empraria tota mena de mitjans per a que no prosperés el menor intent" (AM d'Ulldecona, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent al dia 24 de febrer del 1934). Amb els fets d'octubre, la minoria fou destituïda, mentre que la majoria continuà en els seus llocs. Al desembre del 1935, l'Alcalde Pascual Ruiz presentà la dimissió —marxà a l'Ajuntament de Calella, on guanyà la plaça de Secretari— i fou substituït per Agustí Joan Camps (*Ibidem*, sessió del 26 de desembre del 1935). Al febrer del 1936, després de les eleccions, tots els consellers de la majoria presentaren la dimissió i els 5 electes de la minoria se'n feren càrrec del govern municipal, amb l'ampliació del nombre de consellers amb els suplents (*Ibidem*, sessió corresponent al dia 20 de març del 1936).

REGIÓ VI: Cerdanya, Osona i Ripollès.*Cerdanya***Puigcerdà¹**

Candidatures	Vots	Consellers
Unió Ciutadana	594	7
Unió d'Esquerres	512	3

*Osona***Manlleu²**

Candidatures	Vots	Consellers
Unió Ciutadana	1643	11
Front Únic d'Esquerres	1457	5

Roda de Ter

Candidatures	Vots	Consellers
ERC	787	8
Associació Catalanista "Bach de Roda"-Lliga Catalana	439	4

Torelló³

Candidatures	Vots	Consellers
ERC	1.215	8
Candidatura "Pro-Interessos Torellonencs"	751	4

Vic⁴

Candidatures	Vots	Consellers
Unió Ciutadana	3.550	12
Coalició d'Esquerres i Obrerista	2.056	6
Acció Catalana Republicana	438	-
Partit Republicà Radical	68	-

*Ripollès***Ribes de Freser⁵**

Candidatures	Vots	Consellers
Centre Republicà Democràtic Federal	584	8
Lliga Catalana	547	4

Ripoll⁶

Candidatures	Vots	Consellers
Unió Ripollesa Republicana	1199	11
ERC	1105	5
USC	450	-
Front Únic	103	-

St. Joan de les Abadesses⁷

Candidatures	Vots	Consellers
Candidatura Administrativa	767	8
Front Popular d'Esquerra Catalana i BOC	652	4

¹ La candidatura "Unió Ciutadana" estava formada per la Lliga i altres elements de dreta. La candidatura "Unió d'Esquerres", estigué formada pel Centre Republicà -entitat en la que conflüen tots els sectors del republicanisme i catalanisme, i que prengué l'acord d'adherir-se a l'ERC el 20 de gener del 1934-, socialistes, amb el suport de la Unió Fabril i la Societat de Paletes (UGT). Es presentà una tercera candidatura anomenada "Acció Puigcerdanesa", sembla que impulsada pel periòdic *El Pirineu*, però molts dels seus integrants renunciaren a anar a la llista, provocant així la retirada de la mateixa. Un dels dos periòdics locals comentava així la composició del nou Ajuntament: "La filiació política de la majoria és: cinc republicans independents i dos de la Lliga catalana. La minoria s'afilia socialista, resultant així que l'antic Centre Republicà, el qual patrocinava la candidatura esquerrana, encapçalada precisament amb el nom d'un dels seus dirigents, s'ha quedat sense representació en el nou Consistori" (*Ceretània*, 4-II-34). Va ser elegit Alcalde, l'industrial Ramon Cosp.

² El front Únic d'Esquerres estava format per l'ERC, USC, UR i, possiblement, elements de la UGT. Fou elegit Alcalde Manuel Jaumandreu Font, de la candidatura guanyadora. Els consellers de la minoria foren destituïts a l'octubre del 34, mentre que la majoria continuà en els seus llocs. Al mes d'abril del 1936, es produí una crisi municipal, després de les renúncies presentades per l'Alcalde i els Tinents d'Alcalde que pertanyien a la majoria. La minoria es fa càrrec de l'Ajuntament i es proclama Alcalde interinament, Joan Solà Solà (AM de Manlleu, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent al 10 d'abril del 1936). A la sessió del 24 d'abril, es llegí un comunicat del Conseller de Governació pel que s'acordava el cessament dels consellers de la majoria i es requeria als suplents de la mateixa llista i als de la minoria per tal de completar el nombre de consellers (*Ibidem*). Només, però, prengueren possessió del càrrec els suplents de la llista que havia quedat en minoria, essent elegit nou Alcalde, Maties Conesa, qui ho seria fins la reorganització municipal realitzada a l'octubre.

³ Fou elegit Alcalde Ramon Casacuberta Molas. La destitució de la majoria pels fets d'octubre, portà als representants de la Candidatura "Pro-interessos Torellonencs" a fer-se amb el control de l'Ajuntament. A la sessió en la que foren destituïts, fou elegit Alcalde-gestor Fortià Pujol, d'aquesta candidatura, essent nomenats igualment en qualitat de Junta Gestora, la resta de components de la minoria (AM de Torelló, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent al 25 d'octubre de 1934). Això no obstant, sembla que les relacions entre tots els consellers estigueren absentes de les tensions que es produïren a altres poblacions. De fet, amb la reposició dels consellers destituïts, la minoria continuà assistint amb normalitat a totes les sessions municipals, fins els esdeveniments de juliol.

⁴ La candidatura "Unió Ciutadana" estava formada per la Lliga i els Tradicionalistes, amb un pes important d'aquests últims. Els carlins gaudien d'una forta influència a Vic i a la comarca. Controlaven dues publicacions, *Anselània* i *La Comarca de Vic*. La "Coalició d'Esquerres i Obrerista", per l'ERC, USC i el BOC. Dels sis regidors que obtingué aquesta candidatura, 4 pertanyien a l'ERC, 1 a la USC i 1 al BOC. L'Alcalde elegit fou Joan Traveria i Pubill -tradicionalista- com a conseqüència d'un pacte entre els regidors d'aquest sector de la coalició guanyadora i els regidors de la coalició ERC-USC-BOC.

⁵ El Centre Republicà Democràtic Federal estava adherit a l'ERC. L'Alcalde elegit fou Lluís Córdoba Rodríguez. En la candidatura que patrocina hi havia socis d'aquesta entitat, de la Cooperativa Obrera i independents. Sembla que s'intentà presentar una tercera candidatura anomenada "Candidatura Obrera Independent" (*Petrària*, 14-I-34), però no tenim més referències i probablement no fou finalment proclamada. El manifest electoral de l'ERC proposava "una actuació imparcial, justa, sense odís ni rencors; una actuació per tots els veïns, procurant acabar d'una vegada la discòrdia i la desunió" (*Petrària*, 14-I-34). Malgrat aquest to conciliador el 19 de juny, els representants de la Lliga es retiraren de la sessió municipal en senyal de protesta per un acord que consideraren injuriós i divisori pres per la majoria municipal. L'ERC va proposar que l'Ajuntament s'adherís a la resolució presentada per l'Ajuntament de Montblanc, que havia consistit en enviar un telegrama de protesta al Govern de la República pel seu intent de retallar l'Estatut, qualificant de traïdors a la Lliga i expressant al President de la Generalitat la promesa de defensar com calguí les llibertats catalanes (*Petrària*, 1-VII-34). Els representants de la Lliga, ja no tornarien a assistir a cap més sessió fins l'octubre d'aquest any, quan la majoria d'esquerra fou destituïda i acordaren reintegrar-se "per a no deixar paralizada l'administració municipal de Ribes de Freser" (AM de Ribes de Freser, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent al dia 20 d'octubre del 1934). Al febrer del 1936, una vegada els consellers d'esquerra es possessionaren novament de llurs càrrecs, la minoria deixà d'assistir a cap sessió municipal, mantenint-se en aquesta actitud fins el juliol.

⁶ La candidatura "Unió Ripollesa Republicana" estava formada per la Lliga, Acció Catalana i el grup constituït al voltant d'en Joan Serdà, propietari de la Farinera de Ripoll i antic monàrquic. Malgrat la derrota de la candidatura esquerrana, el seu portaveu qualificà els resultats de "victòria moral per l'esquerra" (*Clam Popular*, 20-I-34). Fou elegit Alcalde, Zenón Puig, un home d'Acció Catalana. A conseqüència dels fets d'octubre, tot l'Ajuntament fou destituït, inclosos els consellers de la majoria, malgrat no haver secundat el moviment. Sembla que la raó fou que el dia 6 d'octubre es reuniren tots els consellers amb la presència del diputat d'ERC Xavier Casademunt, que es féu present per a que l'Ajuntament de Ripoll s'adherís a la proclama del President de la Generalitat, sense que la majoria -aparentment- posés cap objecció (Sofia Castillo i Olga Camps, a *La Guerra Civil a Ripoll 1936-1939*, pàg. 37, reproduïxen l'acta de la sessió realitzada el 31 de desembre, en la que el delegat militar sembla inculpar-los justament per no oposar-se). Al mes de maig del 1935, la Lliga participaria, però, a l'ajuntament gestor. Al febrer de 1936, els que participaren a l'ajuntament format l'any anterior -la Lliga- com la resta de components de la majoria municipal que s'abstingué de fer-ho, renunciaren i deixaren el govern municipal en mans de l'ERC. El nou Alcalde, Joan Pous, exercí el càrrec fins el 3 de juliol, en que fou substituït per Francesc Ordeix.

⁷ L'Alcalde elegit fou Francesc Aran Garriga (AM de St. Joan de les Abadesses, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent a l'1 de febrer del 1934). L'únic conseller de la candidatura que quedà en minoria, que fou destituït arran dels fets d'octubre, fou Josep Moreta, militant del BOC i futur president del Comitè Antifeixista que es formaria al juliol del 1936. Els consellers d'ERC continuaren en llur càrrec -de fet, sembla que no participaren en el moviment d'octubre-, juntament amb la majoria, durant el període comprès entre octubre del 1934 i febrer del 1936. Això provocà que la coalició formada amb motiu de les eleccions municipals entre l'ERC i el BOC, esclatés. Al març del 1936, en ocasió de la votació d'una proposta de resolució que feia referència a l'acord de l'Ajuntament de Figueres -que demanava una llei de responsabilitats per tots aquells que haguessin exercit càrrecs públics en ajuntaments gestors-, la divisió es féu palesa. Moreta s'abstingué de votar la proposta que els consellers d'ERC havien consensuat amb la majoria -que suavitzava la moció aprovada a Figueres- i a l'abril presentà la dimissió (*Ibidem*, sessió del

---

18-IV-36). La majoria municipal abandonaria poc després l'Ajuntament, restant aquest en mans de l'ERC, i elegint un nou Alcalde, Vicenç Martí Alsina (*Ibidem*, sessió del 17-IV-37).

REGIÓ VII: Anoia, Bages, Berguedà i Solsonès

Anoia

Igualada¹

	Candidatures	Vots	Consellers
Coalició d'Esquerres		3222	12
Unió Ciutadana		2842	6
Partit Republicà Radical		174	-

Piera

	Candidatures	Vots	Consellers
ERC		986	8
Lliga Catalana		356	4

Bages

Cardona

	Candidatures	Vots	Consellers
ERC		860	8
Lliga Catalana		720	4

Castelladra²

	Candidatures	Vots	Consellers
Ordre i Administració		751	8
Fraternitat Cultural i Republicana		551	4

Castellbell i el Vilar³

	Candidatures	Vots	Consellers
Agrupació d'Esquerra Republicana		888	8
Coalició Administrativa (Lliga Catalana i Radicals)		375	4

Manresa⁴

	Candidatures	Vots	Consellers
Concentració Republicana d'Esquerres		8446	16
Defensa Ciutadana		7282	8
BOC		55	-

Sallent⁵

	Candidatures	Vots	Consellers
Centre Republicà d'Esquerra		1539	11
Unió Republicana		932	5

St. Vicenç de Castellet⁶

	Candidatures	Vots	Consellers
Joventut Republicana Federal d'Esquerres		926	8
Candidatura Administrativa		575	4

Súria⁷

	Candidatures	Vots	Consellers
ERC		1002	8
Lliga Catalana		403	4

Berguedà**Berga⁸**

Candidatures	Vots	Consellers
Front d'Esquerres	1660	11
Defensa Ciutadana (Lliga Catalana)	1486	5

Gironella⁹

Candidatures	Vots	Consellers
Ateneu d'Esquerra Republicana	1228	8
Unió Democràtica de Coalició Administrativa	1106	4

Puig-reig

Candidatures	Vots	Consellers
Centre d'Esquerra Republicana	1692	11
Lliga Catalana	692	5

Solsonès**Solsona¹⁰**

Candidatures	Vots	Consellers
Unió de Dretes de Solsona	454	8
Unió Ciutadana	386	4
ERC	286	-

¹ La Coalició d'Esquerres estigué formada per l'ERC i Acció Catalana. La Lliga va impugnar, sense èxit, les eleccions davant la Junta Electoral, raó per la qual l'Ajuntament no es va poder constituir fins que no es van complir tots els terminis legals. El 3 de març del 1934 es realitza finalment la constitució del nou Ajuntament en el que fou elegit Alcalde, Josep Morera Miserachs (*L'Igualadi*, 3-III-34). Al febrer del 1936, en reposar-se l'Ajuntament popular, els consellers d'Unió Ciutadana deixaren d'assistir a les sessions municipals.

² L'Alcalde elegit fou Ramon Serra Camps (AM de Navàs, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent al dia 4 de febrer del 1934). La minoria d'ERC fou destituïda arran dels fets d'octubre, mentre que la majoria de la Lliga acordà una resolució en la que entre altres coses, feia constar "el més viu i sincer sentiment d'aquesta Corporació pels fets luctuosos ocorreguts en aquesta de Navàs la nit del 6 d'octubre d'aquest mes i lluny de partidismes polítics de cap mena ni ideologies, condemna de la manera més enèrgica l'assassinat perpetrat, i que s'envià a la família de la víctima el ciutadà Josep Morta [rector del poble] el condol d'aquest Ajuntament", així com la felicitació "al Excm. General Jefe de la 4ª Divisió Orgànica la felicitació d'aquest Ajuntament per la seva enèrgica i decidida intervenció en la sufocació del moviment revolucionari" (*Ibidem*, sessió del 21 d'octubre del 1934). Una vegada reposats en llurs càrrecs els consellers d'ERC, aquests no prengueren possessió al febrer del 1936, sinó més tard, en senyal de protesta per la destitució d'un funcionari municipal, Sixte Rebordosa Ripollès -auxiliar de Secretaria-, dirigent local d'Estat Català (al llibre de J. Costa i Deu i Modest Sabaté, *La veritat del 6 d'octubre*, pàgs. 47-63, hi ha referències dels successos de Navàs durant aquesta jornada i s'assenyala al referit anteriorment, sense citar el nom, com un dels instigadors del moviment).

³ L'Alcalde elegit fou Esteve Biosca Sánchez, d'ERC. La tensió entre majoria i minoria aflorà tot seguit. Aquesta última es queixà de que la majoria municipal no havia confiat cap càrrec dins les Comissions formades en el nou ajuntament, als membres de la minoria (AM de Castellbell i el Vilar, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent al dia 10 de febrer del 1934). Després de les jornades d'octubre, els regidors de la Lliga i Radicals no assistiren a la sessió en la que presumiblement la majoria volia discutir del tema, i enviaren un escrit recusant la convocatòria: "a fi de desentendre's de qualsevol responsabilitat, us fem notar la impropedència de la sessió en la qual segons la llei només poden tractar-se afers que figurin especialment consignats a l'ordre del dia i que pels termes generals en que es troba redactada la mateixa, no figuren assenyalats i hom no sap que va discutir-se" (*Ibidem*, sessió del 13-X-34). Tot l'Ajuntament fou destituït, i substituït per una Comissió Gestora. Aquesta, fou també substituïda el 3 de maig del 1935, per un nou ajuntament format exclusivament pels electes de la candidatura de la Lliga i Radicals, i els suplents, i en el que Francesc Forrellat (radical) fou elegit Alcalde. Amb la reposició dels consellers d'esquerra d'elecció popular, la minoria deixà d'assistir a les sessions i l'Alcalde Forrellat cessà en el càrrec. Al juny del 1936, l'Ajuntament en mans de l'ERC acordà formular una denúncia al Jutjat d'Instrucció del partit contra l'exAlcalde gestor F. Forrellat, pel delictes d'usurpació de funcions públiques, amb motiu d'uns pagaments ordenats, després d'haver cessat en el càrrec (*ibidem*, 20-VI-36).

⁴ La coalició guanyadora estava integrada per l'ERC, USC, Partit Federal Català, AC. Obtingué 16 regidors (10 ERC, 2 USC, 2 Federals, 2 AC). La candidatura "Defensa Ciutadana", encapçalada per l'advocat Josep M. Servitje, estava formada pel Casal Regionalista (adherit a la Lliga Catalana), el Centre Tradicionalista i pel Club Republicà Radical "totes les entitats polítiques locals disconformes amb la nefasta actuació de l'Esquerra Republicana i els seus aliats, els socialistes, els federals i Acció Catalana" (*El*

Pla de Bages, 8-I-34). Les forces d'esquerres obtingueren la majoria i fou elegit Alcalde, Francesc Marcet, d'ERC. El portaveu dels carlins clamava contra una jornada electoral que qualificava de vergonyosa: "Sigués com sigués, varen dir que guanyaria l'Esquerra. I així ha estat "sigui com sigui" així és, apel·lant a totes les coaccions, a l'engany, a l'insult més groller i a la violència amb tot el descaro. Llicenciats de presidi i dones de mala fama varen ésser els amos del carrer i cometeren atropells els més vils i inhumans, sense que els encarregats de vetllar per l'ordre públic fessin res per a impedir-ho. En els col·legis, els interventors d'Esquerra posaren totes les traves, legals i il·legals, per a impedir el sufragi a les persones de dreta. Cal remarcar també que alumnes de l'Escola de Policia de la Generalitat feren també acte de presència a aquesta ciutat" (*Pàtria*, 15-I-34).

Arran dels fets d'octubre, la majoria municipal fou destituïda i se'n féu càrrec de l'Ajuntament la minoria de la Lliga, juntament amb 7 consellers governatius que pertanyien a la CEDA i 1 independent. Al gener del 1936, la Lliga aconseguí que els consellers governatius fossin cessats pel Governador General de Catalunya i que el seu lloc fos ocupat pels suplents d'aquest partit (*El Pla de Bages*, 8 i 9 de gener del 1936). Justament, preparant-se pel debat que la Lliga endevinava que es podia produir al voltant de la seva participació en gestores municipals, *El Pla de Bages* publicà uns articles amb els que es volia demostrar que la substitució d'ajuntaments legítims per gestores governatives en període electoral havia estat una invenció de l'Esquerra, que la va posar en pràctica en nombroses ocasions. Un dels articles feia referència a la suspensió de tots els ajuntaments elegits per l'article 29 de la Llei Electoral, per unes comissions gestores (*El Pla de Bages*, 21-I-36, el decret que suspenia els ajuntaments fou dictat pel Govern Macià, essent conseller de Governació Selves; el número corresponent al 22-I-36, s'afegien més dades sobre ajuntaments substituïts per gestores, a iniciativa de l'Esquerra Republicana). En un clima de crispació -com gairebé a tot arreu- es reincorporaren novament els consellers d'esquerra destituïts arran dels fets d'octubre del 1934. La tensió, però, esclatà el mes de març. La minoria de la Lliga va fer públic un comunicat: en el que constata "amb la successió, des del 17 de febrer ençà, d'actes i decisions, l'arbitrarietat dels quals és ben manifesta, que no presideixen actualment l'actuació municipal, aquelles normes democràtiques (...) són indispensables per a la deguda eficàcia de l'actuació minoritària. Per aquest motiu (...) la minoria de Lliga Catalana, tot i desitjant que sigui pel més breu temps possible, s'abstindrà de col·laborar a les tasques municipals, en tant perdurin les indicades circumstàncies" (*El Pla de Bages*, 13-III-36).

⁵ Els homes que formaven part de la candidatura guanyadora patrocinada pel "Centre Republicà d'Esquerra" eren militants d'ERC. L'Alcalde elegit fou Magí Oriol, d'aquest partit, que havia estat regidor a la legislatura anterior. La candidatura que quedà en minoria, impulsada per "Catalunya Nova" -una entitat catalanista independent- sembla que fou avalada per la Lliga però, en realitat, estava integrada per elements que pertanyien a diferents disciplines o es declaraven independents (2 independents, 1 radical, i d'Unió Republicana i 1 d'Unió Democràtica). Sobre la pertinença dels consellers de la minoria, hi hagué una discussió en la sessió de constitució del nou ajuntament, en la que, al final, tots ells acabaren declarant-se independents (AM de Sallent, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió del 4 de febrer del 1934). A conseqüència dels fets d'octubre, tot l'Ajuntament fou destituït i designada una Comissió Gestora. Al maig del 1935, un dels consellers de la minoria -el que s'havia declarat inicialment com a Radical- participà a l'Ajuntament. Després de la reposició dels electes d'esquerra, els consellers de la minoria que no havien participat a l'Ajuntament governatiu, participaren amb normalitat de les sessions municipals, fins el juliol del 1936.

⁶ A la candidatura guanyadora participaven elements obreristes com Juli Nebot, que a l'octubre del 1936 seria elegit conseller com a representant de la Federació Local de Sindicats UGT. La Candidatura Administrativa estava formada per elements de la Lliga Catalana. L'Alcalde elegit fou Josep Bosch Torres. Sembla que després de la constitució de l'Ajuntament gestor, la Lliga es retirà de l'activitat municipal el 15 d'agost del 1935 (AM Sant Vicenç de Castellet, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent al 5 de desembre del 1935). La reposició dels electes d'esquerra, significà novament la retirada de la minoria de dretes, que a més, no seria convocada a les sessions municipals per decisió expressa de la majoria (*Ibidem*, 24-II-36).

⁷ Fou elegit Alcalde, Florenci Clavet Casadeus. La candidatura guanyadora integrava també a elements socialistes i rabassaires, que juntament amb els d'ERC integraren la majoria municipal. La Lliga quedà fora de les Tinences d'Alcaldia i per aquesta raó refusà participar a cap de les Comissions que es formaren (AM de Súria, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent al dia 6 de febrer del 1934). A la sessió en la que tornaren a prendre possessió dels consellers de la majoria d'esquerra, es produí una forta discussió entre els representants d'aquests, i els de la Lliga, per la participació d'aquests últims en l'ajuntament gestor (*Ibidem*, 20-II-36). Les acusacions contra Casimir Giró -el portaveu de la Lliga- feren que la minoria d'aquest partit decidís no assistir a més sessions municipals a partir d'aquest moment.

⁸ Fou elegit Alcalde Elies Sala Lladó. Després dels fets d'octubre, tots els consellers foren destituïts i fou designada una Comissió Gestora (AH de la Ciutat de Berga, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent al 27 d'octubre del 1934). El 17 de febrer del 1936, tornaren a possessionar-se del seu càrrec els consellers d'esquerra, els quals acordaren entre altres coses "passar la pertinent denúncia al Jutjat d'Instrucció de Berga, per a que s'instrueixi el corresponent sumari contra els components de l'Ajuntament governatiu cessant pel delictes d'usurpacions d'atribucions en que han concorregut; immediata suspensió de les actuals obres en curs; revisió de tots els acords presos per l'Ajuntament governatiu i procedir pel camí que calgui a l'anul·lació de tots aquells que l'Ajuntament trobi lesius; dedicar les màximes activitats per a la reparació de les injustícies comeses, especialment les referents a despedides (sic) de treball per represalies de caràcter polític i social" (*Ibidem*, sessió del 17-II-36). Tres dels representants de la minoria, varen assistir a la sessió municipal del 3 de març del 1936. A partir d'aquest moment, ja no tornarien a ser presents a cap més sessió, fins que foren destituïts el mes de juliol.

⁹ L'Alcalde elegit fou Francesc Torrents Torras. A la candidatura d'Unió Democràtica de Coalició Administrativa hi havia membres d'UDC i el dirigent carlí Ramon Bovet. Després dels fets d'octubre, Joan Boixadera Pujol -membre de la candidatura de dretes- fou nomenat Alcalde gestor, càrrec en el que continuà a l'ajuntament governatiu constituït al maig del 1935 (AM de Gironella, *Llibre d'Actes Municipals*, sessions corresponents als dies 19 d'octubre de 1934 i 3 de maig de 1935). A partir de febrer de 1936, els consellers de la minoria de dretes municipals -tres d'ells es declararen independents, menys Ramon Bovet- continuaren assistint regularment a les sessions. Però tot i les paraules que pronuncià l'Alcalde Francesc Torrents a l'acte de reposició de l'ajuntament popular, demanant a la minoria que amb la seva actuació contribuïssin "a fer possible l'oblit del passat", i de la resposta de Ramon Bovet que demanà també "oblit del passat i que desaparegui l'esperit de tibantor que hi ha hagut en les relacions entre els diferents sectors de la vila" (*Ibidem*, 20-II-36), la tensió entre uns i els altres esclatà algunes setmanes després. A la sessió del 21 de maig, la majoria municipal acusà a la minoria d'haver instigat l'empresonament de l'Alcalde i un conseller arran dels fets d'octubre, acusació que negaren tots ells, argumentant a més, que es negaren a seguir les indicacions que els feren de possessionar-se de l'Ajuntament (*Ibidem*).

¹⁰ Josep Serra Forn, fou elegit Alcalde, i romangué en el càrrec fins el juliol de 1936. L'ERC es quedà fora de la representació municipal en no obtenir un 10% dels vots. El 23 d'octubre de 1934, l'Ajuntament acordà per unanimitat "contribuir a la subscripció oberta per tal de premiar a la força pública amb motiu de la seva brillant actuació que pogué sufocar la revolució última, amb la quantitat de dos centes cinquanta pessetes" (AHC de Solsona, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent al dia 23 d'octubre del 1934). Més endavant, atenent a la petició d'una Comissió de Veïns, referent a que la Corporació s'interessés pels

---

detinguts pel 6 d'octubre i que intercedís per a aconseguir el seu alliberament, l'Ajuntament acordà concedir un vot de confiança a l'Alcalde per a que aquest iniciés les gestions oportunes per tal d'aconseguir la llibertat de tots els presos polítics veïns de Solsona (*Ibidem*, 19-XII-36).

REGIÓ VIII: Garrigues, la Noguera, Segarra, Segrià i Urgell

Les Garrigues

les Borges Blanques

Candidatures	Vots	Consellers
ERC i USC	1351	8
Unió Ciutadana	752	4
BOC (Front d'Obrers i Pagesos)	146	-

La Noguera

Balaguer¹

Candidatures	Vots	Consellers
Unió Republicana	1087	10
Lliga Catalana	1045	6
BOC (Front d'Obrers i Pagesos)	253	-

Segarra

Cervera²

Candidatures	Vots	Consellers
Unió de Dretes		8
Centre Obrer Instructiu d'Unió Republicana		4

Segrià

Lleida³

Candidatures	Vots	Consellers
Front d'Esquerres	6822	16
Concentració Lleidatana	4991	8
Front Obrer i Pagès	635	-

Urgell

Tàrraga⁴

Candidatures	Vots	Consellers
Centre Autonomista Republicà	1298	11
Front Republicà Obrer	954	5

¹ La candidatura que resulta guanyadora per un escàs marge de vots, la "Unió Republicana", sembla tenir els seus orígens en el Centre Català Republicà, que aplegava als socis i simpatitzants d'ERC i Acció Catalana. Aquesta entitat havia participat a l'Assemblea convocada per la Joventut Republicana de Lleida per a elegir la representació de les comarques lleidatanes en la comissió organitzadora de la Conferència d'Esquerres. Tot i així, el CCR no s'adherí a l'ERC fins una any i mig després. Al juliol del 1931, un manifest del CCR reafirmava encara la seva posició independent, i posant èmfasi en la necessària convivència en el seu si dels diferents sectors republicans i catalanistes (*Pla i Muntanya*, 6-VII-9131). Però els socis partidaris de l'adhesió a l'ERC, constituïren la base de la Unió Republicana. És possible també que en aquesta entitat participés gent del Centre Republicà Radical (Planella). Fou elegit Alcalde, Domènec Carrové. A la candidatura de la Lliga Catalana, hi participaren elements radicals (un d'ells, Casimir Nobell, resultà elegit). El BOC tingué un bon resultat però quedà fora de la representació municipal. A l'octubre del 1934, tot i que l'Alcalde Carrové s'oposà al lliurament d'armes als revoltats, fou destituït, conjuntament amb la resta de consellers d'esquerra. A partir del febrer del 1936, la minoria deixa d'assistir a les sessions de l'Ajuntament.

² La "Unió de Dretes" estava formada per la Lliga, Tradicionalistes i Acció Rural. Fou elegit Alcalde, Ricard Sala Aldomà. La candidatura presentada pel Centre Obrer Instructiu d'Unió Republicana, incloïa també elements de la USC. Després dels fets d'octubre, l'Ajuntament acordà "que constés en acta la protesta de la Corporació per aquells fets" (AHC de Cervera, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent al dia 10 d'octubre del 1934).

---

³ El Front d'Esquerres estava format per la Joventut Republicana, els radicals-socialistes, ACR i PSOE. La Concentració Lleidatana estava formada per la Lliga, els carlins, Unió Democràtica, els radicals i Dreta Catalana. Els 8 consellers que obtingueren es repartien així: 2 carlins, 2 radicals, 1 Lliga, 1 Unió Democràtica, 1 proper a la CEDA i 2 independents. El Front Obrer i Pagès estigué constituït pel BOC i la Unió Agrària. Fou elegit Alcalde Antoni Vives Estover. A conseqüència dels fets d'octubre, foren detingudes 555 persones, entre elles l'Alcalde (*La Jornada*, 27-XI-34). Amb la reposició dels consellers d'esquerra, la Lliga abandonà l'activitat municipal en més d'una ocasió. El portaveu d'ERC, *L'Ideal*, llançava continuament referències punyents contra un dels portaveus de la Lliga, Porqueres, però aquests es mantingueren pràcticament fins al juliol del 1936.

⁴ El Centre Autonomista Republicà s'havia constituït al 1932 com a centre adherit a la Lliga Catalana. El Front Republicà Obrer era una coalició formada per la Unió Republicana -una entitat fundada el 1930, que agrupava al republicanisme històric targarí i que tenia molt bones relacions amb els sectors obreristes de la ciutat- i pel BOC, que aconseguí constituir una secció a Tàrraga el 1932, i que tenia en Francesc Mateu, el seu principal dirigent. Acció Catalana havia mantingut converses amb l'ERC amb l'objectiu de constituir una candidatura conjunta, però no s'arribà a cap acord perquè els primers es negaren a participar en la mateixa candidatura amb el BOC. Fou elegit Alcalde, el representant de la Lliga Baldomer Trepal. Després del febrer del 1936, els enfrontaments entre la minoria i la majoria de la Lliga foren continus. A la sessió en la que tornaven els consellers destituïts arran del 6 d'octubre, i malgrat les paraules benvinguda que els dirigí l'Alcalde, aquells arremeteren durament la Lliga. Francesc Mateu demanà a la majoria "que per el bé de Tàrraga presenti acte continu la dimissió que el poble exigeix" mentre que Francesc Moreu acusà directament a l'Alcalde i a alguns components de la majoria d'haver "empitjorat la seva situació i la dels seus companys en el procés militar que motivà l'empresonament i condemna en Consell de Guerra" (AHM de Tàrraga, *Llibre d'Actes Municipals*, sessió corresponent al dia 23 de març del 1936). La coalició esquerrana acabaria fent-se amb el control de l'Ajuntament, com a conseqüència del cessament dels consellers de la majoria decretat pel Conseller de Governació, en virtut del procediment judicial incoat per malversació de cabdals. El nou Alcalde seria Josep Devant Miralles.

REGIÓ IX: Alt Urgell, Pallars Jussà, Pallars Sobirà i Vall d'Aran.

Alt Urgell

la Seu d'Urgell¹

Candidatures	Vots	Consellers
Concentració Administrativa	757	8
ERC	566	4

Pallars Jussà

Tremp²

Candidatures	Vots	Consellers
Centre Catalanista Republicà Federal	490	(7)
Candidatura Republicana Popular Administrativa	463	(3)

¹ La Candidatura Administrativa estava integrada per elements d'Acció Catalana, independents i tradicionalistes. El periòdic local *El Cadí* féu campanya a favor de la mateixa, mentre que *Alt Urgell* s'inclinà per la d'ERC. Fou elegit Alcalde Bonaventura Rebés Castella, d'Acció Catalana. A l'octubre del 1934, tot i que l'Ajuntament, ja sense els consellers d'esquerra, a proposta de l'Alcalde, acordà dirigir un ofici al Comandant Militar de la Plaça felicitant-lo "per la seva felicitat i encertada actuació en la darrera intentona revolucionària, que determinà el seu fracàs i la volta a la normalitat", Bonaventura Rebés fou destituït del seu càrrec i designat un Alcalde gestor en el seu lloc (AM de la Seu d'Urgell, *Llibre d'Actes Municipals*, sessions corresponents als dies 17 i 30 d'octubre del 1934). No obstant això, el 30 de novembre, el Comandant Militar de la Plaça comunicava que havia quedat sense efecte l'auto de processament dictat contra Bonaventura Rebés, així com la inhabilitació provisional per a exercir el càrrec de conseller, amb la qual cosa, tornà a ser elegit Alcalde (*Ibidem*, 5 i 7 de desembre del 1934). El fet que Bonaventura rebés hagués estat repressaliat, probablement influí en l'actitud de la minoria al tornar a ocupar els seus llocs a l'Ajuntament. Un dels consellers de la minoria, el diputat d'ERC, Enric Canturri, declarà que "en general, han d'estar conformes, i se'n congratulen" amb la tasca feta per la majoria durant el període en el que estigueren exclosos (*Ibidem*, 3-IV-36).

² El Centre Catalanista Republicà Federal, resultat de la fusió entre la Joventut Republicana Federal i el Círcol Republicà, era una entitat adherida a l'ERC. L'Alcalde fou Josep Sastre Torruella, un dels fundadors de la Joventut Republicana Federal. La Candidatura Republicana Popular Administrativa no estava, en principi, adscrita a cap partit, tot i que amb posterioritat es declararen membres del PNRE (v. Francesc Prats i Armengol, *La ciutat de Tremp durant la Segona República i la Guerra Civil, 1931-1938*, pàg. 160). L'Ajuntament seria destituït a l'octubre del 1934, tot i que sembla que no obrà fora de la legalitat. Una vegada reposats tots els consellers, l'Ajuntament funcionà amb plena normalitat fins el juliol (*Ibidem*, pàg. 168 i 172).

2. Evolució de la composició política dels principals ajuntaments catalans (1934-1936)

Municipis	COMPOSICIÓ POLÍTICA DELS AJUNTAMENTS	
	Resultat eleccions municipals 1934 (candidatures i consellers municipals)	1936 (febrer-juliol)
<i>Amposta</i>	Majoria: Grup d'Unió Ciutadana, 11; Minoria: Front Únic d'Esquerres, 5	PRd'E, i ERC. Els consellers de dretes presentaren la dimissió al febrer de 1936.
<i>Arenys de Mar</i>	Majoria: Lliga Catalana, 11; Minoria: Centre Republicà Radical, 5	Lliga Catalana
<i>Badalona</i>	Majoria: Coalició d'Esquerres, 16 (10ERC, 3 USC, 2 Sindicat Agrícola, 1 Acció Catalana); Minoria: Candidatura Proporcionalista-Administrativa, 8 (4 Lliga, 2 Radicals, 1 Tradicionalista, 1 Independent)	ERC i coaligats. Les dretes deixaren d'assistir a les sessions municipals des del març 1936.
<i>Balaguer</i>	Majoria: Unió Republicana, 10; Minoria: Lliga Catalana, 6	ERC. Els representants de la Lliga abandonaren els càrrecs i presentaren la dimissió al febrer de 1936.
<i>Berga</i>	Majoria: Front d'Esquerres, 11; Minoria: Defensa Ciutadana, 5	ERC
<i>La Bisbal</i>	Majoria: Partit Republicà Federal d'ERC, 7; Minoria: Lliga Catalana, 5	ERC. La Lliga deixà d'assistir a les sessions al febrer 36
<i>Blanes</i>	Majoria: Acció Catalanista, 11; Minoria: Casa del Pueblo, 5 (ERC)	Lliga Catalana. A partir de febrer de 1936, els consellers d'ERC es negaren a assistir reclamant la dimissió de la majoria.
<i>Les Borges Blanques</i>	Majoria: ERC i elements d'USC, 7; Minoria: Unió Ciutadana, 5	ERC i elements d'USC
<i>Caldes de Montbui</i>	Majoria: Centre Democràtic Progressista-Coalició Republicana, 8; Minoria: Agrupació Republicana Liberal Independent, 4	ERC, ACR, Federals
<i>Calella</i>	Majoria: Unió Ciutadana-Acció Calellenca, 11(Lliga Catalana); Minoria: Coalició Socialista Republicana Obrera, 5 (ERC i USC)	Lliga Catalana
<i>Canet de Mar</i>	Majoria: Lliga Catalana, 8; Minoria: Coalició d'Esquerres, 4 (ERC, USC, AC)	ERC, USC i Acció Catalana. Al febrer de 1936, la majoria de dretes presentà la dimissió.
<i>Cardona</i>	Majoria: ERC, 8; Minoria: Lliga Catalana, 4	ERC. Al febrer del 1936, els representants de la Lliga presentaren la dimissió.
<i>Cervera</i>	Majoria: Unió de Dretes, 7 (Lliga, Carlins i Acció Rural); Minoria: Centre Obrer Instructiu d'Unió Republicana, 5 (ERC)	Lliga, Carlins i Acció Rural
<i>Cornellà de Llobregat</i>	Majoria: ERC, 10; Minoria: Centre Republicà Radical, 5	ERC
<i>Esparreguera</i>	Coalició Republicana, 11 (Lliga, radicals); Minoria: Coalició d'Esquerres, 5 (ERC i UR)	Lliga i Radicals
<i>Figueres</i>	Majoria: Federació Republicana Socialista de l'Empordà, 12 (ERC); Unió Ciutadana, 6 (Lliga)	ERC

Girona	Majoria: Unió i Defensa Ciutadana, 16 consellers (11 Lliga, 3 Tradicionalistes, 2 Monàrquics); Minoria: ERC, 8	Lliga, tradicionalistes i monàrquics
Granollers	Majoria: Centre Catalanista Republicà, 12 (ACR); Minoria: Radicals, 4; ERC, 2	ACR
L'Hospitalet de Llobregat	Majoria: Coalició d'Esquerres, 16 (ERC, PNRE, PDF); Minoria: Candidatura Catalanista Republicana, 8 (Lliga)	ERC, PNRE, PDF
Igualada	Majoria: Coalició d'Esquerres, 12 (ERC i ACR); Minoria: Unió Ciutadana, 6 (Lliga)	ERC, ACR
Lleida	Majoria: Front d'Esquerres, 16 (12 ERC, 2 radical-socialistes ind., 1 AC, 1 socialista); Minoria: Concentració Lleidatana 8 (4 Lliga, 2 tradicionalistes, 2 carlins)	ERC, PSOE, AC
Manlleu	Majoria: Unió Ciutadana, 11; Minoria: Front Únic d'Esquerres, 5	ERC, USC; UR. La majoria de dretes dimití a l'abril
Manresa	Majoria: Concentració Republicana d'Esquerres, 16 (10 ERC, 2 USC, 2 Federals, 2 AC); Minoria: Defensa Ciutadana, 8 (4 Lliga, 2 carlins, 2 radicals)	ERC, USC, Federals, AC. La Lliga anuncià el mes de març que no col·laboraria en les tasques municipals.
Martorell	Majoria: Candidatura Proporcionalista Republicana, 8; Minoria: Esquerra Republicana de Martorell, 4	Candidatura Proporcionalista Republicana. La minoria no assistia a les sessions municipals des del 1934.
Mataró	Majoria: Front Únic d'Esquerres, 16 (10 ERC, 3 Agrupació Socialista, 1 Sind. d'Oposició, 1 sindicalista ind., 1 UGT); Minoria: Defensa Ciutadana, 8	ERC, PSOE, sindicalistes.
Molins de Rei	Majoria: Federació Obrera, 11 (9 USC, 1 ERC, 1 UGT); Minoria: Entesa Republicana, 5 (3 Lliga, 1 PNR, 1 Independent)	USC, ERC
Mollet del Vallès	Majoria: Centre Catalanista Republicà, 10; Minoria: Lliga Catalana, 6	ERC, UR
Montblanc	Majoria: ERC-BOC, 8 (5 ERC, 3 BOC); Minoria: Lliga Catalana, 4	ERC, POUM
Olesa de Montserrat	Majoria: ERC, 11; Minoria: Defensa Ciutadana, 5	ERC
Olot	Majoria: Coalició i Defensa Ciutadana, 12 (9 Lliga, 3 Joventut Tradicionalista); Minoria: Front Obrer d'Esquerra, 4 (3 ERC, 1 BOC); Casal Català, 2 (Acció Catalana)	ERC, POUM, AC. La crítica contra l'actuació de determinats regidors de dretes arran dels fets d'octubre provocà la seva dimissió.
Palafugell	Majoria: Unió Republicana d'Esquerra, 11; Minoria: Lliga Catalana, 5	ERC
Palamós	Majoria: ERC, 11; Minoria: Lliga Catalana, 5	ERC
El Prat de Llobregat	Majoria: Coalició ERC, ACR i sindicalistes, 11; Minoria: Lliga Catalana, 5	ERC, ACR, sindicalistes
Puigcerdà	Majoria: Unió Ciutadana, 7; Minoria: Unió d'Esquerres, 3	Lliga Catalana
Puig-reig	Majoria: Centre d'Esquerra Republicana, 11; Minoria: Lliga Catalana, 5	ERC
Reus	Majoria: Coalició d'Esquerres, 16 (7 ERC, 6 Casa del Poble, 3 Agrupació Socialista); Minoria: Acció Catalana, 6; Lliga Catalana, 2	ERC, Casa del Poble, PSOE
Ribes de Freser	Majoria: Centre Republicà Democràtic Federal, 8; Minoria: Lliga Catalana, 4	ERC. La minoria de dretes abandonà l'Ajuntament a partir del febrer de 1936.

Ripoll	Majoria: Unió Ripollesa Republicana, 11(5 Lliga, 4 Liberals Republicans, 2 Acció Catalana); Minoria: ERC, 5	ERC. La majoria de dretes abandonà l'Ajuntament a partir de febrer de 1936
Roquetes	Majoria: PRd'E, 11; Minoria: dretes, 5	PRd'E. La minoria de dretes deixà d'assistir a partir de febrer de 1936
Rubí	Majoria: Centre Democràtic Republicà, 11; Minoria: Defensa Ciutadana, 5	ERC
Sabadell	Majoria: Coalició d'Esquerres, 16 (10 CRF, 5 ERC, 1 USC); Minoria: Unió Ciutadana, 8 (tots de la Lliga)	CRF-ERC-USC. Al juny de 1936, la majoria municipal declarà la incapacitat del consellers de la Lliga
Sallent	Majoria: Centre Republicà d'Esquerra, 11; Minoria: Unió Republicana, 5	ERC
Salt	Majoria: Centre Republicà, 11; Minoria: Cand. Popular Administrativa, 5	ERC
St. Adrià del Besòs	Majoria: ERC-USC, 11; Minoria: Lliga Catalana: 5	ERC-USC. Els consellers de la Lliga no assistiren a cap sessió a partir de febrer 1936
St. Boi de Llobregat	Majoria: Lliga Catalana, 11; Minoria: Coalició d'Esquerres Republicanes, 5	ERC. La majoria de dretes fou destituïda.
St. Feliu de Guíxols	Majoria: Centre Republicà Federal Català, 11; Minoria: Lliga Catalana, 5	ERC.
St. Feliu de Llobregat	Majoria: Centre Republicà Català Federal, 10; Minoria: Defensa Ciutadana, 4; Foment Català Republicà, 2	ERC
St. Joan de les Abadesses	Majoria: Candidatura Administrativa, 8; Minoria: Front Popular d'Esquerra Catalana i BOC, 4 (3ERC, 1BOC)	ERC-POUM. A l'abril la majoria de dretes presentà la dimissió.
Sta. Coloma de Gramenet	Majoria: ERC-PRDF, 11 (9 ERC, 2 Federals); Minoria: Lliga Catalana, 5	ERC-PRDF
La Seu d'Urgell	Majoria: Concentració Administrativa, 8; Minoria: ERC, 4	Acció Catalana, Carlins i Independents
Sitges	Majoria: Concòrdia Sitgetana, 11; Minoria: Coalició Republicano-Socialista, 5 (4 ERC, 1 Agrupació Socialista)	Lliga Catalana
Solsona	Majoria: Unió de Dretes de Solsona, 8; Minoria: Unió Ciutadana, 4	ERC. Al maig del 36, la majoria de dretes deixà el seu càrrec com a conseqüència d'una denúncia.
Tarragona	Majoria: Coalició d'Esquerres Republicano-Socialista, 16 (ERC, PRRSC, ACR, USC, AR); Minoria: Unió Ciutadana, 8	ERC-PRRSC-ACR-USC-AR. La Lliga deixà d'assistir a les sessions municipals.
Tàrraga	Majoria: Centre Autonomista Republicà: 11 (Lliga Catalana); Minoria: Front Republicà Obrer, 5 (4 ERC, 1 BOC)	ERC-POUM. Els consellers de la Lliga foren cessats a l'1 de maig de 1936
Terrassa	Majoria: Coalició d'Esquerres Republicanes Catalanistes, 16; Minoria: Defensa Ciutadana, 8	
Torelló	Majoria: ERC, 8; Minoria: Cand. "Pro-interessos Torellonenes", 4	ERC
Tortosa	Majoria: candidatura d'esquerres, 16 (10 PRd'E, 4 PSOE, 1 ERC, 1 AC); Minoria: dretes, 8	PRd'E, PSOE, ERC, AC
Tremp	Majoria: Centre Catalanista Republicà Federal, 7; Minoria: Candidatura Republicana Popular Administrativa, 3 (PNRE)	ERC

<i>Ulldecona</i>	Majoria: dretes, 11; Minoria: PRRSC i ERC, 5	PRRSC, ERC. A partir de febrer de 1936, la majoria de dretes abandonà l'Ajuntament.
<i>Valls</i>	Majoria: Front Únic d'Esquerres, 12 (7 ERC, 3 USC, 1 BOC, 1 marcel·linista); Minoria: Unió Ciutadana, 6 (2 Lliga, 2 carlins, 1 radical, 1 ind.)	ERC-USC-POUM
<i>El Vendrell</i>	Majoria: Coalició de dretes, 8; Coalició d'Esquerres, 4	ERC-ACR. La majoria de dretes presenta la dimissió al febrer de 1936
<i>Vic</i>	Majoria: Unió Ciutadana, 12 (tradicionalistes i Lliga); Minoria: Coalició d'Esquerres i Obrerista, 6 (ERC, USC i BOC)	Tradicionalistes i Lliga Catalana
<i>Vilafranca del Penedès</i>	Majoria: Coalició d'Esquerres Republicanes, 11 (Federal, ERC i ACR); Minoria: Candidatura Vilafranquina, 5 (Lliga i Radicals)	ERC, Federal i ACR. A partir de febrer, els consellers de dretes deixaren d'assistir a les sessions.
<i>Vilanova i la Geltrú</i>	Majoria: Coalició d'Esquerres Republicanes, 12 (ERC, USC, i Estat Català); Minoria: Centre Autonomista de Lliga Catalana, 6.	ERC, USC i Estat Català

ANNEX 2.
Els Comitès Locals (juliol-octubre 1936)

ELS COMITÈS LOCALS (juliol-octubre 1936)*

Regió I: (Baix Llobregat, Barcelonès, Maresme, Vallès Occidental i Vallès Oriental)

Baix Llobregat

Municipi	Composició
Begues ¹	5 ERC
Collbató ²	ERC, UR, CNT, UGT
Esparreguera ³	CNT, UGT, UR, ERC
Gavà ⁴	3 CNT, 2 FAI, 2 UGT, 2 PSUC, 3 ERC, 1 UR
Martorell ⁵	UR, UGT, Consell Obrer Ferroviari, Agrupació Socialista, POUM, CNT i “Nosaltres Sols!”
Martorelles ⁶	2 ERC, 2 UGT, 2 CNT
Molins de Rei ⁷	4 CNT, 1 UGT, 1ERC
El Prat de Llobregat ⁸	UGT, ERC, Estat Català, UR, FAI, CNT, Partit Socialista Obrer, JSU, Joventuts d'Esquerra-Estat Català
St. Boi de Llobregat ⁹	FAI, CNT, ERC, PSUC, UGT, UR
St. Climent de Llobregat ¹⁰	UGT, CNT
St. Esteve Sesroviures ¹¹	2 ERC, 2 PSUC, 1 UR
St. Joan Despí ¹²	3 ERC
St. Vicenç dels Horts ¹³	CNT, UGT, ERC, USC, UR, POUM
Torrelles de Llobregat ¹⁴	2 ERC, 1 (?)
Viladecans ¹⁵	3 CNT, 2 ERC

Barcelonès

Municipi	Composició
Badalona ¹	4 ERC, 2 CNT, 2 FAI, 2 PSUC, 3 UGT, 2 POUM, 1 UR, 1 Estat Català, 1 ACR
l'Hospitalet ²	CNT
St. Adrià del Besòs ³	3 ERC, 2 Federals, 2 PSUC
St. Just Desvern ⁴	Estat Català, ERC, “Nosaltres Sols!”, UR, CNT, UGT, PCC
Sta. Coloma de Gramenet ⁵	CNT, ERC

Maresme

Municipi	Composició
Alella ¹	USC, UR
Arenys de Mar ²	2 ERC, 2 UGT, 3 CNT
Arenys de Munt ³	UGT, CNT, ERC
Caldes d'Estrac ⁴	2 PSUC, 2 ERC, 2 CNT
Calella ⁵	CNT, POUM

* Aquest annex ha estat elaborat a partir de dades recollides a diverses fonts. Només fem referència a aquells Comitès Locals dels que tenim constància documental sobre el conjunt dels seus components. Donat que foren moltes les modificacions que es produïren en la composició dels diferents Comitès, com a conseqüència de substitucions i d'altres eventualitats, sempre que ha estat possible hem intentat precisar la data juntament amb les organitzacions que hi formaren part. En especial, hem intentat reflectir quina fou la composició inicial del Comitè, que en la nostra opinió és la que millor descriu la situació política del moment i la correlació de forces.

Canet de Mar ⁶	CNT
Dosrius ⁷	CNT, Estat Català i “els partits del F.P.”
Malgrat ⁸	UR, ERC, CNT
el Masnou ⁹	2 ERC, 2 FAI, 2 “comunistes”
Mataró ¹⁰	5 CNT, 1 FAI, 2 JJ.LL., 6 ERC, 5 PSUC, 3 ACR, 2 POUM
St. Pol de Mar ¹¹	5 PSUC, 3 CNT
Teià ¹²	CNT, FAI, UGT
Tiana ¹³	ERC, CNT
Tordera ¹⁴	CNT, FAI, USC, UGT, UR, ERC

Vallès Occidental

Municipi	Composició
Barberà del Vallès ¹	UR, PSUC i “elements del F.P.”
Castellar del Vallès ²	3 CNT, 2 JJ.SS., 3 ERC, 1 UR, 1 UGT
Montcada i Reixac ³	FAI, CNT, UGT, UR, ERC
Palau-solità ⁴	CNT, ERC
Rubi ⁵	CNT, FAI, POUM, ERC, UR
Sabadell ⁶	3 FLS, 2 CNT, 1 FAI, 1 UGT, 2 “pels partits de classe” i 2 “pels partits republicans”
St. Cugat ⁷	3 CNT, 3 UGT, 3 POUM, 3 ERC i federals, 3 UR, 3 FAI
St. Llorenç Savall ⁸	CNT, UGT, ERC
St. Quirze de la Serra ⁹	2 ERC, 2 CNT, 2 UGT
Sta. Perpètua de la Moguda ¹⁰	CNT, UGT, ERC, POUM
Sentmenat ¹¹	4 CNT, 2 republicans federals, 2 UR, 2 ERC
Terrassa ¹²	2 ERC, 1 Joventuts d'Esquerra Republicana-Estat Català, 5 CNT, 2 FAI, 2 POUM, 2 ULS, 1 UR, 1 AC, 1 Fraternitat Republicana de St. Pere, 1 Sindicat de Ferroviaris, 1 UGT, 1 PCC

Vallès Oriental

Municipi	Composició
la Garriga ¹	CNT
Granollers ²	FAI, CNT, UGT, PSOE, POUM, ERC, UR
Martorelles ³	2 ERC, 2 UGT, 2 CNT
Mollet del Vallès ⁴	3 ERC, 2 UR, 3 CNT, 2 FAI, 1 UGT
St. Celoni ⁵	ERC, UGT, CNT
St. Esteve de Palautordera ⁶	ERC, USC
Vallgorguina ⁷	ERC, CNT
Vallromanes ⁸	2 ERC, 2 CNT, 2 UR
Vilamajor ⁹	ERC, UR, CNT

Baix Llobregat

¹ Formaren part del Comitè Josep Sadurní Guasch, Gaietà Vendrell Ventura, Josep Tutusaus Pascual, Jaume Marcè Font i Joan Ollé Romagosa (AHN-SGC, *Lligall 1441*, sèrie PS-Barcelona). Tots cinc eren també consellers municipals per l'ERC. Els quatre primers des del 1934, i l'últim des de febrer de 1936, quan va substituir un company que s'havia canviat de municipi (Ajuntament de Begues, *Llibre d'Actes*).

² Creiem que aquesta fou la composició política del Comitè que es formà en un primer moment i que seria presidit per l'Alcalde, Francesc Casanovas, d'ERC, i en el que a més participaren Manuel Rovira Ollé, com a Cap de les Milícies; Climent Domènech Claret i Salvador Albert Tomás, a la secció de Defensa; Josep Matalonga Morera i Ramon Mora Matalonga, a la secció de Proveïments; Joaquim Llopart Salsas i Joan Jorba Jorba, a la secció de Comunicacions; Jaume Font Ribalta i Josep Cortadas Bros, a la secció de Requeses; Julià Iglesias Freixedó i Pere Claramunt Gràcia, a la secció de Sanitat; Rosend Puig Ferrer i Vicens Solà Ollé, a la secció de Treball; Josep Gibert Subirana i Lluís Casanovas Castells, a la secció d'Organització Interior. No obstant, posteriorment (el 7 de setembre) es constituí un nou Comitè que en aquesta ocasió es formaria sense la representació de l'ERC, amb els següents components: Agustí Llacuna Subirana, Esteve Bartrolí Rosell i Francesc Ibàñez Marçal, per la Unió de Rabassaires; Fèlix Jorba Llobet i Joaquim Rovira Soler, per la CNT; Josep Bosch Guixà, per la FAI; Isidre Abeyà Pujol i Josep Gibert Subirana, per la UGT; Manuel Rovira Ollé, pel PSUC (AHN St. Feliu de Llobregat, *Fons Collbató*).

³ AHN-SGC, *lligall 1048*, sèrie PS-Barcelona.

⁴ *Treball*, (15-VIII-36). Els representants d'UGT eren Joan Puig i Magí Albert, i els del PSUC, Nemesi Pla i Pere Giménez.

⁵ Arxiu Municipal de Martorell, *Actes del Comitè de Milícies Antifeixistes*. Inicialment, aquestes foren les organitzacions que formaren part del Comitè. El POUM posteriorment va deixar de tenir representació. A efectes de representació, el Comitè va establir una espècie de distinció entre els sindicats, UGT i CNT, que adoptaren entre ells una representació paritària, i els representants del Front Popular, ERC i UR, que tingueren una representació menor.

⁶ AHN-SGC, *llogall 1441*, sèrie PS-Barcelona.

⁷ *Espartacus* (24-X-36). Gemma Tribó i Carles Martínez especifiquen que el Comitè estigué constituït per 3 representants de la CNT-FAI (Manuel Marín, Ramon Comes Torrent i J. Carol), 1 del Centre Federal (J. Subirats Bey), 1 d'ERC (Pere Barberà) i 2 representants del PSUC-UGT.

⁸ Segons les Actes de la Comissió de Govern (sessió del 6 d'agost de 1936), el Comitè de Milícies Antifeixistes es constituí el 21 de juliol a les 5 de la tarda i al mateix assistia "una representació delegada de l'autoritat municipal". No obstant, segons el relat de Demetrio Beriain, un dels dirigents cenetistes locals, el Comitè el composaven 10 membres: 4 de la CNT (Demetrio Beriain, Ramon Huguet, Joan Ariño i J. G. de Valdes), 3 de la UGT, 2 d'ERC, 1 Estat Català.

⁹ Maria Lledó Barreda Casanova, Jordi García Pardo, Carles Serret Bernús, *Història de St. Boi de Llobregat*, pàg. 297. Entre els membres que formaren part del Comitè: Francesc Roig Comas (ERC), Antoni Garrigosa Perelló (ERC), Josep Farreras Carbó (UR) i Baldiri Deu Priu, qui fou el primer alcalde republicà de St. Boi, i qui probablement actuà com a secretari.

¹⁰ Arxiu Municipal de St. Climent, "Correspondència. Entrada. 1936". El Comitè Local Milícies Antifeixistes estava format per UGT i CNT, però es possible que hi participessin militants d'ERC. Entre els seus membres hi formaren part Macià Costa, Amadeu Bertran i Joaquim Lluch, aquest últim militant de la CNT, que ocupà un càrrec com a conseller municipal a l'octubre de 1936 i que va ésser assassinat al maig de 1937 (Ajuntament de St. Climent, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 25 de maig de 1937).

¹¹ AHN-SGC, *llogall 1441*, sèrie PS-Barcelona. Formaren part del Comitè Enric D. Llovera, Joan Rosell Canals, Josep Brugal Casanovas, Josep Margarit Bonastre i Josep Sensano Torrents. Es possible que tots els citats fossin militants d'ERC, qüestió que no hem pogut aclarir amb la documentació municipal consultada. Tot i així, hem pogut esbrinar que Enric D. Llovera era un funcionari municipal, que actuà com a secretari interí de l'Ajuntament. Joan Rosell fou designat pel Comitè per a ocupar, el 5 d'agost, una de les vacants de conseller existents a l'Ajuntament, a l'igual que Josep Margarit, que fou nomenat Alcalde. Josep Brugal, ocupà el càrrec de conseller a l'octubre en representació de la UR, i Josep Sensano i el propi Margarit, ho farien també, però en representació del PSUC. En el cas d'aquests tres últims, no hem pogut aclarir si la militància en la UR i el PSUC, es anterior a la reorganització municipal d'octubre, i per tant ostentaven la representació d'aquestes organitzacions en el Comitè.

¹² AHN-SGC, *llogall 1441*, sèrie PS-Barcelona. Formaren part del Comitè Pere Ollé Poll (ERC), Joan Roldan Oliac (ERC) i Ferran Martínez (ERC). Pere Ollé era Alcalde abans del 19 de juliol i continuà en aquest càrrec fins l'octubre de 1936, data en la que fou reelegit (Ajuntament de St. Joan Despí, *Llibre d'Actes*).

¹³ Tenim constància de l'existència de més d'un comitè. Inicialment, sembla que es constituí un Comitè de Defensa i Control, presidit per Modest Perals, que per la denominació que adoptà, és possible que fos d'inspiració majoritàriament cenetista (AM St. Vicenç dels Horts "Milícies Antifeixistes. Cossos de Seguretat"). D'altra banda, coneixem igualment l'existència d'un Comitè de Proveïments i un Comitè de Milícies Antifeixistes, aparentment amb un funcionament separat, que a partir de mitjan agost decidiren coordinar les seves activitats i reunir-se diàriament sota la presidència de l'Alcalde Carles Tuset, un home d'ERC. Els membres que formaren part d'aquests dos comitès, dels quals coneixem la seva afiliació són els següents: Eloy Perals (UR); Delfí Vila Vallès (UGT, Agrupació Socialista-USC); Josep Valls Soley (CNT); Pere Panadès Urpinas (Agrupació Socialista-USC); Carles Munné Rovira (ERC); Francesc Muray Ramoneda (UGT); Joan Tres Nicolau (CNT); Josep Pallerola Badosa (POUM); Joaquim Casanovas Font (POUM). Desconeixem la afiliació política de Terenci Martí, Melcior Sentís, Virginia Amposta, i d'altres tres membres dels quals no n'hem pogut esbrinar el seu nom complet (AM St. Vicenç dels Horts, caps 1697). A imatge del que es va fer a l'Hospitalet, el 9 d'octubre de 1936, es procedí a la substitució de l'Ajuntament per un Consell d'Economia i Defensa, amb 3 representants de la CNT, 3 de la UGT, 2 de l'ERC, i presidit per Pere Panadès (*Llibre d'Actes*, sessió del 9-X-36).

¹⁴ AHN-SGC, *llogall 1441*, sèrie PS-Barcelona. Eduard Riera Roig, Baldiri Casas Casulleras i Martí Roig Pi, formaren part del Comitè. Els dos primers pertanyien al Casal d'Esquerra Catalana (ERC), i de Martí Roig desconeixem l'afiliació.

¹⁵ *Solidaridad Obrera*, (29 juliol 1936). Presidia el Comitè el cenetista Marian Sanjuan. Iturrioz i Joan Carrique per la CNT, i Llorenç Puig –que era l'Alcalde– i Pere Codina per l'ERC, composaven la resta del Comitè.

Barcelonès

¹ Segons el testimoni d'un dels membres del Comitè, Joan Manent, recollit per Joan Villarroja a *Revolució i Guerra Civil a Badalona*, (pàg. 17), el Comitè estava constituït amb els homes i representacions següents: President i Alcalde de la Ciutat, Frederic Xifré (ERC); Secretari: Josep Grané (ERC); Defensa: Joan Torrecillas (CNT-FAI); Economia: Pere Cané (CNT); Proveïments: Ramon Cuadrench (PSUC); Agricultura: Vicenç Duran (UR); Sanitat i Assistència Social: Joan Manent (CNT); Propaganda: Angel Ayra (ERC); Caixa immobiliària: Antoni Botey (UGT); Vocals: Eugeni Gota (UGT), Alvar Lainez (POUM), Felip Tugues (Estat Català), Francesc Benages (UGT), Marià Soler (ERC), Manuel Luis Blanco (CNT-FAI), Anselm Toia (POUM), Vicenç Roura (ACR) i Alfred Rogado (PSUC).

En canvi, César M. Lorenzo dona la següent composició: 2 CNT, 2 FAI, 1 de la secció local de ferroviaris –també cenetista–, 1 Partit Socialista, 1 Partit Comunista, 1 UGT, 1 UR, 1 ACR, 1 Estat català, 2 ERC, 1 POUM (*Los anarquistas españoles y el poder, 1868-1969*, pàgs. 89-90). Altres testimonis, com el de Joan Tafunell –també membre del Comitè– modifiquen lleugerament la composició política i difereixen substancialment en relació als homes que hi varen participar. Segons Tafunell, la CNT-FAI va estar representada pels militants R. Martínez, Torrecillas, Molinari, Entrialgo, A. Martínez, i J. Martínez; per l'ERC, Ventura, Fariol, Ayre i Rossell; pel PSUC, Aznar, Benages, Lafarga i Leal; per la UGT, Botey; per ACR, Roura, Tafunell i Horts; per la

UR, Vicens Duran i Jordi Xicola; pel POUM, Láinez, Vilalta i Toia. En aquesta relació “falten alguns que no recordo” (Joan Tafunell “Vivències i records de temps passats / Ja som al juliol del 1936 (II)”, publicat a *Revista de Badalona*, 28 d'octubre de 1981).

D'altra banda, els noms que Joan Villarroya ha pogut comprovar que formaven part del Comitè entre juliol i octubre, varien en algun cas en relació als ja citats, la qual cosa suggereix que foren molts els militants que “passaren” pel Comitè durant la seva existència i fins i tot, és possible que entre els testimonis existeixi alguna confusió entre els qui formaren part del Comitè de Salut Pública o de les diverses seccions o comissions, i els components del Comitè de Guerra, organisme que va assolir un grau molt elevat d'autonomia, actuant a la pràctica com a un altre “Comitè”. L'informe redactat per delegats del Comitè Central de Milícies després d'una visita realitzada a la ciutat a mitjan d'agost, assenyalava l'existència de varis comitès (v. annex). L'informe reservat que redactà un dels delegats pel seu partit, afirma que les organitzacions que componen el Comitè eren les següents: UGT, PSO (sic), Partit Comunista, CNT, FAI, POUM, Estat Català, ERC, UR i ACR, i que el Comitè de Guerra està format pels partits marxistes, CNT-FAI i Esquerra (AHN-SGC, *lligall 921*, sèrie PS-Barcelona “Informe del delegat Joan Valldeperas al C.C. del PSUC”). Val a dir que aquest informe, confirma que a mitjan d'agost el PSUC encara no s'havia constituït i que a la pràctica continuaven representats com a partits diferents dos dels seus components, el PSOE i el Partit Comunista, la qual cosa confirma també la font utilitzada per César M. Lorenzo, qui dona la mateixa composició política.

A banda dels canvis produïts entre els components del Comitè com a conseqüència de substitucions, cal tenir en compte que les modificacions de l'estructura del Comitè probablement significaren també nous canvis. Per exemple, el 26 de setembre *L'Eco de Badalona* reproduïa l'entrevista que un redactor d'un diari barceloní realitzà a un membre del Comitè de Salut Pública, en el que aquest afirmava a preguntes del periodista que el Comitè el formaven deu persones i la presidència que corresponia a l'Alcalde.

² Carles Santacana en el seu article “Poder local i canvi socioeconòmic: l'Hospitalet de Llobregat 1936-1939”, publicat a *Identitats*, revista del Museu de l'Hospitalet, núm. 0 (1987), escriu que el Comitè de Milícies o Comitè Revolucionari “l'havia impulsat la CNT i hi era majoritària” (pàg. 19), lògic d'altra banda si tenim en compte que la CNT local tenia uns 6.000 afiliats i estava dirigida pel sector anarquista, que va fer de l'Hospitalet un dels seus feus més importants.

Després de la constitució del Govern de la Generalitat a finals de setembre del 1936, els anarquistes locals varen reaccionar constituint un organisme que pretenia ésser l'entronització del Comitè que ells controlaven, amb la institució municipal que ja s'endevinava, ocuparia el lloc dels comitès en un futur immediat. Es constituï així, el 30 de setembre, el Consell d'Economia i Defensa, nom que adoptà el Consell Municipal, amb 4 membres de la CNT, 4 d'ERC i 3 d'UGT, actuant com Alcalde, Francesc Muntané, un home de l'ERC.

³ AHN-SGC, *lligall 1441*, sèrie PS-Barcelona.

⁴ AHN-SGC, *lligall 1441*, sèrie PS-Barcelona. En una conferència pronunciada el 28 de febrer de 1976 sobre la figura de Daniel Cardona, A. Malaret afirmà que a St. Just es crearen dos comitès antifeixistes, “el <<de la carretera>> i el <<de l'Ajuntament>>”. El Comitè <<de la carretera>> es digué així perquè hi instal·là una barricada i controlava els escassos cotxes que passaven” (citat per E. Ucelay da Cal, a l'introducció del llibre *Daniel Cardona / La Batalla i altres textos*, pàgs. 49-50).

⁵ Alguns dels membres que formaren part del Comitè: el seu president, Salvador Lluç Cuñas de la CNT; Celestí Boada Salvador, de l'ERC; José Berruero Silvente, de la CNT; Desiderio González Esteban, de la CNT-FAI; Clemente Zamora Navarro, de l'ERC (Montse Carreras i Helena Ruiz, *La República i la Guerra Civil a Sta. Coloma de Gramenet*, pàg. 103).

Maresme

¹ AHN-SGC, *lligall 311*. Segons l'acta d'una reunió del Comitè Local de Milícies Antifeixistes d'Alella, celebrada el 20 d'agost, els membres que en formaven part: Amadeu Monturiol (president local de la USC), Josep Font, Salvador Oliveras (UR), Joan Galbany (UR), Josep Fortuny i Joan Gutiérrez.

² *Solidaridad Obrera*, (1-VIII-36) “Informe de los sucesos desarrollados en ésta durante la lucha contra la rebelión fascista”. A l'article s'afirma que “a pesar de que el Comité Antifascista lo forman dos elementos de izquierda, dos de la UGT y tres de la CNT quienes llevamos el control en todos los órganos, somos nosotros”. D'un informe elaborat per a la *Causa General*, es desprèn així mateix, que el pes fonamental en el Comitè corresponia a la CNT i la FAI, i s'assenyala com a dirigent del Comitè al cenetista Salvador Mola Pidemont (Arxiu Històric “Fidel Fita” d'Arenys de Mar, *Datos para la Causa General del Glorioso Alzamiento Nacional. Servicio de Información e Investigación de FET y de las JONS*).

³ L'òrgan del PSUC, *Treball*, en el número corresponent al dia 28 de juliol del 1936, informava que “l'Esquerra que en aquesta localitat compta amb la gran majoria del poble per divergències que han sortit respecte a la CNT ha abandonat els seus llocs en el Comitè que hi havia nomenat. Amb tot, hom confia en un arranament de les diferències sorgides”. No obstant, aquesta previsió sembla que no es va complir perquè el 25 d'octubre, en ple procés de reorganització municipal, el Comitè de Milícies Antifeixistes es dirigí al Conseller de Seguretat Interior per a comunicar-li que no estaven disposats a col·laborar amb l'ERC “porque desertaron el 19 de julio” i perquè además, calia tenir en compte “que los organismos sindicales que componen el Comité –CNT i UGT- controlan el 90% de los trabajadores de la localidad” (AHN-SGC, *lligall 296*).

⁴ *Treball*, (14-VIII-36). Segons aquesta publicació, el Comitè es formà el dia 19 de juliol després que uns companys de la localitat s'entrevistaren amb el Comitè de Mataró. Formaren part del Comitè: A. Miró i M. Ibáñez, pel PSUC; R. Salvà i A. Mora, per l'ERC; V. Bacs i E. Recolons, per la CNT. Posteriorment es crearia un Sots-Comitè integrat per T. Baró i J. Gisbert pel PSUC; J. Cortadellas i J. Margarit per l'ERC; F. Alsina i J. Comas, per la CNT.

⁵ AHN-SGC, *lligall 296*. Sobre el Comitè de Salut Pública de Calella i en general sobre tot el període republicà, cal consultar el llibre de Jordi Amat *República i Guerra Civil a Calella, 1931-1939*. En el llibre s'explica que la CNT va plantejar la constitució del Comitè de Salut Pública però la USC i ERC s'hi negaren perquè aquests havien decidit apoderar-se de l'Ajuntament a base d'ampliar la representació que la pròpia minoria d'ERC i USC ja tenien en el consistori d'ençà les eleccions de 1934, amb els suplents, i perquè no volien estar en una situació d'inferioritat en el Comitè en relació a la CNT (pàgs. 82-83). De totes maneres,

militants d'ERC i USC, a títol personal, participaren en el Comitè que presidiria el conegut dirigent de la CNT, Francesc Esgleas.

L'informe que elaboraren els delegats del Comitè Central de Milícies detalla que el Comitè estava format per la CNT, FAI, UR, Partit Comunista i POUM (v. la part de Documents), mentre que l'informe que elaborà Valldeperas, militant del PSUC, feia un "advertiment d'importància, a aquesta població els companys del Comitè Local diuen que la USC es va negar a formar part del Comitè Local Antifeixista i a empunyar les armes contra la reacció. Crec necessari, per a evitar el confusionisme en contra del nostre partit, esbrinar pel Comitè Regional lo que hi hagi de veritat en aquesta manifestació" (AHN-SGC, *llogall 921*, sèrie PS-Barcelona).

⁶ *Solidaridad Obrera*, (22-IX-36). El president del Comitè fou Narcís Marcó.

⁷ *Solidaridad Obrera*, (10-IX-36), i *Diari de Barcelona*, (8-IX-36) . Formaren part del Comitè, entre d'altres: Josep Català, Sebastià sans, Ramon Casamitjans, de la CNT, i Aurelià Montagut i Esteve Albert, d'Estat Català.

⁸ AHN-SGC, *llogall 921*, sèrie PS-Barcelona. El Comitè controlava uns 60 milicians, als quals pagava un sou de 50 pessetes setmanals que sufragaven amb un impost sobre els capitals.

⁹ AHN-SGC, *llogall 1441*, sèrie PS-Barcelona. Els membres del Comitè foren: Salvador Marfà Martí i Josep Reines, per l'ERC; Pau Joan i Domingo Porcar Sanahuja, de la FAI; i Pere Amor i Francesc Anares "comunistes".

¹⁰ Format la nit del 19 al 20 de juliol, fou presidit per Salvador Cruxent, l'Alcalde de la ciutat i militant d'ERC; la vice-presidència fou assignada al conegut dirigent dels Sindicats d'Oposició, de nou reintegrat a la CNT, Joan Peiró, acompanyat d'un representant d'ACR, Mateu Pou. Com a vocals actuaren: Jaume Comas Jo (socialista), Pascual Carniogo (socialista), Joan Compte Casas (socialista), Francesc Lladó Casas (socialista), Enric Dalmau (PCC), Ramon Molist (Sindicats d'Oposició), Jaume Roig (CNT), Pasqual Leal (CNT), Francesc Font (CNT), Manuel Mascarell (Sindicats d'Oposició), Josep Abril (ERC), Ramon Freixas (ERC), Ladislau Bellavista (Sindicats d'Oposició), Josep Eroles (ERC), Josep Ramos (ERC), Jaume Lluís (FAI), Albert Puig (POUM), Lluís Balcells (POUM), Alexandre Matons (ACR), Pere Gallardo (ACR), Pere Mandil (JJ.LL.) i Joan Villaverde (JJ.LL.) (Arxiu Municipal de Mataró, *llogall 524 Governació*, "Relación nominal de los individuos que formaban el Comité de Salud Pública de esta ciudad desde el 20 de julio de 1936 hasta que se disolvió, 20-IX-1939").

Durant tot el període comprés entre juliol i octubre de 1936, i paral·lelament a l'activitat que desenvolupava el Comitè de Salut Pública, l'Ajuntament continuà funcionant a través de la Comissió de Govern, en la que participaven els components de la candidatura del Front Únic d'Esquerres, es a dir, l'ERC, l'Agrupació Socialista i els Sindicats d'Oposició. A les bones relacions existents a Mataró entre els sindicalistes i l'ERC, que constitueix una excepció a la comarca del Maresme, segurament té molt a veure el fet que molts dels principals sindicalistes i militants obrers treballassin junts a la *Cooperativa del Vidre* que dirigia Peiró, i en la que també treballava l'Alcalde Cruxent i el dirigent del PCC, Dalmau.

¹¹ Segons Jordi Amat Teixidor, *Sant Pol de Mar, 1931-1948 / República, conflicte civil i primer feixisme*, els membres del Comitè de St. Pol foren: Aleix Claramunt Mas (PSUC) Alcalde; Emili Cerda Vallcorba (secretari municipal); Joaquim Pou Mas (UR-PSUC); Joan Villà Horta (UR-PSUC); Magí Llauger Fabregà (UGT-PSUC); Jaume Vives Ginebra (UGT-PSUC); Ramon Pedrol Valls (CNT); Antoni Ferrnado Luis (CNT); Francesc Folch Sedó (CNT). Segons el testimoni d'un membre del Comitè, recollit per l'autor, aquest organisme es constituí espontàniament sota la presidència de Joaquim Pou, l'home fort de la política d'esquerres a St. Pol (pàg. 80).

¹² *Treball*, (7-VIII-36).

¹³ *Boletín de Información CNT-FAI-AIT*, (26-IX-36), i *Solidaridad Obrera*, (10-X-36).

¹⁴ AHN-SGC, *llogall 921*, sèrie PS-Barcelona. Tres dels seus membres, Joan Oller Roman (CNT), Joaquim Ribas Romaguera (CNT), i Delfi Expósito Serrat, foren afusellats al Camp de la Bota el 6 de juliol 1940 (Josep M. Soler i Sabater, Joan Villarroya, *La repressió a la guerra i a la postguerra a la comarca del Maresme*, pàg. 93).

Vallès Occidental

¹ *Full Oficial*, (6-X-36).

² Lluís Montagut Homet, *Crònica del període extraordinari (1931-1939) viscut a Castellar del Vallès*, Castres (França), juliol 1977, exemplar mecanografiat.

Els primers dies, el Comitè Revolucionari quedà així: Vicenç Roca Artigas (CNT), que actuà com a President; Lluís Montagur Homet (JJ.SS.); Josep Malla Rocavert (CNT); Bartomeu Gelis Berga (JJ.SS.); Diego Hernández García (CNT); Joan Sabater Carbonell (ERC); Josep Vila Guiteras (ERC); Joan Homet Canadell (ERC); Enric Comellas Tapias (UR); Ricard Sampere Pobla (UGT). Els federals no enviaren cap representació. Posteriorment, el 2 d'agost, es constituiria definitivament amb la següent composició: President, Antoni Tort Rocavert, Alcalde i membre d'ERC; Josep Malla Rocavert, Vicenç Roca Artigas, Camil Carenas, Josep Salvadó Castells i Dídac Hernández García per la CNT; Valentí Buxadé Gallart i Joan Amorós Brosa, per la UGT; Pere Sabater Carbonell i Lluís Montagut Homet, pel PSUC; Joan Sabater Carbonell, per l'ERC; i Antoni Rovira Prat i Enric Comellas Tapias, per la UR.

El Comitè va crear un impost de guerra al qual havien de contribuir tots els ciutadans: els treballadors que cobressin un jornal de fins a 50 pessetes, havien de contribuir amb 1 pesseta setmanal; de 50 a 70 pessetes, amb 2 pessetes; i de 70 en amunt, 5 pessetes setmanals; pels industrial i comerciants es va crear tres tipus de contribució, de tres, cinc i deu pessetes setmanals. D'aquesta manera, el Comitè Antifeixista va lliurar setmanalment al Comitè Central de Milícies, la quantitat de 1.000 pessetes (*Full Oficial*, 6-X-36).

³ AHN-SGC, *lligall 921*, sèrie PS-Barcelona, “Informe dels delegats ...”. El Comitè controlava 90 milicians que cobraven 12 pessetes setmanals, que eren pagades amb les quantitats que es recaptaven d'un impost sobre capitals.

⁴ *Full Oficial*, (6-X-36).

⁵ Arxiu-Museu de Rubí, “*Correspondència Comitè Local de Milícies Antifeixistes*”. El Comitè Executiu de les Milícies Antifeixistes, que disposava d'un òrgan d'expressió propi *Combat*, es constituí al marge de l'Ajuntament, però aquest continuà existint i mantingué una relació d'estreta col·laboració. Probablement contribuï a aquesta situació el fet que l'Ajuntament es reorganitzés el 8 d'agost amb la participació -excepcional- de la CNT i de la UR, que s'afegiren a l'ERC i al POUM que ja disposava de 3 consellers, elegits a la candidatura de l'Esquerra a les eleccions municipals del 1934. Després d'aquesta reorganització municipal, el Comitè Executiu de les Milícies Antifeixistes sembla que s'especialitzà en les funcions de Defensa, Ordre Públic i Incautacions, mentre que l'Ajuntament s'encarregava de mantenir el funcionament “normal”, es a dir, llicències d'obres, aprovació de crèdits, pagament de factures.

⁶ Sobre aquest Comitè, es pot consultar més detalls al treball de Josep A. Pozo “El Comitè Local de Defensa (juliol-octubre 1936)”, dins el llibre col·lectiu *La república i la Guerra Civil, Sabadell 1931-1939*. El Comitè fou presidit pel dirigent de la poderosa FLS, Josep Moix, qui fou acompanyat per Josep Pardell Bartolomé i Antoni Bernat Rius, en la representació d'aquesta organització; per la CNT, Antoni Silvestre i Joan Geniva Giménez; per la FAI, Edgar Ricetti Escandella; per la UGT, Celestí Fabregat Mor; pels partits de classe -partit comunista, partit socialista, POUM i Ateneu Sindicalista d'Acció Política- Galileu Molins, del POUM i Ricard Bernat Setó, de la FLS; pels partits republicans -CRF, CRF de la Creu Alta, Izquierda Republicana, ERC i ACR- Joan Pont Padrós, del CRF i Josep Esteve Aguiló, de l'ACR.

⁷ *Full Oficial*, (6-X-36). El Comitè imposà un impost de guerra als ciutadans més acabats.

⁸ Arxiu Nacional de Catalunya, “*Fons Generalitat Republicana*”, capsa 100. El secretari del Comitè fou Joan Trench. Molt probablement, els membres de l'ERC que participaren en el Comitè formaven part de l'Ajuntament.

⁹ *Full Oficial*, (6-X-36).

¹⁰ *Full Oficial*, (6-X-36). És possible que també hi participessin en el Comitè els federals.

¹¹ *Full Oficial*, (6-X-36).

¹² *L'Acció*, (2-VIII-36). La formació definitiva d'aquest Comitè estigué precedida per la constitució d'un Comitè d'Enllaç de les organitzacions obreres i republicanes que prengué la iniciativa de fer una crida a la vaga general i a la formació de milícies ciutadanes. Els cenetistes tingueren un paper fonamental, a l'igual que el POUM. L'Alcalde, Samuel Morera membre de l'ERC, un home que s'havia enfrontat durant el període anterior amb els militants de la CNT, fou obligat a dimitir.

Vallès Oriental

¹ Joan Garriga i Andreu, *Revolta i Guerra Civil a la Garriga, 1936-1939*. Segons l'autor, el Sindicat de Treballadors de la Garriga adherit a la CNT-AIT i molt connectat amb la CNT de Granollers, controlava completament el Comitè.

² AHN-SGC, *lligall 921*, “Informe dels delegats ...”. La Unió Republicana i Acció Catalana no foren admeses en el Comitè per mostrar-se en desacord amb la línia revolucionària del mateix. Controlaven entre 80 i 90 milicians que pagaven amb un impost sobre capitals.

³ AHN-SGC, *lligall 1441*, sèrie PS-Barcelona. Formaren part del Comitè: Salvador Raventós i Joan Sentís, per l'ERC; Casimir Torner i Josep Manau, per la UGT; Isidre Xicola i Carles Ayzar, per la CNT.

⁴ *Treball*, (28-VII-36), reproduïx l'acta de constitució del Comitè, celebrada el 22 de juliol, que quedà format per: Josep Fortuny, Pelegrí Pi i Josep Manau, per l'ERC; Pere Manils i Joan Roca per la UR; Josep Domínguez, Eliseu Valls, Rafael Alfonso, per la CNT; Ernest Escola i Joan Moly, per la FAI; Domènec Galí, per la UGT.

⁵ AHN-SGC, *lligall 921*, sèrie PS-Barcelona. L'informe redactat per J. Valdeperas atribueix la representació del Partit Socialista a la UGT.

⁶ Ajuntament de St. Esteve de Palautordera, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 20 de juliol 1936. Els membres que formaren part del Comitè foren: Jaume Baró Arabia, Pere Nin Casellas, Josep Monclús Bosch, Emili Casacuberta Net, Josep Baldé Pou i Francesc Nadal Sureda. Aquest Comitè es va fer càrrec de l'Ajuntament per què els seus components varen presentar la dimissió -a instàncies del propi Comitè-, tal i com es va recollir a l'acta de la sessió abans citada: “Els reunits després d'un breu parlament i considerant que els moments actuals són d'una gran transcendència i que els més indicats per a la conservació de l'ordre públic són els elements d'ERC i USC, i a requeriment dels que componen l'esmentat Comitè, més amunt anotats, i sense que hi hagi cap mena d'inconvenient per part dels que cessen en aquest moment, o sigui dels qui fins ara han format l'Ajuntament, es consideren des d'ara com cessants en llurs càrrecs els ciutadans Miralpeix, Vilà, Vidal, Net, Casacuberta i Navarro, i passen a ocupar els llocs corresponents i constituir el nou Ajuntament els ciutadans que formen l'esmentat Comitè (...)”.

⁷ El president del Comitè Local de Salut Pública fou Jaume Vilar Musacs. Els membres que formaren part del Comitè, probablement foren: Josep Puigdomènech Serrat, Rafael Alsina Montclús, Joaquim Torres Roig, Francesc Riera Serra, Tomàs Alsina Torres, Joan Radó Regàs, els quals renovaren l'Ajuntament el 30 de juliol de 1936, amb la participació de la CNT en la persona de Tomàs Alsina (Ajuntament de Vallgorguina, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 30 de juliol 1936).

---

⁸ Ajuntament de Vallromanes, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 1 d'agost de 1936. Inicialment el Comitè es constituí el 23 de juliol amb tres representants d'ERC i dos de la CNT. El 25 s'amplià amb un representant més de l'Esquerra, i el 28 quedà definitivament format per dos de la CNT, dos de la UR i dos de l'ERC..

⁹ Segons un document elaborat per la Guàrdia Civil després de la guerra, que es troba a l'Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Vilamajor, les persones que participaren en el Comitè foren: Pere Junoy Jo, Josep March Ponsrodà, Josep Verdaguer Mas, Antoni Illa Sala, Joan Pou Genís, Esteve Riera Casanovas i Joan Masó Casanovas.

Regió II: (Alt Empordà, Baix Empordà, Garrotxa, Gironès i La Selva)

Alt Empordà

Municipi	Composició
Agullana ¹	2 POUM, 2 UGT, 2 CNT, 1 ERC
Cabanes ²	3 CNT, 2 “de l’Ajuntament”, 1 ERC, 1 POUM
Campmany ³	UGT
Castelló d’Empúries ⁴	ERC, UR, PSUC, CNT
Darnius ⁵	UGT
Figueres ⁶	FAI, CNT, PSUC, POUM, ERC
Garriguella ⁷	2 ERC, 1 POUM, 1 CNT
Palau-saverdera ⁸	5 sense filiació política
Pont de Molins ⁹	4 CNT, 4 ERC, i l’Alcalde
Portbou ¹⁰	FAI, CNT, UGT, ERC
el Port de la Selva ¹¹	ERC
Roses ¹²	FAI, CNT, PSUC, ERC
Vilajuïga ¹³	ERC
Vilamaniscle ¹⁴	4 ERC, 1 UR, 1 POUM

Baix Empordà

Municipi	Composició
la Bisbal ¹	2 CNT, 2 PSUC, 4 POUM, 2 ERC
Castell d’Aro ²	CNT, POUM
Palafrugell ³	CNT, POUM, ERC, FOUS
Palamós ⁴	FAI, CNT, POUM, ERC
Peratallada ⁵	CNT, POUM, Sindicat de Treballadors de la Terra
Rupià ⁶	POUM
St. Feliu de Guíxols ⁷	UGT, PCC, ERC, Joventuts d’Esquerra, CNT, FAI
Torroella de Montgr ⁸	FAI, CNT, POUM, ERC, Joventuts d’Esquerra, UR

Garrotxa

Municipi	Composició
Besalú ¹	2 CNT, 2 UGT, 1 AC, 1 PCC, 1 PSUC, 1 ERC i un Tinent de Carabiners
Olot ²	2 ERC, 2 Joventuts d’ERC, 2 CNT, 2 FAI, 2 Sindicats locals, 2 Centre Obrer, 2 Sind. dels Pagesos, 2 Izquierda Republicana, 2 PCC, 2 POUM, 2 ACR
les Preses ³	Sindicat Agrícola, ERC, Acció Catalana
St. Jaume de Llierca ⁴	POUM

Gironès

Municipi	Composició
Banyoles ¹	CNT, PSUC, POUM, UR, Sindicat Autònom
Girona ²	CNT, FAI, ERC, POUM, FLS, Partit Sindicalista, PRd’E
Vilàür ³	ERC

La Selva

Municipi	Composició
Anglès ¹	CNT, UR, ERC, “Sociedad Roderà”, POUM
Arbúcies ²	ERC, “Societat Autònoma l’Areda”, UR
Blanes ³	CNT, FAI, ERC, UR
Breda ⁴	UGT, ERC, UR
Brunyola ⁵	7 ERC
Caldes de Malavella ⁶	CNT, ERC
St. Hilari de Sacalm ⁷	Societat Autònoma
St. Miquel de Cladells ⁸	ERC, Sindicat Agrari, USC
Sta. Coloma de Farners ⁹	CNT, USC, UGT, “Sindicato de Carboneros”

Alt Empordà

¹ *Boletín de Información CNT-FAI-AIT*, núm. 52 (16-IX-36).

² *Boletín de Información CNT-FAI-AIT*, (16-IX-36).

³ *Boletín de Información CNT-FAI-AIT*, núm. 59 (24-IX-36).

⁴ Albert Compte i Freixanet, *República i Guerra Civil a Castelló d'Empúries* (1994). Entre els membres que formaren part del Comitè: Joan Arlà Resta i Joan Puignau, d'ERC; Jame Salleras, Jame Barcelí i Ramon Benassat, d'UR; Eduard Massot i Domènec Arlà Benejam, del PSUC; i Josep Colls Villalonga, de la CNT. Els testimonis recollits per l'autor no han aclarit si l'Alcade, Bordas de la Cuesta, presidí o no el Comitè.

⁵ *Boletín de Información CNT-FAI-AIT*, núm. 49 (12-IX-36). És possible que la UR formés part inicialment també del Comitè constituït el 23 de juliol, segons hom podria deduir de la nota apareguda al *Boletín*, la qual que especifica que la UR existia al poble "hasta hace unos días", però que s'havia fusionat amb la UGT.

⁶ AHN-SGC, *lligall 921*, sèrie PS-Barcelona. Segons l'informe que redactaren els delegats del CCMA, a principis d'agost Figueres comptava amb 150 milicians -30 dels quals estaven al front-, que cobraven 60 pessetes, i per sufragar aquesta despesa el Comitè havia imposat un tribut sobre capitals. Aquesta xifra es multiplicaria posteriorment fins arribar als 294 milicians (Josep M. Bernils i Mach, *La Guerra Civil a Figueres, 1936-1939*, (1986), pàg. 71.

⁷ *Boletín de Información CNT-FAI-AIT*, (28-IX-36). El Comitè es constituï el 21 de juliol.

⁸ Josep M. Fradera, "El Comitè Antifeixista de Palau-saverdera del 1936 / El testimoni del seu president: Felip Casañas i Guanter", a *La Guerra Civil a les comarques gironines, 1936-1939*, pàgs. 23-41. El Comitè fou format per 5 joves sense afiliació política, els quals actuarien d'acord amb l'Alcalde, que tingué una actitud més aviat passiva. L'orientació d'aquest Comitè fou la de garantir el control del poble però sense represàlies envers els elements de dretes i la preocupació que sembla guià les seves actuacions, consistí en evitar que "les contingències de la guerra no impliquessin ruptures massa fortes en el que era una petita comunitat pagesa". No obstant això, les necessitats de la pròpia guerra imposaren tota una sèrie de mesures com la incautació d'algunes propietats rurals que passarien a control del Sindicat.

⁹ *Boletín de Información CNT-FAI-AIT*, (12-IX-36). El Comitè es constituï el 26 de juliol i el número de milicians amb el que comptà foren set, amb un sou de 70 pessetes setmanals.

¹⁰ AHN-SGC, *lligall 921*, sèrie PS-Barcelona.

¹¹ AHN-SGC, *lligall 921*, sèrie PS-Barcelona. Hem donat com a bona la precisió que es fa a l'informe privat sobre l'afiliació política dels membres del Comitè (v. annex), perquè tot i que es possible que en aquells moments no existís cap organització política ni sindical constituïda, resulta més que probable que fos aquesta la seva opció política de referència.

¹² AHN-SGC, *lligall 921*, sèrie PS-Barcelona. Igual que a d'altres llocs, el Comitè de Roses imposà un tribut de guerra pel sosteniment dels milicians, però aquest no era suficient per a fer front a la despesa perquè, com passava també a d'altres pobles, les quantitats que s'havien de satisfer periòdicament eren més elevades que les que es podien obtenir a través dels impostos que s'establien a la gent adinerada.

¹³ *Boletín de Información CNT-FAI-AIT*. (22-IX-36). El Comitè que es formà el 23 de juliol estava integrat exclusivament per l'ERC. Posteriorment, n'hi hagueren molts canvis i cap al setembre, la composició que apareixia a la nota era la següent: 1 UR, 1 Ajuntament, 1 ERC, 1 CNT, que en realitat representaven 3 d'ERC i 1 de la CNT.

¹⁴ *Boletín de Información CNT-FAI-AIT*, (19-IX-36). El Comitè es constituï el 22 de juliol amb la composició reflectida al quadre. Més tard, es reorganitzà de la següent manera: tres representants de l'ERC, dos de la UR, i un del POUM. Tots els treballadors estaven adherits a la UR, i el Comitè controlava 28 milicians, dels quals només 4 percebien una remuneració de 7 pessetes diàries. El president del Comitè fou Rossend Roquer (ANC, *Fons de la Generalitat Republicana, lligall 238*).

Baix Empordà

¹ Josep Matas, *La Revolució i la Guerra Civil a la Bisbal*, pàg. 26. Inicialment el Comitè es constituï amb aquesta proporció i en formaren part: Joan Roura Johera i Antoni Johera Sabater, per la CNT; Narcís Teixidor Mascarós i Josep Pons Jofre, pel PSUC; Albert Pagès Motas, Pere Bruguera Costa, Melitó Sallés Bañeras i Pere Dalmau Font, pel POUM; Josep Vilà Clara i Albert Pibernat Vidal, per l'ERC. Els dos representants de l'ERC abandonaren el Comitè per estar en desacord amb la línia d'actuació i foren substituïts el 7 d'agost, per dos militants de la FAI, Pere Avellí i Narcís Bohigas Coll.

Segons l'*Informe dels delegats ...* (v. annex), el Comitè estava format per la CNT, la FAI, el PCC, la UGT, el POUM i la UR. Aquest informe fa referència a la presència de l'ERC en el Comitè i explica que aquesta fou convidada a participar en el mateix però que refusà fer-ho per no estar d'acord amb l'actuació revolucionària que es portava a terme. L'Esquerra criticà les detencions de ciutadans i els registres i requisos sense intervenció de les autoritats. El Comitè s'incautà de totes les fàbriques de terrisseria, unificant-les en una sola empresa.

² ANC, *Fons de la Generalitat Republicana, lligall 238*. El president del Comitè fou Joan Villa, de la CNT.

³ *Ara*, núm. 215 (23-VII-36). El Comitè del Front Popular Antifeixista -dies després apareixeria com a Comitè Popular Antifeixista- tingué la següent composició i membres: Martí Jordi Frigola, Alcalde; Juli Colom Font, d'Unió Republicana d'Esquerra; Pere Pey Sardà, de la CNT; Enric Mirandes de la FOUS; i Domènec Català, del POUM. Aquesta composició inicial varià lleugerament amb posterioritat, amb la incorporació de la FAI (v. *Informe dels delegats ...*). El Comitè disposava de 40 milicians i controlaven totes les fàbriques.

⁴ AHN-SGC, *lligall 921, PS-Barcelona*. El Comitè controlava 70 milicians i dirigia una fàbrica de cartró, la companyia d'aigües i la companyia que gestionava el carrilet de Flaçà a Palafrugell i Palamós.

⁵ AHC de la Bisbal d'Empordà, *Llibre d'Actes de l'Ajuntament de Peratallada*, sessió corresponent al dia 17 de novembre de 1936.

⁶ *Ara*, (21.IX-36). La nota especificava que “la situació política està totalment controlada pel POUM –única organització política existent- el qual està desenrotllant un vast pla de socialització de la vida econòmica de la població”.

⁷ AHN-SGC, *lligall 921*, sèrie PS-Barcelona. El Comitè establí un control sobre totes les indústries i dirigia la companyia del ferrocarril de St. Feliu a Girona. Controlava 150 milicians als que se'ls hi pagaven 63 pessetes setmanals.

⁸ AHN-SGC, *lligall 921*, sèrie PS-Barcelona. El periòdic del POUM a Girona explicava en relació a aquest poble que a l'esclat de la revolució, s'havia constituït un Comitè Antifeixista proporcional a les forces –“CNT, POUM i un representant dels Agraris”- i que l'ERC “espantada” havia delegat finalment la seva representació en les Joventuts d'Esquerra, però aquestes ingressaren en massa en les Joventuts Llibertàries (*L'Espurna*, núm. 135, 23-IV-37).

El Comitè imposà un tribut per a pagar les despeses que ocasionava el manteniment de 50 milicians, als quals se'ls hi pagava 50 pessetes setmanals.

Garrotxa

¹ *Solidaridad Obrera*, núm. 1408 (18-X-36) “Besalú y la Revolución”, pàg. 7.

² Jordi Pujiula i Ribera, “50 anys: un bon moment per a la reflexió”, a *La Comarca d'Olot*, núm. 373 (17-VII-86), pàgs. 10-16. Aquest mateix autor, al catàleg de l'exposició commemorativa de l'inici de la Guerra Civil, inclou al Centre Obrer i a un Sindicat de Pagesos com a forces integrants del Comitè. Les primeres reunions foren presidides per Marian Sánchez, del POUM, i actuà com a secretari Antoni Planagumà, d'ACR.

³ AHN-SGC, *lligall 1441*, sèrie PS-Barcelona, “Acta de constitució del Comitè Executiu Antifeixista”.

⁴ Segons *L'Espurna*, núm. 101 (13-III-37), els membres del Comitè Antifeixista eren tots militants del POUM, i foren detinguts i empresonats al març del 1937.

Gironès

¹ AHN-SGC, *lligall 921*, sèrie PS-Barcelona. El Comitè tenia mobilitzats 80 milicians i per pagar les despeses varen imposar un impost sobre els capitals. Es varen incautar algunes propietats agràries i la fàbrica de xocolata, i les tres farineres i l'Energia Elèctrica funcionaven sota control del Comitè (*Solidaridad Obrera*, 18-X-36, pàg. 7).

² *L'Autonomista*, (29-VII-36). Aquesta fou la composició del Comitè Executiu Antifeixista de Girona i Comarques, presidit pel faista Expedit Duran i pel diputat d'ERC Miquel Santaló, amb la precisió de que desconexem l'afiliació política d'alguns dels seus membres (v. pàg.) entre els quals probablement es trobi algun representant de la UGT i/o del sector que donaria lloc al PSUC. *L'Informe dels delegats ...*, cita a la “CNT, FAI, Partido Comunista, UGT, ERC, Rabassaires y Acció Catalana” com a components del Comitè (AHN-SGC, *lligall 921*, sèrie PS-Barcelona), i en el que no es fa –possiblement per error- referència al POUM. Aquest partit i, especialment, la CNT exerciren una gran influència en el Comitè Executiu i en una de les seves seccions més importants, el Comitè de Guerra, en el que ni el PSUC ni la UGT, tenien representació (AHN-SGC, *lligall 921*).

D'altra banda, segons el testimoni de Joan Soler, abans del Comitè Executiu es constituï un Front Antifeixista presidit pel Comissari d'Ordre Públic a Girona, i del que formarien part: Josep Vila, per l'ERC; Vicenç Tarradell, pel Partit Sindicalista; Antoni Duran, pel Partit Republicà d'Esquerra; Joan Quer, pel POUM; Expedit Duran, per la FAI; Miquel Gayolà, per la FLS; Dimas Bussot, per la CNT; i Manuel Roset Sala, per la USC i UGT (“El 19 de juliol del 1936 a Girona”, publicat a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, vol. XXVI, 1984, pàgs. 311-328).

³ AHG, *Fons de la Comissaria delegada de la Generalitat*, “Informe de l'agent Francesc Moré, de la Comissaria de Girona, sobre el traspàs de funcions del Comitè Antifeixista de Vilaur al nou Consell Municipal” (29-X-36). El president del Comitè fou Pere Tomàs, i actuà com a Secretari el mestre del poble, Joaquim Payà. També formaren part del mateix, Josep Pi i Marian Ordeix. No hem pogut esbrinar si, a més de l'ERC, participaren altres forces.

La Selva

¹ AHN-SGC, *lligall 921*, sèrie PS-Barcelona. Sembla que existien dos Comitès, un de Guerra, i un altre que feia les funcions de Comitè Central, i que actuava al marge del Comitè Central.

² AHN-SGC, *lligall 921*. El Comitè controlava dos cents milicians, que prestaven els serveis de vigilància i control per torns, compatibilitzant aquesta activitat amb les seves feines habituals i reduint així les despeses del seu manteniment, car els milicians només cobraven pels dies que realitzaven llur servei.

³ AHN-SGC, *lligall 921*. El pes fonamental -sinó exclusiu- d'aquest Comitè residia en la CNT i en la seva forta organització a la localitat, i especialment a la SAFA. Els obrers d'aquesta empresa constituïren el puntal bàsic del Comitè i contribuïren a fer front a les despeses que generava el sosteniment de les Milícies, amb l'import d'un dia dels seus sous (*La Rambla*, 9-X-36).

⁴ AHN-SGC, *lligall 921*.

⁵ David Comas, Jordi Goñi, David Pujol, “La revolució i el poder local a la comarca de la Selva a l'estiu de 1936: el cas de Brunyola”, a *La II República, 60 anys després*, Cercle d'Estudis Històrics i Socials (1991), pàgs. 223-236. El president del Comitè va ser Gaietà Bayer Panella, i el secretari, Salvador Llistosella; els vocals, Josep Bayer, Carles Iglesias, Pere Busó i Miquel Campmajor, i el caixer Joan Bayer. Per a sufragar les despeses, el Comitè imposà un impost extraordinari que afectava a la majoria de la població i, poc després, un altre molt més selectiu, que afectava a les persones més riques del poble.

---

⁶ AHN-SGC, *llogall 921*. És possible que també hi formés part un Sindicat Agrari com a tal (*Solidaridad Obrera*, 15-X-36). Per a pagar les Milícies, el Comitè imposà un impost sobre els capitals.

⁷ AHN-SGC, *llogall 921*. L'Informe dels delegats de la Secció Comarques del Comitè Central de Milícies especifica que no hi havia organitzacions sindicals ni polítiques a excepció d'aquesta "Societat Autònoma", organització que agrupava els rodors. És possible que hi participessin també membres del Centre Republicà Federal Nacionalista d'Esquerra, entitat que fins aquest moment no estava adherida a l'ERC, i que controlava l'Ajuntament d'ençà les eleccions municipals del 1934 (Ajuntament de Sant Hilari Sacalm, *Llibre d'Actes 1934-1936, 1936-38*). Aquesta població disposava de 25 milicians, el sou dels quals era pagat amb quantitats que recaptaven d'un impost sobre capitals.

⁸ AHN-SGC, *llogall 1441*. El president del Comitè fou Ramon Roure Avellaneda, de l'ERC com la majoria dels membres del Sindicat Agrari que era l'entitat que en realitat estava representada. El Comitè s'estructurà en una secció de Milícies, un Comitè de Guerra, i un Comitè de Treball i Proveïments.

⁹ AHN-SGC, *llogall 921*. Segons *Treball*, (20-IX-36), el Comitè el formaven la UGT, el PSUC, l'ERC i la CNT. Disposaven de 35 milicians, i les despeses eren sufragades mitjançant un repartiment entre les persones i comerços adinerades (*L'Autonomista*, 4-VIII-36).

Regió III: Alt Camp, Alt Penedès, Baix Penedès, Garraf i Tarragonès.

Alt Camp

Municipi	Composició
Alcover ¹	ERC, PCC, POUM, CNT
el Pla de Cabra ²	ERC, UR, POUM, CNT, UGT
Vallmoll ³	ERC, POUM, CNT
Valls ⁴	2 ERC, 1 POUM, 2 USC, 1 UGT, 5 CNT-FAI

Alt Penedès

Municipi	Composició
la Granada ¹	5 ERC, 1 ACR, 1 Estat Català, 1 UGT, 2 CNT, 1 POUM, 1 UR
el Pla del Penedès ²	ERC, UR
St. Llorenç d'Hortons ³	UR, CNT
Sta. Margarida i els Monjos ⁴	CNT, UR, UGSOE
Subirats ⁵	UR, CNT
Vilafranca del Penedès ⁶	ERC, ACR, POUM, PSUC, CNT, UGT

Baix Penedès

Municipi	Composició
el Vendrell ¹	POUM, UR, CNT

Garraf

Municipi	Composició
Sitges ¹	Estat Català, ERC, PSOE, FAI, POUM, UGT, CNT
Vilanova i la Geltrú ²	POUM, FAI, ERC, UR, CNT, USC, Estat Català

Tarragonès

Municipi	Composició
el Morell ¹	3 ERC, 1 UR, 1 Izquierda Republicana, 6 PSUC
la Riera de Gaià ²	ERC, UGT, Partit Republicà Federal Català
Tarragona ³	PSOE, UGT, Centre Obrer, CNT, POUM, PCC

Alt Camp

¹ Boletín de Información CNT-FAI-AIT, núm. 56 (21-IX-36)

² *Ibid.*, núm. 11 (30-VII-36).

³ *Ibid.*, núm. 11 (30-VII-36). No obstant un número posterior del *Boletín*, especificava que el Comitè constituït el 21 de juliol es formà amb "Izquierda Republicana, Rabassaires, CNT, ERC" (núm. 56, 21-IX-36).

⁴ *Ibid.*, núm. 11 (30-VII-36). El president del Comitè va ser el dirigent dels Sindicats d'Oposició a Valls, Josep Piñas, que al mes d'agost s'integraren de nou a la CNT. El Comitè s'estructurà en les seccions de Guerra, Incautacions, Treball, Transports, Banca i Proveïments (*Ibid.*, núm. 61, 26-IX-36).

Alt Penedès

¹ Josep Pons Vives, *Revolució i Guerra a la Granada del Penedès, 1936-1939*. El Comitè del Front Popular el formaren els regidors de l'Esquerra que havien obtingut la victòria a les eleccions municipals del 1934, amb els representants de les organitzacions ACR, Estat Català, UGT, CNT, POUM i UR. En formaren part: Manuel Escoda, Josep Casanovas, Josep Colomé, Joan Mestres, Josep Puig, de l'ERC; Josep Alert, d'ACR; Ramon Cuscó, d'Estat Català; Pau Ferrer, d'UGT; Joan Gual i Joan Vives, de la CNT; Josep Romeu, del POUM; i Antoni Vives, d'UR.

² Boletín de Información CNT-FAI-AIT, núm. 32 (24-VIII-36).

³ Ibid., núm. 59 (24-IX-36). La majoria dels treballadors del poble estava adherida a la Unió de Rabassaires. Comptaven a 8 milicians que cobraven 10 pessetes diàries.

⁴ Raimon Soler Becerro “Les transformacions revolucionàries i la política: el cas de Vilafranca del Penedès”, a *II Col·loqui Internacional sobre la Guerra Civil Espanyola 1936-1939. La Guerra i la Revolució a Catalunya. Comunicacions*, pàgs. 185-192.

⁵ Boletín ..., núm. 40 (2-IX-36).

⁶ Raimon Soler Becerro, *op. cit.* Segons el Boletín de Información, el Comitè “nombro las milicias antifascistas en número de cien, cobrando todos ellos el jornal de diez pesetas diarias, establecido por decreto” (núm. 47, 10-IX-36).

Baix Penedès

¹ Només tenim referències parcials del Comitè de les Milícies Antifeixistes, però amb tota seguretat aquestes organitzacions en formaren part. El Boletín de Información (núm. 25, 15-VIII-36) assenyala l'existència de divergències entre la representació del POUM –que atribueix erròniament al diputat rabassaire Pau Padró, quan aquest ja havia abandonat el partit al desembre del 1935- i la CNT. ACR no existia a la ciutat, i no es afins a finals d'agost que en tenim constància dels inicis d'una activitat tant del PSUC com de la UGT, que varen constituir per aquestes dates una comissió organitzadora (El Baix Penedès, núm. 1585, 29-VIII-36).

Garraf

¹ El Eco de Sitges, núm. 2620 (13-VIII-36).

² Francesc X. Puig Rovira, *Vilanova 1936-1939. El Govern municipal i altres aspectes*, pàgs. 32-33. Segons l'autor, que ha recollit informació sobre les persones que formaren part del Comitè a través de la documentació de la *Causa General* a la que d'altra banda concedeix poca fiabilitat, aquestes foren: Miquel Soler Bastero, Primitivo Laguna Bravo, Juan José Alías Pino, del Partit Socialista i UGT; Joan Golbano Mercader, de la UGT; Joan Badell Baucells i Ramon Nolla Pastor, del POUM; Alexandre Puerto Gracia, d'ERC; Marià Callau Martí, Ricard Mestre Ventura, Pau Anglès Rocías, Fèlix Prats Bardí i Carles Figueras Mestres, de la CNT; Joan Raspall Martí, de la UR; i Ricard Rosell Mercader, d'Estat Català.

Tarragonès

¹ Arxiu de la Diputació de Tarragona, *Fons Comissaria Delegada de la Generalitat de Tarragona. Governació*. Els membres del Comitè foren: Josep Sanromà Nicolau, Joan Queralt Sendra i Josep Ramon Gasol, representant a l'ERC; Pere Forné Fuguet, per la Unió de Rabassaires; Ambrós Ferrando Barberà, per Izquierda Republicana; Josep Socias Bové, Francesc Granell Montserrat, Deogracias Domingo Fortuny, Francesc Mialet Vilà, Martí Ribas Llorens i Martí Capdevila Martorell, pel PSUC. Actuaren com a President i Secretari, Francesc Granell i Francesc Mialet, respectivament.

² Arxiu de la Diputació de Tarragona, *Fons ...* El president del Comitè Revolucionari nomenat pel Front Popular el 29 de juliol, fou Jordi Inglès Estivill, d'ERC.

³ Diari de Tarragona, (23-VII-36).

Regió IV: Baix Camp, Conca de Barberà, Ribera d'Ebre i Priorat.

Baix Camp

Municipi	Composició
Reus ¹	2 JSU, 2 PCC, 2 POUM, 1 ERC, 1 UGT, 1 FOL, 1PSOE, 1 FAI
Vilanova d'Escornalbou ²	PSUC

Conca de Barberà

Municipi	Composició
Montblanc ¹	2 CNT, 2 ERC, 2 POUM, 2 UGT
Sta. Coloma de Queralt ²	CNT, UR, ERC
Vimbodí ³	CNT, "Unió d'Obrers Agricultors de Vimbodí"

Ribera

Municipi	Composició
García ¹	ERC, PRd'E, Agrupació Socialista, CNT, UGT
Ginestar d'Ebre ²	CNT, ERC
el Masroig ³	CNT, ERC, UR
Móra d'Ebre ⁴	PRd'E, ERC, PSUC, CNT

Priorat

Municipi	Composició
Falset ¹	ERC, CNT, FAI, UGT, PSUC, POUM

Baix Camp

¹ AHC de Reus, *Actes del Comitè Antifeixista*. El 6 de setembre es reestructurà el Comitè i fou elegit president un veterà militant socialista que havia estat dirigent del Comitè d'Aliança Obrera del 1934, Ramir Ortega. Al mateix temps, la representació de la FOL va desaparèixer. Estat Català va delegar en el POUM la seva representació.

² ANC, *Fons de la Generalitat Republicana, lligall 238*. El president del Comitè Antifeixista fou Pere Ferré.

Conca de Barberà

¹ A. Mayayo, *La Conca de Barberà 1890-1939. De la crisi agrària a la guerra civil*. Formaren part del Comitè: Ramon Porté i Francesc Vinyes, per la CNT; Josep Folch i Francesc Pino, de l'ERC; Ramon Gai i Josep Civit, del POUM; Josep Gai i Ramon Gaia, pel PSUC-UGT. També formà part del Comitè l'Alcalde, Jaume Foguet, de l'Esquerra Republicana.

² AHN-SGC, *lligall 1048*, sèrie PS-Barcelona.

³ AHN-SGC, *lligall 1048*, sèrie PS-Barcelona. El Comitè Local del Front Popular Antifeixista fou elegit en el decurs d'una assemblea popular convocada per la Unió d'Obrers Agricultors, entitat que agrupava a la majoria dels treballadors de Vimbodí, i en la que participaren també els afiliats a la CNT. Els membres elegits foren els següents: Josep Ninot, Josep Carré, Josep Fa, Josep Saumell, Sebastià Ninot, Ramon Solanes, Antoni Anglès i Josep M. Farré (AM de Vimbodí, "Acta de l'assemblea celebrada per a la constitució i nomenament del Comitè del Front Popular Antifeixista d'aquesta vila de Vimbodí"). Entre els afiliats a la Unió d'Obrers Agricultors, n'hi havia que també ho estaven a l'Esquerra Republicana de Catalunya, però a l'agost varen ingressar a la CNT, constituint el Sindicat d'Oficis Diversos que seria presidit pel dirigent anarco-sindicalista Antoni Anglès.

Ribera

¹ Arxiu de la Diputació de Tarragona, *Fons de la Comissaria Delegada de la Generalitat, "Governació", C-20*.

² AHN-SGC, *lligall 300*. Formaren part del Comitè: Josep Monclús, president; Joan Fortuny, vice-president; Josep Usach, secretari; Valentí Llo, vice-secretari; Josep Pino, tresorer; Antoni Usach, comptador; i com a vocals, Hilari Pino, Joan Sabaté i Baptiste Domènech (*Solidaridad Obrera*, 25-VIII-36, pàg. 13).

³ Arxiu de la Diputació de Tarragona, *Fons de la Comissaria Delegada de la Generalitat a Tarragona, capsa Governació, C.23.F*.

---

⁴ ANC, *Fons de la Generalitat Republicana*, lligall 238. Escrit del Front Popular-Comitè Antifeixista de Móra d'Ebre a la Comissaria de Banca i Borsa, amb data 23-IX-36.

Priorat

¹ AHN-SGC, *lligall 1048*, sèrie PS-Barcelona.

Regió V: Baix Ebre, Montsià i Terra Alta.

Baix Ebre

Municipi	Composició
Tortosa ¹	PRd'E, ACR, Joventut Catalanista d'Esquerra, ERC, PSUC, UGT, CNT, FAI, Joventut Socialista
Xerta ²	5 CNT, 4 UGT, 1ERC

Montsià

Municipi	Composició
Amposta ¹	4 UGT, 4 CNT
la Galera ²	3 ERC, 2 UGT, 2 CNT
Sta. Bàrbara ³	CNT, UGT, ERC

Baix Ebre

¹ *El Pueblo*, núm. 4584 (31-VIII-36). La formació definitiva del Comitè es realitzà a finals d'agost, després que fins aquest moment funcionés un Comitè del Front Popular constituït al voltant de l'Alcalde Berenguer i Cros. La constitució definitiva del Comitè Central Antifeixista de Tortosa –un dels noms que adoptà– coincidí amb la destitució de l'Ajuntament republicà presidit pel marcel·linista Berenguer, que fou substituït per una Comissió Administrativa. Formaren part del Comitè Antifeixista: Pons i Verdall, per la UGT; García i Caballé, per la CNT; Batista, per la FAI; Granyó, per l'ERC; González, pel PSUC; Benet Pinyana, pel PRd'E. En la Comissió Administrativa participaren: Cabrera, pel PSUC; Coll i Tarín, per la CNT; Brull, per l'ACR; Cugat i Ferrer, per la UGT; Roig, per la FAI; i Vallès, pel PRd'E.

² *El Pueblo*, núm. 4586 (2-IX-36). Formaren part del Comitè Revolucionari Antifeixista: Joaquim Serrano, Daniel Mayor, Josep Solé, Joan Relau i Josep Arasa, per la CNT; Josep Fabra, Antoni Climent, Joan Mola i Joan Verdera, per la UGT; i Joan A. Giménez, per l'ERC.

Montsià

¹ *Treball*, núm. 53 (20-IX-36).

² AHN-SGC, *lligall 1441*, sèrie PS-Barcelona. Formaren part del Comitè Local de les Milícies Antifeixistes: Agustí Fabra Pons, Ismael Valdepérez Subirats i Vicenç Bailach Ferreres, per l'ERC; Josep Bel Millán i Vicenç Muñoz Rallo, per la UGT; Agustí Tomás Ferreres i Francesc Bailach Tomás, per la CNT.

³ *El Pueblo*, núms. 4560 i 4566 (1 i 8 d'agost 1936). Sembla que inicialment, el comitè fou constituït per la UGT i la CNT, i posteriorment s'afegí l'ERC.

Regió VI: Cerdanya, Osona i Ripollès.

Cerdanya

Municipi	Composició
Alp ¹	POUM
Bellver de Cerdanya ²	4 ERC, 2 CNT, 2 UGT
Das ³	6 (?)
Lles ⁴	ERC
Puigcerdà ⁵	ERC, PCC, UGT, CNT

Osona

Municipi	Composició
Manlleu ¹	ERC, USC
Torelló ²	1 FAI, 1 JJ.LL., 1 Sindicats Autònoms, 6 CNT, 2 ERC
Vic ³	2 CNT, 1 FAI, 1 UR, 1 UGT, 1 POUM, 1 ERC
Viladrau ⁴	2 (?)

Ripollès

Municipi	Composició
Gombrèn ¹	UR
Ripoll ²	2 ERC, 2 UGT, 2 PCC, 2 CNT, 2 FAI
St. Quirze de Besora ³	6 CNT

Cerdanya

¹ Joan Pous i Porta, Josep M. Solé i Sabaté, *Anarquia i República a la Cerdanya, 1936-1939*, pàg. 102.

² AHN-SGC, *llogall 293/1*. Segons un escrit que el Bloc Republicà Catalanista envià al Conseller de Seguretat Interior, el Comitè Antifeixista fou inicialment format per associats a aquest partit i afiliats a la CNT i UGT, treballadors de Telèfons i Telegrafs vinguts de Madrid i Barcelona.

³ Joan Pous i Porta, Josep M. Solé i Sabaté, *op. cit.*, pàg. 102.

⁴ AHN-SGC, *llogall 1441*. Formaren part del Comitè de Milícies Antifeixistes: Frederic Guitart, president; Càndid Soler, vice-president; Josep Senet, secretari; Fermí Formentí, sots-secretari; i com a vocals, Josep Mansell, Ventura Plurinet, Josep Casanovas.

⁵ AH de Puigcerdà, *Correspondència 1937*. Aquesta és la composició que hom pot deduir de les autoritzacions del Comitè d'Aliança Revolucionària que porten el segell d'aquestes organitzacions. Es veritat que com han assenyalat alguns autors (J. Pous i Porta i Josep M. Solé i Sabaté, *op. cit.*) el pes fonamental del Comitè corresponia a la CNT-FAI, però també és cert que hi participaren d'altres organitzacions.

Osona

¹ Esteve Gajà i Molist a *La Guerra Civil a Manlleu*, escriu que la formació del Comitè no plantejà cap problema "perquè, en realitat, hi foren les mateixes persones que ja eren de l'Ajuntament, lloc on havien accedit arran de la crisi municipal originada per les eleccions del febrer passat. El Batlle Maties Conesa, passà a ésser cap del Comitè Antifeixista local" (pàgs. 37-38). La crisi municipal es va resoldre al mes de maig amb la substitució dels consellers de dretes pels suplents de la candidatura del Front Únic d'Esquerres. D'aquesta manera socialistes com a Joan Vendrell i Lluís Soler varen entrar a l'Ajuntament que governava el municipi al juliol del 1936. De totes maneres, organitzacions com la CNT, les Joventuts Llibertàries o Partit Sindicalista que existien a la localitat probablement també formaren part del Comitè.

² AM de Torelló, "Acta de constitució del Comitè Revolucionari Antifeixista". Formaren part del Comitè: Josep Pujol, per la FAI; Angel Campa, per les JJ.LL.; Joan Boix, pels Sindicats Autònoms; Jaume Ruches, Pere Barcons, Baldri Plans, Esteve Pallarols, Ricard Milk i Jaume Jordana, per la CNT; i Josep Serrat i Ramon Cudi, per l'ERC. La representació de l'Esquerra fou gairebé testimonial en relació als afiliats amb els que comptava, i és possible que fins i tot abandonés el Comitè perquè el *Boletín de Información*, publicava una nota a principis de setembre en la que s'afirmava que l'Esquerra tenia uns 200 afiliats, però que el Comitè estava integrat totalment per la CNT i la FAI (*Boletín de Información CNT-FAI-AIT*, núm. 40, 2-IX-36).

³ *Boletín de Información CNT-FAI-AIT*, núm. 15 (4-VIII-36). Segons el llibre de Josep Casanovas Prat, *Quan les campanes varen emmurdrir. Vic 1936-1939*, la composició del Comitè fou: Francesc Freixenet, de la FAI; Jaume Juglà, de la CNT; David Poveda, per la federació Nacional de la Indústria Ferroviària adherida a la CNT; Manuel Baïllo, pel SNF-UGT; Isidre Franquesa, per l'ERC; Lluís Aumatell, pel POUM; Josep Franquesa, pel Sindicat Agrícola de la Plana de Vic. L'ACR no participà en el Comitè i a l'Esquerra només se li va permetre tenir un representant a condició de que fos un obrer. El predomini en el Comitè era clarament per la CNT i el POUM (el representant del Sindicat Ferroviari d'UGT era militant del POUM, i el Sindicat Agrícola

---

estava en l'òrbita del POUM). El Comitè s'estructuraria més endavant en diverses seccions que juntes formarien el Comitè Central Antifeixista de Vic.

⁴ AHN-SGC, *lligall 921*. Segons l'informe dels delegats en aquest poble no existia cap organització política o sindical, i el Comitè Local Antifeixista el varen formar “dos señores, veraneantes, que se nombraron ellos mismos Comité Local” i que per a evitar incidents, car el rebuig era general entre la població, es va proposar la convocatòria d'una Assemblea popular en la que s'escollís un nou Comitè.

Ripollès

¹ AHN-SGC, *lligall 301*.

² Sofia Castillo, Olga Camps, *La Guerra Civil a Ripoll (1936-1939)*, pàgs. 60-61. Segons aquestes autores, que reproduïxen en el seu llibre l'acta de constitució del Comitè, a la reunió va assistir Antoni M. Sbert, qui actuà com a Comissari de la Generalitat a Girona, i l'Alcalde Francesc Ordeix. Formaren part del Comitè: Pau Augé i Ramon Espelt, per l'ERC; Ferran Prat i Salvador Tayant, per la UGT; Justinià Estébanez i Salvador Roqué, pel PCC; Josep Torner i Pere Solanich, per la CNT; i Ramon Tomàs i Miquel Embid, per la FAI. No obstant, els integrants del Comitè variaren durant el temps que durà la seva activitat i, fins i tot, alguns d'ells varen dimitir en desacord amb la línia d'actuació del Comitè (com per exemple, Pau Augé coincidint amb un major protagonisme d'homes que procedien del PCC, com Josep Mas Tió, que fou president del Comitè.

³ *Solidaridad Obrera*, núm. 1412 (23-X-36). S'informa que en el decurs d'una assemblea general celebrada el 19 s'acordà formar un nou Consell de Defensa en el que hi participaren: Miquel Calvo, Josep Gallifa, Jacint Serrat, Hilari Guix, Pere Vilaró i Ramon Salarich.

Regió VII: Anoia, Bages, Berguedà i Solsonès.

Anoia

Municipi	Composició
Capellades ¹	CNT, UR, ERC
Igualada ²	8 CNT-FAI, 4 POUM, 3 UGT, 6 ERC, 2 ACR
Piera ³	ERC, UR, PSUC, CNT
St. Pere Sallavinera ⁴	3 CNT, 3 ERC, 3 UR
Sta. Margarida de Montbuï ⁵	CNT, ERC

Bages

Municipi	Composició
Avinyó ¹	2 CNT, 2 UGT, 2 UR, 1 POUM
Cardona ²	CNT, UGT, POUM, ERC, UR
Manresa ³	2 Sindicats d'Oposició, 2 UGT, 2 PSUC, 1 POUM, 1 UR
St. Joan de Vilatorrada ⁴	CNT, PSUC, ERC, UR

Berguedà

Municipi	Composició
Berga ¹	CNT, ERC, JJ.LL., PCC, UGT, POUM, UR
Borredà ²	5 (?)
Castellar de N'Hug ³	UGT, UR
Fígols de les Mines ⁴	CNT, UGT
Gironella ⁵	CNT, ERC
La Pobla de Lillet ⁶	CNT, ERC, PCC
Puig-reig ⁷	CNT, UGT, POUM, ERC
Sagàs ⁸	CNT, UR

Solsonès

Municipi	Composició
Solsona ¹	ERC, UR, UGT

Anoia

¹ AHN-SGC, *lligall 1048*.

² Miquel Térmens, *Revolució i Guerra Civil a Igualada, 1936-1939*, pàg. 53. Prenent com a referència un fulletó publicat a l'instanc de la seva dissolució pel propi Comitè titulat "L'actuació del Comitè Antifeixista d'Igualada", Térmens dona la següent composició: Per la CNT-FAI: Ramon Guitart Romeu, Salvador Roman Subirana, Isidre Torner Bisbal, Joan Ferrer Farriol, Gaspar Mensa Sans, Ricard Mari, Joaquim Gil Abella i Josep Masso Plana.

Pel POUM: Marià Gil Querol, Antoni Cubí, Francesc Clarà Munné, Salvador Torras Santacana.

Per la UGT: Josep Balcells, Vicenç Puigrodón Ros, Josep Piqué Casulleras.

Per l'ERC: Pere Bertran Tarrés, Angel Orobitg, Manuel Bertran Leal, Francesc Jorba, Miquel Solà Vidal i Josep Rius Navés.

Per l'ACR: Bartomeu Torner Prat, Francesc Mas Deop.

En realitat aquesta composició, pel que fa referència a la representació política, no és completament exacta car un dels delegats d'UGT era militant del POUM. D'altra banda Bartomeu Torner –un home que jugà un paper destacat- s'aniria a l'ERC després d'èsser desautoritzat pel seu partit, i el PSUC tindria representació pròpia.

Donat la seva nombrosa composició i al fet que el Comitè s'estructurés en seccions, es constituí un Comitè Executiu que estigué format per: Bartomeu Torner, que feia de Secretari, d'ACR; Francesc Clarà, del POUM; Ramon Guitart, de la CNT; Isidre Torné, de la CNT; Vicenç Puigrodón, del PSUC; Joan Ferrer, de la CNT; Manuel Bertran, d'ERC; Rosend Torres, del POUM; Marià Gil, del POUM; Francesc Jorba, d'ERC; i els delegats del Comitè a la Caserna de les Milícies, Josep Riu, Joaquim Gil i J. Esplugues (*Diari del Poble*, núm. 5, 11-IX-36).

³ ANC, *capxa 100*. Hem vist un document del Comitè de Defensa Antifeixista de Piera amb els segells de la USC, Centre Republicà Català, Sindicat Agrícola de Rabassaires, Sindicat Únic de Treballadors CNT. L'*Informe dels delegats* corrobora aquesta composició (AHN-SGC, *lligall 1048*).

⁴ Diari del Poble, núm. 13 (21-IX-36). Segons la nota publicada en aquest periòdic, el primer comitè constituït fou amb posterioritat substituït –foren acusats d'ésser uns “arribistes” i d’haver-se posat un sou elevat- per un altre “elegit pel poble”.

⁵ AHN-SGC, *llogall 1441*, sèrie PS-Barcelona. Segons aquesta documentació, formaren part del Comitè: Jame Farré Lluís, de la CNT; Martí Peris Vidal, del qui no hem pogut esbrinar la seva afiliació; Ramon Martí Brunet, de l'ERC; i Eloi Marimón Bofarull, de la CNT.

Bages

¹ El Pla de Bages, núm. 159 (15-XI-36). El Comitè d'Enllaç Antifeixista fou presidit per Ramon Estrada, de la CNT, Clemente Prat, de la UGT, fou el vice-president, i Antoni Caireta, d'UR, actuà de secretari. I com a vocals: Eusebio Sellarès, del POUM; Fortià Roque, de la CNT; Ignasi Vendrell, d'UGT; i Andres Guardiola, d'UR. Angel Griera del POUM fou el Cap de les Milícies.

² Domènec Martínez Muñoz “Organització municipal i economia de Cardona durant la guerra civil, 1936-1939”, a Cardener, núm. 1 (desembre 1983). Segons l'autor, hi existiren dos comitès, el de La Coromina –raval de Cardona, on s'havia instal·lat la fàbrica de depuració de sals de la Unió Espanyola d'Explosius, que donà lloc a la Colònia del Salí de Cardona- i el de Cardona, i a mitjan d'agost s'intentà unificar en un sol comitè sota la presidència de l'Alcalde Josep Torrents, de l'ERC.

³ El Dia, núm. 1881 (28-VII-36). La composició fa referència a l'Executiu del Comitè Revolucionari Antifeixista que funcionà fins la reestructuració de mitjan agost. La presidència del mateix fou ocupada per Marcel Augés, un trentista, dirigent del Sindicat de la Metal·lúrgia i dels Sindicats d'Oposició, i el secretari fou Isidre Casajoana, dirigent sindical i membre del Comitè Central del POUM. El 10 d'agost es constituï el Comitè Central Antifeixista de Manresa i el paper dels Sindicats d'Oposició minvà, i per contra, augmentà el de la CNT que no estava representada anteriorment. Rafael Corvinos, d'UGT, i Josep Corbella, de la CNT, foren el president i secretari respectivament (El Dia, núm. 1897, 15-VIII-36). En les seves memòries, Rafael Corvinos explica que durant els primers dies existiren dos comitès a Manresa, un que va prendre el nom de *Comitè d'Enllaç Antifeixista de la comarca Manresa-Berga*, format per un petit grup de la CNT-FAI de Barcelona comandats per Solé i Asensi, que varen arribar a Manresa amb dos camions carregats de fusells i municions, i l'altre que hem assenyalat anteriorment. La situació va acabar quan la Federació Local de Sindicats de la CNT va prendre la decisió d'unificar els dos comitès i Joan Corbella –que formava part del Comitè integrat exclusivament pels anarquistes- fou designat secretari en la reestructuració del 10 d'agost (J. Aloy, J. Sardans, *Història gràfica de Manresa. La República 1931-1939*, vol. I, pàgs. 46-47).

⁴ Florenci Codina i Soler “Alguns aspectes de la Guerra Civil al municipi de St. Joan de Vilatorrada”, a Dovella, núm. 27 (juliol 1988).

Berguedà

¹ Entrevista a Ramon Casals i Orriols, realitzada per Daniel Montaña i Josep Rafart, publicada a El Vilatà, núm. 56 (octubre 1987) i 57 (novembre 1987).

² El Comitè de Front Popular Antifeixista es formà a Borredà el 20 de juliol (no el 4 d'agost com diuen Daniel Montaña i Josep Rafart a *La Guerra Civil al Berguedà, 1936-1939*, pàg. 105), amb els següents components: Antoni Heras, president; Joan Soler, vice-president; Salvador Bover, secretari; i Benvingut Royo i Agustí Heras, vocals. Aquests dos últims pertanyien a l'ERC, i creiem que en aquest Comitè estava també representada la UGT.

³ Daniel Montaña, Josep Rafart, *op. cit.*, pàg. 97-99.

⁴ *Ibid.*, *op. cit.*, pàg. 76-79. El president del Comitè fou el cenetista Baltasar Martínez fins que aquest va marxar al front, essent substituït per un altre militant de la CNT, José García.

⁵ *Ibid.*, *op. cit.*, pàgs. 37-38. Presidí el Comitè, Josep Viladomiu, el dirigent local de la CNT.

⁶ *Ibid.*, *op. cit.*, pàg. 89-94.

⁷ *Ibid.*, *op. cit.*, pàg. 51-59.

⁸ AM de Gironella, *Còpia de l'acta de constitució del Comitè de Milícies Antifeixistes de Sagàs*. Formaren part: Josep Vilaró, president; Josep Casadesús, Edjutori Domènec, Isidre Canal i Ramon Rocabosc, vocals.

Solsonès

¹ Boletín de Información CNT-FAI-AIT, núm. 29 (20-VIII-36)

Regió VIII: Les Garrigues, La Noguera, Segarra, Segrià i Urgell.

Les Garrigues

Municipi	Composició
l'Albagés ¹	UGT, CNT
les Borges Blanques ²	ERC, Sindicat d'Obrers del Camp, POUM, PSUC, Estat Català
Cervià de les Garrigues ³	CNT-FAI, UGT
l'Espluga Calba ⁴	UGT, CNT, FAI, UR
la Granadella ⁵	ERC, CNT
Pobla de Cèrvoles ⁶	ERC, CNT, FAI
el Vilosell ⁷	4 UGT, 4 CNT
Vinaixa ⁸	CNT, UGT, ERC

La Noguera

Municipi	Composició
Àger ¹	ERC, POUM, UGT, CNT
Algerri ²	UGT, CNT
Belcaire d'Urgell ³	PSUC, UGT
Castelló de Farfanya ⁴	CNT
Ivars de Noguera ⁵	UGT, POUM, ERC
Linyola ⁶	CNT, UGT, ERC

Segarra

Municipi	Composició
Cervera ¹	CNT, UGT, ERC
la Manresana ²	UGT, ERC, CNT
Tarroja de Segarra ³	UGT, CNT

Segrià

Municipi	Composició
Alcarràs ¹	CNT, UGT
Bell-lloc d'Urgell ²	CNT, UGT, POUM, Unió Local de Sindicats, ERC
Llardecans ³	Unió Republicana, POUM, Unió Agrària, CNT
Lleida ⁴	CNT, UGT, ULS, POUM
Massalcoreig ⁵	CNT
Mollerussa ⁶	UGT, PSOE, Unió Local de Sindicats, ERC
Puigverd de Lleida ⁷	Unió Agrària, UGT, CNT
Soses ⁸	1 CNT, 1 FAI, 1 UGT, 1 PSUC, 1 Sindicat Agrari, 1 POUM
Sudanel ⁹	UGT
Sunyer ¹⁰	6 (?)

Urgell

Municipi	Composició
Agramunt ¹	POUM, ERC, PSUC, UGT, CNT
Anglesola ²	Unió Agrària, ERC, UGT, CNT
Bellpuig d'Urgell ³	CNT, UGT, ERC
Castellserà ⁴	2 CNT, ERC, UGT, POUM, Unió Agrària
Ciutadilla ⁵	UGT, UR
Guimerà ⁶	ERC, UGT
Ivars d'Urgell ⁷	PSUC, ERC, UR, POUM, Sindicat de Treballadors
Nalec ⁸	ERC i "socialistes"
els Omells de Na Gaia ⁹	ERC, POUM, UR, CNT
Puigverd d'Agramunt ¹⁰	UGT, ERC
Tàrrega ¹¹	ERC, POUM, UGT
Vallbona de les Monges ¹²	CNT, POUM, UGT, UR
Verdú ¹³	POUM, UGT, CNT, ERC, UR

Les Garrigues

- ¹ Acracia, núm. 56 (1-X-36) i Boletín CNT-FAI-AIT, núm. 64 (30-IX-36).
- ² AHN-SGC, *lligall 1048*, sèrie PS-Barcelona.
- ³ Acracia, núm. 68 (15-X-36).
- ⁴ Acracia, núm. 68 (15-X-36).
- ⁵ Boletín de Información CNT-FAI-AIT, núm. 63 (29-IX-36).
- ⁶ Acracia, núm. 69 (16-X-36). Sembla que l'ERC es dissolgué, desapareixent com a entitat política, integrant-se a la CNT.
- ⁷ Acracia, núm. 68 (15-X-36).
- ⁸ ANS-SGC, *lligall 1048*. Segons Acracia, núm. 69 (16-X-36), el Comitè estava format per la CNT, la FAI i l'ERC.

La Noguera

- ¹ Acracia, núm. 65 (11-X-36).
- ² Acracia, núm. 70 (17-X-36).
- ³ AHN-SGC, *lligall 297*. Segons un escrit del mateix, l'ERC es va negar a participar-hi, i el Comitè del Front Popular que existia abans va ésser destituït per "reaccionari".
- ⁴ Segons el Boletín de Información, núm. 50 (14-IX-36), la CNT controlava totalment el Comitè, compost exclusivament de militants cenetistes.
- ⁵ Acracia, núm. 70 (17-X-36).
- ⁶ Acracia, núm. 72 (20-X-36). Segons aquesta informació la CNT tenia 105 afiliats, la UGT 260, i l'ERC 60.

Segarra

- ¹ AHN-SGC, *lligall 1048*.
- ² Boletín de Información, núm. 60 (25-IX-36).
- ³ Acracia, núm. 80 (29-X-36).

Segrià

- ¹ Acracia, núm. 69 (16-X-36). Segons la nota, el Comitè estava integrat per igual número de CNT i UGT, i que els cenetistes tenien uns 400 afiliats, els mateixos que la UGT.
- ² AHN-SGC, *lligall 1048*. Acracia, núm. 63 (9-X-36), informava que el Comitè estava constituït per la UR, UGT, ERC i CNT, i que el formaven quatre membres, un per cada organització.
- ³ Boletín de Información, núm. 63 (29-IX-36).
- ⁴ Donem com a bona aquesta composició –quina font prové del POUM- tot i que és molt probable que, posteriorment a la constitució inicial del Comitè Popular, d'altres partits passessin a tenir una representació directa que en un principi no havien pogut materialitzar, bé per la força del POUM, bé per manca de capacitat pròpia. En un article publicat a *Acracia* en el número extraordinari corresponent al 19 de juliol de 1937, Felix L. Páramo, l'Alcalde cenetista de Lleida, feia una breu referència al Comitè Popular que governà la ciutat durant els primers moments dient que estava format per representacions igualitàries de la CNT, UGT, ULS "más las de tipo ideológico o específico que las orientaban, FAI, PSUC y POUM, con exclusión de todo otro partido político". Jaume Barrull tot i assenyalant la dificultat de definir la composició del Comitè Popular, és de l'opinió que ademés del POUM, la FAI i el PSUC també estigueren representats (J. Barrull, *Les Comarques ...*, pàg. 434).
- ⁵ Acracia, núm. 37 (9-IX-36).
- ⁶ AHN-SGC, *lligall 1048*.
- ⁷ Acracia, núm. 69 (16-X-36).
- ⁸ Acracia, núm. 69 (16-X-36).
- ⁹ AHN-SGC, *lligall 1441*. L'acta de constitució (v. annex) diu que reunits "els elements que componen el Front Popular baix la presidència de l'Alcalde camarada Josep Palau a fi de prendre les mesures adients per a la defensa de la República (...) s'acordà constituï un Comitè local de Defensa Popular amb plens poders, procedir al desarmament de tots els sospitosos i armar a tots els que inspiressin confiança per la seva conducta i comportament passat i que amb tota seguretat defensarien la República (...) Així mateix es disposa una guarda permanent a l'entrada i sortida del poble i decretar la vaga general o sigui el poble en peu de guerra". Formaren part del Comitè, Pere Sirera, president; Josep Palau, vice-president; Miquel Cornadó, secretari; i com a vocals, Victorià Farré, Sebastià Novell, Francesc Peiró, Ramon Solé, Josep Cornadó Herrera, Josep Cornadó Marfull, i Josep Sanjuan. A l'acta de constitució només figura el segell del Sindicat de Treballadors de la Terra de Sudanel, adherit a la UGT, i el de l'Alcaldia, però creiem que l'ERC també va formar part del mateix.

¹⁰ AHN-SGC, *lligall 1441*. L'acta de constitució del Comitè Local del Front Popular deia que “es constitueix per a respondre de l'ordre i administració i per a complir les ordres de la Superioritat”. No s'especifica organitzacions polítiques o sindicals que avalesin la seva constitució i només porta el segell de l'Alcaldia, la qual cosa fa pensar que sinó tots, una àmplia majoria dels seus components –que a més probablement coincidiria amb els mateixos components que formaven l'Ajuntament- pertanyia a l'ERC.

Urgell

¹ Acracia, núm. 80 (29-X-36). Segons la nota publicada, el Comitè administrava més de 2.000 jornals de terra.

² Acracia, núm. 54 (29-IX-36). El president del Comitè fou Josep Perelló Mata, d'ERC. També formaren part del Comitè: Candi Huguet, Jaume Prats, Josep Llombart, Pere Alonso, Francesc Llorca, Josep Gabernet, Ramon Vidal, Domènec Cucurull, Gustau Riera, Ramon Ramon Elies (AHN-SGC, *lligall 1441*).

³ AHN-SGC, *lligall 1048*.

⁴ Boletín de Información, núm. 50 (14-IX-36).

⁵ Acracia, núm. 53 (27-IX-36). L'ERC i la CNT varen participar en algun moment en el Comitè (v. Boletín de Información, núm. 11, del 30 juliol 1936) i per alguna raó varen deixar de fer-ho. Aquestes dues organitzacions existien al poble, perquè al novembre varen participar en la formació del nou Consell Municipal.

⁶ Acracia, núm. 53 (27-IX-36). El Boletín de Información, núm. 62 (28-IX-36), redueix la composició del Comitè a la UGT exclusivament.

⁷ Treball, núm. 28 (22-VIII-36).

⁸ Acracia, núm. 53 (27-IX-36).

⁹ Acracia, núm. 71 (18-X-36). La CNT tenia 24 afiliats.

¹⁰ Acracia, núm. 80 (29-X-36).

¹¹ Segons el Boletín de Información, núm. 64 (30-IX-36) i Acracia, núm. 58 (3-X-36), aquesta fou la composició inicial del Comitè, i posteriorment s'integrà la CNT. Un informe elaborat per delegats del CCMA, ampliava la composició del Comitè al PSUC (AHN-SGC, *lligall 1048*).

¹² Acracia, núm. 71 (18-X-36).

¹³ Boletín de Información, núm. 60 (25-IX-36)

Regió IX: Alt Urgell, Pallars Jussà, Pallars Sobirà i Vall d'Aran.

Alt Urgell

Municipi	Composició
el Pla de Sant Tirs ¹ la Seu d'Urgell ²	CNT, UGT, ERC 4 CNT, 4 FAI, 3 UGT, 3 PSUC, 2 ERC, 1 POUM

Pallars Jussà

Municipi	Composició
Cabdella ¹ Claverol ² Figuerola d'Orcau ³ la Pobla de Segur ⁴	UGT, CNT POUM, CNT, FAI

Pallars Sobirà

Municipi	Composició
Sort ¹	2 UGT, 2 CNT

Alt Urgell

¹ Segons l'acta de dissolució del Comitè Antifeixista i de Guerra (AHN-SGC, *llegall 286/6*), formaren part del Comitè: Manel Montes, CNT; Ignasi Puig, ERC; Josep Coromina; Santiago del Arrea, CNT; Antoni Guiraut, UGT; Tirs Fenes; Lluís Caminal; Martí Ubach, Josep Subirà, CNT; Agustí Ballesta, Manel Campa, UGT; i Josep Lladós. Tots els que s'especifica la seva afiliació política, formaren part posteriorment del nou Ajuntament constituït a l'octubre del 1936.

² Com a d'altres llocs, la composició del Comitè sembla que varià. Inicialment estaria format per les organitzacions ERC i CNT-FAI (*Treball*, núm. 25, 19-VIII-36, informa d'un míting del Comitè de Milícies Antifeixistes en el que intervingueren alguns dels seus membres, dels quals, llevat d'un, coneixem l'afiliació de la resta dels oradors: Canturri, ERC, Segundo, Lluscà, de la CNT, i Puig, d'ERC). No obstant, al setembre o probablement abans, d'altres organitzacions com la UGT, el PSUC i, de forma episòdica, el POUM, hi participarien també. El 15 de setembre, el Comitè Local de Milícies Antifeixistes, sota la presidència de Joan Puig, d'ERC, aprovà estructurar-se en 7 departaments, acordant el nombre de delegats que hi correspondrien i la distribució per organitzacions de la següent manera: 4 per la CNT, 4 per la FAI, 3 per la UGT, 3 pel PSUC, 2 per ERC, i 1 pel POUM. Aquest últim, finalment fou substituït per un representant de l'ERC, perquè totes les organitzacions varen considerar que el POUM no havia de tenir representants perquè només tenia a la Seu un militant, el propi delegat del Comitè (AM de la Seu d'Urgell, *Actes del Comitè Local de Milícies Antifeixistes*).

La participació de l'Esquerra Republicana en el Comitè comportà problemes entre els seus militants, a propòsit del paper del mateix en relació a l'Ajuntament. Enric Canturri explica en les seves memòries que dos dels seus companys de partit –Puig i Montserrat– feien el joc a la CNT, i que per aquesta raó foren substituïts en el Comitè –qüestió aquesta que no es correspon amb les dades que tenim– per altres militants del partit (E. Canturri, *Memòries. República*, opòsit de l'inici d'un pla d'obres públiques, que el propi Puig demanà que s'informés del mateix al Comitè (AM de la Seu, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al 21 d'agost de 1936). Les relacions entre l'Ajuntament i el Comitè –i per tant, entre els dos sectors d'ERC– s'enverinaren amb l'assassinat del jutge municipal Ignasi Tarragona, un conegut militant d'aquest partit. L'Ajuntament dirigí una protesta enèrgica al Comitè Local de Milícies –fent-lo responsable indirectament– i al Comitè Central de Milícies. Finalment, el 5 d'octubre, l'Ajuntament era destituït per una comissió delegada del Comitè.

Pallars Jussà

¹ *Acracia*, núm. 63 (9-X-36).

² Segons un testimoni recollit per Ramon Boixareu en el seu llibre *La Revolució i la Guerra Civil a la Pobla, 1936-1939*, “paral·lelament a la constitució del Comitè de la Pobla es va formar també el del Pont de Claverol. Foren membres d'aquest Comitè Ignasi Doll, Pere Puig, Josep Rei, Joan Bernardó i Antoni Tibió, entre d'altres. Segons aquest mateix testimoni, aquest Comitè es fusionà ràpidament amb el de la Pobla tot i que eren municipis diferents (pàgs. 11-12).

³ Manuel Gimeno, *Revolució, guerra i repressió al Pallars, 1936-1939*, pàgs. 27-28).

⁴ Ramon Boixareu, *op. cit.*, pàg. 11.

Pallars Sobirà

¹ AHC de Sort, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al 21 de juliol de 1936. El president del Comitè del Front Popular fou Rafael Aleñar, i en formaven part Baldomer Farré, Joaquim Prats i Joan Regué, els quals creiem que pertanyien a la UGT i a la CNT.

Aquest Comitè es va fer càrrec de l'Ajuntament destituint els consellers de "dretes" o no afiliats als partits d'esqueres, i amplià la seva composició a dos dels consellers "republicans" —probablement pertanyents a l'ERC o simpatitzants—, Basil Sullà i Ramon Sarrat. En aquest cas, es difícil precisar si el Comitè es dissolgué al fer-se càrrec de l'Ajuntament o, pel contrari, tingué una existència més o menys paral·lela a la institució municipal.

ANNEX 3.
La reorganització municipal de
l'octubre del 1936

ANNEX 3. La reorganització municipal a l'octubre de 1936*.

REGIÓ I (Baix Llobregat, Barcelonès, Maresme, Vallès Occidental i Vallès Oriental)

BAIX LLOBREGAT											
Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Abrera	20-X-36	3	3			1				Pere Vallès Sucarrats	ERC
Begues ¹	14-X-36	3	3			2		3		Josep Sadurní Guasch	ERC
Castelldefels ²	16-X-36		6	2						Miquel Martínez Cayuela	CNT
Castellví de Rosanes ³	8-XI-36					5				Joan Farrés Julibert	UR
Cervelló	23-X-36	3	3	2	1	1				Isidre Castells Sala	PSUC
Collbató ⁴	21-X-36	3	3			3		2		Joan Ollé Pujol	ERC
Corbera de Llobregat	16-X-36	3	3		1	1	1	2		Magí Anducas Canyellas	ERC
Cornellà de Llobregat ⁵	26-X-36	8	8	6						Amadeu Fabrès Sardà	PSUC
Esparreguera ⁶	23-X-36	7	7	3	2	3				Miquel Galcerán Jorba	ERC

* Aquest annex ha estat confeccionat fonamentalment a partir de la documentació de la Conselleria de Seguretat Interior (Fons de la Generalitat republicana), dels fons de les Comissaries delegades de la Generalitat a Girona i Tarragona, i dels Llibres d'Actes municipals dipositats als respectius ajuntaments. En percentatge mínim, les dades han estat recollides d'informacions aparegudes a la premsa del moment. Quan ha estat així, ho indiquem. El nombre de municipis dels quals hem pogut obtenir dades que fan referència a la reorganització municipal d'octubre de 1936, és de 949 d'un total de 1070 municipis que existien a Catalunya al desembre de 1936. D'aquests 1070, a 75 municipis no hem pogut esbrinar el resultat de l'aplicació del Decret de la Generalitat, perquè no es conserven les Actes d'aquest període (per diferents motius), ni hem trobat cap referència a d'altres tipus de fons. A d'altres casos (els mínims) ha estat pràcticament impossible obtenir no tan sols confirmació de l'existència o no de les Actes municipals, donat la desorganització i manca de personal a molts ajuntaments, que tingui cura de la documentació municipal.

Per a confeccionar els quadres i la composició política dels ajuntaments, hem seguit el criteri d'intentar presentar en la mesura que això ha estat possible, totes les dades que podrien ajudar a entendre els problemes que suscità l'aplicació del Decret de reorganització municipal. En aquest sentit, les dades de constitució dels ajuntaments fan referència **sempre** a la primera constitució, es a dir, la que es va realitzar immediatament després que es conegués les disposicions governamentals. Hem mantingut aquest criteri fins i tot en els casos en els que, constituïts irregularment per una possible interpretació errònia, els Consells Municipals rectificaven dies després. Creiem que fer-ho d'aquesta manera proporciona una visió més real de quina era la força o les forces predominants en el municipi. En qualsevol cas, les notes ajuden a aclarir situacions. També hem mantingut el criteri de diferenciar (naturalment sempre que ha estat possible conformar-ho) i/o "separar" els consellers del PSUC i els d'UGT, tot i que el sindicat va delegar en aquell la seva representació.

Gavà ⁷	16-X-36	4	4	3						Julià Serra Bo	ERC
Martorell ⁸	22-X-36	3	4			1			3	Llatzer Enfedaque Enfedaque	CNT
Molins de Rei ⁹	20-X-36	6	6			2				Jaume Subirats Bey	ERC
Olesa de Montserrat	16-X-36	6	6	4		2	2			Miquel Matas Estebanell	ERC
La Palma de Cervelló ¹⁰	12-X-36	2	2	2		1				Antoni Cistaré	PSUC
Pallejà	13-X-36	3	3		1	1	1		2	Casimir Montmany Duran	ERC
El Papiol ¹¹	22-X-36	3	3	2		1				Francesc Font Bernet	ERC
El Prat de Llobregat ¹²	15-X-36	6	7	6		2	2			Lluís Serra Giribert	PSUC
St. Boi de Llobregat ¹³	13-X-36	6	6	6		4				Joan Vandellós Jardí	ERC
St. Climent de Llobregat ¹⁴	15-X-36	3	3	2		1				Joan Folquet Casas	ERC
St. Esteve Sesrovires ¹⁵	14-X-36			2		1				Josep Margarit Bonastre	PSUC
St. Feliu de Llobregat ¹⁶	14-X-36	6	6	6		2	1		1	Josep Rojas Castilla	CNT
St. Joan Despí ¹⁷	17-X-36	3	3	2		1				Pere Ollé Poll	ERC
St. Vicenç dels Horts	21-X-36	3	3	2	1	1				Pere Panadès Urpinas	PSUC
Sta. Coloma de Cervelló ¹⁸	14-X-36	4	4	2		1				Agustí Carol Cirera	ERC
Torrelles de Llobregat ¹⁹	14-X-36	4	3			1			3	Baldiri Casas Casulleras	UGT
Vallirana ²⁰	26-X-36	1	3	5		2				Joan Nicolau Santacana	ERC
Viladecans ²¹	20-X-36	4	4	2		1				Llorenç Puig Tomàs	ERC

BARCELONÈS

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Badalona	19-X-36	9	9	6	3	3	3			Frederic Xifré Masferrer	ERC
Barcelona	21-X-36	9	9	6	3	3	3			Carles Pi Sunyer	ERC
Esplugues de Llobregat ¹	13-X-36	5	3						3	Rafael Sebastià Irla	ERC
l'Hospitalet de Llobregat ²	12-XI-36	8	12						9	Francesc Martínez Alves	ERC
St. Adrià del Besòs ³	12-XI-36	6	6	4						Llucià Garcia Moriyón	PSUC
St. Just Desvern ⁴	17-X-36	3	3	3		1				Joan Viladoms Càlix	ERC
Sta. Coloma de Gramenet ⁵	19-X-36	6	6			2	2			Celestí Boada Salvadó	ERC

MARESME

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Alella ¹	19-X-36	3	3	2		1		1		Pere Pons Bassas	ERC
Arenys de Mar	24-X-36	6	6	4		2	2			Salvador Cusachs Nualart	ERC
Arenys de Munt ²	2-XII-36		6	5						Miquel Calafell Cruaïnes	CNT
Argentona ³	24-X-36	3	4			1				Joan Vilanova Abril	ERC
Cabrera de Mataró ⁴	15-X-36		3	1		1		2		Rafael González Godoy	CNT
Cabrils	23-X-36	3	3		1	1		2		Albert Abril Serra	ERC
Caldes d'Estrac	20-X-36	3	3	2			1			Joan Carbó Farreras	ERC

Calella ⁵	6-I-37	6	6	4	2	2	2			Josep Esgleas Jaime	CNT
Canet de Mar ⁶	4-XI-36	3	4	2	2	1				Isidre Rodà Font	CNT
Dosrius	18-X-36		3			1				Jaume Ninet Pujol	CNT
Malgrat de Mar ⁷	5-XII-36	3	3				1			Elies Paradedada Comas	UR
el Masnou ⁸	20-X-36	2	6	2						Joan Juan Sales	CNT
Mataró ⁹	16-X-36	7	9	6	3	3	3			Salvador Cruxent Rovira	ERC
Montgat ¹⁰	4-XI-36	2	3							Josep M. Garcia Meca	ERC
Òrrius ¹¹	28-III-37	3	3				1	2		Josep Triadó Estrada	CNT
Palafolls ¹²	17-X-36	4	4	2		1				Miquel Pla Masferrer	PSUC
Pineda	31-X-36	3	3	2	1	1				Manuel J. Ruiz Esqué	PSUC
Premià de Dalt	19-X-36	3	3					1		Vicenç Linares Sanchis	PRDFC
Premià de Mar ¹³	15-X-36	3	3	2	1	1	1			Eduard Borrell Quereda	CNT
St. Andreu de Llavaneres	24-X-36	3	3			1		2		Joan Radó Mussachs	ERC
St. Iscle de Vallalta	19-X-36	3	3	2		1				Pere Maynou Recolons	CNT
St. Pol de Mar ¹⁴	12-X-36			4		4		3		Aleix Claramunt Mas	PSUC
St. Vicenç de Montalt ¹⁵	17-X-36	3	3			1				Josep Brunet Paytubí	ERC
Sta. Susanna	29-X-36	3	3			1				Josep Creus Gibert	ERC
Teià	19-X-36	3	3			1		2		Amadeu Creus Roses	ERC
Tiana ¹⁶		3	3	2		1				Josep Roselló Pujades	ERC
Tordera	16-X-36	3	3	2		1				Ramon Puigsech Homs	UR
Vilassar de Dalt	19-X-36	3	3		1	1	1	2		Josep Coll Rodos	ERC
Vilassar de Mar	10-X-36	3	3	2						Francesc Serra Prat	CNT

VALLÈS OCCIDENTAL

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Barberà del Vallès ¹	22-X-36	1	3	1		3		3		Carles Sancho Monistrol	UGT
Caldes de Montbui	20-X-36	3	3	2		1				Avel·lí Subirana Duran	ERC
Castellar del Vallès	22-X-36	3	3	2		1				Vicenç Roca Artigas	CNT
Castellbisbal ²	18-X-36	3	3		1	2		2		Ramon Torras Arís	ERC
Cerdanyola del Vallès	17-X-36	3	3		1	1		2		Josep Soler Valentí	ERC
Gallifa	26-X-36	3	2			1				Antoni Carné Roca	ERC
Matadepera	17-X-36	3	3	2	1	1	1			Joan Arola Caellas	ACR
Montcada i Reixac	23-X-36	6	6	4		2				Alfons Boix Vallicrosa	ERC
Palau-solità	20-X-36	3	3			1				Quirze Solè Barbarà	CNT
Polinyà ³	22-X-36					6				Mateo Solà Campreciós	UR
Rellinars ⁴	14-X-36	1	4		1	4		1		Fermí Prunes Farrés	UGT
Ripollet	20-X-36	3	3		1	1		2		Antoni Jorba Altalaguirre	ERC
Rubí ⁵	20-X-36	6	6		2	2	2			Pere Aguilera Garriga	ERC
Sabadell ⁶	17-X-36	5	9	2	2	2	2	11		Josep Moix Regàs	UGT

Sant Cugat del Vallès	14-X-36	6	6	4	2	2	2			Magí Bartralot Auladell	ERC
Sant Llorenç Savall	19-X-36	3	3				1			Josep Castella Ros	CNT
Sant Quirze de la Serra	19-X-36	3	3	2			1			Magí Via Ferrer	ERC
Sta. Perpètua de la Moguda	13-X-36	3	3		1				2	Jaume Ventura Rovira	ERC
Sentmenat ⁷	19-X-36	3	3				1	2	2	Jaume Giralt Monistrol	CNT
Terrassa	14-X-36	9	9		3	3			6	Jaume Figueres Salelles	ERC
Ustrell	19-X-36	3	3	2	1	1	1			Joan Font Bertran	ERC
Vacarisses ⁸	13-X-36	4	4				2			Dionís Torres Nagés	ERC
Viladecavalls ⁹	16-X-36	3	3				2		3	Martí Purull Duran	ERC

VALLÈS ORIENTAL

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Aiguafreda ¹	22-X-36		1		4			6		Josep Baqué Font	POUM
l'Ametlla del Vallès	17-X-36	3	3	2		1				Joan Plumé Bosch	ERC
Bigues ²	16-X-36	3	3			2		3		Llorenç Matas Grivé	ERC
Campins	20-X-36	3				1				Josep Vellvehí Pla	ERC
Canovelles ³	25-X-36	2	5			3		1		Antoni Riera Generat	CNT
Cànoves	1-XI-36	3	3			1				Salvador Parera Pou	ERC
Cardedeu ⁴	20-X-36	1	6		1	1	1	1		Marcel·lí Bosch Masvet	CNT
Castellcir	24-X-36	2	2	2		1				Josep Piella Teixidó	PSUC
Castellterçol	17-X-36	3	2	2		1				Isidre Vallmitjana Mora	UR
Fogars de Montclús	18-X-36	3	3	2		1	1			Joan Garriga Masó	PSUC
les Franqueses del Vallès ⁵	28-X-36		5	2	1	3				Francesc Montserrat Fontcoberta	CNT
la Garriga ⁶	20-X-36	3	5			2				Leopold Latorre Pérez	CNT
Granera ⁷	26-X-36	3				2				Ernest Clapers Antonell	ERC
Granollers	30-X-36	6	6		2	2	2	4		Manuel Fabregat Selaes	CNT
Gualba	14-X-36	3	3			1	1	2		Joan Albanell Ragué	ERC
la Llagosta	24-XI-36	3	3	2		1				Josep Sisó Pons	ERC
Lliçà de Munt	17-X-36	3	3			1		2		Julia Martí Pou	ERC
Lliçà de Vall	17-X-36	3	3			1				Juan Ramon Villa	UR
Llinars del Vallès	15-X-36	3	3	2		1				Josep Serra Gili	ERC
Martorelles de Baix ⁸	20-X-36	3	3	2	1	1				Joan Sentís Serra	POUM
Martorelles de Dalt	17-X-36	3	3			1				Feliu Coll Xiol	ERC
Mollet del Vallès	16-X-36	6	6	4	2	2				Feliu Tura Valldeoriola	UR
Montmany de Puiggraciós ⁹	15-X-36	5	4			2				Tomas Rovira Collell	ERC
Montmeló	18-X-36	3	3			1				Miquel Domingo Comes	ERC
Montornès del Vallès ¹⁰	31-X-36		11							Marian Crivilleras Juan	CNT
Montseny	18-X-36	3	3			1		2		Pere Deumal Anglada	ERC
Parets del Vallès	21-X-36	3	3		1			2		Amadeu Pagès Xartó	CNT
St. Celoni ¹¹	14-XI-36	3	3	2		1	1			Francesc Missé Cervera	ERC

St. Esteve de Palautordera	16-X-36	3		2		1		Pere Nin Casellas	ERC
St. Feliu de Codines ¹²	21-X-36		5			2	4	Fidel Casas Vallcorba	UGT
St. Fost de Campsentelles	17-X-36	3	3			1		Enric Torrents Murgarella	ERC
St. Pere Vilamajor	30-X-36	3	3		1	1		Esteve Auladell Auladell	UR
St. Quirze Safaja ¹³	21-X-36	1	3			1		Josep Llussà Tarrés	ERC
Sta. Eulàlia de Ronçana ¹⁴	15-X-36	3	6			2		Jesus Jorba Pous	CNT
Sta. Maria de Palautordera ¹⁵	13-X-36	3	1	3		2		Joan Colomer Prat	PSUC
Tagamanent ¹⁶	18-X-36		9	2				Bonaventura Brilles Robert	CNT
Vallgorguina	20-X-36	3	3			1		Joan Radó Regàs	ERC
Vallromanes ¹⁷	26-X-36	2	5	1		1		Josep Romero Ontiveros	CNT
Vilamajor	18-X-36	3	3	2		1		Pere Junoy Jo	ERC
Vilanova de la Roca	25-XII-36	3	3			1		Ramon Galbany Aregay	ERC

Baix Llobregat

¹ Segons el Llibre d'Actes de l'Ajuntament, la constitució es realitzà el 14 d'octubre i no el 16 com consta a la documentació de la Conselleria de Seguretat Interior. A la sessió corresponent al dia 31 de desembre es llegí un comunicat de la CNT en el que manifestaven la seva intenció de substituir dos dels seus consellers per companys de Gavà. Els cenetistes d'aquesta última població consideraven que els seus representants "**no feien tasca revolucionària**", segons consta a l'expedient de Seguretat Interior, *lligall 309*. S'obrí una discussió i tant la UGT com l'ERC i UR estigueren en contra d'aquesta possibilitat i protestaren per aquest escrit. No obstant això, del 19 de gener, es constituí l'Ajuntament amb 3 de la CNT, 3 d'ERC, 2 UGT, 1 UR, i sense que els representants locals de la CNT fossin substituïts pels de Gavà (Ajuntament de Begues, *Llibre d'Actes*, sessions del 14 d'octubre, 31 de desembre i 19 de gener de 1937).

² Segons l'escrit que el Jutge Municipal, Pere Elías, envià a la Conselleria de Seguretat Interior, fou la CNT la que imposà aquesta composició i es negà a que formessin part del nou ajuntament els representants d'ERC, admetent només als del PSUC. El 3 de febrer de 1937 es rectificà la composició i l'Ajuntament restà format amb 3 d'ERC, 3 CNT i 2 UGT. Fou elegit Alcalde Esteve Gombau López, d'ERC. (AHN-SGC, *lligall 291/1*)

³ Els 5 consellers pertanyien al sindicat rabassaire "L'Espiga", i segons consta a l'acta de constitució, no n'hi havia cap altra organització al poble. Aquesta composició es mantingué fins 15 d'octubre de 1937, moment en el que es procedí a constituir de nou tots els ajuntaments catalans d'acord amb el decret de reorganització d'octubre de 1937 (Arxiu Municipal de Castellví de Rosanes, *Llibre d'Actes 1935-40*).

⁴ Un informe del Jutge amb data 13 de gener del 1937, deia que l'Ajuntament es constituí el 15 d'octubre amb la composició citada. El 24 de gener es rectificà amb la dimissió de dos dels tres consellers d'UR. (AHN-SGC, *lligalls 291/2 i 309*).

⁵ El 27 de novembre va quedar constituït d'acord amb el Decret amb 6 ERC, 6 CNT i 4 PSUC. (AHN-SGC, *lligall 291/2*)

⁶ El 21 d'octubre, el Jutjat informava que no es podia constituir l'Ajuntament perquè la CNT s'oposava al Decret i no admetia les representacions del POUM i del PSUC. "**Alhora manifestava que demà i en nom de l'organització que representa, prendran possessió els companys designats de les conselleries que ja tenen determinades i que accepten íntegrament les responsabilitats que es puguin derivar de la seva actitud (...) Les representacions d'ERC, UR, POUM i el PSUC expressen acceptar íntegrament el Decret de la Conselleria de Defensa (...) amb totes les seves conseqüències, fent remarcar que tant ERC com la UR, no abandonaran els llocs que estan representant a l'Ajuntament actual entretant no es procedeixi a la nova constitució de la Corporació Municipal**". Malgrat aquestes manifestacions de la CNT, l'Ajuntament es constituí tal i

---

com queda reflectit al quadre (Ajuntament d'Esparreguera, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 23 d'octubre), i fins el 16 de març, setmanes després que tinguessin lloc violents enfrontaments al poble -motivats per la pugna al voltant de la col·lectivització de la Colònia Sedó i per l'oposició de la CNT a deixar entrar a treballar als obrers afiliats a la UGT-, no es reorganitzà d'acord amb el Decret, suprimint un membre de les representacions de CNT, ERC, UR i **“entretant per part del PSUC no es reclami un altre lloc, com en dret li correspon, deixar tres vacants”**, les dos d'ACR i una del PSUC (AHN-SGC, *lligall 291/2*).

⁷ El 15 de gener es procedí a la reorganització de l'ajuntament suprimint un representant de cadascuna de les organitzacions i incorporant un de la UR (AHN-SGC, *lligall 291/3*). Continua d'Alcalde Julià Serra.

⁸ La composició del Consell Municipal fou decidida en una Assemblea Popular en la que, a més, s'acordà no obeir el Decret, i ocupar els llocs que pertanyien al POUM i a l'ACR, donat que segons s'argumentà, no existien. Tot i això, un cop constituït el Consell Municipal, el POUM va fer una reclamació per a que fos admès el representant que li corresponia. El 30 de desembre un dels consellers nomenats per la CNT i un altre elegit per la UGT, van passar a ésser **“adjunts de les Comissions a que respectivament pertanyen en el Consell Municipal, amb les atribucions que els confereix l'article 135 de la Llei Municipal i en virtut de les dimissions de conseller que han presentat i els han estat acceptades per les organitzacions respectives. Per tant el Consell Municipal queda constituït en la forma que determina el Decret del 12 d'octubre esmentat, quedant vacants els llocs que corresponien a ACR i POUM”** (AHN-SGC, *lligall 291/3*). Més endavant, el POUM es devia incorporar a l'Ajuntament perquè el 20 de maig el secretari certificava la següent composició: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 POUM i 1 UR (AHN-SGC, *ibíd.*)

⁹ Prèviament a la reorganització municipal, el 30 de setembre, el Comitè Local de Milícies Antifeixistes, presidit pel cenetista Manuel Marín i amb representacions de la CNT i UGT, varen destituir l'Ajuntament existent en aquells moments, format pels representants de la candidatura de la Federació Obrera, **“por haber abandonado el Alcalde y varios concejales sus respectivos cargos”**. De fet, després de la sessió del 2 de setembre no n'hi cap més fins el 20 d'octubre (AHM Molins de Rei, *Llibre d'Actes*). L'Ajuntament fou substituït per un de nou amb la denominació de Consell de Defensa i Economia de Molins de Llobregat CNT-UGT, format per 9 conselleries integrades per les següents organitzacions: Cultura, ERC; Proveïments, Serveis Públics i Sanitat i Assistència Social, UGT; Finances, Economia, Treball i Obres Públiques, Defensa i Agricultura, CNT. Al dia següent es va elegir com Alcalde, Joan Carreras Rusinés, d'ERC. Posteriorment una vegada publicat el Decret de reorganització municipal, el 20 d'octubre es constituï el Consell Municipal amb la composició citada, que s'amplià el 27 de novembre amb la incorporació dels quatre representants que corresponien al PSUC (AHN-SGC, *lligall 291/3*).

¹⁰ Sembla que la constitució d'aquest Ajuntament fou obra del Comitè de Milícies Antifeixistes i del seu president, ara elegit Alcalde, Antoni Cistaré. El Sindicat Agrícola Rabassaire en un escrit en el que expressava la seva protesta, donava la seva versió del procediment que es va seguir: **“El Comitè Revolucionari de la localitat (...) va personar-se a l'Alcalde de Cervelló acompanyat d'elements forasters i amb termes violents obligà a que fos anul·lat l'esmentat nomenament del nostre representant. Seguidament va fer-se públic que l'esmentat comitè havia nomenat (sens convocatòria ni celebració cap assemblea d'entitat polític ni sindical) un Ajuntament exclusiu per la Palma”**.

Els problemes derivats del procés de segregació de la Palma de Cervelló, continuaren perquè el 27 de maig, la CNT, UR i ERC denunciaven que **“la composició de l'actual Ajuntament de Cervelló i la Palma no respon ni de molt al disposat en la Llei Municipal Catalana (...) per la raó d'haver deixat sense representació directa a l'agregat de la Palma (500 veïns) el qual fins el 19 de juliol últim tingué tres representants”**. A la denúncia hi afegien que a l'actual Ajuntament dos elements afectats per la incompatibilitat (AHN-SGC, *lligall 291/4*).

¹¹ El 5 de novembre es tornà a constituir l'Ajuntament amb la mateixa composició i amb Carles Amigó Amigó, del PSUC, com Alcalde (AHN-SGC, *lligall 291/4*).

¹² El 3 de desembre es reorganitzà el Consell Municipal quedant de la següent manera: 4 PSUC, 6 CNT, 6 ERC, 2 ACR i 2 UR (AHN-SGC, *lligall 291/4*).

¹³ El 17 de novembre es tornà a constituir l'Ajuntament. A l'acta es fa constar que la formació primitiva del Consell Municipal (la del dia 13) fou duta a terme **“abans de conèixer el Decret i l'Ordre”**, restant definitivament així: 6 ERC, 6 CNT, 4 PSUC, 2 UR (Arxiu Històric de St. Boi, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 17 de novembre).

---

¹⁴ Consultat a l'Arxiu Municipal de St. Climent de Llobregat, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 15 d'octubre de 1936.

¹⁵ Arxiu Municipal de St. Esteve Sesrovires, *Llibre d'Actes*, sessió del 14 d'octubre 1936. A l'acta d'aquesta sessió es diu: "**Acte seguit manifesta la Presidència que com sigui que l'Ajuntament resulta quedar constituït amb un nombre inferior al que preceptua la Llei Municipal de Catalunya considera d'absoluta necessitat i conveniència el nomenament d'unes Comissions o Delegacions especials, que poden ésser integrades per persones alienes a la Corporació municipal, segons l'article 135 (...)**". Es formaren tres Comissions (Defensa, Finances i Proveïments) encapçalades per consellers i en la que s'integraren ciutadans.

El 2 de desembre es renovà l'Ajuntament amb la incorporació de tres representants de la CNT, tres més d'ERC, i un del POUM. Ocupà el càrrec d'Alcalde, Aleix Aymà Mallol, de la CNT.

¹⁶ Hem consultat també l'esborrany de l'acta de la sessió municipal corresponent al dia 14, puix que a l'expedient de la Conselleria de Seguretat Interior només existeix una fitxa amb el nombre de consellers, sense més explicacions. El conseller que figura a la columna *Altres*, correspon al representant del Centre Republicà Democràtic Federal. També l'ACR va participar al nou Consell Municipal amb un representant, malgrat les protestes de la CNT i la FAI (AHC de St. Feliu de Llobregat. També AHN-SGC, *liligall 291/4*).

¹⁷ Arxiu Històric Municipal de St. Joan Despi, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 17 d'octubre 1936.

¹⁸ Desconeixem la data en la que es procedí a rectificar la composició de l'Ajuntament perquè no es conserven les Actes Municipals d'aquest període. No obstant sembla que al novembre un dels representants d'ERC i un altre de la CNT varen cessar, per la qual cosa l'Ajuntament quedà format d'acord amb el Decret (v. Josep Padró i Margó, "La Colònia Güell, els anys de la col·lectivització", dins l'obra general *Col·lectivitzacions al Baix Llobregat*, Barcelona, 1989).

¹⁹ El 25 de novembre cessà un dels consellers d'UGT, i el 28 ho féu un dels representants d'ERC (Ajuntament de Torrelles de Llobregat, *Llibre d'Actes*, sessions corresponents als dies 25 i 28 de novembre de 1936).

²⁰ A la sessió de constitució convocada pel 14 d'octubre, un dels consellers que presentà la UGT renuncià al càrrec per estar afectat d'incompatibilitats i, d'altra banda, la Unió de Rabassaires i l'Esquerra designaren només dos representants i es feu constar a l'acta que faltava designar un altre per aquesta última organització "**perquè no s'havia arribat a un acord**". Tot i això, la resta d'organitzacions estigueren d'acord en concedir a l'ERC l'Alcaldia. El 23 d'octubre, la vacant produïda per la renúncia d'un conseller de la UGT fou coberta per un company de sindicat, i els representants de l'Esquerra donaren a conèixer el nom de la persona que havien nomenat pel càrrec d'Alcalde, Joan Nicolau Santana.

El 7 de desembre es reorganitzà el Consell Municipal, amb la següent proporció: 3 CNT, 2 PSUC-UGT, 1 UR i 3 ERC. No s'acabaren per això els problemes. Entre els designats per l'ERC, es trobava Josep Sala Ponsa, un home que havia estat Alcalde des de febrer fins el 17 d'agost de 1936, data en la que dimití, segons ell mateix declarà, perquè donades les circumstàncies revolucionàries no es creia la persona adient per a estar al front de l'Alcaldia. Per aquest motiu, un dels consellers de la CNT, que amb anterioritat també havia representat a l'ERC, va dimitir com a protesta per la presència en el Consell Municipal de Josep Sala qui, a més, tornà a ésser elegit Alcalde (Ajuntament de Vallirana, *Llibre d'Actes*, 1934-36).

²¹ A la sessió del 4 de desembre es llegí un escrit del PSUC-UGT en el que comunicaven a l'Alcalde que una reunió del Partit havia decidit expulsar al conseller Josep Garrigosa i substituir-lo per Josep Magem Oró. El 22 de gener cessaren un dels consellers d'ERC i un altre de la CNT, i tots dos foren nomenats adjunts de les comissions respectives (Arxiu Històric de Viladecans, *Llibre d'Actes*, sessions del 4 de desembre i 22 de gener de 1937).

---

¹ El 14 de novembre es tornà a constituir l'Ajuntament amb 3 d'ERC, 3 CNT i 2 d'UGT (AHN-SGC, *lligall 292/2*).

² El 20 de novembre es constituí l'Ajuntament segons el Decret amb 9 ERC, 9 CNT i 6 UGT. El 25 ACR denunciava que havien estat exclosos de la constitució. Posteriorment, el 25 de desembre tots els representants d'ERC i d'UGT presentaren la dimissió com a conseqüència dels problemes sorgits amb dues cooperatives. El 9 de febrer es produí la reorganització municipal amb la reintegració dels consellers d'ERC i de la UGT-PSUC (AHN-SGC, *lligall 292/2*).

³ Arxiu Municipal de l'Ajuntament de St. Adrià del Besòs, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 12 de novembre. En aquesta sessió s'acordà funcionar “**en règim de Comitè Permanent**” i es decidí nomenar un secretari general –no un Alcalde–, càrrec pel qual fou designat el mateix Lluçà Garcia. No obstant, donat que la constitució no havia estat formalitzada correctament com a conseqüència de la no elecció de l'Alcalde –probablement per les pressions de la CNT–, i donat que l'Ajuntament no podia considerar-se legalment constituït, els representants del PSUC es decidiren a posar fi a la situació i Lluçà Garcia presentà, el 30 de desembre, la renúncia manifestant que s'havia de nomenar un Alcalde, càrrec pel que finalment fou elegit.

⁴ Segons el Llibre d'Actes, l'Ajuntament es constituí el 17 d'octubre i no el 26 com consta a la documentació de la Conselleria de Seguretat Interior. A la sessió del Ple Municipal del dia 17 hi participà un representant del POUM, Josep M. Cassà qui va argumentar que a la UGT li corresponien dos llocs en comptes de tres. S'obrí una discussió amb la participació de varis consellers i al final es va qüestionar la presència del propi Cassà, a qui li varen negar capacitat, argumentant que era l'únic militant del POUM i que s'havia elegit ell mateix, mentre el representant de la UGT, Pere Pruna, havia estat elegit per 127 vots en una assemblea d'afiliats al sindicat. Finalment, Cassà marxà voluntàriament de la reunió tot i dient que s'informaria sobre la si la UGT li corresponien 2 o 3 llocs (AHM de St. Just Desvern, *Llibre d'Actes*, sessió del 17 d'octubre, i AHN-SGC, *lligall 292/2*). El problema plantejat pel representant del POUM sembla provocat pel fet que, a més dels tres representants “oficials”, la UGT disposava d'un quart en la persona del representant d'UR, Ricard Pagès Aregall, un home que ja havia representat circumstancialment a la UGT a l'anterior Consell Municipal (*Llibre d'Actes*, sessió del 3 de setembre 1936).

⁵ La Junta de Seguretat comunicà a l'Alcalde, el 17 de novembre, que havia rebut una denúncia del PSUC segons la qual, no se li havia permès participar en el Consell Municipal (AHN-SGC, *lligall 292/2*).

Maresme

¹ El 28 de gener de 1937 cessà en el càrrec el representant de la UGT (AHN-SGC, *lligall, 296/1*)

² El 25 d'octubre, el Comitè de Milícies Antifeixistes d'Arenys de Munt envià un escrit al Conseller de Seguretat Interior en el que es deia que “**este Comité (...) no estamos dispuestos a colaborar con el partido local Esquerra Republicana de Catalunya por cuanto dicho organismo desertó en los primeros momentos de la lucha, incluso pasando la frontera de Francia los individuos que en las elecciones de febrero, el pueblo, les depositó su confianza (...) Por lo tanto, considerando que los organismos sindicales de ésta, CNT y UGT, teniendo enrolados en su seno el 90% de los trabajadores de la localidad, habiendo desde el 19 de julio hasta la fecha, asumido toda la responsabilidad, preferimos prescindir de los que en ningún momento estuvieron a la altura de las circunstancias (...)**”. Després d'aquestes consideracions, afegien “**creemos que nuestra negativa, justificada, no tendrá interpretación distinta de lo que la evidencia señala, asumiendo la responsabilidad y continuándola única y exclusivamente, los dos organismos sindicales que firman este informe**”.

El 2 de desembre es constituïa l'Ajuntament (6 CNT, 5 PSUC) i el Jutge va fer l'observació de que no havia “**convocat a ERC d'aquesta localitat per indicació dels esmentats organismes sindicals que consideren que l'Esquerra no té dret a col·laborar en el Consell Municipal**”, i repetia el mateix argument. Aquesta posició hostil a l'ERC es va mantenir fins i tot quan l'Ajuntament es constituí legalment, el 9 de gener, amb 3 CNT, 2 PSUC i 1 UR (AHN-SGC, *lligall 296/1*).

---

³ El 25 d'octubre, el POUM i el PSUC conjuntament denunciaven mitjançant un escrit dirigit a la Conselleria de Seguretat Interior, que l'Ajuntament s'havia constituït irregularment **“degut a les exigències de cert sector sindical”** i que per això no havien pres possessió dels càrrecs. L'onze de gener, es rectificà la composició, restant el nou consell municipal així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 POUM, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 296/1*).

⁴ El 16 de novembre es comunicà a la Direcció General d'Administració Local que s'havia rectificat la composició de l'Ajuntament, dimitint un conseller de la UGT (AHN-SGC, *lligall, 296/1*).

⁵ El 7 de novembre de 1936, el Jutge havia comunicat al Conseller de Seguretat Interior que no s'havia pogut constituir l'Ajuntament perquè la CNT i el POUM, no havien comunicat els seus representants i deixaven aquesta possibilitat per una data indeterminada. El 23 de novembre, el Centre Català Republicà de Calella reiterava la denúncia d'aquesta situació **“que fa més de tres setmanes que estem esperant l'avis, per la constitució d'aquell Comitè, que continua actuant en manifest perjudici de la població i amb accentuada desobediència als governants que dignament ens representen”**.

Tal i com hem assenyalat al capítol ( ), a Calella el Comitè Revolucionari es negà a constituir l'Ajuntament i utilitzà una tàctica dilatòria. Finalment, després d'una reunió entre representants de totes les organitzacions implicades i delegats de la secció comarques de la Junta de Seguretat Interior, s'arribà a acceptar la proposta suggerida per la CNT: l'ERC cediria dos llocs a la CNT dels sis que els hi corresponien, i que les vacants d'ACR es cobririen amb representants de la CNT i el POUM (AHN-SGC, *lligall 296/2, i 311*). Per a més detalls, el llibre de Jordi Amat i Teixidó: “República i Guerra Civil a Calella, 1931-1939”, explica les causes del conflicte.

⁶ El 2 de novembre el Jutge comunicava a la Conselleria de Seguretat Interior que no s'havia constituït encara l'Ajuntament perquè no havien accedit **“les organitzacions de la CNT i el POUM a formar el mateix d'acord amb el Decret vigent per quant volen quatre i dos consellers respectivament, i ademés excloure el partit d'AC, quin partit a l'ensem que ERC, PSUC i UR han presentat les llistes d'acord amb els Decrets emanats de V.E.”**. D'aquesta manera, el 4 de novembre, es constituïa l'Ajuntament amb la proporció que proposaven la CNT i el POUM, i sense ACR. No fou fins el 19 de desembre, que es constituí legalment amb 3 CNT, 3 ERC, 2 PSUC, 1 POUM, i 1 UR (AHN-SGC, *lligall 296/2*).

⁷ Arxiu Municipal de Malgrat de Mar, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 5 de desembre de 1936.

⁸ Segons consta al Llibre d'Actes de l'Ajuntament, a la sessió corresponent al dia 20 d'octubre, aquesta proporció es va decidir abans de la publicació del Decret per totes les **“Entitats polítiques i sindicals”** i acordaren mantenir-la. El 13 de novembre es rectificà la composició i a l'acta de la sessió municipal corresponent a aquest dia, l'Alcalde Joan Juan, de la CNT, justificava la decisió dient que **“com sigui que les forces polítiques i sindicals locals han col·laborat perfectament a l'obra de principi que s'havia imposat la CNT i desitjant aquesta organització que no es vegi que vol fer ús de la seva potència a la vila, generosament volen acollir-se al Decret (...) i a aquest fi deixen les carteres de Finances, Economia i Proveïments i manifesta que ha invitat a ACR per tal de que també designi el seu representant”**. (AM de l'Ajuntament del Masnou, *Llibre d'Actes*, sessions del 20 d'octubre i 13 de novembre de 1936).

El nou Consell Municipal quedà amb 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC. Fou elegit Alcalde Salvador Marfà Martí, d'ERC (*Llibre d'Actes*, i també AHN-SGC, *lligall 296/3*).

⁹ Els dos consellers que manquen per l'ERC, foren designats el 5 de novembre de 1936, tal i com s'anuncià a la sessió de constitució. En aquesta sessió, amb motiu de l'elecció d'Alcalde es produí una discussió interessant entre els diversos grups per a justificar el seu vot en relació al candidat que es proposava per a ocupar aquest càrrec –Salvador Cruxent-. Segons consta a l'acta corresponent, el portaveu del PSUC en explicar el vot del seu grup declarà **“que en els dos ajuntaments anteriors donaren el vot a l'Esquerra per l'elecció d'Alcalde, perquè les dues vegades anteriors consideraren que aquella representava la major part de la força popular però amb les circumstàncies actuals i havent-hi en l'Ajuntament una majoria netament obrera, consideren que el President té d'ésser un representant obrer. Al no trobar predisposició aquesta proposta en el sector de classe més nombrós, han votat en blanc; no ho han fet per tractar-se del company Cruxent, al qual no poden negar-se-li aptituds, però, diu, es un representant de la petita burgesia”**. Per la seva banda, el POUM manifestà que s'identificava **“en ço exposat per la minoria socialista, per quin motiu han votat en blanc”**. En canvi la CNT, a través del seu portaveu, justificava el vot del seu grup al representant de l'Esquerra, **“per les circumstàncies excepcionals que estem vivint, per a demostrar que la CNT no defuig les responsabilitats en aquest moment històric. Per això ho han fet i no per lògica política, ja que al acabar la presa de possessió s'ha donat el crit de visca la**

República (...) i mentre aquesta existeixi, la lògica ens diu que recau sobre els republicans la responsabilitat de la representació” (Arxiu Municipal de Mataró, *Llibre d'Actes*, 1936-37).

¹⁰ El 23 d'octubre, el Jutge comunicava que no s'havia pogut constituir l'Ajuntament perquè la CNT volia més llocs. El 4 de novembre s'intentà constituir però la CNT impugnà la representació del PSUC i la UR **“per considerar que no han estat al costat de la Revolució”** i manifestà que **“no està d'acord a actuar amb els partits constituïts posteriorment al 19 de juliol”**. Després d'aquestes manifestacions, alguns consellers abandonaren la sessió, restant només els tres representants de la CNT i per dos de l'ERC. La UR denuncià aquesta situació manifestant que l'Ajuntament havia quedat format **“per 3 CNT i 2 ERC que podem dir 5 CNT”**. El 17 de novembre, Francesc Martínez Martínez, de la CNT, substituï en el càrrec d'Alcalde Josep M. García Meca. El 2 de març de 1937, es reorganitzà el Consell Municipal amb 3 ERC i 3 CNT (AHN-SGC, *llogall* 311 i 296/3).

¹¹ Amb tota probabilitat, la constitució inicial de l'Ajuntament a l'octubre de 1936 no s'ajustà al Decret, però desconeixem la composició que tingué.

¹² El 23 de gener es rectificà la composició i l'Ajuntament restà format per 3 ERC, 3 CNT i 1UR. Ramon Carbó Ribas, d'ERC, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *llogall* 296/4).

¹³ El 4 de juny de 1937, el Comitè Comarcal del Maresme del PSUC desautoritzà als dos consellers que fins el moment havien representat al Partit al Consell Municipal **“per no ésser afiliats a dit Partit, car aquest no té secció a Premià de Mar”**. Al dia següent, els dos consellers cessaren. D'altra banda, sembla que ERC, ACR i UR també varen desautoritzar als seus representants, amb la qual cosa l'Ajuntament va restar amb 3 CNT i 1 del POUM. El 20 de juliol es reorganitzà l'Ajuntament i Josep Cisa Alsina, d'ERC, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *llogall* 296/4).

¹⁴ Arxiu de l'Ajuntament de St. Pol de Mar, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 12 d'octubre de 1936. El 19 de novembre es va reorganitzar l'Ajuntament donat que s'havia constituït al poble l'ERC. No obstant, l'Esquerra es va negar a formar part del Consell Municipal constituït el 19, perquè no s'ajustava al Decret. Sembla que l'Alcalde en funcions, Claramunt del PSUC, estava en contra de que l'Ajuntament estigués format només per sis membres. Al retirar-se els representants d'ERC, l'Ajuntament quedà constituït per 3 ERC, 2 UGT i 3 del Sindicat Agrícola adherit a la Unió de Sindicats Agrícoles (AHN-SGC, *llogall* 1058 de la sèrie PS Barcelona. També, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al 19 de novembre). Finalment, el 30 de novembre, es regularitzà la situació del Consell Municipal que restà de la següent manera: 3 CNT, 3 ERC, 2 PSUC i 1 UR. En aquesta ocasió fou elegit Alcalde Joan Villà Horta, del PSUC (*Llibre d'Actes*, sessió 30 de novembre 1936).

¹⁵ Segons “Llibertat”, òrgan del Comitè de Salut Pública de Mataró, 23 d'octubre 1936.

¹⁶ Desconeixem la data de constitució de l'Ajuntament perquè no es conserva el Llibre d'Actes corresponent al període comprés entre octubre de 1934 a novembre de 1936. Pel que hem pogut seguir a partir d'aquesta última data, l'Ajuntament es constituï amb normalitat i segons el Decret de la Generalitat (Ajuntament de Tiana, *Llibre d'Actes* 1936-38).

Vallès Occidental

¹ Segons “Full Oficial”, núm. 85 (24-X-36). El 8 de març de 1937 es reorganitzà l'Ajuntament i restà amb 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC i 1 UR (un dels consellers de l'ERC havia representat a UR a l'ajuntament anterior). Fou elegit Alcalde Joan Querol Folch, de la CNT (AHN-SGC, *llogall* 306/1).

² Modificada la composició el 7 de març, l'ajuntament restà així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 POUM, 1 UR (AHN-SGC, *llogall* 306/1).

---

³ Desconeixem la data de rectificació de la composició de l'Ajuntament perquè no es conserven les actes municipals. La modificació però, es produí entre mitjan gener i finals de febrer de 1937, tal i com es pot deduir dels llistats dels Ajuntaments constituïts d'acord amb el Decret que publicà el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (núm. 16, del 16 de gener i núm. 59, del 28 de febrer de 1937; en la relació publicada en aquesta última data apareixia l'Ajuntament de Polinyà).

⁴ Ajuntament de Rellinars, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 14 d'octubre de 1936. A la sessió del 10 de febrer, l'Alcalde manifestà que **“assabentats que l'actual Ajuntament no ha estat constituït d'acord al Decret del dia 12 d'octubre proppassat i essent obligatori fer-ho per poder posar-nos dintre la legalitat que en els moments presents ha dictat el Govern de la Generalitat, creu que aquest Ajuntament té acabada la seva missió, lo que s'acorda per unanimitat”**. El 16 de febrer, es reorganitzà el Consell Municipal amb les mateixes organitzacions però amb una proporció diferent: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 POUM i 1 UR (*Ibidem.*, sessions corresponents als dies 10 i 16 de febrer de 1937).

⁵ Segons el *Llibre d'Actes del Ple municipal* de l'Ajuntament de Rubí, sessió del 20 d'octubre. No obstant, “Combat” (18-X-36) anuncià la constitució del nou Consell Municipal amb la mateixa composició, a excepció dels dos llocs d'ACR, els quals, segons aquesta informació estarien reservats per a dos representants de la FAI. Pel que hem pogut esbrinar a través de la consulta de les actes municipals, això no fou així i finalment el nou consell municipal es constituí tal i com queda reflectit al quadre.

⁶ El cas de Sabadell es paradigmàtic de com les diferents combinacions que es produïren arreu, són el resultat del reordenament polític com a conseqüència de la Revolució. A la reorganització municipal de l'octubre del 1936, el pes dels sindicats agrupats a la FLS-UGT, varen imposar la seva majoria a costa dels republicans que, d'altra banda, no varen protestar tot i que l'aplicació del Decret els hi afavoria. Inicialment, la representació de la FLS abastava les diferents “corrents” que coexistien en el seu si, especialment els homes del POUM. Així tenim que, en realitat, dels 11 consellers de l'UGT, 2 eren militants del POUM (Joan Vila i Francesc Abad), 1 era militant del Partit Sindicalista (Fornells), 1 era militant del PSUC (Farràs), i la resta formava part de l'equip dirigent de la FLS que, al voltant d'en Moix, es trobaven molt propers a les tesis del PSUC. Cap de les diferents corrents del republicanisme local posà cap objecció, en part perquè la realitat desaconsellava enfrontar-se a l'organització més poderosa de la ciutat, i en part perquè, tot i les pèssimes relacions que existien entre els federals i els sindicalistes per l'actuació dels primers durant el 6 d'octubre, el nucli dirigent de la FLS oferia més garanties d'acatament del Govern de la Generalitat que cap altra força política o sindical. Per aquesta raó i perquè, de fet, tothom es trobava representat més o menys segons la seva força real, no es produïren impugnacions per part de ningú. No fou fins a principis de febrer de 1937 que la Direcció General d'Administració Local dirigí un escrit a l'Ajuntament de Sabadell en el que li feia saber que no es trobava legalment constituït, segons la filiació política que el propi ajuntament envià a la Generalitat (la composició que s'especifica al quadre), la representació del PSUC i UGT excedia en 7 llocs, la d'ERC estava mancada de 4 i les del POUM, ACR i UR, d'un lloc cadascuna. A finals de febrer i principis de març es procedí a la reorganització, però el nucli dirigent de la FLS més proper a Moix continuà mantenint el control del Consell Municipal: del 7 representants de l'UGT que “sobraven”, 4 varen anar a representar a l'ERC amb el consentiment explícit d'aquest partit, 1 a UR, 1 a ACR i 1 al POUM (v. Arxiu Històric de Sabadell, capsa *Càrrecs Municipals 1936-1939, carpeta “1937. Reorganització municipal”*, i també les actes municipals corresponents a les sessions del 21 de febrer i 3 de març de 1937). Menys aquest últim, els anteriors continuaren sota la disciplina de l'equip d'en Moix i no pas de les organitzacions que en teoria representaven. El propi Josep Moix, passaria a ésser Alcalde en representació de l'ERC, partit que va oferir-li aquesta possibilitat.

⁷ Els 2 representants d'ACR eren socis del Centre Republicà Federal. El 15 de desembre es rectificà la composició amb la retirada dels dos representants del CRF i la desaparició de l'ACR del nou ajuntament. La composició restà així: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT 1 UR (AHN-SGC, *lligall 306/2*, i *Llibre d'Actes* de l'Ajuntament de Sentmenat, 1935-1937).

⁸ (AHN-SGC, *lligall 306/2*). No hem pogut esbrinar la data de reorganització, d'acord amb el Decret, de l'Ajuntament de Vacarisses, donat que al fons de la Conselleria de Seguretat Interior només existeix una fitxa model sense més especificacions i també per la inexistència dels Llibres d'Actes del Ple de l'Ajuntament corresponents al període 1936-1939. No obstant, per la consulta d'altra documentació municipal, creiem que l'Ajuntament adequà ràpidament la seva composició a la proporcionalitat establerta pel Decret. Al febrer de 1937, l'UGT va demanar ocupar els dos llocs que li corresponien al Consell Municipal, petició que fou acceptada (Ajuntament de Vacarisses, *Correspondència 1937*).

---

⁹ Pel que hem pogut comprovar, la composició de l'Ajuntament constituït el 16 d'octubre gairebé amb tota seguretat no respectava el Decret, perquè foren designats 11 consellers que representaven quatre organitzacions –ERC, CNT, UGT i UR-, la qual cosa vol dir que n'hi havia dos consellers de “més”, un dels quals podria ésser de la UGT i l'altre de la UR. El 29 de gener es rectificà la composició, restant de la següent manera: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT i 1 UR (Ajuntament de Viladecavalls, *Llibre d'Actes 1935-37*).

Vallès Oriental

¹ El 7 de gener es reorganitzà l'Ajuntament de la següent manera: 3 POUM, 3 UGT, 3 CNT, 1 UR i 1 ERC (aquest últim s'havia presentat fins aquest moment com a representant del POUM). El 5 de febrer es rectificà la composició restant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 POUM (AHN-SGC, *lligall 306/3*).

² El 19 de juny de 1937 es reorganitzà l'ajuntament amb 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT i 2 més sense especificar filiació. El 27 de juny, la Direcció General d'Administració Local feia un requeriment per a la dimissió d'aquests dos últims **“tota vegada que no representen a cap sector dels que tenen dret a designar representació”** (AHN-SGC, *lligall 306/3*). Un dels dos, havia representat a la UGT a l'anterior ajuntament.

³ Es modificà la composició el 31 de desembre. El nou Consell Municipal restà format per 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 POUM, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 306/3*).

⁴ Al novembre de 1936, l'ERC denuncià la situació de l'Ajuntament, en el que la CNT tenia sis representants i només 1 representava l'Esquerra, que a més estava desautoritzat pel partit i donat de baixa. El 28 de novembre, l'Ajuntament es tornà a constituir, en aquesta ocasió davant d'una delegació de la Junta de Seguretat, amb la següent proporció: 4 CNT, 3 ERC, 1 POUM, 1 ACR, 1 UR. Marcel·lí Bosch continuà com a Alcalde. Més endavant, el 20 de gener, el Jutge explicava, probablement com a conseqüència d'algun requeriment d'instàncies superiors, que aquesta composició es va fer d'acord amb la UGT, a la que se li reservà un lloc, però que per motius desconeguts per ell, va dimitir. (AHN-SGC, *lligall 306/3*). Finalment, el 18 de febrer es reorganitzà el Consell Municipal quedant de la següent manera: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 POUM, 1 ACR, 1 UR, continuant d'Alcalde Marcel·lí Bosch (Arxiu Municipal de Cardedeu, *Llibre d'Actes 1936-37*).

⁵ El 30 de gener es modificà la composició: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 POUM, 1 UR, 1 ACR (AHN-SGC, *lligall, 306/4*).

⁶ Segons un informe elaborat per Villalón, delegat de la Junta de Seguretat Interior, amb data 28 d'octubre de 1936, després d'una visita a la Garriga, l'Ajuntament estava constituït per les mateixes persones que integraven el Comitè **“les quals usant la coacció no han deixat expressar lliurement a les assemblees de les organitzacions polítiques i sindicals que havien de tenir participació a l'Ajuntament”** (AHN-SGC, *lligall 313*).

A principis de gener es modificà la composició de l'Ajuntament adequant-lo al Decret, després d'uns greus incidents que es produïren al poble, que varen tenir com a protagonistes d'una banda, dirigents de la CNT, i de l'altra, un grup bastant nombrós de pagesos contraris a la col·lectivització (per a més detalls sobre aquests incidents, vegeu el llibre de Joan Garriga, “Revolta i Guerra Civil a la Garriga (Vallès Oriental) 1936-1939”, pàgs. 57-60). El 4 de gener de 1937, es constituï legalment el Consell Municipal amb 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 UR (AHN-SGC, *lligall, 306/4*).

⁷ L'onze de febrer de 1937 cessà un dels consellers d'UR (AHN-SGC, *lligall 306/4*).

⁸ Sembla que aquesta elecció no va tenir cap efecte. A l'expedient de la Conselleria de Seguretat Interior, n'hi ha un escrit amb data 25 d'octubre 1936 signat pel PSUC, ACR i POUM, en el que protesten perquè la CNT vol constituir l'Ajuntament sense comptar amb ells. Un altre escrit del PSUC (26 d'octubre), explica que deleguen en la UR la seva

---

representació **“anul·lant la delegació del Partit a cap altra element més que no siguin els companys rabassaires”**. També n'hi ha un altre escrit del POUM amb la mateixa data del 26, mantenint el nomenament del seu regidor que no coincideix amb el que apareix a la relació inicial enviada a la Conselleria. Finalment, el 27 de gener es constitueix el Consell Municipal amb 3 CNT, 2 ERC, 2 UGT, 1 UR. Com Alcalde fou elegit, Carles Ayza Zaragoza, de la CNT (AHN-SGC, *llogall 306/5*).

⁹ Pocs dies després es modificà la composició. El nou Consell Municipal es formà amb 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 POUM, 1 UR, 1 ACR (AHN-SGC, *llogall 306/6*).

¹⁰ El 15 d'octubre, la UGT i el Juge denunciaven que la CNT s'havia apoderat de les claus de l'Ajuntament i que no volien, de cap manera, que el Consell Municipal fos constituït. Quatre dies més tard, un escrit signat per UGT, PSUC, ERC i UR, protestava pel mateix fet. El 31 d'octubre, la CNT constituïa el Consell Municipal en solitari, al·legant que no havien assistit les demés organitzacions. El 7 de novembre es modificà la composició: 2 PSUC, 3 CNT, 3 ERC, 1 UR. Sebastià Torrents Moratona, del PSUC, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *llogall 306/6*).

¹¹ Ajuntament de St. Celoni, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 14 de novembre de 1936.

¹² Al gener de 1937, s'informà que l'Ajuntament estava format per 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 UR, 1 POUM (AHN-SGC, *llogall 306/6*).

¹³ Aquesta proporció pot induir a error. Molt probablement, els consellers que representaven la CNT eren militants d'ERC, com el propi Alcalde que al juliol de 1936 ja ho havia sigut per aquest partit (Ajuntament de Sant Quirze Safaja, *Llibre d'Actes 1933-39*).

¹⁴ L'1 de maig de 1937, el Consell Municipal es reestructurà amb 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 POUM i 1 UR. Joan Puigdomènech Palà, fou elegit Alcalde (v. *L'actualitat de 50 anys enrera* a “Anuari Local”, núm. 25, 25 de juliol 1986 - 25 juliol 1987, pàgs. 9-11).

¹⁵ L'Ajuntament es reorganitzà l'11 de març de 1937, quedant de la següent manera: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 UR (Arxiu Municipal Sta. M. de Palautordera, *Llibre d'Actes 1935-40*).

¹⁶ El 24 de novembre, el Consell Municipal es reorganitzà restant format únicament per tres consellers de la CNT. Mesos després i com a conseqüència de les peticions de diverses organitzacions per a participar a l'Ajuntament ocupant les vacants que existien, es produí una nova reorganització. Al març de 1937, en dues sessions, el Consell Municipal quedà constituït per 3 CNT, 3 ERC, 1 UR, 1 UGT i 1 POUM. Fou elegit Alcalde, representant la UR, Ramon Mateu Sans, un home que a l'octubre de 1936 ja havia format part de l'Ajuntament i que probablement era de la CNT (Arxiu Municipal de Tagamanent, *Llibre d'Actes de la Comissió Permanent i del Ple, 1927-1936 i 1936-1938*).

¹⁷ La composició assenyalada al quadre és la que obrava a la Conselleria de Seguretat Interior en relació aquest municipi (AHN-SGC, *llogall 306/6*). No obstant, hem consultat les actes municipals i les dades (certament confoses) que hem pogut extreure coincideixen parcialment amb les dades que obraven en poder de la Conselleria. Per exemple, a la sessió de constitució del dia 21 d'octubre, varen prendre possessió com a consellers, Josep Romero, Luis Esparza, Vicens Solé, Joan Giró, Josep Montesell, Vicens Roca, Miquel Duran, Delfí Ribas, Ramon Comas, que establiren la següent composició: 4 CNT, 3 ERC, 1 UGT, 1 UR. El 15 de novembre, es produeix una discussió provocada per l'ERC, UGT i UR, en relació a la proporcionalitat entre la CNT i l'ERC. Finalment el 22 de novembre, després d'una consulta les autoritats, un dels regidors de la CNT, Joan Giró, presentà la dimissió. Continuada com a Alcalde, Josep Romero, de la CNT (Ajuntament de Vallromanes, *Llibre d'Actes 1933-1937*, sessions corresponents als dies 21 d'octubre i 15 i 22 de novembre de 1936).

REGIÓ II (Alt Empordà, Baix Empordà, Garrotxa, Gironès, La Selva)

ALT EMPORDÀ

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Agullana ¹	17-X-36	4	4						3	Alfonso Rabasa Garrober	ASAO
Albanyà	21-X-36	3	3					2		Pere Juanola Pujolar	ERC
l'Armentera ²	19-X-36				2			6		Edmon Armengol Quer	POUM
Avinyonet de Puigventós	19-X-36	3	3	2		1				Josep Fortas Monjonell	PSUC
Bàscara ³	24-X-36		6							Genís Serrat	CNT
Biure d'Empordà	17-X-36	3	3							Joan Budó Culubret	ERC
Boadella d'Empordà ⁴	20-X-36	3	6			2				Narcís Cantemp Andreu	ERC
Borrassà	17-X-36	3	3	2	1		1			Joan Serra Bonavia	ERC
Cabanelles	20-X-36	3	3	2	1	1				Angel Argelés Congost	ERC
Cabanes	20-X-36	3	3			1				Josep Noguer Pomès	ERC
Cadaqués ⁵	14-X-36	3	3	2	1			2		Pere Canals Cabrisas	PSUC
Campmany ⁶	18-X-36	3	3	2	1					Josep Collgrós Traber	ERC
Cantallops ⁷	21-X-36					1			5	Vicenç Verdaguer Reynalt	CRF
Castelló d'Empúries	25-X-36	3		2		1				Josep Bordas de la Cuesta	ERC
Cistella ⁸	16-X-36	3	3							Isidre Clotas Dilmé	ERC
Colera	21-X-36	3	3		1	1		2		Josep Ricart Pujol	UGT
Darnius ⁹	22-X-36	3	4					4		Josep Donjó Callol	UGT
Dosquers ¹⁰	25-X-36					5				Miquel Torrent Paloma	UR
l'Escala ¹¹	26-I-37	3	3		1	1				Francesc Salvat Grané	ERC
Espolla	18-X-36	3		2		1				Joan Matalí March	PSUC
el Far d'Empordà	28-X-36	3	3			1				Francesc Roviras Martí	CNT
Figueres	16-X-36	6	6	4	2	2				Josep Viusà Camps	CNT
Fortià ¹²	20-X-36		4	3						Jaume Serra Frare	CNT
Garrigàs	15-X-36	3	3		1					Joan Campdelacreu Casals	CNT
Garriguella	20-X-36		3			1				Josep Sagaró Tocabens	UR
la Jonquera	18-X-36	3	3	2	1					Antoni Soler Llonch	ERC
Llançà	19-X-36	3	3	2	1	1				Pere Purcallas Salvà	ERC
Lladó ¹³	21-X-36	3		2	1	1	1			Salvador Seguí Juanola	ERC
Llers ¹⁴	21-X-36	5	1		3	1				Joan Martí Ribera	ERC
Maçanet de Cabrenys ¹⁵	15-X-36	3		3	1					Joaquim Bassó Planas	PSUC
Masarac ¹⁶	17-X-36	3	3	2				1		Pere Renart Reig	CNT
Mollet d'Empordà ¹⁷	18-X-36	3	3			3				Conrad Puig Ventós	ERC
Navata	16-X-36	3	3		1	1		2		Josep Font Gratacós	ERC
Ordis	19-X-36	3	3	2						Frederic Pujol Calmo	CNT
Palau de Sta. Eulàlia	16-X-36	3				1				Pere Llovera Roger	ERC
Palau-saverdera	17-X-36	3	3	2	1	1				Sebastià Cortada Bertran	ERC
Pau	27-X-36	3	3		1					Miquel Grau Solà	CNT
Pedret i Marçà	20-X-36	3		2	1	1				Esteve Arnall Portell	ERC
Peralada	23-X-36	3	3		1	1		2		Jaume Moré Rosell	ERC

Pont de Molins	20-X-36	3	3						2	Joan Granolleras Montalat	CNT
Pontós	18-X-36	3	3			1				Josep Coll Casas	CNT
Port-bou ¹⁸	14-X-36	4	4	2		1				Benjamí Cervera Esparoner	ERC
Port de la Selva ¹⁹	20-X-36	4		1			2		4	Jaume Massot Galcerán	PSUC
Rabós d'Empordà	30-X-36	3	3	2		1				Eleuteri Aiguaviva Corominas	CNT
Riumors ²⁰	3-II-37	3	3			1	1		2	Enric Pujol Castañé	ERC
Roses ²¹	27-X-36	3	3							Salvador Marcó	ERC
St. Climent Sescebes	20-X-36	3	3	3		1				Miquel Oliva Vilanova	ERC
St. Miquel de Fluvià ²²		3	2	3		1	1		1	Tomas Batlle Genover	ERC
St. Mori ²³	16-X-36	6	3	2						Josep Alsina Candell	ERC
St. Pere Pescador ²⁴	13-X-36	3	5			1			2	Narcís Martí Roig	CNT
Sta. Llogaia d'Algama ²⁵	26-X-36	4	4					1		Joan Badosa Caselles	CNT
Saus	?	3				1	1		2	Joan Budó Prats	UGT
la Selva de Mar ²⁶	14-X-36	9					2			Joan Callís Montaner	ERC
Taravaus ²⁷	31-I-37	3		2			1			Jaume Grau Viella	ERC
Torroella de Fluvià ²⁸	22-X-36	3		3			1			Josep Bardem Solà	ERC
la Vajol	?	3							2	Josep Vial Tibaut	ERC
Ventalló ²⁹	20-X-36						1		3	Francesc Bernat Pérez	RFN
Viladamat	18-X-36	3					1			Pau Ripoll Planas	ERC
Vilafant	18-X-36	3	3	2		1				Jaume Carbó Saéz	ERC
Vilajuïga	16-X-36	3	3				1			Enric Pla Pous	ERC
Vilamacolum	28-X-36	3	3	2		1	1	1		Josep Mauné Alay	PSUC
Vilamalla	7-XI-36	3	1				1		1	Agustí Albó Batlle	ERC
Vilamaniscle	23-X-36	3	3			1	1		2	Pere Suñer Gironella	POUM
Vilant ³⁰	27-X-36	3		4			4			Pere Dachs Piferrer	
Vilanova de la Muga ³¹		3					1			Martí Batlle Serra	ERC
Vila-sacra	18-XI-36		3			1	1		1	Lluís Bruguera Prim	CNT
Vilatenim ³²	18-X-36	5		2						Francesc Alegrí Fontdecaba	ERC

BAIX EMPORDÀ

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Albons	18-X-36	3	3	2	1	1				Jaume Ros Ferrer	ERC
Begur ¹	22-X-36	3	8							Francesc Renart Pagès	CNT
Belcaire d'Empordà ²	22-X-36	3	2	2		1				Josep Comes Feliu	CNT
la Bisbal d'Empordà ³	21-X-36		3		2				2	Antoni Johera Sabater	CNT
Calonge de les Gavarres ⁴	2-XI-36		1							Ginés Vila Sitjas	CNT
Casavells	25-X-36	3	3							Rodolf Ribot Artigas	CNT
Castell d'Aro ⁵	21-X-36		6		3					Joan Villa Romeu	CNT
Castell d'Empordà	22-X-36	3			1	1				Francesc Sagué Marcer	ERC
Colomers	20-X-36	3	3			1				Pere Ferrer Perich	UR
Corçà	20-X-36	3	3	2	1		1			Joan Mestres Pijoan	CNT
Cruïlles ⁶	28-III-37	3	3		1					Melitón Sallès Bañeras	POUM
Foixà	23-X-36	3	3	2	1					Francesc Massanas Agustí	CNT

Fontanilles ⁷	23-X-36		1	3							Francesc Padrós Homs	PSUC
Fonteta ⁸	4-IV-37	3		2		1					Jaume Feliu Casas	ERC
Garrigoles ⁹	22-X-36	4						7			Esteve Teixidor Cases	UGT
Gualta ¹⁰	7-II-37	3	3	2		1	1				Francesc Calabús Castelló	CNT
Jafre de Ter	18-X-36	3					1		2		Sebastià Alabau Teixidó	ERC
Monells ¹¹	23-X-36		5			3					Lluís Bassa Comas	POUM
Mont-ras ¹²	18-X-36	3	3			1	1		3		Francesc Aymerich Frigola	ERC
Palafrugell ¹³	17-X-36	8	7			2			5		Ramir Deulofeu Quintana	ERC
Palamós	28-X-36	6	6	4		2		2			Llucià Sistané Suquet	ERC
Palau-sator	25-X-36	3	3								Agustí Sobrià Carreras	ERC
Pals	15-X-36	3	3			1			2		Pere Pigem Heras	ERC
Parlavà	22-X-36	3		2			1	1			Josep Buxeda Oliveras	PSUC
la Pera	22-X-36	3	3	2			1				Pere Andreu Ribot	ERC
Peratallada ¹⁴	17-XI-36		3			2	3				Bartomeu Torroella Saris	CNT
Rupià ¹⁵	21-X-36			4		6					Leandre Ayter Pagès	POUM
St. Antoni de Mar ¹⁶	29-X-36		7			1					Josep Avelí Cortellà	CNT
St. Feliu de Guíxols ¹⁷	4-II-37	6	6	4		2					Cristófor Sala Vila	CNT
St. Joan de Palamós ¹⁸	4-XI-36	3	3	2		1			2		Josep Valls Tomàs	CNT
St. Sadurní de l'Heura	26-X-36	3	3								Pere Brasas Fanals	CNT
Sta. Cristina d'Aró	20-X-36	3	3						2		Josep Suñer Darder	ERC
Serra de Daró ¹⁹	18-X-36								5		Josep Martí Guallart	
Torrent ²⁰	18-X-36	3	3				2				Ramon Petchovierto Carol	ERC
Torroella de Montgrí ²¹	20-X-36		5			2	1		1			
Ullà	22-X-36	3				1	1		2		Josep Dalmau Albert	UGT
Ullastret ²²	22-X-36	5							3		Josep Cases Basses	ERC
Ultramort	19-X-36	3	3	2			1				Josep Oliver Puignau	CNT
Vall-llobrega	23-X-36	3									Francesc Agustí Gafarot	ERC
Verges	18-X-36	3	3	2			1				Josep Frigola Martí	PSUC
Vilopriu ²³	17-X-36	3		2							Jaume Bosch Mercè	ERC
Vulpellac ²⁴	24-X-36		3			2			1		Joan Pullastres Frigola	POUM

GARROTXA

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Argelaguer	15-X-36	3			1	1	1	2		Pere Llongarriu Colom	UR
Bassegoda ¹	25-X-36	7	4							Josep Pujol Costejà	CNT
Batet de la Serra	23-X-36	3			1	1	1	2		Francesc Planilla Prat	ERC
Beget ²	18-X-36	7							4	Josep Danyach Xampró	ERC
Begudà ³	17-X-36	3	8							Josep Bartrina Costa	CNT
Besalú ⁴	19-X-36	3	3	1		1		2		Manel Fernández Dilmé	ERC
Beuda ⁵	15-X-36	3	2	2	1	1		2		Cosme Comamala Pastoret	CNT
Castellfollit de la Roca ⁶	22-X-36	4	7							Jaume Albi Expòsit	CNT
Joanetes	24-X-36	3	3			1	1	2		Esteve Vila Bosch	ERC
Maià de Montcal ⁷	23-X-36	3		2		2				Josep Prujà Coma	UR

Mieres	20-X-36	3	3			1					Joaquim Riuró Busquet	ERC
Montagut de Fluvià	17-X-36	2	3		1	1					Josep M. Bernat Franquesa	ERC
Oix ⁸	19-X-36							7			Miquel Barnades	CCR
Olot	16-X-36	6	6	4	2	2	2				Ramon Calm Clota	ERC
la Pinya	23-X-36	3	3			1					Joan Santaularia Fageda	ERC
les Planes d'Hostoles	21-X-36	3	3								Juli Palli Vilaseca	ERC
les Preses	16-X-36	3	3	2		1	1				Miquel Serra Planella	UR
Ridaura ⁹	24-X-36		3			1					Miquel Romanyó Solà	CNT
St. Aniol de Finestres ¹⁰	8-XI-36	4	4								Josep Camprodon Grabulosa	ERC
St. Feliu de Pallerols ¹¹	17-X-36	5	4				2				Josep Calm Aulinas	ERC
St. Ferriol	16-X-36	3				1	1	2			Miquel Gratacós Vila	UR
St. Jaume de Llierca ¹²	16-X-36	3			3	2		3			Ignasi Roca Masas	UGT
Sta. Pau	25-X-36	3	3	2	1	1					Jaume Feixes Serra	ERC
Tortellà ¹³	24-X-36	3	3	3	1	1					Enric Viñetas Nadal	UGT
Vall de Bianya ¹⁴	17-X-36		11								Joan Estebanell Fortes	CNT

GIRONÈS

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Aiguaviva	16-X-36	3				1	1	2		Robert Fornells Garriga	ERC
Banyoles	22-X-36	6	6	4	2	2	2			Benet Dilmé Oller	CNT
Bescanó	25-X-36	3						2		Sadurní Costa Bosch	ERC
Bordils	18-X-36	3	3	2		1				Pere Estragó Melesí	ERC
Cassà de la Selva	19-X-36	6	6		2	2	2			Josep Dalmàs Martí	ERC
Camós	25-X-36	3	3	2		1	1			Narcís Soler Pujol	ERC
Campllong	25-X-36	3	3	2		1	1			Enric Miralles Pedrals	CNT
Canet d'Adri ¹	21-X-36	4	3					2		Salvador Bassols Espigol	ERC
Celrà	23-X-36	3	3		1	1	1	2		Isidre Rossell Gimbernat	ERC
Cervià de Ter	22-X-36	3	3	2	1	1	1			Enric Ventalló Casademont	UR
Cornellà del Terri	16-X-36	3		2		1				Isidre Colomer Fabregó	ERC
Crespià	25-X-36	3		2		1				Lluís Ferrés Prades	ERC
Esponellà	17-X-36	3	3	2	1	1	1			Joan Almar Tangarona	ERC
Flaçà	19-X-36	3	3	2	1	1				Josep Adroher Coll	PSUC
Fontcoberta	29-X-36	3	3	2	1	1	1			Joaquim Noguera Tarrades	CNT
Fornells de la Selva ²	18-X-36	3	3							Josep Frigola Vidal	ERC
Girona ³	20-X-36	9	14	3	6				1	Expèdit Duran Fernández	CNT
Juià	19-X-36	3	3			1				Miquel Vidal Cañet	CNT
Llagostera ⁴	20-X-36		5						1	Joan Escapa Mestres	CNT
Llambilles ⁵	20-X-36	3	3	2	1	1				Ameri Vehils Armengol	ERC
Madremanya ⁶	25-X-36	3		2			1			Joan Camó Moré	ERC
Medinyà	16-X-36	3	3					2		Miquel Ferrer Carolà	ERC
Palau-sacosta ⁷	19-X-36	4	3		1	1		2		Joan Ballesta Molinas	ERC
Palol de Revardit ⁸	21-X-36	3	3		1	2				Narcís Gifreu Font	ERC
Porqueres	22-X-36	3	3	2	1	1	1			Salvador Parella Aradas	POUM

Quart ⁹	13-X-36	4	4	3								Joan Vidal Bosch	CNT
Salt ¹⁰	22-X-36	6	11									Eduard Pardo Gómez	CNT
St. Andreu Salou	23-X-36	3	3				1	1				Pere Rovira Vilà	ERC
St. Andreu del Terri	23-X-36	3	3				1		1			Miquel Vilà Ros	ERC
St. Daniel	19-X-36	3	3				1		2			Jaume Bosch Sala	ERC
St. Gregori ¹¹	26-X-36	3	3	2	1	1				1		Josep Puig Heures	POUM
St. Julià de Ramis ¹²	20-X-36											Joaquim Oliveras Garriga	CNT
St. Martí de Llémena	20-X-36	3		2								Esteve Viñoles Batlle	PSUC
St. Martí Vell	25-X-36	3	3	2			1					Joan Pou Martinell	ERC
St. Miquel de Campmajor	20-X-36	3					1					Jaume Corominas Torrent	UR
Sta. Eugènia de Ter ¹³	8-XI-36	3	3	2	1	1						Joan Puig Mir	ERC
Sarrià de Ter	20-X-36	3	3	2			1	1				Esteve Almoiner Casadesús	PSUC
Serinyà ¹⁴	20-X-36	3	5				3					Josep Portas Alegrí	CNT
Vilablareix ¹⁵	16-X-36	3	3	2	1	1		1				Narcís Oller Ciurana	PSUC
Vilademuls ¹⁶		4	3		1	1			2			Conrad Recasens Vidal	POUM
Vilaür	23-X-36	3		2								Joan Peiró Tubert	ERC

LA SELVA

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Amer ¹	28-X-36	3	4		1	1	1	1		Melcior Buenaventura Monegal	ERC
Anglès	20-X-36	3	3		1	1				Martí Cases Casamitjana	UR
Arbúcies ²	25-X-36	4	4	2		1				Josep Pol Pujatò	ERC
Blanes ³	17-X-36	6	6	4	2	2	2				
Breda	18-X-36	3				1		2		Ferran Argemí Casanova	ERC
Brunyola	20-X-36	3			1	1				Joan Horta Noguer	ERC
Caldes de Malavella ⁴	24-X-36		6							Jaume Pons Mundó	CNT
Cellera de Ter	22-X-36	3	3			1				Joan Caseta Vinyoles	CNT
Fogars de Tordera	23-X-36	3	3		1	1	1	2		Jaume Relat Llopart	UGT
Hostalric ⁵	27-X-36	3	6							Tomas Pairet Camps	CNT
Lloret de Mar ⁶	17-X-36	4	5			2				Josep Sala Carreras	ERC
Maçanes ⁷	20-X-36		10					1		Joaquim Sureda Madi	CNT
Maçanet de la Selva	17-X-36	3	3	2	1	1				Joaquim Mola Puigdomènech	PSUC
Osor ⁸	16-X-36	2	7						2	Pere Gamell Dull	CNT
Riells de Montseny	19-X-36								7	Pere Clapés Vallicrosa	UR
Riudarenes ⁹	17-II-37	3	3	2		1				Pere Roset Costa	ERC
Riudellots de la Selva ¹⁰	27-X-36	3	3	2		1				Pere Viñolas Reyner	ERC
St. Feliu de Buixalleu ¹¹	17-X-36	4	4	1		2				Josep Ametller Alsina	ERC
St. Hilari Sacalm	16-X-36	3	3	2		1				Narcís Corbera Gordó	ERC
Sta. Coloma de Farners ¹²	16-X-36	3	3	2		1				Lluís Mon Pascual	ERC
Sils ¹³	17-X-36	3	3					2		Josep Soto Cortés	UGT
Tossa ¹⁴	26-X-36			6		4		1		Joan Dorlau Galcerán	UR
Vidreres ¹⁵	22-X-36	3	3	2		3				Josep Sagrera Budallé	ERC
Vilobí d'Onyar	26-X-36	3	3	2		1				Salvador Comes Riera	ERC

Alt Empordà

¹ L'Alcalde i els consellers de l'Acció Social Agrària Obrera és possible que fossin del POUM, partit que tenia en aquesta població una forta agrupació (v. Andrew Charles Durgan: "BOC 1930-1936 / El Bloque Obrero y Campesino", p. 443). El 13 de febrer es va reprendre la sessió de constitució de l'Ajuntament, després que dies abans, es fes un primer intent que va acabar amb la retirada d'ERC denunciant anomalies. En aquesta ocasió varen assistir i el Consell Municipal es formà amb 3 de la CNT, 3 d'ERC, 2 PSUC i 1 POUM. Com Alcalde fou elegit Josep Suñer Batlle, de la CNT. (AHN-SGC, *lligall 285/3*).

² El 21 d'octubre, el Jutge va comunicar que a la sessió de constitució, l'ERC i ell mateix es van veure obligats a abandonar la reunió per "***l'actitud airada que prengueren els grups que formaven el Sindicat Agrícola 'El Pagès' i el POUM (...) per tal d'evitar una possible agressió***". El 5 de març de 1937 es constituí legalment l'Ajuntament amb tres consellers d'ERC, dos d'UGT, un del POUM, un d'UR. Ocupà el càrrec d'Alcalde Ermengol Coll Teixidor, de la CNT. El representant d'UR i un dels dos consellers de la UGT, havien participat a l'Ajuntament anterior com a representants del Sindicat Agrícola, influenciat pel POUM i adherit a la UGT (AHN-SGC, *lligall 285/3*).

³ El 24 d'octubre, el Jutge informava que per coaccions la CNT s'havia possessionat de sis consellers en lloc de les tres que li corresponien i que les altres organitzacions s'havien retirat. Els de la CNT, segons aquesta informació, pertanyien als comitès de Bàscara, Orriols i Calabuig que formen el municipi i anaven uniformats i armats.

Sembla que el govern en solitari de la CNT es perllongà fins al març. El 25 d'abril de 1937 la composició de l'Ajuntament quedà així: 3 CNT, 3 ERC, 2 PSUC, actuant d'Alcalde Genís Serrat, de la CNT (AHN-SGC, *lligall 285/3*).

⁴ Reorganitzat el 16 de febrer 1937 amb 3 representants per l'ERC, 3 per la CNT, i 1 per la UR, PSUC i UGT respectivament (AHN-SGC, *lligall 285/3*).

⁵ El 29 de gener 1937 es modificà la composició i l'Ajuntament restà de la següent manera: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 POUM, i com Alcalde, Joaquim Batlle del PSUC (AHN-SGC, *lligall 285/4*).

⁶ El 18 de febrer de 1937 es produí un canvi en la representació de les organitzacions: el POUM va desaparèixer del Consell Municipal i va entrar la UR. La composició quedà així: 3 CNT, 3 ERC, 2 PSUC, 1 UR. Josep Tornafoc Fita, del PSUC, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 285/4*).

⁷ Els 5 consellers que apareixen a la columna "Altres" representaven al Centre Republicà Federal, entitat que probablement estava adherida a l'ERC. L'1 de febrer es reorganitzà l'Ajuntament quedant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT. D'aquests consellers, un de la UGT s'havia presentat anteriorment pel CRF, i un de la CNT, per la Unió de Rabassaires (AHN-SGC, *lligall 285/4*).

⁸ El 28 d'octubre s'incorporaren dos consellers del PSUC (AHN-SGC, *lligall 285/4*).

⁹ El 16 de febrer de 1937 es rectificà la composició quedant de la següent manera: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT. Ocupà el càrrec d'Alcalde, el cenetista Sebastià Fullà Soler (AHN-SGC, *lligall 285/5*).

¹⁰ El 20 de gener de 1937, el Jutge informava dels motius pels quals s'havia constituït l'Ajuntament amb aquesta composició, dient que "***no fou possible amoldar-ho més a les disposicions vigents per no haver-hi altres partits constituïts que el de rabassaires en aquest poble***" (AHN-SGC, *lligall 307/2*).

---

¹¹ El 19 d'octubre de 1936, s'intentà constituir l'Ajuntament però fracassà per l'actitud de la CNT que volia sis consellers. Es van retirar ERC i PSUC i posteriorment la UR i el POUM, i la sessió es va suspendre. Finalment, l'Ajuntament es constituiria el 26 de gener 1937 (AHN-SGC, *lligall 285/5*).

¹² El 26 d'octubre es rectificà la composició: 3 CNT, 3 ERC, 2 PSUC, 2 UGT, 1 POUM. Miquel Bolasell Fàbrega, del POUM, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 285/5*).

¹³ Segons consta a la relació enviada a la Conselleria de Seguretat Interior, tots els consellers estaven afiliats a la UGT (AHN-SGC, *lligall 285/6*).

¹⁴ A l'acta enviada a la Conselleria consta la següent filiació política i sindical dels consellers: 4 ERC i CNT; 1 ERC i Sindicat Agrícola; 1 CNT; 1 Sindicat Agrícola; 1 POUM i Sindicat Agrícola; 2 POUM i UGT. El 5 de novembre l'alcalde renuncià i fou substituït per Rafael Pumarola de la CNT.

Més endavant, el 12 de gener de 1937, es certificà la següent composició: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 UR. Els del POUM havien dimitit el 31 de desembre perquè el partit els hi havia retirat la confiança. Cal assenyalar que els dos d'UGT a l'anterior ajuntament eren POUM-UGT, i 2 d'ERC eren a l'anterior ajuntament ERC-CNT (AHN-SGC, *lligall 285/6*).

¹⁵ El 4 de gener de 1937, l'Alcalde renuncià i fou elegit Miquel Bernades Martí (PSUC). L'Ajuntament quedà constituït amb la següent composició: 2 PSUC, 3 ERC, 1 POUM (AHN-SGC, *lligall 285/6*).

¹⁶ Els tres consellers d'ERC d'aquest primer ajuntament eren afiliats a l'UGT. En realitat l'ERC no es constituí en aquesta població fins l' 1 de desembre de 1936 (AHG, *Fons de la Comissaria delegada de la Generalitat a Girona, 4193*). El 20 de gener es constituí legalment l'Ajuntament amb 3 CNT, 3 ERC, 2 PSUC, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 285/6*).

¹⁷ El 10 de febrer es modificà la composició, quedant així: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 UR. Un dels representants de la UGT, també ho va ser de la UR a l'anterior Ajuntament (AHN-SGC, *lligall 285/6*).

¹⁸ El 26 de gener 1937 es modificà la composició per adequar-la al Decret: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 POUM (AHN-SGC, *lligall 285/8*).

¹⁹ El 30 de novembre de 1936 es modificà la composició però encara es mantingué una proporció que no era legal: 3 ERC, 3 CNT, 3 PSUC, 1 UR. El Consell Municipal fou corregit amb la retirada d'un dels consellers del PSUC, el 24 de gener de 1937 (AHN-SGC, *lligall 285/8*).

²⁰ Arxiu Històric de Girona, *Fons de la Comissaria delegada de la Generalitat de Girona, 4195*. No tenim constància de la composició de l'Ajuntament anterior, i es possible que aquest no s'ajustés al Decret.

²¹ L'Autonomista, (30-X-36). No hem pogut consultar les Actes Municipals. Encara que segons la composició publicada al periòdic és legal, el procés de formació segurament no fou fàcil, perquè la intenció inicial de la CNT era una altra en relació a la composició. En efecte, el 14 d'octubre, els militants cenetistes realitzaren una assemblea en la que aprovaren que la representació de l'organització fos de 7 consellers (AHG, *Fons ..., lligall 4197*).

²² AHN-SGC, *lligall 285/8*. Desconeixem quan es produí la reorganització perquè no es conserven les Actes Municipals del període 1936-39.

---

²³ La composició que s'envià a la Conselleria de Seguretat Interior feia referència a 6 ERC, 3 CNT i 2 PSUC. Es possible que hi hagi algun tipus d'error amb la filiació política d'un dels consellers nomenats –que ja ho era abans de la reorganització i que ara seria elegit Alcalde–, Josep Alsina Candell, de l'ERC. No obstant, a la sessió corresponent al 19 d'octubre, Josep Alsina apareix juntament amb d'altres tres, com a representant de la CNT. El 9 d'abril es corregí la proporció del Consell Municipal, restant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT. Continua d'Alcalde, com a militant d'ERC, Josep Alsina (Ajuntament de St. Mori, *Llibre d'Actes Municipals*, sessions corresponents als dies 19 d'octubre de 1936 i 9 d'abril de 1937).

²⁴ A la sessió del Ple municipal del 2 de gener de 1937, dos dels cinc representants de la CNT manifestaren que **“per a legalitzar aquest Consell, ells posaven el càrrec de consellers en mans del Consistori”**. S'acceptà però l'Alcalde proposà per a no perjudicar els serveis que venien prestant que els dos consellers fossin nomenats com a delegats adjunts d'acord amb l'article 135 de la Llei Municipal catalana. Per tant, l'Ajuntament quedà format per 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT i 1 POUM (Ajuntament de Sant Pere Pescador, *Llibre d'Actes 1936-37*). No obstant, la representació de l'ERC en aquest Consell Municipal sembla que no estava reconeguda per la direcció comarcal del partit –que segurament no va veure amb bons ulls les relacions de col·laboració amb els cenetistes– com ho demostra la carta que en nom de la Federació Republicana Socialista de l'Empordà envià al juny de 1937, Jaume Miravittles al Comissari de la Generalitat a Girona, informant-li dels noms que autoritzava **“l'única entitat d'Esquerra Republicana legalment constituïda i reconeguda per la nostra comarca”** i instant-lo a que **“amb tota urgència es constitueixi l'Ajuntament segons les normes del Govern de la Generalitat i acabar d'una vegada amb l'anormalitat”** (AHG, *Fons de la Comissaria delegada de la Generalitat a Girona*, lligall 4199).

²⁵ Es reorganitzà el 17 de març de 1937 **“amb motiu d'haver presentat la dimissió uns, i haver sol·licitat la representació d'altres que (...) no hi tenien representació”**. El Consell Municipal restà així: 3 ERC, 3 CNT, 1 POUM i 1 ACR. L'Alcalde elegit fou Antoni Tura Bech, de l'ERC (AHG, *Fons ..., lligall 4200*).

²⁶ El 28 de novembre de 1936, es reorganitzà el Consell Municipal, del qual formaren part bàsicament les nateixes persones però amb una filiació diferent. La nova representació quedà així: 3 ERC, 3 CNT, 1 UR. Tots els consellers de la CNT, incloent-hi Joan Callís, que continuà com a Alcalde, havien representat anteriorment l'ERC (AHG, *Fons ..., lligall 4200*).

²⁷ Desconeixem la composició de l'Ajuntament anterior, que probablement no s'ajustava al Decret.

²⁸ Desconeixem la data en la que es rectificà la composició, perquè no es conserven les Actes Municipals d'aquest període. No obstant, aquesta es produí entre la segona meitat de gener i febrer de 1937, perquè l'Ajuntament de Torroella de Fluvià apareix en la relació d'ajuntaments legalment constituïts publicada al Diari Oficial del 28 de febrer de 1937.

²⁹ Els tres consellers que representaven l'ERC pertanyien al Partit Republicà Federal de les comarques gironines, entitat adherida a l'Esquerra. Posteriorment s'incorporaren 2 representants del PSUC (AHN-SGC, *lligall 285/8*, i *Fons de la Comissaria ..., lligall 4201*).

³⁰ Aquesta composició fou el resultat d'una votació que es produí en el Sindicat Agrícola local, al que tots els veïns estaven adherits, després que haguessin fracassat unes reunions prèvies entre les organitzacions per tal de posar-se d'acord en el nombre de representants que havia de tenir cadascuna d'elles. El 2 de febrer de 1937, es rectificaria la composició quedant l'Ajuntament de la següent manera: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, i 1 UR (Ajuntament de Vilanant, *Llibre d'Actes*, i *Fons ..., lligall 4202*).

³¹ Amb posterioritat a la constitució d'aquest Consell Municipal, la CNT imposaria el 20 de desembre a 4 representants seus (*Fons ..., lligall 4202*).

³² A la sessió celebrada el 18 d'octubre transcrita al Llibre d'Actes, no s'especifica la filiació política dels consellers que formaren aquest Ajuntament. No obstant, a la sessió celebrada el 17 d'octubre de 1937, en la que s'havia de donar compliment a una nova reestructuració municipal, s'afirma que l'Ajuntament s'havia hagut de constituir amb 5 d'ERC i 2 del PSUC perquè malgrat diverses convocatòries, ni la CNT, UR, ACR, havien fet constar la seva existència (*Fons ..., lligall 4202*).

Baix Empordà

¹ L'Ajuntament modificà la seva composició el 8 de febrer, quedant de la següent manera: 3 ERC i 3 CNT. Inicialment fou elegit Alcalde, Joan Blanch Ferrer d'ERC, però una setmana més tard, fou substituït per Josep Jofre, del mateix partit (AHN-SGC, *lligall 290/1*).

² El 25 d'octubre va prendre possessió el conseller que mancava de la CNT. El 27 de febrer de 1937, passà a ocupar el càrrec d'Alcalde, Pere Gifre Albert, del PSUC (AHN-SGC, *lligall 290/1*).

³ La CNT i el POUM es varen negar a que l'ERC tingués la representació que li corresponia. Després de moltes reunions i d'una visita dels delegats de la Junta de Seguretat, l'Ajuntament es constituïa el 12 de març de 1937 conforme al Decret amb les següents representacions: 3 CNT, 3 ERC, 2 PSUC i 1 POUM. Joan Roura Johera, de la CNT, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligalls 290/1 i 308*).

⁴ Ademés del representant de la CNT, varen formar part de l'Ajuntament dos consellers més, dels quals no hem pogut esbrinar la seva filiació política. El 17 de febrer, el Consell Municipal es formà amb 3 de la CNT i 3 d'ERC (AHN-SGC, *lligall 290/1*).

⁵ El 29 de gener de 1937, el Jutge (que havia pres possessió del seu càrrec a principis d'any) informava que havia intentat constituir l'Ajuntament però que havia estat impossible degut a les exigències de la CNT i el POUM que no volien col·laborar amb la UGT i la UR i si amb l'ERC però **“amb la condició de no acatar cap Decret de la Generalitat”**. Aquesta oposició es perllongà fins el 6 de febrer, data en la que l'Ajuntament es constituï d'acord amb el Decret amb 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 POUM i 1 UR (AHN-SGC, *lligalls 308 i 290/2*).

⁶ El 10 de novembre, el Jutge comunicava que l'Ajuntament havia estat “incautat” per la presència de milícies armades de la Bisbal. **“Això ha ocorregut després de molts dies de laborioses gestions per tal de conseguir la supeditació de tots a les ordres d'aqueixa Conselleria, ja que per part de la CNT i el POUM de la Bisbal volia imposar-se un major nombre de consellers”**. El 28 de març de 1937 finalment es formà l'Ajuntament amb la composició citada (AHN-SGC, *lligall 290/2*).

⁷ Segons l'acta de constitució, a Fontanilles només existia un Sindicat Agrari amb dret a nomenar un representant, però aquesta organització no va fer ús d'aquest dret. Per aquesta raó, l'ajuntament es va formar a partir d'una reunió entre els “elements addictes al moment”, en la que es varen escollir quatre ciutadans (un afiliat de CNT i 3 simpatitzants del PSUC). Amb posterioritat a la comunicació de la constitució del Consell Municipal, es produí alguna modificació que no podem precisar, però que es desprèn de l'informe que redactaren dos agents de la Comissaria de Vigilància de Girona, datat el 23 de desembre, i en el que es diu: **“De las gestiones verificadas en el pueblo de Fontanilles resulta que el Ayuntamiento está formado por el Alcalde de la CNT y dos consejeros, uno de la CNT y otro de la UGT”** (AHG, *Fons de la Comissaria ...*, *lligall 4185*). Reorganitzat el 14 de març de 1937 amb 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 POUM, 1 UR. En aquesta ocasió l'Alcalde elegit fou Miquel Galló Borrell de la UGT (AHN-SGC, *lligall 290/3*). Abans de la reorganització el Jutge informava que **“un dels consellers actuals que primerament era del PSUC i ara exhibeix un carnet del POUM”** (AHN-SGC, *lligall 308*).

⁸ No tenim constància de que es constituís cap Consell Municipal segons el Decret fins el 4 d'abril de 1937. La Comissaria Delegada de la Generalitat a Girona tingué coneixement de la constitució de l'Ajuntament la data esmentada, i de la seva composició: 3 ERC, 2 PSUC, 1 UR (AHG, *Fons ...*, *lligall 4185*). Tot i així, el D.O.G.C. del 2 de maig, apareixia Fonteta en una relació de municipis en els quals l'Ajuntament no es trobava legalment constituït.

⁹ Constituït amb aquesta composició perquè, segons el Jutge, no n'hi havia cap altre centre polític ni sindical format i foren cridats els ciutadans que a les últimes eleccions votaren al Front Popular (AHN-SGC, *lligall 308*). El 30 de gener es modificà, quedant així: 3 CNT, 3 ERC, 1 UGT, 1 UR. Continuà com Alcalde Esteve Teixidor, però ara en representació de la CNT (AHN-SGC, *lligall 290/3*).

---

¹⁰ Desconeixem la filiació política de dos dels consellers que foren designats (Martí Pujadas i Joaquim Llenas) però es bastant probable que fossin de la CNT. En qualsevol cas, la constitució d'aquest Consell Municipal no s'ajustà al Decret perquè la sessió del 3 de febrer de 1937, tots els consellers varen presentar la dimissió per a legalitzar la situació de l'Ajuntament. El 7 de febrer es procedí a la constitució del Consell Municipal, el qual quedà format per 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 POUM, 1 UR (AHC de la Bisbal, *Llibre d'Actes de l'Ajuntament de Gualta, 1936-1938*).

¹¹ Un escrit de l'Ajuntament de Monells amb data 8 de desembre de 1936, dirigit a la Comissaria Delegada de la Generalitat a Girona, informava que havien marxat al front com a voluntaris **"el primer Alcalde Lluís Bassa Comas i els Consellers Josep Bassa Comas i Pere Regencós Salvador"** i que per aquesta raó **"la corporació queda constituïda per cinc consellers desempenyant l'Alcaldia interinament el segon Alcalde, Fermí Xuclà Coll"** (AHG, *Fons de la Comissaria ..., lligall 4193*). El 23 de juny de 1937 es reorganitzà el Consell Municipal amb 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC. Salvador Frigola Puigmiquel, d'ERC, fou elegit Alcalde (*ibid.*).

¹² Després de l'advertència feta per la Junta de Seguretat Interior en relació a la situació d'il·legalitat en la que es trobava l'Ajuntament, el 28 de gener un dels representants de l'UGT es retirà (AHN-SGC, *lligalls 308 i 290/3*).

¹³ El 29 de gener es rectificà la proporció, restant de la següent manera: 6 ERC, 6 CNT, 4 PSUC i 2 POUM (AHN-SGC, *lligall 290/3*).

¹⁴ El Consell Municipal de Peratallada es constituí d'aquesta forma malgrat les advertències que realitzà el propi secretari i l'oposició del Jutge municipal. La CNT i el POUM constituïren l'Ajuntament conjuntament amb 3 representants del Sindicat de Treballadors de la Terra (AHC de la Bisbal, *Llibre d'Actes de l'Ajuntament de Peratallada*, sessió corresponent al dia 17 de novembre de 1936. El 16 de juny de 1937 es modificà la composició quedant el nou Consell Municipal amb la següent representació: 3 ERC i 2 PSUC. Ocupà el càrrec d'Alcalde, Melitó Ribas Bassa, d'ERC, que ja l'havia exercit abans d'octubre del 1936 (AHN-SGC, *lligall 290/4*).

¹⁵ Reorganitzat el 2 d'agost de 1937, amb 3 ERC, 2 PSUC, 1 UR. Fou elegit Alcalde Emili Banyeres Buto, d'ERC (AHG, *Fons de la Comissaria ..., lligall 4195*).

¹⁶ El Consell Municipal es reorganitzà el 26 de gener de 1937, restant així: 3 ERC, 3 CNT, 1 POUM. Continuà d'Alcalde Josep Avel·lí, de la CNT (AHG, *Fons de la Comissaria ..., lligall 4197*).

¹⁷ Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols, *Manual d'Acords*, sessió corresponent al 4 de febrer de 1937. La inexistència d'Actes Municipals durant el període comprès entre el juliol de 1936 i febrer de 1937, fa difícil precisar si es va constituir un Consell Municipal entre octubre de 1936 i la data en la que finalment es donà compliment al decret de reorganització municipal. Tot sembla indicar, però, que la CNT controlà en solitari l'Ajuntament -potser amb la col·laboració del POUM- i que fins i tot va fer fora als representants de l'Esquerra (v. Àngel Jiménez: *La Guerra Civil a Sant Feliu de Guíxols, 1936-1939*).

¹⁸ Els dos consellers que apareixen a la columna "altres" representaven respectivament al Sindicat Agrícola "El Conreu" i a l'Ateneu Cultural. El seu nomenament fou impugnat per l'ERC per entendre que les entitats que representaven no tenien facultat, segons el Decret, per a elegir representants en els Consells Municipals. Fins el 8 de juny de 1937, es mantindrien en el seu càrrec amb el suport de la CNT i el POUM. En aquesta data, el Ple municipal **"després d'una petita discussió i a l'objecte de que l'Ajuntament quedi constituït de conformitat amb el Decret"** acordà el cessament dels dos consellers, al mateix temps que prenia possessió del càrrec un nou conseller en representació de la UR (*Llibre d'Actes de l'Ajuntament de St. Joan de Palamós, 1935-37*).

¹⁹ A l'acta de constitució de l'Ajuntament no s'especifica l'afiliació política dels 5 consellers que prengueren el càrrec. No obstant, sembla que Joan Vilavedra Bertran, Josep Pascual Vehí i Miquel Payet Aragay, representaren l'ERC; dels altres dos consellers, Josep Martí Guallart i Miquel Pujades Cruset, el primer apareix en una relació d'Alcaldes de Catalunya com a

---

militant del PSUC, tot i que a l'octubre de 1937 representà la CNT a l'Ajuntament. De Miquel Pujades, desconeixem la seva afiliació, tot i que es possible que representés la UGT-PSUC (*Llibre d'Actes de l'Ajuntament de Serra de Daró, 1933-39*).

²⁰ Desconeixem la data en la es rectificà la composició, però probablement es realitzà durant el mes d'abril donat que aquest municipi apareix en la relació d'ajuntament legalment constituïts publicada al *Diari Oficial* del 29 d'abril de 1937.

²¹ L'Ajuntament format el 21 d'octubre estava controlat completament per la CNT i el POUM. El representant dels rabassaires pertanyia a la Unió Agrària, entitat adherida a la UR però molt influenciada pel POUM. L'ERC no va fer acte de presència, pressumiblement per estar en desacord amb la proporcionalitat establerta i els 2 llocs que li havien reservat. D'altra banda, el conseller que apareix a la columna "altres" representava a les Joventuts Llibertàries, que tingueren un representant com a tal en el Consell Municipal. Precisament per l'afiliació política de la majoria dels qui formaren aquest Consell Municipal, es decidí no elegí cap "autoritat" i per tant no es procedí a nomenar Alcalde. Aquesta situació es perllongà fins el 15 d'abril, data en la que sota la presidència del Comissari de la Generalitat a Girona, Martí Jordi Frigola, es reorganitzà l'Ajuntament d'acord amb el Decret, quedant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 POUM, 1 UR. En aquesta ocasió, fou nomenat Alcalde, Pere Vicens Casellas, de l'ERC (Arxiu Històric de Torroella de Montgrí, *Llibre d'Actes 1936-38*).

²² Els 3 representants que figuren a la columna "altres" pertanyien al Sindicat Agrícola d'Ullastret. El 19 de novembre de 1936, aquest ajuntament fou destituït per la CNT amb la col·laboració del POUM de la Bisbal "**por considerarse no bastante adicto a la causa actual**", els quals varen nomenar 3 representants de la CNT i 1 representant del Sindicat Agrari, i varen designar com Alcalde Pelegrí Vilà Nadal, de la CNT (*Llibre d'Actes de l'Ajuntament d'Ullastret, 1934-39*). Un informe policial elaborat al desembre confirma aquest extrem, tot i que deixa en 2 els representants de la CNT i afegeix 1 a la UGT (AHG, *Fons de la Comissaria ..., lligall 4185*). Aquesta situació s'allargà fins el 26 de maig de 1937, data en la que es procedí a rectificar la composició de l'Ajuntament, restant de la següent manera: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT.

²³ L'Autonomista, (20-X-36).

²⁴ Només hem pogut consultar alguns telegrams dipositats a l'expedient d'aquest municipi. Tots varen ésser enviats pel Jutge comunicant a la Conselleria totes les incidències que anaven succeint. Així, un telegrama enviat el 22 d'octubre comunicava que l'ERC no havia designat representants i que el POUM en volia dos. Un altre enviat posteriorment informava que individus armats aconsellats pel POUM i la CNT de la Bisbal havien entrat a l'Ajuntament, obligant al secretari a que els hi donés possessió (la composició que apareix al quadre, en la que hi figurava un representant "agrari", però que no pertanyia a la UR). Finalment, el 13 d'abril de 1937, el jutge comunicava la constitució legal de l'Ajuntament.

Garrotxa

¹ A l'expedient d'aquest poble es pot trobar un escrit del Jutge, amb data 18 de gener, en el que explica que el l'Ajuntament constituït el 25 d'octubre no es formà a imatge del Govern de la Generalitat perquè no n'hi havia organitzacions polítiques ni sindicals. Segons aquest testimoni, només hi havia un simpatitzant d'un partit d'esquerra i posteriorment es constituí un sindicat agrícola adherit a la CNT, al que s'hi varen afiliar tots els consellers. El 31 de gener, sembla que es va constituir legalment l'Ajuntament, amb 3 consellers de la CNT. Tot i així, hem trobat un escrit de la Junta de Seguretat amb data 5 de febrer, en el que comunica que l'Ajuntament no està legalment constituït, però hom es pot suposar que aquest escrit de la Junta de Seguretat possiblement fa referència al consell municipal format amb anterioritat, i que el constituït el 31 de gener encara no s'hagués comunicat per part de l'Ajuntament a aquell organisme (AHN-SGC, *lligall 294/4*).

² Els 4 consellers que figuren a la columna "altres" eren militants d'un Sindicat Agrícola adherit a l'Esquerra, amb la qual cosa es molt possible que els 11 consellers fossin d'ERC. El 7 de febrer es modificà la composició restant així: 3 ERC i 1 del Sindicat Agrícola, adherit a l'ERC, tal i com es feia constar a l'acta. Per aquesta raó, la Junta de Seguretat els hi comunicà que encara no era legal la situació de l'ajuntament, car a l'ERC només li corresponia 3 llocs (AHN-SGC, *lligall 294/4*). La documentació existent a l'expedient d'aquest municipi no disposa de més dades. Desconeixem la data exacta de constitució legal.

³ El Consell Municipal es reorganitzà el 16 de febrer, restant així: 3 ERC i 3 CNT. El cenetista Pere Rodeja Rigart fou elegit nou Alcalde (AHN-SGC, *lligall 294/4*).

---

⁴ A requeriment de la Junta de Seguretat, el Jutge informà el 16 de gener, que el Consell Municipal s'havia constituït incorrectament **“atenent a les circumstàncies en que viviem en aquells moments no vam creure prudent refusar la representació designada per les forces sindicals i polítiques locals”** (AHN-SGC, *llogall 310*). El 2 de febrer, dimití un dels representants del PSUC-UGT per adequar la composició al Decret, i continuà d'alcalde Manuel Fernández d'ERC. Precisament, sobre la figura de l'Alcalde, a l'expedient de Besalú, consta un acta elaborada per dos policies de la plantilla local, sense data, en la que es fan tota una sèrie d'afirmacions sobre la trajectòria política del mateix, i en la que es diu que encara que consta com a militant d'ERC, és militant de la CNT, i que va fundar aquest sindicat per a fer front a l'UGT (AHN-SGC, *llogall 294/4*).

⁵ Segons les Actes Municipals, aquest ajuntament es constituí amb la presència de membres del Comitè Antifeixista de Tortellà i Olot i amb la participació de ciutadans d'altres localitats que assumiren la representació de les organitzacions polítiques i sindicals (Ajuntament de Beuda, *Llibre d'Actes 1935-40*). El propi Alcalde anuncià a la Conselleria de Seguretat que no **“existeix cap organització autoritzada dels partits CNT, UGT, POUM, PSUC ni d'ACR, i solament si, individus que pertanyen a dites agrupacions d'altres localitats. Les úniques agrupacions que existeixen són dos sindicats agrícoles, un d'ells adherit a la UR”** i demanava assessorament sobre si podien **“ésser fets els nomenaments per dits sindicats o bé quina proporció els cal nomenar”** (AHN-SGC, *llogall 294/5*). Dies després, la Conselleria li contestà recomanant la **“conveniència que els sectors polítics del Front Popular encara que sigui en representació d'aquests, existents a la localitat, procurin posar-se d'acord”** (AHN-SGC, *ibíd*). Malgrat les recomanacions, el Consell Municipal continuà funcionant amb la mateixa proporció fins el 3 de febrer, data en la que es reorganitzà, quedant constituït amb un sol conseller d'UR, Narcís Gibert Jou **“quedant de moment vacants els altres llocs per no existir cap altra organització política ni sindical amb dret a nomenar representants”**. Aquesta situació va provocar que novament l'Alcalde es queixés el 5 de febrer a la Direcció General d'Administració Local i manifestés **“que en aquests moments es difícil portar aquesta tasca en forma normal per un sol conseller. Apel·lo doncs al vostre superior criteri i autoritat, per tal que disposeu en la forma com ha de funcionar la corporació d'aquest municipi per a situar-se dintre la legalitat possible”** (AHN-SGC, *llogall 294/5*). Posteriorment es produïren alguns canvis perquè el Jutge, requerit per a que informés de la situació, comunicà a finals de març de 1937, la següent composició: 1 Sindicat Agrícola (i d'ERC), 3 CNT, també afiliats a l'ERC (AHN-SGC, *llogall 310*).

⁶ El 18 de gener es reorganitzà el Consell Municipal, restant així: 3 CNT, 3 ERC (AHN-SGC, *llogall 294/5*).

⁷ El Consell Municipal es reorganitzà el 2 de febrer amb 2 PSUC, 1 UR i 1 POUM. Cal fer constar que aquest últim figurava com a representant d'UR a l'ajuntament format el 22 d'octubre. El nou Alcalde elegit fou Ramon Vinyas Coma, del PSUC (AHN-SGC, *llogall 294/5*).

⁸ Dels 7 consellers que prengueren possessió, 5 pertanyien al Centre Cultural Republicà –entitat probablement adherida a l'ERC- i 2 al Sindicat Agrícola. El 5 de febrer de 1937, es reorganitzà l'Ajuntament restant així: 3 ERC, 1 UR. Continuà d'Alcalde Miquel Barnades, representant l'ERC (AHN-SGC, *llogall 294/6*).

⁹ A la sessió de constitució estigueren presents representants d'UGT, ERC i POUM, però no prengueren possessió del càrrec, aparentment perquè les organitzacions no estaven legalitzades o els seus membres suficientment acreditats per les respectives organitzacions. A l'acta, que fou signada per tots els presents, es diu que aquestes organitzacions **“es reserven nomenar els representants que per Decret indicat els pertocuen una vegada legalitzada la situació”**. Amb posterioritat es presentaren les credencials que avalaven als representants d'UGT, d'ERC i del POUM, però desconeixem si aquests s'incorporaren finalment al Consell Municipal (AHG, *Fons ..., llogall 4195*).

¹⁰ Desconeixem la data en la que es rectificà la composició.

¹¹ El 2 de febrer de 1937 es modificà la composició, restant així: 3 ERC, 2 UGT, 1 UR. Antoni Sala, de la UGT, fou elegit Alcalde (AHG, *Fons ..., llogall 3778*).

¹² El 13 d'abril es reorganitzà de la següent manera: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 POUM, 1 UR. L'Alcalde elegit fou Josep Grabulosa Plana, de la CNT. Cal assenyalar que l'anterior Alcalde i conseller per l'UGT, Ignasi Roca, es presentava ara pel POUM (AHN-SGC, *llogall 310*).

---

¹³ No hem pogut esbrinar quan es produí la reorganització perquè no s'han conservat les Actes Municipals del període 1936-37. Tot i això, aquesta probablement es realitzà al febrer de 1937 (v. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, del 28 de febrer de 1937).

¹⁴ Desconeixem la data en la que es realitzà la reorganització perquè no es conserven les Actes Municipals del període 1936-39. No obstant, aquesta es produí al febrer de 1937 (v. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, del 28 de febrer de 1937).

Gironès

¹ Al novembre de 1936, l'ACR de Barcelona denunciava que l'Ajuntament s'havia constituït irregularment **“havent estat exclòs el nostre representant”**. L'1 de febrer, el Consell Municipal restà així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT (AHN-SGC, *lligall 295/2*).

² El 23 d'octubre s'incorporaren 2 representants d'UGT i 1 d'UR (AHN-SGC, *lligall 295/3*).

³ La composició de l'Ajuntament s'havia decidit en una reunió del Comitè Executiu Antifeixista de Girona abans de dissoldre's, celebrada el 19 d'octubre. En aquesta reunió, el Comitè Executiu acordà donar representació al Partit Sindicalista (el que apareix a la columna “altres”). En un principi la Junta del Centre d'Unió Republicana de Girona acordà no acceptar cap constitució si no era de conformitat amb el Decret. Posteriorment, matisarien aquesta posició deixant oberta la porta a la col·laboració, tot i que la composició de l'Ajuntament no respectava la proporció establerta al Decret. Per la seva banda, l'ACR denuncià el fet que l'Ajuntament de Girona s'havia **“constituït negant la participació legal del Partit Acció Catalana Republicana”**. En la sessió del 21 d'octubre només participaren els representants de la CNT, del POUM i del Partit Sindicalista. Els representants d'ACR foren vetats tal i com havia acordat el Comitè Executiu Antifeixista, i l'Esquerra es limità a enviar la relació dels noms que havien estat designats per aquest partit. Pel que respecta al PSUC, tampoc hi participaren en protesta perquè només se li havien assignat 3 representants –quan pel Decret li corresponien 6- i féu públic un comunicat conjuntament amb la UGT local en el que advertien que no prendrien part en el nou Consell Municipal, mentre aquest estigués “constituït a caprici” (L'Autonomista, 21-X-36). La situació fou parcialment resolta a instàncies del Comissari de la Generalitat a Girona, i s'acordà una nova distribució amb la que només discreparen l'ERC i el PRd'E: la CNT continuaria tenint 14 representants, el POUM 6, se li assignaven finalment 6 representants al PSUC, 10 a l'ERC, 2 al Partit Sindicalista i 2 més al PRd'E. No fou fins a l'onze de desembre que l'ERC s'incorporaria a l'Ajuntament de Girona.

La modificació de la composició de l'Ajuntament es realitzà l'11 de febrer de 1937, quedant de la següent manera: 9 CNT, 9 ERC, 6 PSUC, 3 POUM. L'ACR continuà marginada de la tasca municipal malgrat els requeriments que la Direcció General d'Administració Local va fer a l'Ajuntament de Girona i que foren contestats, el 31 de març, de la següent manera: **“les organitzacions que formen part del Consell que són la CNT, ERC i PSUC, per boca dels seus representants coincideixen en mantenir l'expressió que consta a l'acta de constitució definitiva del Consell Municipal gironí (...) ja que ACR d'aquesta ciutat no ha format part de cap dels organismes revolucionaris i antifeixistes que han vingut funcionant a Girona d'ençà del 19 de juliol i en especial del Tribunal Popular del que no forma part ni n'hi ha format”** (AHN-SGC, *lligall 295/3*).

⁴ La filiació política del conseller que apareix a la columna “altres” del quadre, segons consta a l'acta de constitució, era “agrari-CNT”. De fet un escrit amb data 14 de gener, en el que el Jutge informava de la formació del Consell Municipal a l'octubre, feia referència a que havien pres possessió del càrrec 6 representants de la CNT, els quals durant un temps, estigueren governant en solitari el Municipi, fins que s'incorporaren, en data que no s'especifica, 5 representants del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra. També explica que per desavinences dins la CNT, durant aquest mateix període, canviaren dos dels seus representants, un d'ells, el que feia d'Alcalde.

Aquest mateix Jutge envià un altre escrit, el 22 de gener, demanant instruccions per a reorganitzar l'Ajuntament que és interessant per a veure les dificultats: **“i en cas de desobediència a la meva autoritat (com es casi segur que existirà), quina deu ésser la meva actuació, no disposant de cap força, com no disposa el Jutjat, i si únicament la disposen en aquesta vila, els elements de la CNT, introduïts dintre de l'Ajuntament”** (AHN-SGC, *lligall 310*).

El 8 de febrer es reorganitzà finalment l'Ajuntament, amb 3 d'ERC i 3 de la CNT, actuant d'Alcalde Eugeni Gurnés Bou, de la CNT. No es va deixar que els representants del PSUC prenguessin possessió del càrrec. Per justificar la negativa, la CNT argumentava que el PSUC no estava constituït a Llagostera ni el 19 de juliol, ni el 9 d'octubre, la qual cosa, a banda d'ésser veritat (segons el propi Jutge, al juliol només existien la UGT. El PSUC es constituí aproximadament al gener de 1937), no deixava d'ésser il·legal. Els dies 15 i 16 de febrer hi van haver intents per donar possessió als consellers del PSUC, però la persistent negativa de la CNT i l'amenaça de retirar-se, ho va impedir (AHN-SGC, *lligalls 310 i 295/4*).

---

⁵ Els consellers d'ERC, POUM i PSUC, consten a més com afiliats a UGT (AHN-SGC, *lligall 295/4*).

⁶ El cas de Madremanya és un exemple més del reordenament que provocà l'aplicació del Decret, entre els qui havien portat el control del municipi fins al moment i els qui tenien, ara, aquesta possibilitat. El 4 de novembre, es reorganitzà el Consell Municipal amb organitzacions que no havien participat a la constitució original, i deixant al marge a les que si ho havien fet. L'Ajuntament quedà format per 5 de la CNT i 2 del POUM. Fou elegit Alcalde, Enric Freixas Aurich, de la CNT. A l'acta de constitució es fa constar que **“no estan presents els representants dels partits PSUC, ACR, ERC i UR, als quals se'ls hi reserva el lloc que els correspon”** (AHN-SGC, *lligall 295/4*). El 4 de gener es torna a modificar la composició, donant entrada a més a la UGT. El Consell Municipal quedà doncs així: 7 CNT, 2 POUM, 2 UGT. Ocupà el càrrec d'Alcalde en aquesta ocasió, Baldiri Soler Prats, també de la CNT. El 8 de març, s'efectuà la constitució legal amb la següent composició: 3 CNT, 3 ERC, 2 PSUC, 1 POUM, 1 ACR. Més endavant encara es produiria un altre canvi significatiu. Com a conseqüència d'una moció de censura, fou destituït l'Alcalde Baldiri Soler i en el seu lloc, fou elegit, una altra vegada, Joan Camó Moré, d'ERC (AHN-SGC, *ibid.*).

⁷ El 14 de desembre es modificà la composició amb la dimissió d'un conseller d'ERC. Continua d'Alcalde Joan Ballesta però ara amb una altra afiliació política (PSUC). Originàriament, la representació que corresponia al PSUC fou ocupada per dos consellers d'UGT. A la reorganització realitzada al desembre, aquests llocs foren ocupats per consellers afiliats al PSUC (AHN-SGC, *lligall 295/4*).

⁸ Es modificà la composició el 27 de gener, amb la retirada d'un dels representants de la UR (AHN-SGC, *lligall 295/4*).

⁹ Desconeixem quan es rectificà la composició de l'Ajuntament de Quart, donat que no es conserven les Actes Municipals del període comprès entre abril de 1936 i novembre de 1937. Tot i això, aquesta es produí al gener-febrer de 1937 (v. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, del 28 de febrer de 1937).

¹⁰ Arxiu Històric de Salt, *Llibre d'Actes 1935-37*, sessió corresponent al dia 19 d'octubre 1936. No fou fins el 30 de maig que el Consell Municipal de Salt, s'adequà a les disposicions legals. La nova composició quedà amb 6 de la CNT i 6 de l'ERC. Josep Fontané Falgueres, de la CNT, fou elegit Alcalde (*ibidem*, sessió corresponent al 30 de maig 1937).

¹¹ AHG, *Fons de la Comissaria Delegada de la Generalitat a Girona, lligall 4198*). El conseller que apareix a la columna “altres” pertanyia a Estat Català. Segons l'informe d'un agent de la Comissaria de Vigilància de Girona, redactat de forma molt confusa, sembla que els representants del PSUC (els qui provenien de la USC) quedaren fora del Consell Municipal com a conseqüència de l'acció de **“persones estranyes a l'organització”**, els quals amb amenaces s'atribuïren la representació del partit amb **“el conseqüent malestar en el poble”**. No sabem si té relació amb aquest fet, però al desembre, tant el PSUC com la CNT designaren nous representants.

¹² A l'acta de constitució del nou Ajuntament no s'especificà l'afiliació política dels consellers. No obstant, Joaquim Oliveras Garriga, fou designat Alcalde, s'adherí a la CNT –figura en una relació d'Alcaldes de Catalunya com a militant d'aquesta organització-. Narcís Gascons Aurich, que probablement pertanyia a l'ERC, igual que Miquel Xiberta Forns. Enric Camós Reig, probablement a la CNT. La resta de consellers, Ferreol Sala Fornells, Josep Portoles Roca, Benet Canals Brugués i Gil Güell Calvet, desconeixem la seva afiliació política. No hem pogut esbrinar, per tant, si aquesta composició s'ajustava o no al Decret. A partir del 25 d'abril de 1937, l'Ajuntament funcionaria en règim de Comissió de Govern amb 5 consellers (Oliveras, Gascons, Sala, Camós i Güell), sense que en cap moment s'especifici llur afiliació (Ajuntament de St. Julià de Ramis, *Llibre d'Actes, 1936-38*).

¹³ El representant d'UR en realitat pertanyia a un Sindicat Agrícola adherit a la CNT, i fou designat per a presentar a aquesta entitat en una assemblea de socis, segons hem pogut constatar a l'expedient existent sobre la constitució de l'Ajuntament de Sta. Eugènia conjuntament amb les Actes Municipals (AHG, *Llibre d'Actes de l'Ajuntament de Sta. Eugènia de Ter, 1936-39*).

¹⁴ El 27 de desembre es procedí a una reorganització que va deixar constituït encara que il·legalment l'Ajuntament (4 CNT, 3 ERC, 3 UGT). El 31 de gener de 1937, es constituí conforme al Decret amb 3 ERC i 2 PSUC. Fou elegit Alcalde, Pere Surina Pagès, d'ERC (AHG, *Fons ..., lligall 4200*).

---

¹⁵ L'Autonomista, (19-X-36).

¹⁶ Desconeixem la data en la que es rectificà la composició perquè no es conserven les Actes Municipals del període de la guerra civil a partir de l'octubre de 1936. Aquest municipi apareix a la relació publicada al *DOGC* del 16 de gener de 1937 d'ajuntaments legalment constituïts.

La Selva

¹ Els de la UGT i el POUM, més un de la CNT, havien estat presentats per les organitzacions del lloc fabril de Bonmatí, i els d'ACR per St. Julià del Llor. El 7 d'abril, es rectificà la composició, restant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 303/1*).

² Prèviament a la constitució de l'Ajuntament, el POUM havia comunicat al Jutge que havia designat un company per a representar el Partit, però sembla que finalment no es presentà perquè a la relació nominal dels consellers participants a la constitució no figura cap representant del POUM. El 20 de febrer es rectificà la composició, restant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 UR. No obstant, els representants del PSUC deixaren d'assistir a les reunions municipals des del gener (desconeixem els motius) sense que fossin substituïts per altres companys, provocant que es declarassin vacants més endavant, els llocs corresponents a aquest partit (AHN-SGC, *lligall 301/1*).

³ Després de la constitució de l'Ajuntament, el Secretari informà al Director General d'Administració Local que el Consell Municipal s'havia format **“a base de comissions independents, president de sessió nomenat a cada una que es celebri setmanal, amb supressió d'Alcalde”** (AHN-SGC, *lligall 303/1*).

No sabem fins quin data exacta es mantingué aquest model de funcionament sense alcalde. És possible que molt abans del 27 de juliol de 1937, data en la que es produeix una recomposició al Consell Municipal amb la sortida dels representants del PSUC, POUM i ACR, l'Ajuntament “normalitzés” el seu funcionament amb la designació de la figura de l'Alcalde. A la relació d'Alcaldes de Catalunya, elaborada al març de 1937, apareix coma Alcalde de Blanes Josep Carles Ribas, de la CNT (AHN-SGC, *lligall 306*).

⁴ El 26 d'octubre, l'ERC de Caldes informava en un escrit com va anar el procés de constitució de l'Ajuntament, del que es van retirar perquè la CNT va portar dues propostes: en el cas que l'Ajuntament es constituís amb 11 consellers volia 6 i, si havien d'ésser 7, volien 4. Informaven a més, que en poble només existeix ERC, UR i CNT. La UR també va fer un escrit en el mateix sentit (AHN-SGC, *lligall 303/2*). No obstant, “L'Autonomista” (11-XI-36), donava la següent informació: **“en el nou Ajuntament que es componia exclusivament d'elements de la CNT, han entrat a formar part del mateix els companys agraris Pere Grau, Francesc Sureda i Joan Gispert”** (p. 2).

Tot i aquesta informació, el 20 de gener, el Jutge informava que el Consell Municipal **“segons dades obtingudes”**, estava integrat per 6 representants de la CNT. I a finals d'aquest mateix mes, la UGT denunciava davant el Departament de Comarques de la Conselleria de Seguretat, l'existència de coaccions i amenaces i que l'Ajuntament no estava constituït legalment (AHN-SGC, *lligall 311*). L'onze de febrer, es rectificà conforme al Decret i el Consell Municipal restà amb 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR. Ocupà el càrrec d'Alcalde, Joaquim Aleixandre Babet, d'ERC (AHN-SGC, *lligall 302/2*).

⁵ A l'expedient consten uns escrits de l'UGT, un d'ells amb data 12 de novembre, en el que expliquen que per segona vegada han intentat constituir l'Ajuntament d'acord amb el Decret però que ha estat impossible per culpa d'**“uns individus amb carnet de la CNT, els quals dos d'ells no són ni veïns del poble, manejan sendes pistoles i dient que en aquesta població no existeix altra amo que nosaltres (...) per ajuda tot sovint tenen una visita d'altres individus procedents de Calella (...)”**. En aquest escrit, denunciaven també que posaven impostos a determinats ciutadans (AHN-SGC, *lligall 302/2*). L'1 d'abril, el Consell Municipal es constituí d'acord amb el decret, restant de la següent manera: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR, i com Alcalde fou elegit Joan Guitart Roca, d'ERC (AHN-SGC, *ibid.*).

⁶ El 10 de desembre es rectificà la composició, restant així: 3 ERC, 3 CNT, 1 UR. En la sessió del 27 de gener s'informà de la comunicació de la CNT rebuda a l'Alcaldia, en la que s'explicava que els afiliats d'aquesta organització, en assemblea, havien acordat retirar la confiança als tres consellers de CNT a l'Ajuntament i per tant havien decidit substituir-los. Narcís Comas, de la CNT, fou elegit Alcalde. El 13 de maig, el PSUC denunciava que **“se'ns ha estat atropellant la nostra personalitat negant-nos la participació i negant-nos també el reconeixement del nostre partit”**. En relació a aquest tema, l'Alcalde Narcís Coma, veterà militant de la CNT i simpatitzant d'ERC donava la seva versió. Deia que les úniques

---

organitzacions existents al juliol de 1936 eren la CNT i l'ERC, i que l'Ajuntament es constituí amb els representants dels sectors polítics i sindicals que eren **“els mateixos que formaven el Comitè Local Antifeixista”**. I afegia que els consellers que foren destituïts per la CNT varen ésser els qui després van fundar la UGT i el PSUC, amb l'objectiu de tornar a l'Ajuntament. L'onze de juny de 1937, els dos representants del PSUC foren finalment admesos, incorporant-se al Consell (AHN-SGC, *lligall 303/3*).

⁷ AHG, *Fons de la Comissaria Delegada de la Generalitat a Girona, lligall 4193*. Al març del 1937, la Conselleria de Seguretat Interior tenia constància de que l'Ajuntament estava format únicament per 3 representants de la CNT, entre els quals hi havia l'Alcalde Joaquim Sureda, un home que abans del juliol del 36 havia estat president del Centre d'Unió Republicana Federal de Maçanes. El 5 de juny de 1937, el Consell Municipal es reorganitzà d'acord amb el Decret amb 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, essent elegit Alcalde Camil Torrent Pla, d'ERC (*Ibidem*). Però un dies més després, el 21, es tornà a reorganitzar amb noves incorporacions, quedant definitivament així: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC i 1 UR. En aquesta ocasió l'Alcalde elegit fou Francesc Pagès Mola, també d'ERC (AHN-SGC, *lligall 303/3*).

⁸ Els dos consellers que apareixen a la columna “altres”, corresponen als representants del Sindicat Agrari (no hem pogut esbrinar si es tracta d'un sindicat autònom o d'una entitat adherida a la Unió de Rabassaires). El 18 de febrer es rectificà la composició: 3 CNT, 3 ERC, 1 POUM, 1 UR. Cal assenyalar que el representant del POUM apareixia a l'Ajuntament anterior com a representant de la CNT, i un dels d'ERC, havia representat al Sindicat Agrari (AHN-SGC, *lligall 303/3*).

⁹ Encara que és possible, no tenim constància de que es constituís un Consell Municipal segons el que disposava el Decret, abans del 17 de febrer de 1937 (AHG, *Fons ..., lligall 4195*).

¹⁰ AHG, *Fons ..., lligall 4195*.

¹¹ AHG, *Fons..., lligall 3778*. L'Autonomista (19-X-36) donava aquesta mateixa composició de l'Ajuntament constituït dos dies abans. Posteriorment, el 25 de novembre, el Consell Municipal es reorganitzà quedant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR. L'Alcalde elegit fou Josep Barba Carreras, de la UGT (AHG, *Fons ..., lligall 4197*).

¹² L'Autonomista, (19-X-36) i també a La Rambla, (20-X-36). Més detalls a Eugeni Caireta, *La Guerra Civil a Santa Coloma de Farners*, pàgs. 84-85.

¹³ Segons “L'Autonomista” (19-X-36) i també “La Rambla” (20-X-36).

¹⁴ Arxiu Històric de Tossa de Mar, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 26 d'octubre de 1936. El 24 de desembre es normalitzà la situació de l'Ajuntament, quedant format per 2 representants del PSUC i 1 de l'UR. Continué exercint d'Alcalde Joan Dorlau (*Ibidem*, sessió del 24 de desembre de 1936).

¹⁵ El 26 de gener de 1937 es modificà la composició quedant així: 3 ERC, 3 CNT, 1 PSUC (també es feia constar la seva afiliació a UGT), 1 UGT, 1 UR. Continué d'Alcalde Josep Sagrera, de l'ERC, qui va dimitir poc després -probablement com a conseqüència d'un incident amb la CNT-, per a tornar a ésser elegit posteriorment. (Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Vidreres, *Llibre d'Actes*, sessions corresponents als dies 22 d'octubre, 26 de gener i 9 de febrer de 1937).

REGIÓ III (*Alt Camp, Alt Penedès, Baix Penedès, Garraf, Tarragonès*)

ALT CAMP

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Aiguamúrcia	2-XI-36	3	3		1	1	1	2		Josep Armejach Virgili	POUM
Alcover ¹	20-X-36	3	3							Pere Roig Obradó	CNT
Alió ²	19-X-36		6					5		Cassia Montserrat Martí	UGT
Bràfim	23-X-36	3	3		2	1		2		Josep Segarra Busquets	POUM
Cabra del Camp	21-X-36	3	3		1	1		2		Josep M. Morató Vives	CNT
Figuerola del Camp	24-X-36	3	3		1	1		2		Josep Balanyà Vidal	CNT
Masllorenç	21-X-36	3	3	2	1	1				Josep Segú Segú	PSUC
la Masó	15-X-36	3	3							Angel Vallverdú Vallverdú	ERC
el Milà ³	19-X-36	3	3	2						Casimir Vidal Català	CNT
Montferri	23-X-36	3	3		1	1				Rosend Sampera Lluís	UR
Mont-ral ⁴	14-X-36				5			6		Salvador Vallverdú Fort	UGT
Nulles	20-X-36	3		2		1				Josep Aubia Gené	UR
el Pla de Cabra ⁵	22-X-36	3	3		1	1		2		Carles Soberano Balaña	UR
el Pont d'Armentera ⁶	4-XI-36			2	4	3		2		Joan Masagué Boada	POUM
Puigpelat ⁷	12-X-36	4	6			1				Anton Plana Ferré	CNT
Querol	28-X-36	2	2			1		2		Ricard Romeu Marlet	UR
la Riba	20-X-36	2	3	2						Felip Nasarre Vilafranca	CNT
el Rourell	19-X-36		3	2						Pau Ferré Pons	CNT
Valls	26-X-36	6	6	4	2					Josep Piñas Serra	CNT
Vilabella	21-X-36	3				1		2		Salvador Sardà Prats	ERC
Vila-rodona ⁸	30-X-36		4			4		3		Josep Torredemer Paris	UGT

ALT PENEDÈS

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Avinyonet del Penedès ¹	25-X-36		3	2		1				Josep Martí Esteve	UR
les Cabanyes ²	16-X-36		3	2		1				Tomas García Navarro	CNT
Castellví de la Marca ³	27-X-36	3	3		1	1		2		Joan Puig Fontanals	POUM
Font-rubi ⁴	12-X-36	5		4		2				Joan Domènech Ventura	ERC
Gelida ⁵	22-X-36	3	3	2		1				Angel Ollé Capdevila	ERC
la Granada	18-X-36	3	3	2	1	1	1			Antoni Vives Massip	UR
Mediona ⁶	22-X-36		3	2	1					Salvador Pujolar Torrella	PSUC
Olèrdola	16-X-36	3	3		1	1	1	2		Josep Raventós Valldosera	ERC
Pacs ⁷	18-X-36	3	3	2		1			1	Antoni Montaner Vallès	CNT
Pla del Penedès	25-X-36	3	3			1		2		Ramon Tetes Elias	UR

Pontons ⁸	27-X-36	3				1	1	2		Albert Sopera Sendra	ERC
Puigdàlber	23-X-36	3	3	2		1	1			Manuel Parellada Mitjans	PSUC
St. Llorenç d'Hortons ⁹	24-X-36	3	4	2	1	1				Antoni Esteve Torruella	UR
St. Sadurní d'Anoia ¹⁰	18-X-36	3	4	1		2				Josep Casas Borrás	CNT
Sta. Margarida i els Monjos	24-X-36	3	3		1	1	1	2		Pere Fontanals Sendra	CNT
Vilafranca del Penedès ¹¹	14-X-36	6	6	4	2	2	2			Felix Balaguer Castellet	ERC

BAIX PENEDES

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Albinyana	12-X-36		3			1		2		Josep Marlès Figueras	CNT
l'Arboç	17-X-36	3	3			1				Josep Marquès Domingo	CNT
Banyeres del Penedès	22-X-36	3	3	2		1				Josep Canyes Ventosa	ERC
Bellvei del Penedès ¹	26-X-36		3	2	1	1				Joan Castellví Sana	CNT
la Bisbal del Penedès	22-X-36	3	3	2		1				Llorenç Urpí Canyellas	CNT
Calafell	18-X-36	3	3	2	1	1				Jaume Palau Papiol	CNT
Cunit	20-X-36	3	3	2	1	1	1			Jaume Mestres Jané	CNT
Llorenç del Penedès	16-X-36	3	3	2		1				Josep Brugal Palau	UR
el Montmell	20-X-36	3	3		1	1		2		Josep Saperas Cendrós	ERC
St. Jaume dels Domenys ²	30-X-36	3	6			1				Josep Pallisé Palou	CNT
St. Vicenç de Calders ³		3				2				Pere Guixens Lleó	ERC
Sta. Oliva	21-X-36	3	3	2		1				Pau Borrell Claramunt	ERC
el Vendrell ⁴	19-X-36	2	3		2	2		2		Jaume Tous Salvà	UR

GARRAF

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Canyelles	21-X-36	3	3	2		1				Joan Pujol Carbonell	PSUC
Castellet i la Gornal	22-X-36	3	3		1	1		2		Josep Montané Calaf	UR
Cubelles	17-X-36	3	3	2	1	1	1			Josep Amorós Palau	ACR
Oleseta	21-X-36	3	3			1		2		Josep Urpí Milà	UGT
Olivella	30-X-36	3	2		1			1		Josep Rigual Tort	ERC
St. Pere de Ribes	13-X-36	3	3	2	1	1				Joan Cuadras Mercer	ERC
Sitges ¹	29-X-36	4	6	4	4				4	Josep Xambo Miret	ERC
Vilanova i la Geltrú ²	17-X-36	6	7	4	3	2					

TARRAGONÈS

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Altafulla	18-X-36	3	3			1	1			Lluís Punsoda Marquès	ERC
Bonastre ¹	22-X-36	3	3			2				Josep Gibert Guixens	ERC
la Canonja	19-X-36	3	3	2		1	1			Josep Canadell Ronges	ACR
el Catllar	22-X-36	3	3	2	1	1				Miquel Aguilar Buixedes	ERC
Constantí	17-X-36	3			1	1		2		Joan Fortuny Magrinyà	ERC
Creixell de Mar	20-X-36	3	3			1				Josep Fontanilles Morros	ERC
els Garidells	23-X-36	3				1				Josep Piñol Torrens	ERC
el Morell ²	19-X-36	3	3	3						Josep Sanromà Nicolau	ERC
la Nou de Gaià ³	18-X-36	3		2	1	1				Martí Rovira Martí	PSUC
els Pallaresos ⁴	23-X-36	4	4	2		1				Antoni Regual Gual	ERC
Perafort	24-X-36		3	2	1					Isidre Rosell Fàbregas	POUM
la Pobla de Mafumet	21-X-36		3	2	1					Pere Vallverdú Nin	POUM
la Pobla de Montornès	21-X-36	3	3	2	1	1				Pere Parera Casas	PSUC
Renau	18-X-36	3					1	2		Josep Solé Boada	ERC
Roda de Berà ⁵	17-X-36	3				1		2		Salvador Mercadé Batet	UR
Salomó ⁶	16-X-36	3	3							Romà Fortuny Barberà	ERC
la Secuita	21-X-36	3	3	2	1	1	1			Pere Coll Fortuny	UR
Tarragona ⁷	22-X-36	9	9	6	3	3	3			Joaquim Fort Gibert	ERC
Torredembarra	16-X-36	3	3	2	1	1				Francesc Llorach Balcells	ERC
Vespella de Gaià ⁸	23-X-36	3				1		2		Josep Folch Carull	ERC
Vilallonga del Camp	17-X-36	3	3	2	1	1				Romuald Boronat Cardona	UR
Vilaseca de Solcina	19-X-36	3	3		1	1		2	1	Josep Gómez Garrabé	POUM

Alt Camp

¹ A l'acta de constitució es féu constar que **“no han designat consellers les organitzacions locals del PSUC, POUM i UR. No consta que existeixi en aquesta població organització autoritzada del Partit ACR”**. No obstant, el 23 de gener, l'Alcalde informava que el PSUC, POUM i ACR havien pres possessió el dia anterior (AHN-SGC, lligall 285/1).

² L'1 de febrer, la UR denunciava que l'Ajuntament estava constituït il·legalment. El 18 de febrer es reorganitzà amb 3 CNT i 2 UGT. L'Alcalde elegit fou Cassià Montserrat Martí de la UGT (AHN-SGC, lligall 285/1). A la sessió de reorganització es va fer constar que quedaven vacants els llocs corresponents a la UR, ERC, POUM i ACR **“la primera organització per estar en procés de reorganització i les demés per no existir-ne en aquesta població”** (Llibre d'Actes de l'Ajuntament d'Alió, sessió corresponent al dia 18 de febrer de 1937).

³ El 12 de novembre s'incorporà a l'Ajuntament un representant del POUM (AHN-SGC, lligall 285/2).

⁴ La constitució definitiva de l'Ajuntament de Mont-ral va estar envoltada de nombrosos canvis en l'adscripció política dels consellers que es presentaven. Així, el 22 d'octubre es procedia a una primera rectificació tot i que continuà essent il·legal: 5 UGT, 4 CNT i 2 del POUM. Dels quatre que es presentaren per la CNT, 2 ho havien fet pel POUM i els altres dos per la UGT a l'anterior ajuntament. El 29 d'octubre, l'alcalde continuà essent Salvador Vallverdú però ara per l'ERC, i el Consell Municipal es formà amb 3 ERC, 3 CNT, 1 UGT i 1 POUM. Dels 3 d'ERC,

---

2 s'havien presentat per UGT en el primer ajuntament i d'altra banda, dels 3 de la CNT, 2 s'havien presentat pel POUM i 1 per la UGT també a l'Ajuntament format el 14 d'octubre. Finalment, el 8 de novembre, va prendre possessió el conseller que mancava per la UGT (AHN-SGC, *lligall 285/2*).

⁵ Es va fer constar a l'acta que la CNT es retirà de la sessió perquè no se li havia concedit els llocs que demanava, i no varen signar l'acta. Al juliol de 1937, es reorganitzà de la següent manera: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 285/2*).

⁶ El 27 de març es reorganitzà amb 3 CNT, PSUC, 1 POUM i 1 UR. Dels 3 de la CNT, 2 s'havien presentat amb el POUM al consell municipal anterior. El 3 de juny, varen prendre possessió tres representants d'ERC, els mateixos que es presentaren per la UR a l'Ajuntament del 4 de novembre (AHN-SGC, *lligall 285/2*).

⁷ Des de la constitució d'aquest Ajuntament, el 12 d'octubre, fins el 29 de desembre de 1936, no es va realitzar cap més sessió municipal. A la sessió següent, el 20 de gener, es rectificà la composició restant així: 3 CNT, 1 UR. Continua d'Alcalde Antoni Plana. L'ERC ja no va tenir representació al Consell Municipal fins a l'octubre de 1937 (AHC de Valls, *Llibre d'Actes de l'Ajuntament de Puigpelat, 1931-38*).

⁸ El 2 de desembre l'Alcalde va dimitir perquè fou nomenat Delegat del Servei de Cooperació Agrícola del Departament d'Agricultura de la Generalitat. Fou substituït en el càrrec per qui feia les funcions d'Alcalde segon, Ramon Camps, de la CNT. Després d'ésser advertit que la constitució de l'Ajuntament no s'ajustava al Decret, el 2 de febrer de 1937 es rectificà la composició quedant així: 3 CNT, 2 UGT, i 1 UR. Fou elegit Alcalde, Ramon Camps Monragull (Ajuntament de Vila-rodona, *Llibre d'Actes 1935-1937*).

Alt Penedès

¹ A l'acta de constitució es va fer constar que els càrrecs elegits tenien un caràcter d'interinitat fins que no es constitueixi definitivament el Consell Municipal, car mancaven els corresponents a ERC, POUM i ACR. Posteriorment, el 14 de novembre, l'Alcalde demanà autorització (que li fou negada) per a cobrir les vacants amb militants de les organitzacions que ja tenien representants al Consell. Més endavant, el 10 de maig, un escrit conjunt UGT, PSUC i ERC dirigit al Conseller de Seguretat semblava dibuixar una realitat diferent quan denunciava que cada vegada que s'havien presentat a l'Ajuntament per a ocupar el càrrec de consellers s'havien topat amb la resistència de la CNT, la qual afirmava, segons l'escrit, que **"se bastan ellos solos para administrar los asuntos e intereses de este Municipio"**.

Definitivament, el Consell Municipal fou reorganitzat el 30 de maig, amb 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC i 1 UR, actuant d'alcalde Antoni Ferret Guasch, del PSUC (AGHN-SGC, *lligall 286/1*).

² En realitat, els representants del PSUC i d'UR prengueren possessió el 20 d'octubre (AHN-SGC, *lligall 286/1*).

³ Dies després de la constitució de l'Ajuntament, els representants del POUM, UR, ERC i UGT, varen presentar col·lectivament la dimissió en protesta per l'actitud de la CNT. Segons aquelles organitzacions, la CNT hauria posat problemes per a l'allotjament d'uns refugiats a un local incautat per aquest sindicat (AHN-SGC, *lligalls 286/1 i 307*).

⁴ El 2 de gener es reorganitzà el Consell Municipal: 3 ERC, 2 PSUC, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 286/1*).

⁵ Encara que l'Ajuntament es constituí d'acord amb el Decret i aparentment sense problemes, no per això van desaparèixer les discussions sobre la representativitat de les organitzacions. A l'agost de 1937, la CNT protestava perquè se li donava participació en el Consell Municipal al PSUC i a la UGT, reivindicant per a la seva organització i per l'ERC i la UR, el dret a ésser els únics representants a l'Ajuntament perquè, segons els cenetistes, foren els únics organismes que existiren el 19 de juliol, doncs el PSUC i l'UGT s'havien constituït feia quatre mesos (AHN-SGC, *lligall 286/1*). Deixant de banda el pes que tingueren les organitzacions de l'ERC, UR i CNT (certament la CNT era el sindicat majoritari), pel que hem pogut esbrinar, durant el període juliol-octubre, algun paper varen jugar els militants del PSUC-UGT, perquè el president del Comitè Local de les Milícies Antifeixistes fou Josep Irla, un home que a l'octubre de 1936, ocupà el càrrec de conseller municipal pel PSUC (Ajuntament de Gelida, *Llibre d'Actes*, sessió del 2 de setembre 1936).

---

⁶ El 25 d'octubre s'incorporaren l'ERC, UR i ACR. El Consell Municipal restà així: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 POUM, 1 UR i 1 ACR. Fou elegit Alcalde Francesc Balada Ventura, d'ERC (AHN-SGC, *lligall 286/2*).

⁷ El 18 de març, l'Ajuntament fou advertit que el conseller que figurava com a "independent", havia de deixar vacant el seu lloc. El 4 d'abril, aquest mateix conseller ocupà el càrrec en representació d'ACR (AHN-SGC, *lligall 286/2*).

⁸ Després d'una consulta que va fer l'Alcalde a la Conselleria, referent a com s'havia de constituir l'Ajuntament donat que al poble només existia l'ERC i la UR tenia alguns socis, li varen contestar el següent: **"plau-me indicar-vos la conveniència que els sectors sindicals i partits polítics del Front Popular, encara que sigui en representació d'aquests, existents a la localitat, procurin posar-se d'acord per tal d'establir les proporcions indicades en l'Ordre del 12 del mes que som, deixant vacants els llocs corresponents a les organitzacions inexistents en la localitat"** (AHN-SGC, *lligall 286/2*). El 27 d'octubre, es constituí l'ajuntament amb totes les organitzacions menys la CNT i el POUM. Però mesos després, al febrer, l'alcalde va notificar que la CNT havia **"nomenat quatre representants d'acord amb la constitució de l'actual Govern de la Generalitat, i els demés partits tenen les representacions tal com estava constituït el Govern anterior"** (AHN-SGC, *ibidem*). El 7 de març, i com a conseqüència de l'advertència que dirigí la Direcció General d'Administració Local, un dels quatre consellers de la CNT, cessà.

⁹ Davant l'advertiment que la Conselleria de Seguretat Interior realitzà als ajuntaments que no es trobaven legalment constituïts, el 13 de febrer de 1937, un dels consellers de la CNT **"d'acord amb la seva organització, desitjós de donar facilitats, voluntàriament renuncià al seu càrrec de Conseller"** (Ajuntament de St. Llorenç d'Hortons, *Llibre d'Actes 1934-1938*, sessió corresponent al dia 13 de febrer de 1937).

¹⁰ A l'expedient de la Conselleria de Seguretat Interior consta la següent composició: 3 ERC, 5 CNT, 1 PSUC, 2 UR, sense especificar la data de constitució (AHN-SGC, *lligall 286/2*). No obstant a l'Arxiu Municipal de Sant Sadurní d'Anoia hem pogut consultar una carpeta que fa referència als tràmits fets pel Jutge Municipal per tal de formar el nou Consell. Segons aquesta documentació, els partits varen designar els següents representants: ERC, tres (Miquel Bruna, Salvador Colet i Antoni Huguet; la CNT, quatre (Josep Casas, Leandre Rauric, Francesc Alcaire i Francesc Viladoms); el PSUC, dos (Pere Esteve i Lluís Benaiges); i finalment la UR, dos (Josep Serradell i Eugeni Roig). Fou elegit Alcalde, Josep Casas.

L'onze de gener, la Junta de Seguretat Interior -secció comarques- comunicà al Jutge que l'Ajuntament no es trobava regularment constituït. El Jutge ho comunicà a les organitzacions i aquestes acordaren dissoldre el Consell Municipal el dia 18, i el 20 de gener es reorganitzava d'acord amb el Decret, amb 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC i 1 UR. Continué d'Alcalde, Josep Casas (Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Sant Sadurní d'Anoia, caixa 394).

¹¹ AHC de Vilafranca del Penedès, *Llibre d'Actes de l'Ajuntament*, sessió corresponent al dia 14 d'octubre de 1936.

Baix Penedès

¹ El 9 de novembre, l'Alcalde comunicà que el representant del POUM havia dimitit, sense especificar els motius (AHN-SGC, *lligall 292/1*).

² El 17 de febrer es procedí a la reorganització, restant el Consell Municipal amb 3 d'ERC i 1 d'UR. Fou elegit Alcalde, Antoni Barra Clarassó, d'UR. La CNT es va retirar perquè no estava d'acord amb l'elecció d'alcalde ni amb l'UR (AHN-SGC, *lligalls 292/1 i 309*).

³ A la sessió del 17 d'octubre de 1936, l'Ajuntament reunit per a complimentar el decret de reorganització municipal va acordar posar en coneixement de la Conselleria de Seguretat Interior que en aquesta localitat **"per haver sigut dissolt el Centre Republicà Catalanista, delegació política d'Esquerra Republicana de Catalunya, i essent el Grup de Rabassaires adherit a la Societat de Rabassaires d'el Vendrell"** no n'hi havia cap organització autoritzada dels partits o sindicats, i que per aquesta raó proposaven que l'Ajuntament

---

continués **“fins a la nova ordre superior, amb els tres consellers d'ERC i els dos consellers del Grup de Rabassaires”**, tal i com venia funcionant des de la reposició dels consellers d'elecció popular el 18 de febrer de 1936. La composició política del Consell Municipal no es modificà durant tot el període de la guerra (Arxiu Històric Comarcal del Vendrell, *Llibre d'Actes de l'Ajuntament de St. Vicenç de Calders 1936-1941*).

⁴ A les Actes Municipals es fa constar a la sessió corresponent al dia 19 d'octubre, que ERC i ACR cediren un lloc i dos respectivament. L'Alcalde, Jaume Tous, dirigent rabassaire, era militant del POUM. Al febrer de 1937, es modificà la composició de l'Ajuntament d'acord amb el Decret. El Consell Municipal es formà amb 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 POUM i 1 UR. Després d'algunes sessions fou elegit Alcalde Joan Navarro Andreu, de la CNT (“Baix Penedès”, núm. 1609, del 13 de febrer de 1937).

Garraf

¹ Sitges fou un dels pocs municipis en els que Estat Català va tenir representació en un Consell Municipal a partir d'octubre (els 4 de la columna “altres” corresponen a aquesta organització). La influència de la CNT i el POUM, després de la dissolució del Comitè, es va traslladar a l'Ajuntament. A finals de gener de 1937, es produí una discussió al Ple de l'Ajuntament, a propòsit de la necessitat de reorganitzar el Consell Municipal d'acord amb el Decret per a, d'aquesta forma, evitar la marginació del municipi en relació als ajuts econòmics que el Govern de la Generalitat disposava a aquells ajuntaments que estiguessin correctament constituïts. El POUM i la CNT s'hi van oposar a modificar la composició de l'Ajuntament mentre que per la seva banda ERC, PSUC i Estat Català, defensaven que s'havia d'acceptar les disposicions del Govern de la Generalitat i per tant calia adequar la representació de les organitzacions al Decret. Paradoxalment, els representants d'Estat Català insistiren molt en aquesta última posició, encara que representava la seva sortida del Consell Municipal. Finalment, després que el tema fos discutit en assemblees populars celebrades a tal efecte, s'acceptà el criteri de constituir l'Ajuntament d'acord amb les disposicions legals, i el 15 de febrer es procedí a la reorganització: 6 ERC, 6 CNT, 4 PSUC i 2 POUM. Pel càrrec d'Alcalde, que a l'octubre s'havia decidit que fos rotatiu, fou elegit en aquesta ocasió Pere Bellver Terrades, de la CNT (AHM de Sitges, *Llibre d'Actes 1936-1939*, sessions del 28 d'octubre, 28 de gener, 12 i 15 de febrer de 1937).

² A la sessió de constitució del nou Consell Municipal s'acordà, amb la posició contrària d'ERC, que els dos consellers que corresponien a l'ACR, fossin assignats a la CNT i al POUM. D'altra banda, igual que a Sitges, s'acordà no elegir Alcalde i nomenar un president cada sessió municipal. Finalment, l'Ajuntament es reorganitzà d'acord amb el decret el 17 de març de 1937 i fou elegit Alcalde Joan Recasens Farré, de la CNT (més detalls a Francesc X. Puig Rovira: “Vilanova 1936-1939”, pàgs. 87-88 i 165). El 17 de març de 1937 es reorganitzà d'acord amb el Decret i fou elegit Alcalde, Joan Recasens Farré, de la CNT (*Ibidem*, pàg. 165).

Tarragonès

¹ L'Alcalde va comunicar que a la sessió de constitució de l'Ajuntament **“no es donà possessió del càrrec de conseller als representants designats per la sindical UGT per no tenir la seguretat que els designats pertanyessin al Front Popular”**. No obstant això, el 10 de novembre, el Consell Municipal es modificà de la següent manera: 3 CNT, 2 ERC, 1 POUM, 1 UR i 2 UGT. Joaquim Deusedes Calvet, d'UGT, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *Iligall 304/1*).

² El 23 de gener es rectificà la composició, deixant el càrrec un dels consellers del PSUC (AHN-SGC, *Iligall 304/2*).

³ A l'acta de constitució es va fer constar que restaren vacants quatre llocs, dels quals tres, corresponien a la CNT **“per no haver volgut aquesta organització anomenar cap”**, i l'altre correspon a l'ACR, que no existia al poble. Tot i així, el 24 d'octubre s'incorporaren els 3 de la CNT i 1 representant d'ACR (AHN-SGC, *Iligall 304/2*).

⁴ L'onze de desembre es rectificà la composició: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 UR. Josep Parera Batalla, d'ERC, passà a ocupar el càrrec d'Alcalde (AHN-SGC, *Iligall 304/2*).

⁵ El 22 d'octubre s'incorporà un representant del POUM i el 24, tres representants de la CNT (Ajuntament de Roda de Berà, *Llibre d'Actes 1935-36*).

---

⁶ A l'acta de constitució s'assenyala que el PSUC i la UR no van fer acte de presència (Ajuntament de Salomó, *Llibre d'Actes*).

⁷ Segons "Diari de Tarragona", núm. 261 (23-X-36), que publicà una àmplia ressenya de la sessió de constitució.

⁸ Arxiu Històric de Tarragona, *Llibre d'Actes* de l'Ajuntament de Vespella de Gaià 1936-1943. El 4 de novembre s'incorporaren 3 consellers per la CNT.

REGIÓ IV (Baix Camp, Conca de Barberà, Priorat, Ribera)

BAIX CAMP											
Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
l'Albiol ¹	18-X-36	1	2	2	1			1		Salvador Rius Isern	PSUC
l'Aleixar	26-X-36	3	3	2	1	1	1			Josep Alberich Gebelli	CNT
Alforja	18-X-36	3	3	2			1			Jaume Saludes Aleu	PSUC
Almóster	21-X-36		3	2						Joan Llevat Vilafranca	PSUC
l'Armentera	20-X-36	3	3					2		Francesc Crusat Llaberia	UGT
les Borges del Camp	22-X-36	3	3			1				Pere Giol Freixes	CNT
Botarell ²	18-X-36			1	2			2		Llorenç Roca Olivé	UGT
Cambrils de Mar ³	17-X-36	3	3	3	2					Ferran Ortoneda Pàmies	PSUC
Capafonts ⁴	17-X-36	1	4		3			3		Salvador Balañà Serralta	POUM
Castellvell del Camp	17-X-36	3	3	2		1				Manuel Sugranyes Barriach	CNT
Coldejou ⁵	18-X-36		6					5		Joan Ferre Llorens	CNT
Duesaigües	20-X-36	3	3	2						Josep Rabascall Crusat	CNT
la Febró ⁶	20-X-36	2			2			1		Esteve Bonet Martorell	ERC
les Irlles ⁷	21-X-36		3					3		Josep Bern Asens	UGT
Maspujols	18-X-36	3		2						Josep Barenys Llauradó	ERC
Montbrió del Camp	15-X-36	3	3	2	1	1	1			Joan Gavaldà Pujol	CNT
Mont-roig del Camp ⁸	21-X-36	3	4	2		1	1			Joaquim Blanch Aguiló	ERC
la Mussara	24-X-36	3		2						Salvador Cavallé Abelló	ERC
Prades	17-X-36	3	3		1	1	1	2		Tomas Mariné Sánchez	CNT
Pratdip ⁹	27-X-36	3	1		1			2		Josep Rovira Escoda	ERC
Reus	15-X-36	9	9	6	3	3	3			Antoni Llauradó Muntanyola	CNT
Riudecanyes ¹⁰	14-X-36			5				6		Josep Llaberia Martí	UGT
Riudecols ¹¹		3	3	3	1	1				Eduardo Llergos Folch	CNT
Riudoms	19-X-36	3	3	2	1	1	1			Tomas Domingo Giol	CNT
la Selva del Camp	19-X-36	3	3	2	1	1	1			Antoni Gatell Llaveria	PSUC
Vandellòs ¹²	20-X-36		3			1		2		Josep Sabaté Vernet	UR
Vilaplana del Camp	18-X-36	3	3	2						Enric Ferré Figueres	ERC
Vinyols	17-X-36	3	3				1	2		Ignasi Mas Chanco	ERC

CONCA DE BARBERÀ

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Barberà de la Conca ¹	21-X-36			4	3			4		Josep Giné Anguela	PSUC
Blancafort	21-X-36	3	3	2		1				Josep Civit Iglesias	ERC
Conesa ²	16-X-36	3	3							Ramon Gassó Solé	ERC
Espluga de Francolí	19-X-36	3	3	2		1				Miquel Guasch Sales	ERC
Forès ³	20-X-36	3	3		1		1	3		Pere Boldó Castellà	UGT
Llorac	22-X-36	3								Lleonart Santacana Perelló	ERC
Montblanc ⁴	21-X-36	3	3	3	2					Jaume Foguet March	ERC
Montbrió de la Marca	20-X-36	3				1		2		Meliton Sendra	ERC
Passanant ⁵	29-X-36			4				3		Magí Piqué Marimón	PSUC
les Piles	22-X-36	3	3			1				Josep Civit Clarasó	ERC
Pira ⁶	21-X-36	3				1				Joan Civit Sabaté	ERC
Sta. Coloma de Queralt ⁷		3	3							Jaume Ninot Serra	ERC
Sta. Perpètua de Gaià	19-X-36	3	3			1				Joan Vallès Ramon	ERC
Sarral	13-X-36	3	3		1			2		Esteve Farré Miquel	CNT
Savallà del Comtat ⁸	14-X-36		3			2		6		Josep Saltó Pins	UGT
Solivella	23-X-36	3	3					2		Francesc Inglès Montañola	CNT
Vallclara	18-X-36		3					2		Lluís Oliva Güell	CNT
Vilanova de Prades ⁹	13-X-36	3		4	4					Ramon Caballé Musté	ERC
Vimbodí ¹⁰	19-X-36		6							Antoni Angès Farré	CNT

PRIORAT

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Arbolí	20-X-36	2	3							Antoni Alzamora Joanpere	CNT
Bellmunt del Priorat	23-X-36	3	2	2						Tomas Cervera Torné	ERC
la Bisbal de Falset	29-X-36	3	3					2		Joan Masip Masip	UGT
Cabassers	20-X-36	3				1		2		Vicens Porqueres Argany	ERC
Capçanes	24-X-36	3		2		1	1			Lluís Coll Ferri	ERC
Cornudella de Montsant ¹	17-X-36	3	3							Joan Busquets García	CNT
Falset ²	17-X-36	3	4			1		3		Marcel.lí Borràs Llebaria	ERC
la Figuera de Falset ³	19-XII-36	1	4			1		2		Pere Vinyes	ERC
Gratallops	18-X-36	3	3	2	1					Ramon Vernet Santclement	CNT
els Guiamets ⁴	23-X-36	3		2						Pere Castellví Barceló	ERC
Lloà	20-X-36	3	3	2	1	1	1			Enrique Gibert Grau	POUM
Marçà	17-X-36	3	3	2		1				Joan Pellicer Jordà	ERC
Margalef	16-X-36	3	3							Joan Bauzà Pascual	CNT
el Masroig	17-X-36	3	3			1				Joan Giné Pedrol	CNT
el Molar ⁵	15-X-36	3	4			1		3		Francesc Abelló Salvadó	ERC
la Morera de Montsant	21-X-36	3	3	2						Josep M. Nebot Miró	ERC
Poboleda	18-X-36		3	2	1					Romuald Cabré Ossó	POUM

Porrera	21-X-36	3	3	2		1					Antoni Asens Muntané	ERC
Pradell de la Teixeta ⁶	17-X-36	6	5								Josep M. Bru Cabré	ERC
Siurana de Prades ⁷	20-X-36									6	Adolf Brado Martorell	RI
Torroja del Priorat ⁸	26-X-36		3			1	1			3	Josep Roig Compte	UGT
Ulldemolins	21-X-36	3		2			1				Francesc Figueres Serralta	PSUC

RIBERA

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Ascó ¹	4-XI-36	4	4					3		Josep Radua Masip	CNT
Benissanet	22-X-36	3	3	2		1				Jaume Grau Cot	PSUC
Flix ²	10-XI-36	3		2		1				Josep Descarrega Amorós	ERC
Garcia ³	28-X-36	3	3					2		Ramon Gironès Franquet	ERC
Ginestar d'Ebre	25-X-36	3	3	2						Tomas Margalef Sabaté	PSUC
Miravet	25-X-36	3	3		1			2		Josep Vallespi Borrell	UGT
Móra d'Ebre ⁴	3-XI-36	4	4	3						Joaquim Arbó Bargalló	CNT
Móra la Nova ⁵	10-XI-36	3	3	3						Jaume Martí Mestre	CNT
la Palma d'Ebre	17-X-36	3	3	2						Josep Pardell Bargalló	CNT
Serra d'Almós	29-X-36	2	3							Domènec Anguera Margalef	ERC
la Torre de l'Espanyol ⁶	21-X-36	4	5	2						Ramon Ferré Borràs	CNT

Baix Camp

¹ El 31 de gener es modificà la composició després que dies abans, la Direcció General d'Administració Local notifiqués que l'Ajuntament no es trobava legalment constituït. El Consell Municipal restà format per 3 CNT, 3 ERC, 2 PSUC i 1 UR (AHN-SGC, *llogall 289/1*).

² El 30 de gener es modificà la composició, restant amb 2 consellers el PSUC i 1 el POUM. Josep Roig Simó, del PSUC, ocupà el càrrec d'Alcalde (AHN-SGC, *llogall 289/1*).

³ El 27 de gener es reorganitzà el Consell Municipal amb la retirada d'un conseller del PSUC i un altre del POUM (AHN-SGC, *llogall 289/2*).

⁴ El 24 de desembre es procedí a adequar la composició de l'Ajuntament a les disposicions legals, després que el PSUC presentés una denúncia segons la qual, l'Ajuntament estava format exclusivament per militants del POUM. La representació de les organitzacions restà de la següent manera: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 POUM, 1 UR, 1 ACR. Continua d'Alcalde Salvador Balañà, però ara representant la CNT (AHN-SGC, *llogall 289/2*).

⁵ La composició del Consell Municipal es modificà sis dies més tard, restant així: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 UR (AHN-SGC, *llogall 289/2*).

⁶ Després de la seva constitució, l'Ajuntament fou advertit que no es trobava legalment format. El 14 de gener es tornà a constituir el Consell Municipal amb la següent composició: 2 ERC, 2 PSUC, 1 UGT, 3 CNT, continuant d'Alcalde Esteve Bonet, de l'ERC. La Junta de Seguretat Interior els hi comunicà que aquesta composició continuava essent il·legal i el 3 de febrer, definitivament, quedava constituït legalment amb 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC (AHN-SGC, *llogalls 308 i 289/2*).

---

⁷ Reorganitzat el 17 de març de 1937, després d'una visita dels delegats de la Junta de Seguretat als responsables locals. L'Ajuntament quedà format amb 3 consellers de la CNT i 2 de la UGT, amb Josep Roigé Montané, d'aquest últim sindicat, com Alcalde (AHN-SGC, *lligalls 289/2 i 308*).

⁸ Segons un informe datat el 14 de gener, que envià el Jutge a la Generalitat, l'Ajuntament es constituí amb la proporció citada al quadre, per imposició de la CNT i per no haver-se demanat representació per part del POUM (AHN-SGC, *lligall 308*). És possible que la CNT s'hi oposés a que el POUM tingué un representant al Consell Municipal. D'altra banda no hem trobat cap document que especifiqués que la CNT retirés a un dels 4 consellers que tenia per a adequar-se a la proporció del Decret.

⁹ Abans de constituir-se l'Ajuntament, l'alcalde s'havia dirigit a la Conselleria de Seguretat per a preguntar-li com s'havia de fer car, segons les seves manifestacions, al poble només existia una societat cooperativa adherida oficialment a la UGT que representava la majoria del poble i petits grups organitzats del POUM i la CNT, però agregats a Reus i Tarragona. El Consell Municipal es constituí tal i com queda reflectit al quadre i el 6 de gener es reorganitzà: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT i 1 POUM (AHN-SGC, *lligall 289/3*).

¹⁰ El 28 de gener, es rectificà la composició de l'ajuntament, quedant format per 2 consellers de la UGT, passant a ocupar el càrrec d'Alcalde, Josep Bardeguí Ferré (Ajuntament de Riudecanyes, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al 14 d'octubre de 1936 i 28 de gener de 1937).

¹¹ AHN-SGC, *lligall 289/3*. Desconeixem la data de constitució de l'Ajuntament i també la data en la que es rectificà la composició, donat que no es conserven les Actes Municipals del període 1936-39. No obstant, aquesta última cal situar-la entre gener i febrer de 1937 (v. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, del 28 de febrer de 1937).

¹² L'Alcalde fou elegit després de diverses votacions en les que tant Josep Sabaté –de la UR- com Àngel Jardí –de la CNT- varen obtenir els mateixos vots dels consellers (els vots de la UR i de la UGT d'una banda, i els vots de la CNT de l'altra). Quan es produïa aquestes situacions, hom procedia a l'elecció d'alcalde mitjançant un sorteig, com així es realitzà en aquest cas (Ajuntament de Vandellòs, *Llibre d'Actes*, 1936-37).

Conca de Barberà

¹ El 23 de gener es modificà la composició, restant amb 2 representants el PSUC i 1 el POUM. El nou Alcalde fou Ramon Bella Figuerola, del PSUC (AHN-SGC, *lligall 293/4*).

² El 2 de desembre, s'amplià el Consell Municipal amb 4 representants del PSUC i 3 de la UGT. Fou elegit Alcalde, Francesc Moncosí Torres, d'ERC. Aquesta proporció evidentment no es corresponia amb la que disposava el Decret, raó per la que, el 13 de gener, varen presentar la dimissió els 4 representants del PSUC i 1 de la UGT, després que la CNT denunciés aquesta situació (AHN-SGC, *lligalls 293/4 i 310*).

³ A l'acta de constitució es feia menció del fet que tots els consellers estaven adherits a l'ERC però que "simpatitzaven" amb les organitzacions que havien decidit "representar". Si donem versemblança a l'acta, l'ERC era l'única entitat constituïda al poble a la tardor de 1936, i ni els rabassaires ni els partits obrers tenien organització constituïda en aquells moments. Més endavant, el 18 de gener, es produí una modificació i la CNT passa a tenir un representant més i el POUM perd el que tenia. Finalment, el 12 de febrer es constitueix legalment l'Ajuntament amb 3 de la CNT i 2 de la UGT, desapareixent els consellers d'ERC que presumiblement era l'única entitat organitzada. L'Alcalde elegit fou Manel Malo Vives, de la CNT (AHN-SGC, *lligall 293/4*).

⁴ Reestructurat el 20 de gener amb la retirada d'un representant del PSUC i un altre del POUM (AHN-SGC, *lligall 293/5*).

⁵ El 20 de novembre s'amplià el Consell Municipal amb 2 representants de la CNT i 1 d'ERC i una altre més que s'afegí als 3 que tenia l'UGT. El 13 de març es reorganitzà amb 3 ERC, 3 CNT i 2 UGT, actuant d'Alcalde Isidre Pons Agustí, de la UGT (AHN-SGC, *lligall 293/5*).

---

⁶ El 25 de novembre s'incorporà un representant del POUM (AHN-SGC, *lligall 293/5*).

⁷ No es conserven les actes Municipals del període comprés entre el 15 de juny de 1936 al 25 de febrer de 1937. No obstant, sembla que l'Ajuntament es constituí amb la representació citada al quadre (v. Salvador Palau Rafecas, *Apunts per a la història de la Guerra Civil a Sta. Coloma de Queralt*).

⁸ Es rectificà immediatament la composició a la sessió següent, el 23 d'octubre, quedant així: 3 CNT, 2 UGT, 1 UR (AHC de Montblanc, *Llibre d'Actes de l'Ajuntament de Savallà del Comtat, 1936-1950*).

⁹ Desconeixem la data en la que es rectificà la composició de l'Ajuntament perquè no es conserven les Actes Municipals del període de la guerra civil. En el *Diari Oficial* del 2 de maig de 1937, Vilanova de Prades apareix en la relació de municipis que no tenien l'ajuntament legalment constituït.

¹⁰ A l'acta de la sessió de constitució es diu que **“per ignorar que existeixi organització dels partits polítics esmentats en el Decret s'accepten els sis consellers presentats pel sector sindical CNT, per ésser l'agrupació local més formidable, restant vacants els cinc llocs fins a completar els onze consellers, reservats al sector sindical UGT, o fins a tant no es disposi per la Superioritat el que cal fer”** (Ajuntament de Vimbodí, *Llibre d'Actes 1936-39*). Encara que pugui semblar sospitosa l'afirmació de que s'ignora l'existència d'altres organitzacions polítiques, certament i per les dades que tenim, la CNT a Vimbodí hauria aconseguit una àmplia majoria després que al setembre de 1936 s'adherissin al sindicat altres entitats camperoles existents al poble com la Unió d'Obrers Agricultors, el Sindicat Vimbodinenc d'Agricultors, el Sindicat de Viticultura i la Societat Agrícola, constituint el Sindicat d'Oficis Varis adherit a la CNT amb 570 afiliats (*Acta de constitució del Sindicat d'Oficis Varis, 14 de setembre de 1936*). De fet el Comitè Local del Front Popular Antifeixista es va constituir en el decurs d'una assemblea celebrada el 19 de juliol amb la representació de la CNT i la de la Unió d'Obrers Agricultors, entitat aquesta última en la que n'hi havia afiliats a l'ERC. L'onze de febrer de 1937, varen cessar tres dels consellers de la CNT.

Priorat

¹ A l'acta de constitució es fa constar que el PSUC i el POUM no prengueren part malgrat haver ésser invitats a fer-ho. Pel que respecta al PSUC, sembla que no volgueren participar inicialment com a protesta per la **“injusta proporcionalitat del Decret”**, segons afirmaven en un escrit redactat el mateix dia de la constitució de l'Ajuntament. Posteriorment, canviaren d'opinió i acudiren a l'Ajuntament provocant una nova reorganització però amb una proporció que no respectava el Decret. Així, el 2 de novembre es tornà a constituir el Consell Municipal amb 3 CNT, 3 UGT, 1 PSUC, 2 ERC i 1 POUM. Fou elegit Alcalde, Ramon Perulles Estivill, de la CNT. No fou fins el 20 de gener, que amb la presència de delegats de la Junta de Seguretat, es constituí legalment l'Ajuntament: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 POUM, i amb Joan Aragonès Llorens, també de la CNT, com Alcalde (AHN-SGC, *lligalls 300/1 i 311*).

² El 28 de gener es reorganitzà d'acord amb el Decret, després de la retirada d'un representant de la CNT i un altre de la UGT (AHN-SGC, *lligall 300/2*).

³ El 7 de març es realitzà una modificació en la composició de l'Ajuntament, però tampoc es va fer d'acord amb el Decret: 2 ERC, 4 CNT, 2 UGT. No fou fins el 6 de juny que la CNT acceptà retirar un dels seus representants (AHN-SGC, *lligalls 311 i 300/2*).

⁴ Inicialment, la constitució de l'Ajuntament estava prevista pel dia 19 d'octubre, però es va suspendre la sessió com a conseqüència de la retirada dels tres representants de la CNT, en desacord amb la presència d'ERC al nou Consell Municipal. La CNT mantenia que només aquest sindicat i la UGT tenien dret perquè el partit republicà no existia. Per la seva banda, l'ERC replicava les acusacions de la CNT dient que no tenien fonament perquè els existien des de l'adveniment de la República, i afegien que varen jugar un paper molt important el 6 d'octubre de 1934 i el 19 de juliol. El 21 de novembre de 1936, els 3 representants de la CNT varen prendre possessió del càrrec (AHN-SGC, *lligall 300/2*).

---

⁵ El 12 de novembre de 1936 es constituí legalment, amb la retirada d'un conseller de la CNT i un altre de la UGT (AHN-SGC, *lligall 311/3*).

⁶ El 8 de març, l'ERC i la CNT reduïren el nombre dels seus representants als que legalment els hi corresponien, restant amb 3 consellers cadascú (AHN-SGC, *lligall 311/3*).

⁷ El Consell Municipal que es constituí el 20 d'octubre estava format per 6 "republicans independents", segons l'acta que s'envià a la Conselleria (AHN-SGC, *lligall 300/3*). Desconeixem la data en la que es regularitzà la situació de l'Ajuntament, perquè no es conserven les Actes Municipals del període. En el *Diari Oficial* del 2 de maig de 1937, aquest municipi apareixia en la relació d'ajuntaments que no es trobaven legalment constituïts.

⁸ El 12 de març de 1937 es reorganitzà el Consell Municipal, restant així: 3 CNT, 2 UGT, 1 POUM, 1 UR. Continua d'Alcalde, Josep Roig.

Ribera

¹ Amb anterioritat a la formació d'aquest Consell Municipal, es constituí un altre que tampoc respectava la proporció amb 5 CNT, 4 ERC, 1 UGT i 1 FAI. Segons un informe dels delegats de la Junta, amb data del 29 d'octubre, els representants locals havien decidit no donar "**representació consistorial als altres sectors del poble per no mereixer-los confiança en la seva conducta revolucionària, ja que no han actuat contra el feixisme fins la publicació dels Decrets relatius a la constitució dels Consells Municipals**". A més, no volien donar representació als delegats del PSUC "**per considerar que aquesta organització que ha sigut formada amb posterioritat al 19 de juliol passat i estar integrat exclusivament per elements dissidents d'ERC, poc afectes al seguir revolucionari**" (AHN-SGC, *lligall 311*).

² El 13 de novembre, s'incorporaren al Consell Municipal 3 representants de la CNT, la qual cosa comportà un canvi d'Alcalde: ocupà el càrrec Manuel Cugat Massot, de la CNT (AHN-SGC, *lligall 300/4*).

³ L'Ajuntament es constituí en presència dels delegats de la Junta de Seguretat. L'UR es quedà provisionalment sense representació perquè el que varen presentar fou impugnat (AHN-SGC, *lligall 311*).

⁴ En aquest municipi, els problemes i les denúncies, especialment per incautacions de terres, es succeïren continuament, provocant la intervenció dels delegats del Govern de la Generalitat. Precisament un informe d'aquests elaborat a finals de gener de 1937, es deia que un dels problemes per a la constitució de l'Ajuntament era que no volien que la UR estigués representada perquè "**eren de dretes**". Finalment, el 20 de febrer, el Consell Municipal es reorganitzà conforme al Decret amb 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT i 1 UR (AHN-SGC, *lligalls 300/4 i 311*).

⁵ Reorganitzat l'onze de febrer després de la dimissió d'un dels consellers del PSUC (AHN-SGC, *lligall 300/4*).

⁶ La sessió del 17 d'octubre fou presidida pel delegat d'Ordre Públic de Tarragona Manuel Reig i pels membres del Comitè Antifeixista. L'ERC i l'UGT varen denunciar el fet que la CNT s'atribuís més representació de la que li corresponia i per aquesta raó finalment els seus representants no varen ocupar el càrrec de consellers (Ajuntament de la Torre de l'Espanyol, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 17 d'octubre de 1936; també AHN-SGC, *lligall 300/4*). Amb posterioritat, després de la intervenció d'un dels delegats de la Junta de Seguretat Interior –Rebull-, es procedí a rectificar i el 3 de novembre quedà constituït d'acord amb el decret el Consell Municipal amb la següent composició: 3 ERC, 3 CNT i 2 UGT. En aquesta ocasió fou elegit Alcalde, Matias Masip Artal de l'ERC (*Llibre d'Actes*, sessió corresponent al 3 de novembre de 1936).

REGIÓ V (Baix Ebre, Montsià, Terra Alta)

BAIX EBRE

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Aldover ¹	20-X-36	3	3							Joaquim Cortiella Casals	ERC
Alfara ²	14-X-36	4						4		Josep Sabaté Ferré	ERC
l'Ametlla de Mar	17-X-36	3	3	2			1			Miquel Balfegó Sentís	PSUC
Ampolla ³	6-III-37	3	3				1	2		Manuel Ferré Solé	ERC
Benifallet ⁴	23-X-36	3		2	1					Josep Armengol Gabriel	ERC
Paüls	10-XI-36	3	3					2		Manuel Estrada Llobet	ERC
el Perelló ⁵	20-X-36	4	4					3		Rafael Curto Pallarés	ERC
Roquetes ⁶	18-X-36	6	6	6		2				Joan Castells Villalta	ERC
Tivenys	17-X-36		5	5						Josep Montardit Puyo	CNT
Tortosa ⁷	24-X-36	9	9	6		3	3			Josep Rodríguez Martínez	ERC
Xerta ⁸	23-X-36	4	3	2	1		1			Daniel Mayor Martínez	ACR

MONTSIÀ

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Alcanar	17-X-36	6	6	4		2				Llutzer Reverter Sancho	ERC
Amposta ¹	14-X-36		11					11		Francesc Pallarés Drago	UGT
Freginals ²	26-X-36		3					2		Josep Lleti Miralles	UGT
la Galera	20-X-36	3	3	2			1			Remigi Bel Millan	PSUC
Godall ³	19-X-36	6	5							Josep Roda Simó	ERC
Mas de Barberans	21-X-36	3	3	2						Carles Altes Royo	ERC
Masdenverge	19-X-36	3	3			1		2		Joan Tomas Arasa	ERC
Ulldecona ⁴	17-X-36	6	6				2			Joan Batet Peris	CNT

TERRA ALTA

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Arnes ¹		5	6							Joaquim Moliné	CNT
Batea	16-X-36	3	3	2		1				Pere Tudó Diez	ERC
Bot ²	18-X-36	4	4							Francesc Roig Grau	ERC
Caseres ³	24-X-36			2				3		Joaquim Muñoz Martí	UGT
Corbera de Terra Alta ⁴	27-X-36	4	4					2		Josep Monragull Cerveto	CNT
la Fatarella	19-X-36	3	3				1	2		Pau Anguera Alemany	ERC
Gandesa	19-X-36	3	3			1		2		Antoni Fontanet Tomas	ERC
Horta de St. Joan	21-X-36	3	3	2		1				Joan Fortuñó Povill	PSUC
el Pinell de Brai ⁵	1-XII-36		6							Joan Burrull Ferré	CNT
la Pobla d Massaluca ⁶	18-X-36	4	4	3						Ramob Benavent Llop	PSUC
Prat de Comte	28-X-36	3	3							Miquel Alcoverro Badoquiu	CNT

Baix Ebre

¹ El 14 de novembre es modificà la composició, augmentant la representació de la CNT amb l'argument que es necessitaven més consellers per a assumir totes les tasques. L'Alcalde demanà ésser rellevat del seu càrrec tot i que va restar com a conseller. El nou Alcalde fou Antonio Amat Pérez, de la CNT, i l'Ajuntament restà format amb 8 de la CNT i 3 d'ERC. El 3 de desembre, es normalitzà el Consell Municipal d'acord amb el Decret (AHN-SGC, 289/4).

² El 24 d'octubre s'afegiren 4 representants de la CNT i la UGT renuncià a un dels seus consellers. El 8 de febrer de 1937, el Consell Municipal quedà així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT (AHN-SGC, *lligall 289/4*).

³ La formació tardana de l'Ajuntament d'Ampolla és conseqüència de la seva constitució com a municipi independent el 17 de gener de 1937, en segregar-se del Perelló (AHN-SGC, *lligall 289/4*).

⁴ El 14 de gener de 1937 es constituí a Benifallet el Sindicat Únic de Treballadors, adherit a la CNT, i el 7 de febrer, tres representants del sindicat prengueren possessió com a consellers a l'Ajuntament (AHN-SGC, *lligall 308*).

⁵ Reorganitzat el 30 de gener de 1937, quedant el Consell Municipal: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT (AHN-SGC, 289/4).

⁶ Segons consta a l'acta de la sessió municipal, el PSUC s'adjudicà provisionalment els dos llocs que corresponien al POUM, condicionat a que aquest últim (sembla que sense representació a la localitat) no els reclamés. D'altra banda, la designació dels representants d'ACR fou impugnada inicialment, a proposta de la CNT que deia que aquesta organització no existia a Roquetes. No obstant, el 24 d'octubre, els dos representants d'ACR finalment foren admesos. El 16 de gener de 1937 l'Ajuntament acordà ajustà el nombre dels seus components y cessaren dos representants del PSUC i els dos d'ACR, als qui de nou qüestionaren l'existència de la seva organització. També s'acordà que els consellers cessants continuessin com a adjunts (Arxiu Municipal de Roquetes, *Llibre d'Actes de l'Ajuntament*, sessions corresponents als dies 18 i 24 d'octubre de 1936 i 16 de gener 1937; també AHN-SGC, *lligall 289/4*).

---

⁷ En realitat, el 19 d'octubre tingué lloc la sessió en la que s'havia de constituir l'Ajuntament però com a conseqüència de la retirada dels representants del PSUC, aquesta no es va poder realitzar. Els dies anteriors a aquesta data, el PSUC ja havia mostrat la seva disconformitat amb la representació que li concedia el Decret –sis representants, quan afirmaven que eren l'organització majoritària a la ciutat-, i havia intentat un acord amb la resta d'organitzacions per a que aquestes acceptessin una altra proporció que la que legalment correspondria. Aquest acord establia la següent proporció: 10 consellers pels partits republicans, 10 consellers pel PSUC, 10 per la CNT, i 3 per a la UR. No obstant, no es va poder dur a terme després d'una consulta a la Conselleria de Seguretat Interior. El dia fixat per a la constitució de l'Ajuntament –el 19-, totes les organitzacions varen proposar que l'Alcalde fos un representant del PSUC, qüestionà a la que va negar aquest partit, primer amb l'argument de que havia d'ésser la majoria municipal la que prengué la responsabilitat de l'Alcaldia, i després al posar com a condició per a acceptar, que totes les organitzacions expressessin la seva disconformitat amb el Decret, cosa que rebutjaren. Tot i així, fou elegit Alcalde Enric Mèlich, del PSUC, moment en el que els representants d'aquest partit abandonaren la sessió per a mostrar la seva disconformitat i la seva determinació de no acceptar el càrrec (v. Lluita, 20-X-36, "A l'opinió pública"). Finalment, el 24 d'octubre, després d'ésser acceptada la dimissió d'Enric Mèlich, fou elegit Alcalde Josep Rodríguez.

⁸ El Pueblo, núm. 4631 (27-X-36). El representant del PSUC, Antoni Climent, "**hizo constar su más enérgica protesta porque siendo su partido mayoría absoluta de afiliados se le ha señalado menos representación en el municipio**". No obstant, en la documentació que posseïa la Conselleria de Seguretat existeix una fitxa amb dades que difereixen una mica: 4 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 POUM, 1 ACR (AHN-SGC, *lligall 289/4*). Creiem però, que la composició correcta és la que publicà *El Pueblo*, tot i que és possible que aquesta composició amagui alguna irregularitat. Daniel Mayor, elegit Alcalde per l'ACR, havia format part del Comitè Antifeixista en representació de la CNT (El Pueblo, 2-IX-36).

Montsià

¹ La composició fou fixada en una reunió prèvia entre la CNT y la UGT, en la que aquest últim sindicat manifestà la conveniència de que estiguessin representats els partits republicans però la CNT s'hi oposà dient que aquests partits no existien perquè s'havien dissolt en la UGT després del 19 de juliol. El 23 d'octubre, l'Alcalde denuncià que s'havien presentat al poble uns individus armats pretenent que l'ERC havia de tenir representació al Consell, tot i que, segons l'Alcalde, l'ERC no existia. De fet, a la reorganització municipal que es produí al gener d 1937, el Jutge llegí un document en que s'assenyalava que l'ERC d'Amposta estava dissolta i que els seus membres havien decidit al setembre de 1936 ingressar tots al PSUC i a la UGT (AHN-SGC, *lligall 297/1*).

El 12 de novembre 1936, es canviaren alguns consellers, tot i mantenint les organitzacions el nombre de llurs representants. Joan Reverter Molla, de la CNT, fou elegit Alcalde. El 27 de gener, el Consell Municipal d'Amposta fou constituït legalment amb la següent proporció: 6 CNT, 4 UGT i 2 UR (Ajuntament d'Amposta, *Llibre d'Actes*, sessions corresponents al 14 d'octubre i 12 de novembre, i 27 de gener de 1937).

² El 29 de gener 1937 es produí el canvi d'Alcalde. Fou elegit Baptiste Miralles Subirats, de la CNT (AHN-SGC, *297/1*).

³ L'1 de febrer 1937, es reorganitzà el Consell Municipal, quedant així: 3 ERC, 3 CNT (AHN-SGC, *lligall 297/1*).

⁴ Ajuntament d'Ulldecona, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 17 d'octubre de 1936.

Terra Alta

---

¹ Al març del 1937, una comunicació del Jutge informava que la composició de l'Ajuntament era 6 CNT i 5 ERC. El 18 de març, un informe d'una delegació deia que la CNT no volia donar possessió a la UGT perquè s'havia format després de la revolució y s'afegia que **“aquest poble està relativament proper al front i sovintegen les visites dels companys de la CNT armats, motiu pel qual les coaccions són nombroses”** (AHN-SGC, *lligall 313*). El 19 de juny es reorganitzà l'Ajuntament en presència del Cap de les Forces d'Assalt i sense la presència de la CNT, que es negà a donar suport al nou Consell Municipal que restà format amb 3 d'ERC i 2 d'UGT. Actuà d'Alcalde Jaume Viña Pubill, d'ERC (AHN-SGC, *lligall 304/3*).

² El 2 de febrer de 1937 es rectificà la composició restant de la següent manera: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT (AHN-SGC, *lligall 304/3*).

³ El 19 de febrer de 1937 es rectificà la composició y el nou Consell quedà així: 3 ERC, 2 PSUC. Silveri Peris Puchol, d'ERC, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 304/3*).

⁴ A finals de desembre de 1936 la UGT, el PSUC i la UR varen denunciar conjuntament el funcionament de l'Ajuntament format, segons la denúncia, per la CNT y tres elements de l'ERC als qui aquesta organització els hi havia negat la representativitat. A més, exposaven que ni a la UGT ni a la UR se'ls hi deixava participar al Consell Municipal. La Junta de Seguretat va intervenir per a intentar solucionar el problema y el 24 de gener, després d'una reunió amb els representants de les organitzacions, s'aixecà un acta en la que es recollia els acords: l'Ajuntament es constituïa legalment, quedava abolit el treball a jornal, la petita propietat seria respectada i cap propietari podria tenir jornalers (AHN-SGC, *lligall 313*). Amb la rectificació, l'Ajuntament quedà format per 3 CNT, 3 ERC i 2 UGT. A l'acta de constitució es va fer constar que el representant de la UR no es va presentar malgrat estar citat (AHN-SGC, *lligall 304/3*).

⁵ L'1 de desembre 1936, el Comitè Antifeixista de Pinell de Brai (que pel que sembla no s'havia dissolt) comunicava que el poble s'havia constituït en “municipi lliure”, i que havien decidit prescindir de la presència del Jutge del qui havien decretat la seva substitució. A més, afegien que malgrat diferents convocatòries, els dirigents de la UGT no s'havien presentat. El 8 de gener, el Director General d'Administració Local advertia que al constituir l'Ajuntament **“sense la intervenció del Jutge municipal de la localitat (...) constitueix un vici de nul.litat que afecta directament a l'esmentada constitució, ço que equival a que aqueixa corporació municipal no pot considerar-se de fet, com a legalment existent”**. L'escrit del Director General afegia que havien de procedir immediatament a la constitució reglamentària de l'Ajuntament **“seguint escrupolosament les normes contingudes en els Decrets y Ordre del 9 i 12 d'octubre (...) no volem prescindir de la intervenció del Jutge popular d'aqueix poble, o la persona que exerceixi les seves funcions, el qual essent la seva funció en aqueix assumpte estrictament automàtica, no hi teniu de posar-hi cap mena d'obstacles, puix la seva missió es redueix estrictament a convocar els elements que designin les organitzacions”** (AHN-SGC, *lligall 304/4*).

El 21 de gener 1937, el Jutge popular accidental comunicava que les organitzacions havien arribat a un acord, el 19, amb la presència del Delegat Conseller de Seguretat Interior de Tarragona i el Comitè d'Investigació de la mateixa, per a constituir el Consell Municipal de la següent manera: 5 CNT, 3 UGT i 3 ERC. Tot i així, novament el Director General d'Administració Local contestava rotundament que **“malgrat l'acord previ existent entre les organitzacions”** la constitució **“és completament il·legal”** (ibídem.).

Definitivament, l'1 de febrer, es constituï legalment l'Ajuntament amb tres representants de la CNT i tres d'ERC. Continuà com Alcalde Joan Borrull, de la CNT (ibídem.).

⁶ El 9 de febrer 1937, es va decidir el cessament d'un representant del PSUC, d'un de la CNT i d'un de l'ERC (AHN-SGC, *lligall 304/4*).

REGIÓ VI (Cerdanya, Osona, Ripollès)

CERDANYA

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Alp ¹	22-X-36	1	3		1			2		Agustín Bravo Suárez	UGT
Bellver de Cerdanya ²	21-X-36		4					4		Miquel Pujol Balart	UGT
Bolvir ³	23-X-36	2		4		1			1	Francesc Ravetllat Pons	PSUC
Das	27-XI-36		3					2		Jaume Argerich Roqueta	CNT
Eller ⁴	24-X-36	5								Isidre Grau Pons	ERC
Ger ⁵	20-X-36	5						6		Isidre Ribot Capdevila	ERC
Grus ⁶	27-X-36		1					4		Artur Artigas Salarich	UGT
Guils de Cerdanya ⁷	22-X-36	7								Eusebi Blanich Llanas	ERC
Isòvol ⁸	21-X-36	6	1					4		Pere Oliu Pons	UGT
Llès	28-X-36	3	3	2						Frederic Guitart Martell	CNT
Llívia ⁹	22-X-36	2	6					3		Josep Sala Cots	CNT
Meranges ¹⁰	22-X-36	3	1					3		Ventura Tresfí Capdevila	ERC
Montella de Cadí ¹¹	29-X-36	2	4					4		Agustí Galí Mestres	CNT
Músser i Arànsér	23-XI-36	3	3	1				1		Josep Navarro Porta	ERC
Prats i Sansor ¹²	24-X-36		2					3		Francesc Mir Baqué	CNT
Prullans ¹³	20-X-36	3	3					2		Josep Font Tort	UGT
Puigcerdà ¹⁴	20-X-36	2	6					4		Guillermo Barnola Blancher	CNT
Queixans ¹⁵	23-X-36		4					3		Joan Vilanova Tarrès	UGT
Riu del Pendís ¹⁶	18-X-36	2						3		Miquel Comas Aliert	UGT
Tallendre ¹⁷	16-X-36	3						3		Joan Serbat Rigola	UGT
Urtx ¹⁸	24-X-36	1	2			1		3		Geroni Surroca Carbonell	UGT
Vilallobent ¹⁹	22-X-36	5	2	2						Asensi Llombart Tabernet	ERC
Vil·lec i Estana	24-X-36		3					2		Josep Ollé Poll	CNT

OSONA

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Alpens	21-X-36	3	3			1		2		Joan Serra Solsona	ERC
Balenya	15-X-36	3	3			1		2		Joaquim Llorens Colomina	ERC
el Brull	17-X-36	3	3			1		2		Dionís Casanovas Castany	ERC
Calldetenes	21-X-36	3	3			1		2		Felip Clapera Costa	UGT
Centelles	20-X-36	3	3		1	1		2		Joan Bonaventura Costa	ERC
Collsuspina	16-X-36	3	3			1		2		Miquel Freixenet Antúnez	ERC
Espinelves	24-X-36	2	2			1		2		Ricard Pla Esquis	UGT
l'Esquirol ¹	19-X-36		2			2		5		Joan Ramisa Matas	UGT
Folgueroles	18-X-36	3	3			1				Artut Tatxé Datzira	UR
Gurb de la Plana ²	14-X-36	3	3	2	1	1	1			Joan Baranera Saborit	ERC
Lluçà ³	31-X-36	3	3	2		3				Adjutori Cunill Roqué	ERC
Mallà ⁴	15-X-36		1			9		1		Agustí Miret Comas	UGT
Manlleu ⁵	11-X-36	6	6			4		6		Maties Conesa Hernández	ERC
Masies de Voltregà	19-X-36	3	3		1	1	1	2		Segimon Vilardell Trabal	UR
Muntanyola	25-X-36	3	3							Joan Freixanet Casas	ERC
Olost de Lluçanès ⁶	20-X-36		3			1		2		Francesc Oriol Font	UGT
Orís	21-X-36	3	3			1		2		Ramon Dot Sadurní	CNT
Oristà	26-X-36	3	3		1	1	1	2		Josep Boladers Crespi	UR
Perafita ⁷	14-X-36		3			3			1	Celestí Currubi Pujol	UR
Prats de Lluçanès ⁸	24-X-36	3	3			2		3		Ramon Font Plans	CNT
Pruit ⁹	22-X-36					1			5	Joan Nogué Font	UR
Roda de Ter	16-X-36	3	3			1		2		Pere Font Farrès	ERC
Rupit	19-X-36	3		3		1				Josep Honada Capdevila	ERC
St. Agustí de Lluçanès	22-X-36	3	3			1				Lluís Bori Codina	CNT
St. Bartomeu del Grau	19-X-36		3		1	1		2		Jaume Surinyach Farrès	POUM
St. Boi de Lluçanès ¹⁰	15-X-36		3			3				Carles Grilló Cullell	UR
St. Martí de Centelles ¹¹	24-X-36		4	2						Josep Fandos Rios	CNT
St. Martí de Sobremunt ¹²	24-X-36	3	3			1				Josep Vilageliu Gil	ERC
St. Vicenç de Torelló	19-X-36	2	2			1	1			Miquel Roquet Roure	ERC
Sta. Eugènia de Berga ¹³	14-X-36		4			5		2		Francesc Homs Homs	UR
Sta. Eulàlia de Riuprimer ¹⁴	21-X-36	2	5			2				Jaume Vilademut Prat	CNT
Sora ¹⁵	16-X-36		4	4		3				Joan Danès Payolà	UR
Taradell	15-X-36	3	3			1				Ramon Blasi Blasi	ERC
Tavèrnoles	16-X-36	3	3			1				Josep Codinach Teixidó	ERC
Tona	20-X-36	3	3	2		1				Joan Vilaseca Nonó	ERC
Torelló ¹⁶	19-X-36	2	8			1					
Vic ¹⁷	19-X-36	6	6		3	2		5		Marià Serra Badell	ERC
Viladrau ¹⁸	16-X-36		3			2		2		Joan Izal Bayes	UGT
Vilanova de Sau	18-X-36		3			1				Joan Creus Dalmau	CNT

RIPOLLÈS

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Campdevàrol ¹	16-X-36	3	3			1		3		Joan Carreras Sala	ERC
Campelles	15-X-36	3	3							Josep Guillamet Coll	ERC
Camprodón ²	20-X-36	3	3							Josep Vila Dalmau	ERC
Freixenet de Camprodón	19-X-36	3	3	2		1				Josep Galcerán Monells	ERC
Gombren ³	2-XI-36	3	3			1				Josep Puigbó Corominas	CNT
Llanars ⁴	20-X-36	2	2	3	2	1	1			Patllari Colom Peret	PSUC
les Llosses ⁵	19-X-36	3	3	3		1				Enric Torner Comella	ERC
Molló ⁶	18-X-36	3		1		2		2		Pere Diumenge Alabau	ERC
Montesquiu ⁷	15-X-36	3	3	1		2		2		Damià Balmes Pons	ERC
Ogassa ⁸	15-X-36	5				2		4		Josep Salvador Górriz	ERC
Palmerola ⁹	24-X-36							1	10	Lluís Pons Planas	SA
Pardines ¹⁰	19-X-36	3						1		Martí Surinyà Tajà	ERC
la Parròquia de Ripoll	22-X-36	3	3	2		1				Francesc Galan Pujol	ERC
Planoles	17-X-36	3	2	2						Martí Juncàs Estragués	ERC
Queralbs	16-X-36	3	3	2	1	1	1			Lluís Rodríguez Gratacós	PSUC
Ribes de Freser ¹¹	16-X-36	3	3		1			2		Lluís Córdoba Rodríguez	CNT
Ripoll ¹²	17-X-36	6	6	4		2				Francesc Ordeix Ballester	ERC
St. Joan de les Abadesses ¹³	22-X-36		1		4	1		3		Josep Moreta Prat	UGT
St. Pau de Segúries ¹⁴	19-X-36	3						2		Valentí Vila Picola	ERC
St. Quirze de Besora ¹⁵	14-X-36	3	3	3		1			1	Joan Roma Homs	ERC
Sta. Maria de Besora ¹⁶	15-X-36	2	5	1		1				Pere Espigal Colomer	ERC
Setcases ¹⁷	18-X-36	3		3	3	2				Jaume Pujol Molas	POUM
Toses	16-X-36	3	2					2		Josep Rossell Coma	ERC
Vallfogona de Ripollès ¹⁸	17-X-36	3	2	3	2	1				Bartomeu Sibat Vilamasa	UR
Vidrà	1-XI-36	3	2			1		2		Lluís Pujadas Soler	PSUC

Cerdanya

¹ La constitució de l'ajuntament fou obra del Comitè Local de Milícies Antifeixistes i no es va fer davant del Jutge ni complimentant els requisits legals que disposava el Decret. El 22 de novembre es procedí a constituir l'Ajuntament, quedant així: 3 CNT, 3 UGT, 3 ERC, 1 POUM. Salvador Pagès Mill, d'UGT, fou elegit Alcalde. El 27 de gener es modificà la composició: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 POUM. Ocupà el càrrec d'Alcalde en aquesta ocasió, Josep Cot, d'ERC (AHN-SGC, lligall 293/1).

² El 26 d'octubre el Jutge informà que s'havien fet càrrec de l'Ajuntament "**4 ciutadans de la CNT i 4 de la UGT prescindint en absolut de les normes fixades pel Govern de la Generalitat**". El 30 de desembre, es reorganitzà l'Ajuntament amb 3 d'ERC, 3 CNT, 2 PSUC (AHN-SGC, lligall 293/1).

-
- ³ El 12 de febrer es reorganitzà el Consell Municipal: 3 ERC, 2 UGT, 1 ACR, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 293/1*).
- ⁴ Els 5 consellers d'ERC eren afiliats a UGT. El 17 de gener es reorganitzà, quedant així: 3 ERC, 2 UGT (AHN-SGC, *lligall 293/1*).
- ⁵ La reorganització es produí el 3 de març: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 293/1*).
- ⁶ Al gener de 1937, l'Ajuntament quedà format per 2 UGT i 1 CNT (AHN-SGC, *lligall 293/1*).
- ⁷ El Consell Municipal fou reorganitzat el 27 de febrer amb 3 ERC i 1 UR. Fou elegit Alcalde Martí Arró, d'ERC (AHN-SGC, *lligall 293/2*).
- ⁸ No obstant la composició citada al quadre, al gener de 1937, un informe del Jutge assenyalava que l'Ajuntament estava constituït per 3 UGT i 1 CNT (AHN-SGC, *lligall 310*). El 5 de febrer, es reorganitzà quedant així: 3 ERC, 1 UR. Pere Oliu continuà com Alcalde però ara per l'ERC (AHN-SGC, *lligall 293/2*).
- ⁹ El 26 de gener es modificà la composició: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT (AHN-SGC, *lligall 293/2*).
- ¹⁰ El 27 de gener es reorganitzà l'Ajuntament amb 3 ERC, 1 CNT, 2 PSUC, 1 UR. L'acta assenyalava que **“queden vacants els quatre consellers que falten per no existir cap organització amb dret a elegir-ne que les esmentades, tenint en compte que la CNT sols té dos afiliats en aquest poble i ha elegit un conseller”** (AHN-SGC, *lligall 293/2*).
- ¹¹ Modificada la composició el 31 de gener: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 293/2*).
- ¹² Desconeixem quan es produí la constitució legal de l'Ajuntament d'aquest municipi, però en qualsevol cas, fou posterior al maig de 1937 perquè al “Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya”, núm. 122 del 2 de maig, Prats i Sansor apareixia en una relació d'Ajuntaments que encara no es trobaven legalment constituïts.
- ¹³ No obstant “Sembrador” (25-X-36) informà que la constitució del Consell Municipal establí **“igual número entre la UGT y CNT”**.
- ¹⁴ El 22 d'octubre de 1936, el Consejo Administrativo del Pueblo comunicà al Conseller de Seguretat, que havia estat elegit en assemblea general i d'acord amb totes les entitats. El 14 de novembre però, es produí una reorganització, quedant l'Ajuntament amb 3 ERC, 3 CNT i 2 PSUC (AHN-SGC, *lligall 293/3*).
- ¹⁵ El 15 de gener de 1937, el Jutge informava, probablement sense massa coneixements, que l'Ajuntament estava legalment constituït per 7 consellers nomenats per la UGT i la CNT. El mateix dia, l'Alcalde envià un ofici dirigit a la Conselleria, demanant assessorament, car no sabien com administrar el municipi, ni si aquest es trobava legalment constituït, i sol·licitava que la Junta enviés una delegació per aclarir-ho (AHN-SGC, *lligalls 293/3 i 310*).
- ¹⁶ L'Ajuntament rectificà la seva composició el 7 de gener de 1937. En aquest ocasió, l'ERC desaparegué del nou Consell Municipal i un dels seus anteriors consellers, Bonaventura Bosuldo, ocupà ara un dels llocs de la CNT, que s'havia format recentment. L'Ajuntament restà així: 3 CNT i 2 UGT. L'Alcalde elegit fou Josep Marginet Bosuldo, de la CNT (*Llibre d'Actes de l'Ajuntament de Riu del Pendís*, sessions corresponents als dies 18 d'octubre de 1936 i 7 de gener de 1937).

---

¹⁷ Desconeixem la data en la que es rectificà la composició, però segurament es realitzà entre gener i febrer de 1937 (v. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, del 28 de febrer de 1937).

¹⁸ Desconeixem la data en la que es reorganitzà l'Ajuntament perquè no es conserven les Actes Municipals d'aquest període. A l'abril de 1937, encara no s'havia realitzat perquè aquest municipi apareix a la relació publicada pel *Diari Oficial* del 2 de maig, d'ajuntaments que no es trobaven legalment constituïts.

¹⁹ Desconeixem la data en la que es rectificà la composició perquè no es conserven les Actes Municipals d'aquest període. Probablement es produí a l'abril de 1937 (v. Diari oficial de la Generalitat de Catalunya, del 29 d'abril de 1937).

Osona

¹ El 7 de febrer es rectificà i el Consell Municipal quedà de la següent manera: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 298/1*).

² Malgrat que l'Ajuntament es constituí legalment, sembla que posteriorment es produïren greus incidents. Amb data 7 d'abril, un informe dels delegats de la Junta de Seguretat afirmava que la CNT s'havia possessionat a la força del Consell del Poble (AHN-SGC, *lligall 298/2*).

³ La composició del Consell Municipal fou modificada el 7 de març de 1937: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT i 1 UR. L'UR disposà, a més, de 2 suplents (AHN-SGC, *lligall 298/2*).

⁴ Segons s'especificà a l'acta, no n'hi havia altra manera de constituir l'Ajuntament, car no existien altres organitzacions i només existia un afiliat a UGT i un a la CNT. El 20 de febrer, el Consell Municipal quedà així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 2 UR. Fou elegit Alcalde Josep M. Vilarrubia Verneda, d'ERC. El 5 de març es retirà un dels representants d'UR (AHN-SGC, *lligall 298/2*).

⁵ L'Ajuntament fou advertit al desembre que la seva constitució no era legal. La UGT però, amenaçà amb retirar-se si se li disminuïa el nombre de representants. I això precisament fou el que succeí el 8 de març de 1937, data en la que es constituí el nou Consell Municipal sense la presència de la UGT, i amb 6 d'ERC, 6 de la CNT i 2 d'UR (AHN-SGC, *lligall 298/2*). Cal assenyalar que els representants de la UGT en la sessió municipal celebrada el 16 d'octubre, es declararen militants del PSUC (Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Manlleu, *Llibre d'Actes*).

⁶ El 2 de novembre, l'ERC de Vic denunciava que l'Ajuntament no s'havia constituït d'acord amb el Decret perquè la CNT s'havia negat a admetre la representació d'ERC. La CNT argumentava que l'ERC no existia (AHN-SGC, *lligall 298/3*).

⁷ Segons l'acta de constitució, la filiació del conseller que apareix a la columna "altres" del quadre, era la d'"independent". L'onze de febrer es reorganitzà l'Ajuntament amb 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR. Continuà d'Alcalde Celestí Currubi, però ara representant l'ERC (AHN-SGC, *lligall 298/3*).

⁸ El Consell Municipal modificà la seva composició el 30 de gener: 3 CNT, 3 ERC, 2 PSUC i 1UR. Ocupà el càrrec d'Alcalde, Ramon Argerich, del PSUC (AHN-SGC, *lligall 298/3*).

⁹ A l'acta de constitució consta 1 UR i 5 "independents" perquè no existeix cap organització. El 22 de novembre però, el Consell Municipal quedà format per 3 ERC i 1 UR (AHN-SGC, *lligall 298/3*).

---

¹⁰ L'Alcalde elegit, Carles Grilló, ocupava aquest càrrec ininterrompudament des de les últimes eleccions municipals al gener del 1934. En la sessió de constitució, la CNT proposà que donat que no existien altres organitzacions al poble, es constituís el Consell Municipal de forma paritària. El 12 de novembre, dos dels tres representants de la UR, Carles Grilló i Josep Badia, declararen que a partir d'aquell moment ostentarien la representació d'ERC. El Consell Municipal quedà format amb els mateixos membres però amb una composició que s'ajustava al Decret: 2 ERC, 1 UR i 3 CNT. Posteriorment s'afegiria un nou conseller de l'ERC (Ajuntament de St. Boi de Lluçanès, *Llibre d'Actes 1935-1938*).

¹¹ Desconeixem la data en la que es rectificà la composició de l'Ajuntament perquè no es conserven les Actes Municipals d'aquest període. No obstant, la relació que publicà el *Diari Oficial* del 16 de gener de 1937, inclou el municipi de St. Martí de Centelles entre els que es trobaven legalment constituïts.

¹² Segons el *Llibre d'Actes* del Ple de l'Ajuntament de St. Martí de Sobremunt, sessió corresponent al dia 24 d'octubre de 1936. A la documentació de la Conselleria de Seguretat Interior només hem trobat un escrit d'UGT i UR de juliol de 1937, en el que es diu que en aquest poble no existeix l'ERC ni la CNT i que la persona que actua d'Alcalde, Josep Vilageliu Roca, es de conducta dubtosa **“es el que representa les dues entitats (...) al seu poder té un segell de la CNT, que el fa servir quan li convé”** (AHN-SGC, *lligall 298/3*).

¹³ El 15 de febrer de 1937 es rectificà la composició, restant així: 1 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 UR. Continuà d'Alcalde Francesc Homs (*Llibre d'Actes 1935-1938*).

¹⁴ Desconeixem la data en la que es rectificà la composició perquè no es conserven les Actes Municipals, però aquesta es produí probablement entre gener i febrer de 1937 (v. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, del 28 de febrer de 1937).

¹⁵ El 7 de febrer de 1937 es modificà la composició quedant així: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 UR. Joan Danès tornà a ésser elegit Alcalde (Ajuntament de Sora, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 7 de febrer de 1937).

¹⁶ Pel que hem pogut consultar a les Actes Municipals de l'Ajuntament de Torelló i a diversa documentació existent a l'Arxiu Municipal, és molt possible que aquesta fos la composició de l'Ajuntament a l'octubre de 1936, molt semblant a la composició que existí en el Comitè Revolucionari de majoria CNT-FAI. No es va elegir Alcalde perquè es decidí que les sessions estarien presidides per un dels consellers nomenat a cada ocasió. No obstant, es designà un secretari general, Esteve Pallarols, de la CNT, qui quedà autoritzat per a signar en nom de tots els consellers en cas d'absències. El 21 de gener de 1937, es rectificà la composició i restà així: 3 ERC, 3 CNT, 1 UR. Fou elegit Alcalde Josep Rosanes Reig, de la CNT (Arxiu Municipal de Torelló, *Relació nominal dels càrrecs i filiació social dels components de l'Ajuntament, 1937*).

¹⁷ La CNT s'hi va oposar que ACR estigués representada a l'Ajuntament, perquè era una organització amb tendències burgeses i no havia format part del Comitè Antifeixista. Van amenaçar amb retirar-se si no es retiraven els representants d'ACR i els llocs vacants no s'oferien a l'UGT i al POUM. El POUM i el Sindicat Agrícola estigueren d'acord amb aquesta proposta, mentre que la UGT no va opinar i l'ERC estava en contra. El mateix dia en que es constituí l'Ajuntament, ACR comunicava que tot i que no renunciava als dos llocs que li pertocaven deixaria d'assistir a l'Ajuntament a causa de l'actitud d'oposició que havien pres certs sectors (Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Vic, *Llibre d'Actes del Ple*, sessions del 14 i 19 d'octubre de 1936).

¹⁸ El 12 de gener de 1937 es modificà la composició amb l'entrada de l'ERC. El nou Consell Municipal quedà així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR (Ajuntament de Viladrau, *Llibre d'Actes*, sessions corresponents als dies 16 d'octubre i 12 de gener de 1937).

Ripollès

¹ El 30 de gener de 1937 un dels consellers d'UGT renuncià. L'onze de maig es produeix una nova reorganització i l'Ajuntament quedà amb 1 ERC, 3 CNT i 3 UGT. Josep Pinadella Soler, d'ERC, fou elegit Alcalde. Finalment, l'1 de juny, un dels consellers de la UGT renuncià per tal d'adequar la proporció a la que establia el Decret (AHN-SGC, *lligall 301/1*).

---

² El 28 de gener s'incorporaren 2 representants d'UGT. Pel que es pot deduir de la documentació consultada és possible que els representants de la CNT i d'ERC fossin en realitat del PSUC. A l'acta de constitució apareixen 3 ERC i 3 CNT però a la relació nominal la filiació dels consellers era: 1 ERC, 5 PSUC i 2 Partit Comunista. Naturalment, la Direcció General d'Administració Local demanà aclariments al respecte i la resposta que obtingué fou la reafirmació de que l'Ajuntament estava format per 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, que probablement no es corresponia amb la filiació política real (AHN-SGC, *llogall 301/1*).

³ El 16 d'octubre de 1936, el Comitè Antifeixista de Gombrèn envià un escrit al Conseller de Seguretat demanant instruccions sobre com s'havia de formar l'Ajuntament, car només existia com a entitat autoritzada, la UR. La resposta de la Conselleria que era igual en tots els casos, instava a que tots els sectors es possessin d'acord. Uns dies després, el 31. el Jutge demanava al Director General d'Administració Local, com s'havia de constituir l'Ajuntament car només hi havia una organització al poble (UR) i l'Ajuntament estava format per 6 elements **“amb el grup de pagesos per majoria i per minoria grup d'independents”** (AHN-SGC, *llogall 301/1*), la qual cosa suggereix que probablement abans de la constitució definitiva del 2 de novembre, s'havia format un Consell Municipal de la millor manera que es va poder utilitzant el sistema municipal republicà que funcionà a Catalunya abans del 19 de juliol, de majories i minories.

⁴ El 24 d'octubre de 1936, els consellers informaren que un grup de ciutadans creuen que l'Ajuntament s'ha d'elegir mitjançant votació de tots els ciutadans i que per aquesta raó, presenten la dimissió. No obstant, el 8 de novembre sembla que s'ho han pensat millor i es deixa l'Ajuntament, tal com estava, a excepció de la dimissió d'un conseller del PSUC que es substituït per un de la CNT. El 15 de gener de 1937, el Consell Municipal quedà així: 3 CNT, 3 ERC, 2 PSUC, 1 POUM, 1 UR, 1 ACR (AHN-SGC, *llogall 301/1*).

⁵ El Consell Municipal rectificà la seva composició el 15 de febrer amb la retirada d'un dels consellers del PSUC (AHN-SGC, *llogall 301/1*).

⁶ El 28 de gener es reorganitzà l'Ajuntament amb 3 ERC, 2 UGT, 1 UR, 1 ACR. Aquest últim conseller, apareix a l'Ajuntament anterior com a representant de la UR. Encara es va produir una altra reorganització el 14 de juliol de 1937, com a conseqüència de la dimissió dels consellers i pel fet que la UGT havia retirat llurs representants. En aquesta ocasió, l'Ajuntament es formà amb 3 ERC, 2 UGT, 1 UR. Ocupà el càrrec d'Alcalde, Pere Alabau Pagès, d'ERC (AHN-SGC, *llogall 301/1*).

⁷ La proporció del Consell Municipal es modificà el 10 de febrer de 1937: 3 ERC, 3 CNT, 1 UGT, 1 PSUC, 1 UR (AHN-SGC, *llogall 301/2*).

⁸ El 23 de gener es rectificà la composició i el nou Ajuntament quedà format amb 3 ERC, 2 UGT, 1 UR (AHN-SGC, *llogall 301/2*).

⁹ Aquest Consell Municipal possiblement fos succeït per un altre que tampoc estava legalment constituït. Un informe de la Comissaria de la Generalitat de Girona (4-VIII-37) deia que la constitució no responia a les normes (1 ERC, 1 PSUC, 2 UGT). Després de les gestions, el Consell Municipal quedà així: 3 ERC, 2 PSUC, 1 UR (AHN-SGC, *llogall 301/2*).

¹⁰ El 24 d'octubre, la UGT designà un conseller que li mancava. Segons un informe de la Comissaria Delegada de la Generalitat a Girona, a l'agost de 1937 hi va haver una remodelació de l'Ajuntament perquè varen ésser expulsats d'ERC tots els elements que formaven el Centre d'Esquerra de Pardines, inclòs l'ex-alcalde Martí Surinyà. El 13 d'agost, el Consell Municipal quedà així: 3 ERC, 1 UR, i com Alcalde Pere Serra Tenas, d'ERC (AHN-SGC, *llogall 301/2*).

¹¹ Ajuntament de Ribes de Freser, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 16 d'octubre 1936.

¹² Arxiu Municipal de Ripoll, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al dia 17 d'octubre 1936.

---

¹³ El 22 de gener, 2 representants de la CNT prengueren possessió del càrrec de consellers. El 2 de maig, la UR retirà el seu representant del Consell Municipal, després de la publicació al D.O.G.C. de la relació d'ajuntaments que no es trobaven legalment constituïts, entre els quals figurava Puig-alt de Ter. Aquest gest fou seguit per tots els consellers i el 15 del mateix mes, es tornava a constituir el Consell Municipal amb 2 d'UGT (entre els quals, el dirigent local del POUM i Alcalde, Josep Moreta), 3 CNT, 1 POUM. En el discurs al assumir de nou la presidència del Consell Municipal, Josep Moreta lamentà l'absència d'ERC i UR, però declarà que **“de rebutjar el testimoni de germanor que se'ls hi brinda donarien proves de no voler col·laborar amb aquest Consell Municipal i amb el seu programa just, equitatiu i adequat amb la causa que defensa el poble”**. Finalment, el 14 de juny, es reorganitzà l'Ajuntament amb la incorporació de la UR i, per primera vegada des del juliol de 1936, de l'ERC. El nou Consell Municipal, quedà així: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 POUM, 1 UR. Fou elegit Alcalde Ramon Arqués Llorella, d'ERC (Ajuntament de St. Joan de les Abadesses, *Llibre d'Actes 1934-1938*).

¹⁴ Ajuntament de St. Pau de Segúries, *Llibre d'Actes*, sessions corresponents als dies 19 d'octubre de 1936 i 23 d'octubre de 1937.

¹⁵ En un primer moment, el Consell Municipal es formà amb un representant de més del PSUC i un conseller “independent”. El 27 d'octubre, el Consell s'adequà a la legalitat, després de la dimissió de tots els consellers elegits i la constitució de nou de l'Ajuntament, amb 3 consellers de l'ERC, 3 de la CNT, 2 del PSUC i 1 de la UR (Ajuntament de St. Quirze de Besora, *Llibre d'Actes 1936-1937*).

¹⁶ Desconeixem quan es procedí a la rectificació perquè no es conserven les Actes Municipals del període de la guerra civil. Aquesta probablement es produí entre gener i febrer de 1937 (v. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, del 28 de febrer de 1937).

¹⁷ El 29 de gener de 1937, es rectificà la composició, restant així: 3 ERC i 2 UGT. Continua d'Alcalde Jaume Pujol però ara per l'ERC (Ajuntament de Setcases, *Llibre d'Actes 1935-1939*).

¹⁸ El 18 de febrer de 1937 es reorganitzà el Consell Municipal adequant llur composició al Decret. L'Ajuntament quedà format per 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC i 1 UR. Continua en el càrrec d'Alcalde, Bartomeu Sibat (Ajuntament de Vallfogona de Ripollès, *Llibre d'Actes 1936-1937*, sessió corresponent al dia 18 de febrer de 1937).

REGIÓ VII (Anoia, Bages, Berguedà, Solsonès)

ANOIA

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Argençola	11-XI-36	3	3		1			2		Marcel.II Segura Tassias	CNT
Bellprat ¹	22-X-36	4	3			4				Antoni Vila Llenas	ERC
el Bruc	22-X-36	3		2	1	1	1			Francesc Vilalta Casellas	ERC
Cabrera d'Anoia	17-X-36	3	3	2		1				Leandre Vallès Rigol	ERC
Calaf ²	19-X-36		3	2		1				Pere Melich Barbat	PSUC
Calonge de Segarra ³	17-X-36	4	2						1	Isidre Sugranyes Soler	ERC
Capellades ⁴	17-X-36	3	8							Jaume Castells Olivé	CNT
Carme ⁵	23-X-36	3	3		2	1				Josep Riba Riba	CNT
Castellfollit de Riubregós ⁶	20-X-36	3	3	3						Vicens Canals Clotet	CNT
Castellolí	22-X-36	3	3			1				Josep Junyent Angrill	CNT
Copons	24-X-36	3	3		1	1		2		Josep Ramon Oliva	ERC
Igualada ⁷	31-X-36	5	6	4	2	2	2			Pere Bertran Tares	ERC
Jorba	21-X-36	3	3	2	1	1	1			Ramon Prat Martí	CNT
la Llacuna	16-X-36	3	3		1	1	1	2		Francesc Just Vivó	ERC
Masquefa ⁸	26-X-36		3						4	Isidre Castanyé Prat	CNT
la Molsosa	19-X-36	3		2		1				Francesc Vendrell Bertran	UR
Montmaneu	27-X-36	3	3			1		2		Miquel Casanovas Marcé	ERC
Òdena	1-XI-36	3	3		1	1	1	2		Silvestre Torras Forn	ERC
Orpí	24-X-36	3	3	2	1	1	1			Josep Calaf Soteras	ERC
Piera	21-X-36	3	3	2	1	1	1			Gener Bas Mató	PSUC
Pierola ⁹	19-X-36	3	3	3		1	1			Joan Valls Pujol	UR
la Pobla de Claramunt	17-X-36	3	3	2	1	1				Antoni Casanovas Duran	ERC
els Prats de Rei	31-X-36	3	3	2		1				Josep Casamitjana Casamitjana	ERC
Pujalt ¹⁰	16-X-36	3								Josep Solé Vilardosa	ERC
Rubió	28-X-36	3	3			1				Isidre Font Solé	CNT
St. Martí de Sesgueioles	16-X-36	3	3	2		1				Josep Solà Creus	PSUC
St. Martí de Tous	17-X-36	3	3	2						Francesc Trulls Carulla	ERC
Sta. Margarida de Montbuí ¹¹	14-X-36	3	3			1		2		Eloi Marimon Bofarull	CNT
Vallbona d'Anoia ¹²		4	4	1		1				Josep Rigol Sallarès	CNT
Veciana	19-X-36	3	3	2		1				Ramon Piñol Vilafranca	UR

BAGES

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Aguilar de Boixadors ¹	19-X-36	3	3	3		2				Josep Rial Claret	PSUC
Artés ²	26-X-36	3	3	2	1	1				Ramon Pladevall Vilaseca	ERC
Avinyó ³	20-X-36		3							Miquel Torrens Casas	CNT
Balsareny ⁴	17-X-36	3	3			1		2		Joan Pujols Galobardes	ERC
Calders ⁵	14-X-36		4	3		4				Valentí Casajoana Creus	UR
Callús	16-X-36	3	3	2		1				Pere Closa Esquius	ERC
Cardona ⁶	16-X-36	3	3		1	2		3		Emili Esteve Correcher	ERC
Castellbell i el Vilar ⁷	3-XI-36	3	3		1	1				Salvador Vila Selga	ERC
Castellfollit del Boix ⁸	21-X-36	5				6				Isidre Pujol Riera	ERC
Castellgalí ⁹	22-X-36	5			1	1		2		Ignasi Planell Farré	UR
Castellnou de Bages ¹⁰	17-X-36	6				5				Josep Soler Coldeforns	ERC
l'Estany	16-X-36	3		2		1				Lluís Cases Vilardell	UR
Fonollosa ¹¹	19-X-36	3	3			3		2		Valentí Ibañez Llobet	ERC
Gaià	19-X-36	3	3			1				Josep Codina Riera	CNT
Manresa	19-X-36	9	9	6	3	3	3			Josep Corbella Suñé	CNT
Marganell	26-X-36	3	2	2		1				Francesc Flori Esquius	CNT
Moià ¹²	15-X-36	3	3	3		1				Benvingut Fàbregas Arbós	ERC
Monistrol de Bages ¹³	15-X-36	3	4	3		1				Vicens Puigmartí Canadell	ERC
Monistrol de Montserrat	22-X-36	3	3	1		1		1		Enric Villuendas Clavel	ERC
Mura	20-X-36	3	3		1	1		2		Teodor Artigas Sallent	POUM
Navarcles	18-X-36		3	2		1				Marcel·lí Gironella Roca	PSUC
Navàs ¹⁴	14-X-36	3	3			1				Ramon Sala Besa	ERC
Rajadell ¹⁵	23-X-36	3	3	2		2				Ramon Pujol	ERC
Rocafort i el Pont de Vilomara	25-X-36	3				1				Pere Brunet Valls	ERC
Sallent ¹⁶	14-X-36	6	6	6		4				Pere Andorrà Playà	ERC
St. Feliu Sasserra	17-X-36	3	3	2		1				Josep Coma Costa	PSUC
St. Fruitós de Bages	22-X-36	3	3	2	1	1				Enric Bolos Maronda	PSUC
St. Joan de Vilatorrada ¹⁷		3	3	2		1				Agustí Soler Fosas	ERC
St. Mateu de Bages	22-X-36	3	3	2		1				Ramon Carol Santasusana	PSUC
St. Salvador de Guardiola ¹⁸	16-X-36	3	3			2				Francesc Enric Sellarès	UR
St. Vicenç de Castellet	17-X-36	3	3		1	1		2		Josep Llerius Escudé	ERC
Sta. Maria d'Oló	17-X-36	3	3	2	1	1				Maurici Camprubí Fornells	ERC
Santpedor ¹⁹	2-XI-36	3	3	3		2				Miquel Galinyà Olivet	ERC
Súria ²⁰	15-X-36	3	3	3		2				Florenci Claret Casadrús	ERC
Talamanca ²¹	22-X-36		3			3				Jaume Singlas Trullas	CNT

BERGUEDÀ

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Avià	15-X-36	3	3			1		2		Joan Subirana Canes	ERC
la Baells	25-X-36	3	3			1		2		Miquel Calveres Bars	ERC
Bagà ¹	14-X-36	3	3			2		3		Ricard Espot Gesa	UGT
Berga	20-X-36	5	6	4	2	2				Just Lacau Peralta	CNT
Borredà	20-X-36	3	3	2		1	1			Càndid Royo Colàs	ERC
Capolat	21-X-36	3				1				Ramon Freixa Casals	ERC
Casserres	21-X-36	3	3	2		1				Daniel Puigoriol Faura	CNT
Castell de l'Areny ²	15-X-36	6	3					2		Joan Pujals Subirà	UR
Castellar de N'Hug	21-X-36	3		2		1				Joan Adam Orriols	ERC
Castellar del Riu ³	24-X-36			2		1				Antoni Traserra Garriga	PSUC
Cercs	19-X-36	3	3			1		2		Josep Orriols Marin	ERC
l'Espunyola	20-X-36	3				1				Isidre Clotet Rosas	ERC
Figols	25-X-36	3	2	2		1				Benet Viñas Gasóлива	ERC
Gironella ⁴	19-X-36	4	5		1	1				Francesc Torrents Torras	ERC
Gisclareny	18-X-36	3				1		2		Joan Vilà Isern	UR
Gòsol	24-X-36	3								Josep Guitart Majoral	ERC
Guardiola de Berga	23-X-36	3	3		1	1	1	2		Jaume Ribera Mills	ACR
Montclar	22-X-36	3				1				Ramon Riva Bover	ERC
Montmajor	21-X-36	3				1				Joan Prat Bertran	ERC
la Nou de Berguedà ⁵	20-X-36	5	1	4		1				Salvador Serralta Llorenç	ERC
Olvan ⁶	31-X-36	4	4			3				Miquel Costa Roca	UR
la Pobla de Lillet	15-X-36	3	3		1	1		2		Pere Solà Guinovart	ERC
Puig-reig	15-X-36	6	6	4	2	2	2			Josep Badia Planas	ERC
Saldes ⁷	21-X-36	4	3	2						Josep Perarnau Perarnau	ERC
St. Jaume de Frontanyà ⁸	23-X-36		2			8				Josep Clotet Elias	UR
Sta. Maria de Merlès	23-X-36	3		2		1	1			Josep Grifell Padrós	ERC
La Valldan	28-X-36	3	3	2	1	1				Antoni Massanés Calonge	ERC
Vilada	18-X-36	3	3			1		2		Josep Comill Pujol	ERC

SOLSONÈS

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Castellar de la Ribera	24-X-36	3	3		1	1		1		Josep Reig Jounou	ERC
la Coma i la Pedra	16-X-36	3	3	2	1	1	1			Delfí Guilanyà Badia	ERC
Lladurs	24-X-36	3		2		1				Joan Llena Riu	ERC
Llanera	24-X-36	3	3	2	1	1	1			Pau Guitart Vila	ERC
Llobera del Solsonès ¹	15-IX-37	3	3			1		1		Miquel Estany Colell	ERC
Navès	24-X-36	3		2		1				Josep Graus Seba	ERC
Odèn	26-X-36	3	3		1	1		2		Josep Xandri Orrit	ERC

Olius	17-X-36	3		2		1	1	Miquel Ollé Alsina	ERC
Pinell de Solsonès	17-X-36	3		2		1	1	Joan Riu Llana (Solena)	PSUC
Pinós	20-X-36	3	3	2	1	1	1	Anton Porta Valielles	ERC
Solsona ²	gen- 37	3	3	1	1	1		Lluís Sorribes Pallarès	ERC

Anoia

¹ El 10 de febrer de 1937, el secretari de l'Ajuntament certificava que 3 consellers de la UR i 1 d'ERC, havien dimitit **“per tal de donar facilitats a l'Ajuntament als efectes de que pugui constituir-se d'acord amb el que disposa el Decret del 9 d'octubre i Ordre complementària del 12 del mateix mes”**. (AHN-SGC, lligall 287/1).

² L'ERC va ser exclosa perquè els representants del PSUC i la CNT s'hi van oposar dient que l'ERC no existia a Calaf i **“que no ha actuat des del 19 de juliol”** (AHN-SGC, lligall 287/1).

³ El 7 de febrer de 1937 es reorganitzà l'Ajuntament amb l'exclusió del conseller independent i el canvi d'un dels consellers d'ERC que ara passaria a representar a la CNT (AHN-SGC, lligall 287/1).

⁴ El 29 de març de 1937 s'efectuà la reorganització quedant formalment constituït amb 3 consellers d'ERC i 3 de la CNT. No obstant el 29 de maig del mateix any, un escrit del Centre Republicà d'ERC de Capellades dirigit al Director General d'Administració Local, apel·lava la seva intervenció per tal **“d'acabar l'anormal vida municipal d'aquesta vila on des dels esdeveniments del 19 de juliol del 1936 sempre ha funcionat un Comitè al marge de l'Ajuntament, perquè Comitè i Ajuntament tot és una mateixa cosa”**, i afegia que **“l'Ajuntament mai s'ha legalitzat, s'ha fet veure que sí, sorprenent la bona fe fent publicar al Diari Oficial del dia 29 d'abril últim la seva legalització (...) oficialment dona la sensació de que està amb la Llei, però, els que tenim que sofrir les seves intemperàncies i coaccions podem acreditar que l'Ajuntament funciona solament amb uns 10 o 11 senyors tots ells de la CNT”** i que el Centre d'Esquerra **“no hi té representació”** tal i com fixava el Decret. El fet és que al juliol, l'Alcalde de la CNT Jaume Castells, fou processat per un delicte “d'expropiacions de béns” i al mes següent, el 9 d'agost, es reorganitzà l'Ajuntament quedant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 UR i com Alcalde Josep Colom Soler, d'ERC (AHN-SGC, lligall 287/1).

⁵ El 9 de gener dimití un dels consellers del POUM (AHN-SGC, lligall 287/2).

⁶ Desconeixem quan es rectificà la composició perquè no es conserven les Actes Municipals d'aquest període. No obstant, aquest municipi apareix a la relació d'ajuntaments legalment constituïts que fou publicada al *Diari Oficial* del 16 de gener de 1937.

⁷ El 15 d'octubre, una reunió plenària del Comitè Antifeixista discutí sobre la composició que hauria de tenir el nou Consell Municipal i decidí envià el següent escrit al Jutge: **“per tal de facilitar el compliment del Decret del Consell de la Generalitat sobre la constitució dels nous ajuntaments, el Ple del Comitè Executiu es va reunir en sessió especial per tal d'estudiar l'aplicació dels preceptes de la disposició oficial i adaptar-los a la realitat revolucionària de la ciutat. A l'efecte, es va acordar suggerir la següent composició del Consell Municipal: Esquerra 6 representants, CNT 7 representants, POUM 4 representants, PSUC 2 representants, Acció Catalana 2 representants, Unió de Rabassaires 1 representant. Ha mogut al Comitè en fer aquest repartiment el considerar que ni la Unió de Rabassaires ni el PSUC a la nostra ciutat, donaren senyals de vida en el moment de la prova. Els primers, encara no s'han vist ara, i els segons ni existeixen. Altrament els Decrets de la Generalitat ja preveuen possibles modificacions de les bases generals i entenem que seria un error desatendre la realitat específica de cada ciutat, sobretot en un cas tant acusat com és el nostre. Per tant volem esperar que fareu arribar la nostra petició a la Conselleria corresponent”**. El mateix Jutge envià l'escrit a la Conselleria de Seguretat Interior especificant que **“davant la confusió que significa l'actitud de certs elements al no adequar-se a les normes exactes decretades”** s'havia abstingut de fer la convocatòria per a la constitució del nou Ajuntament, i que esperava les ordres de la Conselleria. Finalment, després de diverses reunions i d'una entrevista entre el Director General d'Administració Local i el President del Comitè Antifeixista, es constituïria l'Ajuntament conforme al Decret (AHN-SGC, lligall 287/2).

---

⁸ Inicialment la data de constitució de l'Ajuntament estava fixada pel dia 18 d'octubre, però no es va realitzar perquè no es presentaren les representacions d'ERC, UR i UGT. Finalment, sense l'assistència d'aquestes organitzacions, es formalitzà el Consell Municipal amb representants de la CNT i 4 del Sindicat de Treballadors de Masquefa (AHN-SGC, 287/3). El 27 de novembre de 1936, es rectificà la composició restant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1POUM, 1 UR, 1 ACR. Fou elegit Alcalde, Antoni Callís Matavaques (v. Vicenç Rocosa Girbau, "La col·lectivització a Masquefa", a *Col·lectivitzacions al Baix Llobregat, 1936-1939*, pàg. 167).

⁹ El 19 de gener de 1937 abandonà el càrrec un dels consellers del PSUC (AHN-SGC, *lligall 287/4*).

¹⁰ Els 3 consellers de l'ERC varen ser desautoritzats pel seu partit que era de l'opinió que a l'Ajuntament hi havia de figurar "**el major nombre de representacions sindicals i polítiques**". El 3 de gener de 1937 es formà el nou Consell Municipal amb 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR. Magí Bru Bernardó, d'ERC, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 287/4*).

¹¹ El 14 de novembre de 1936 ocupà el càrrec de conseller un representant del POUM. El 21, un vot de censura contra l'Alcalde i contra el conseller de Proveïments, tots de la CNT, acabà amb la dimissió del primer, obrint una crisi municipal que es tancaria el 27 de febrer, després d'una reunió de tots els consellers amb la Junta de Seguretat Interior, en la que s'arribà a la conclusió de que no hi havia lloc pel vot de censura (Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Sta. Margarida de Montbui, *Llibre d'Actes 20-X-1935 /8-III-1937*).

¹² Desconeixem la data en la que es rectificà la composició perquè no hem pogut localitzar les Actes Municipals. No obstant, l'Ajuntament de Vallbona d'Anoia legalitzà, entre febrer i abril, la seva situació perquè apareix a la relació publicada al *Diari Oficial* del 29 d'abril de 1937.

Bages

¹ El 20 de gener de 1937, el Consell Municipal es reorganitzà quedant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC i 1 UR. Agustí Diaz Alberiz, de la CNT, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 288/1*).

² Tot i que el Consell Municipal es constituí amb normalitat, sembla que hi van haver-hi problemes com es pot deduir de l'informe elaborat per un delegat de la Junta que efectuà una visita a Artés: "**les diferències sorgides el dia 26 arran la constitució de l'Ajuntament han pogut ésser fàcilment superades. El POUM ha quedat satisfet amb el nomenament d'un sol representant al Municipi. El foraster de la CNT que el dia 27 destruí l'acta de constitució, ja és fora del poble**" (AHN-SGC, *lligall 308*).

³ Inicialment només varen prendre possessió els 3 consellers de la CNT perquè els delegats del POUM, PSUC i UR, es negaren a tenir representació si no se'ls hi donava els llocs que demanaven. El 10 de novembre de 1936 es formà el Consell Municipal amb 3 CNT, 2 UGT, 1 POUM, 1 UR, i Anton Careta Reixac, antic secretari del Comitè Local de Defensa i militant de la UR, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligalls 288/1 i 308*).

⁴ A l'expedient d'aquest municipi consta una denúncia segons la qual al representant de la UR i als de la UGT no se'ls hi va deixar prendre possessió com a consellers degut a les amenaces de la CNT (AHN-SGC, *lligall 308*).

⁵ El 28 de gener, el Consell Municipal es reorganitzà: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC-UGT, 1 UR. Valentí Casajoana tornà a ser elegit Alcalde però en aquesta ocasió representant l'ERC (AHN-SGC, *lligall 288/1*).

⁶ El Consell Municipal modificà la seva composició el 15 de gener 1937: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 UR, 1 POUM (AHN-SGC, *lligall 288/2*).

---

⁷ El PSUC es constituí al desembre de 1936 i va demanar els dos llocs que li corresponien al Consell Municipal. L'ERC i UR estaven d'acord, però la CNT i el POUM s'hi varen oposar. Encara al març del 1937, el Comitè Central del PSUC denunciava aquesta situació (AHN-SGC, *lligalls 288/2 i 308*).

⁸ Fins el 28 de febrer de 1937 el Consell Municipal no es constituí legalment amb 3 d'ERC i 1 de la UR (AHN-SGC, *288/2*).

⁹ La CNT es va retirar de la sessió de constitució de l'Ajuntament perquè la resta d'organitzacions no acceptava un dels consellers cenetistes i no s'incorporà fins el 8 de març de 1937 (Ajuntament de Castellgalí, *Llibre d'Actes, 1935-37*).

¹⁰ El Consell Municipal modificà la seva composició el 23 de gener de 1937: 3 ERC, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 288/3*).

¹¹ Al gener de 1937 varen dimitir 2 consellers de la UR per ajustar-se a la legalitat i el 9 de febrer quedà constituït l'Ajuntament (AHN-SGC, *lligall 288/3*).

¹² El 28 de desembre cessà un dels consellers del PSUC (AHN-SGC, *lligall 288/4*).

¹³ El Consell Municipal es reorganitzà el 26 de gener de 1937 amb 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 UR. Josep Canet Puigmartí de la CNT fou elegit nou Alcalde (AHN-SGC, *lligall 288/4*).

¹⁴ A la sessió de constitució es declarà vacants els llocs que corresponien al PSUC, al POUM i a l'ACR per no existir a la localitat. No obstant, la secció del PSUC del nucli industrial de Palà de Torruella va demanar dies després -el 30 d'octubre- els llocs que li corresponien. L'Ajuntament però, va considerar que **“fins i tant no sigui dictada una disposició per la Conselleria de Seguretat Interior de la Generalitat de Catalunya que ordeni completar els llocs vacants a la constitució dels Ajuntaments no es creu convenient donar possessió”** als consellers d'aquest partit. Fins el 5 de febrer de 1937 el Consell Municipal no s'amplià amb els 2 consellers del PSUC (Ajuntament de Navàs, *Llibre d'Actes*, sessió corresponent al 5 de febrer de 1937).

¹⁵ No hem pogut esbrinar la data de reorganització municipal donada la inexistència de documentació d'aquest poble en el fons de la Conselleria de Seguretat Interior, així com la desaparició dels llibres d'Actes de l'Ajuntament del període 1936-1939. Probablement, es produí entre gener i febrer de 1937 (v. [Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya](#), del 28 de febrer de 1937).

¹⁶ El 13 de novembre 1936, el POUM s'incorporà al Consell Municipal amb 2 representants i cessaren 2 consellers de la UGT i 2 més de la UR, quedant així constituït l'Ajuntament d'acord amb el Decret (Ajuntament de Sallent, *Llibre d'Actes 1936-1938*).

¹⁷ No es conserven les Actes Municipals del període. La composició, segons Florenci Codina “Alguns aspectes de la guerra civil al municipi de Sant Joan de Vilatorrada”, [Dovella](#), núm. 27 (juliol 1988), pàgs. 39-43.

¹⁸ Al gener de 1937, el Jutge comunicà la següent composició: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT-PSUC, 2 UR, i afegia que a la primera sessió que celebrés l'Ajuntament, deixaria el càrrec un dels consellers de la UR (AHN-SGC, *lligall 288/4*).

¹⁹ El 14 de novembre de 1936 dimití un dels consellers del PSUC i, al mateix temps, un representant del POUM s'integrà en el nou Consell Municipal (Ajuntament de Santpedor, *Llibre d'Actes* sessió corresponent al dia 14 de novembre de 1936). Hem repassat les Actes Municipals fins el juny de 1937 (a partir d'aquesta data no es conserven les del període de la guerra civil) i no

---

hem trobat la sessió en la que teòricament havia de dimitir un dels dos consellers que la UR tenia de més. Tot i això, el *Diari Oficial* del 16 de gener de 1937, incloïa Santpedor com a municipi que tenia l'ajuntament legalment constituït.

²⁰ El Consell Municipal fou reorganitzat el 29 de gener, restant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 UR (Arxiu Municipal de Súria, *Llibre d'Actes 1935-37*).

²¹ Desconeixem la data en la que es rectificà perquè no s'ha pogut trobar les Actes Municipals d'aquest període. L'Ajuntament de Talamanca però, apareix a la relació dels que estaven legalment constituïts –probablement es realitzà entre gener i febrer-, publicada al *Diari Oficial* del 28 de febrer de 1937.

Berguedà

¹ El Consell Municipal modificà la seva composició el 24 de gener amb la retirada d'un conseller de la UGT i un altre de la UR (AHN-SGC, *lligall 292/3*).

² En realitat els consellers que representaven l'ERC, eren afiliats a la UR perquè al poble només existien la UR, la CNT i la UGT. El 7 de febrer es procedí a la reorganització municipal formant-se l'Ajuntament amb 2 del PSUC i 1 d'UR. Continua d'Alcalde Joan Pujals, però ara representant al PSUC. A l'acta de constitució s'especifica que no hi ha organitzacions de la CNT, POUM, ACR i ERC (AHN-SGC, *lligall 292/4*).

³ En realitat el 24 d'octubre es constituí una Comissió Provisional amb 2 del PSUC i 1 d'UR, que actuà fins la constitució definitiva l'1 de febrer, amb la incorporació de 3 representants de la CNT i 3 més de l'ERC. Miquel Oller Torres, de la CNT, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 292/4*).

⁴ El 9 de desembre es rectificà aquesta composició i els tres consellers que excedien la representació (2 de la CNT i 1 de l'ERC), foren nomenats delegats amb les facultats que atribuïa l'article 136 de la Llei Municipal (AHN-SGC, *lligall 292/5*).

⁵ El 28 de gener es rectificà aquesta composició, restant de la següent manera: 3 ERC, 2 UGT, 1 CNT, 1 UR. L'Alcalde elegit fou Ramon Noguera, de la UR (AHN-SGC, *lligall 292/6*).

⁶ El 28 de desembre de 1936 el Consell Municipal rectificà la seva composició amb la retirada d'un conseller per l'ERC, un per la CNT i dos per la UR (AHN-SGC, *lligall 292/6*).

⁷ El 3 de febrer de 1937, el Consell Municipal rectificà la seva composició amb la retirada d'un dels consellers d'ERC (Ajuntament de Saldes, *Llibre d'Actes, 1937-1941*).

⁸ Al març del 37, l'Ajuntament d'aquest municipi encara estava constituït il·legalment (9UR, 1 UGT, 1 CNT). A l'expedient que obrava a la Conselleria de Seguretat Interior hi ha un escrit de l'Ajuntament, amb data 17 d'abril 1937, en el que s'explica que només la UR està constituïda legalment (AHN-SGC, *lligalls 309 i 292/6*).

Solsonès

¹ AHN-SGC, *lligall 303/4*. A l'acta de constitució s'especifica que no n'hi ha constància de l'Ajuntament anterior. De fet, en la relació d'ajuntaments constituïts il·legalment, publicada al *Diari Oficial* el 2 de maig de 1937, apareix Llobera de Solsonès.

---

² No hem pogut esbrinar la data exacta de constitució de l'Ajuntament de Solsona perquè les actes municipals del període de la guerra civil han desaparegut. A l'Arxiu Històric Comarcal de Solsona, hem trobat una relació dels components de l'Ajuntament amb data de gener de 1937, quina composició queda reflectida al quadre. D'altra banda, al *Diari Oficial* del 16 de gener, que publica una primera relació de municipis amb l'ajuntament legalment constituït, apareix Solsona.

REGIÓ VIII (Garrigues, La Noguera, Segarra, Segrià, Urgell)

GARRIGUES

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
l'Albages ¹	17-II-37		4					4		Francesc Rei Oriol	UGT
l'Albi ²	29-X-36		3							Josep Serra Vives	CNT
Arbeca	17-X-36	3	3					2		Estanislau Perera Bellmunt	ERC
les Borges Blanques	24-X-36	3	3		1	1		2		Eudald Viles Vilafranca	UR
Bovera	18-X-36	3	3					2		Isidre Domènec Molins	UGT
Castelldans ³	26-X-36	3				1		2		Daniel Mateu Traguany	ERC
Cervià de les Garrigues ⁴	19-X-36	3		2						Josep Tort Gasol	PSUC
el Cògul	18-X-36	3	3	2		1				Ramon Mor Sala	PSUC
l'Espluga Calba	20-X-36	3	3					2		Vicenç Bellmunt Altisent	CNT
la Floresta	22-X-36	3	3					2		Eusebi Verdés Solé	CNT
Fulleda	24-X-36		3							Amadeu Rubió Setó	CNT
la Granadella	19-X-36	3	3					2		Victori Tost Nebot	ERC
Granyena de les Garrigues	19-X-36	3	3	2						Ramon Borch Sendrós	CNT
Juncosa de les Garrigues ⁵	20-X-36			7		4				Josep Dalmau Tort	PSUC
Juneda	23-X-36	3	3	1	1	1	1	1		Josep A. Aldomà Minguet	PSUC
els Omellons	23-X-36	3		2						Francesc Català Solsona	ERC
Pobla de Cèrvoles ⁶	14-X-36		11							Ramon Moragues Dolores	CNT
la Pobleta de la Granadella ⁷	15-X-36	3	3			1		3		Domènec Farré Inglés	UGT
Puiggrós	31-X-36	3								Jaume Vallverdú Cabau	ERC
Torregrossa	22-X-36	3		2	1	1				Salvador Masa Calderó	POUM

LA NOGUERA

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Ager	17-X-36	3	3							Eduard Finestres Serrano	ERC
Albesa ¹	16-X-36	3	4							Josep Aliet Rius	CNT
Alfarràs	22-X-36		3		1	1		2		Bias Peña Guardia	UGT
Algerri	18-X-36	3	3							Josep Fontova Guixart	ERC
Alòs de Balaguer ²	15-X-36	4	4	3						Miquel Batlle Puigarnau	PSUC
Anyà ³	17-X-36	3	3	3						Josep Comabella Farré	ERC
Artesa de Segre	17-X-36	3	3	2	1	1				Celestí Solé Fresneda	ERC
les Avellanes	25-X-36	3	3		1	1		2		Bartomeu Batalla Armengol	CNT
Balaguer	20-X-36	6	6	4	2	2				Joan Bajen Blanch	CNT
Baronia de Rialp ⁴	19-X-36	2			1	1		2		Josep Ros Raichs	ERC

Belcaire d'Urgell	17-X-36	3	3	2							Ramon Rubio Boldú	ERC
Bellmunt d'Urgell ⁵	23-XI-36	3	3					2			Miquel Teixidó Pons	UGT
Bellví ⁶	26-XI-36	3	3	2	1	1					Maurici Boté Casals	CNT
Cabanabona	20-X-36	3						2			Joan Pla Llordés	ERC
Camarasa ⁷	24-X-36	3	3	2	1	1					Josep Rubies Rubies	PSUC
Castelló de Farfanya ⁸	16-X-36		3	2							Antoni Arimany Curià	CNT
Cubells	16-X-36	3	3						2	1	Josep Botines Mateu	ERC
Fontllonga	19-X-36	3							2		Josep Moques Guàrdia	ERC
Foradada	16-X-36	3	3					2			Ramon Cases Arnau	CNT
Gerp ⁹	14-X-36	2	2			3	1	2	1		Francesc Rovira Roqué	UGT
Ivars de Noguera	21-X-36	3	3	2	1	1					Pere Magrí Soler	ERC
Linyola ¹⁰	21-X-36	3	3	2	1						Gaspar Segura Escolà	PSUC
Menàrguens	14-X-36	3	3				1		2		Joan Josa Josa	ERC
Montgai	29-X-36	3	3	2	1	1					Eusebi Darbra Badia	CNT
Oliola	3-XI-36	3	3	2	1						Jaume Balasch Bastardes	ERC
Os de Balaguer	15-X-36	3	3	2	1	1					Valerià Llovera Cristòfol	POUM
Penelles	22-X-36	3	3						2		Josep Pola Rocaspana	ERC
el Poal	24-X-36	3	3	2		1					Ramon Macià Costafreda	PSUC
Ponts ¹¹	17-X-36	3	3			1			2		Francesc Vilà Gili	ERC
la Portella	15-X-36	3	3	2	1	1					Antoni Corbella Tort	PSUC
Preixens ¹²	16-X-36	1	1	2			4		3		Josep Ricart Utgés	ERC
Torrelameu	24-X-36	3	3	2	1	1					Josep Solé Puig-gròs	POUM
Tragó de Noguera	24-X-36	3	3						1		Domènec Caufapé Cortés	ERC
Tudela de Segre ¹³	24-X-36	4	3			1	2	1			Josep Riasol Duch	UR
Vallfogona de Balaguer	15-X-36	3	3				1		2		Jaume Viladric Torrent	ERC

SEGARRA

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
l'Aranyó	24-X-36	3	3			1		2		Jaume Flotats Bernaus	ERC
Biosca	22-X-36	3	1		1	1		2		Florenci Grifell Cirera	ERC
Cervera ¹	22-X-36	6	6		1	2	1	6		Manuel Ambrona Tudela	CNT
Estaràs ²	1-XI-36	3	3					2		Jordi Metons Obach	CNT
Florejacs ³	26-XII-36		4					3		Miquel Farré Cucurull	CNT
Freixenet de Segarra	16-X-36	3	3					2		Francesc Farrés Perelló	CNT
Granyanella ⁴	23-X-36	3	2					2		Juan Mora Sala	CNT
Granyella de Segarra	20-X-36	3	3					2		Ramon Alcobé Torres	CNT
Guissona ⁵	17-X-36	3	3		1	1	1	2		Josep Mir Farré	ERC
Ivorra	24-X-36	3						2		Josep Matamala Vilalta	ERC
la Manresana ⁶	19-X-36		3							Isidre Simona Solé	CNT
Massoteres	21-X-36	3	3		1	1	1	2		Joan Martí Comabella	CNT
Montoliu de Segarra ⁷	21-II-37	3	3					2		Manuel Clarassó Segura	UGT
les Oluges	16-X-36	3	3					2		Domingo Pines Troust	ERC
les Pallargues	18-X-36	3	3					2		Miquel Creus Cañet	CNT

Portell	17-X-36	3	3			1			2	Josep Borrás Romeu	CNT
La Prenyanosa	22-X-36	3	3						2	Josep Aldomà Tolosa	ERC
St. Antolí de Vilanova	24-X-36	3	3						2	Domènec Augé Vilaplana	ERC
St. Guim de la Plana ⁸	14-X-36	7	1			1	1		1	Josep Verdés Franquesa	ERC
St. Pere dels Arquells	20-X-36	3	2						2	Francesc Bosch Jané	ERC
Talavera ⁹	16-X-36	3	3						4	Joan Trullols Morera	UGT
Tarroja de Segarra	19-X-36	3	3						2	Ramon Roca Vila	ERC
Torrefeta ¹⁰			2						2		
Vallfogona de Riucorb ¹¹	12-X-36		4	2						Ramon Tudó Inglés	CNT

SEGRÀ

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Aitona	25-X-36	3	3			1		2		Ignasi Esteve Ros	ERC
els Alamús	16-X-36	3	3		1	1	1	2		Jaume Teixidó Aubach	CNT
Albatàrrec	21-X-36	3	3	2		1				Joan Adop Cuadrat	PSUC
Alcanó ¹	2-XI-36	4				2				Domènec Monné Bellet	ERC
Alcarràs	21-X-36	3	3	2		1				Agustí Moliné Camins	UR
Alcoletge	26-X-36	3		2	1	1				Salvador Martí Bosch	ERC
Alfés	28-X-36		3					2		Josep Abeló Sans	CNT
Alguaire ²	13-XII-36	3	3					2		Jaume Jofre Espinet	ERC
Almacelles	17-X-36	3	3	2		1				Francesc Aguera Canet	CNT
Almatret	18-X-36	3	3	2	1					Jesús Rodríguez Mira	CNT
Almenar	23-X-36	3	3	2	1	1				Candid Solé Barbé	POUM
Artesa de Lleida	29-X-36	3	3			1	1	2		Isidro Puig París	UGT
Aspà	19-X-36		3	2		1				Ramon Freixenet Moragues	CNT
Bell-lloc d'Urgell	18-X-36	3	3		1	1		2		Josep Amorós Aixelà	ERC
Benavent de Segrià	25-X-36	3	3	2		1				Manuel Martinoli Mayench	ERC
Corbins	20-X-36	3	3	2	1	1				Emili Florejagachs Espinet	ERC
Fondarella	22-X-36	3				1				Josep Simó Espart	ERC
Golmés	19-X-36	3	3		1	1				Eudald Oriola Ortiz	POUM
la Granja d'Escarp	19-X-36	3	3	2	1					Josep Boira Estrada	PSUC
Llardecans	17-X-36	3	3		1	1		2		Josep Ibars Mateu	ERC
Lleida	23-X-36	9	9	6	3	3	3			Felix Lorenzo Páramo	CNT
Maials	21-X-36	3	3	2	1	1				Marc Ballesté Areste	POUM
Massalcoreig	21-X-36		3					2		Ramon Ponti Arbonés	CNT
Miralcamp	17-X-36	3	3					2		Francesc Palou Cots	CNT
Mollerussa ³	19-X-36	3	3	2	1	1				Francesc Rubinat Teixidó	CNT
Montoliu de Lleida ⁴	19-X-36	3	3			1				Isidre Guiu Plana	ERC
el Palau d'Anglesola	10-XI-36	3	3	2	1	1	1			Felip Vilagrà Pujol	ERC
Puigverd de Lleida	1-XI-36	3	3	2	1	1				Josep Bosch Setó	POUM
Roselló ⁵	21-X-36	3	4		1			1		Antoni Torruella Borràs	UGT
Soses ⁶	21-X-36	3	3	2	1	1	1			Francesc Casas Dolcet	PSUC
Torrefarrera	9-XI-36	3	3	2						Ramon Casals Batlle	CNT

Torre-serona	21-X-36	3		2	1	1	1				Pere Gardenyes Masot	PSUC
Vilanova d'Alpicat	12-XI-36	3	3			1	1		2		Josep Roure Peirau	UR

URGELL

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Agramunt	17-X-36	3	3	2	1	1	1			Joan Carreras Batalla	ERC
Anglesola	16-X-36	3	3	2	1	1				Josep Perelló Mata	ERC
Barbens	14-X-36	3	3	2	1	1				Andreu Guasch Caselles	ERC
Belianes	17-X-36	3	3	2	1	1				Miquel Culleré Barrufet	ERC
Bellpuig d'Urgell	15-X-36	3	3			1		2		Francesc Gené Rossell	CNT
Castellnou de Seara	20-X-36	3	3	2	1	1				Jaume Balagué Llobet	ERC
Castellsèra	17-X-36	3	3	2	1	1				Josep Salvadó Farré	UR
Ciutadilla ¹	18-X-36			2	1	1				Francesc Vime Marimón	PSUC
Claravalls ²	23-X-36			4		1				Ramon Messegué Bonet	PSUC
Donzell d'Urgell	20-X-36	3	3	2	1	1	1			Pau Paris Masó	ERC
la Figuerosa	18-X-36	3	3	2		1				Antoni Ortiz Bosch	ERC
la Fuliola ³	17-X-36	3		2	1	1				Ignasi Bros Bros	ERC
Guimerà ⁴	17-X-36	3	3	2		1				Josep Capdevila Oliva	UR
Ivars d'Urgell ⁵	15-X-36	3	3	2	1	1				Florenci Bosch Meniquet	CNT
Maldà ⁶	15-X-36	3	3			2		3		Martí Martí Galobardes	CNT
Nalec	18-X-36	3		2		1				Josep Giralt Bosch	ERC
els Omells de Na Gaia	20-X-36	3	3	2	1	1				Joan Saltó Roig	ERC
Preixana	17-X-36	3	3			1		2		Josep Guix Montané	UGT
Puigverd d'Agramunt	16-X-36	3	2			1	1			Ramon Querol Grau	ERC
Rocafort de Vallbona ⁷	17-X-36	3	3	2	1	1	1			Ramon Cabestany Bellart	ERC
St. Martí de Maldà	16-X-36	3	3	2	1					Josep Solsona Capdevila	ERC
Tàrrega ⁸	14-X-36	6	6	4	2	2		2		Josep Devan Miralles	ERC
Tornabous	21-X-36	3	3	2		1				Antoni Teixidó Rubinat	ERC
Vallbona de les Monges	20-X-36	3	3	2	1	1				Francesc Ingles Gomà	UR

Garrigues

¹ L'Ajuntament d'Albages es mantingué molt temps constituït il·legalment. Al maig de 1937, el Diari Oficial de la Generalitat (núm. 122, 2-V-37) publicava una relació d'ajuntaments que no es trobaven legalment constituïts en la que hi figurava l'Albages. Desconeixem si això fou suficient per a que rectificàssim la composició del Consell Municipal. De qualsevol manera, un ofici del Director General d'Administració Local dirigit a l'Alcalde, amb data 18 d'octubre de 1937, encara li recordava que **“reiterades vegades s'ha feta pública la necessitat de donar compte a aquesta Direcció General, mitjançant les corresponents actes, de la forma com estan constituïts els Ajuntaments de Catalunya. El de la vostra Presidència, malgrat tot, s'ha mantingut en absolut mutisme, i per aquest motiu no existeix en aquestes oficines cap mena de documentació relativa a aquest afer. Per tant, vista l'obstinada resistència en el compliment de les disposicions emanades de la Superioritat, he de manifestar-vos que se us otorga un termini improrrogable de cinc dies per a que feu tramesa a aquest centre directiu, de la documentació adient que acrediti la manera com està constituït en l'actualitat aqueix Ajuntament”** (AHN-SGC, lligall 294/1).

---

² En aquest municipi la formació del nou Consell Municipal no va estar exenta de problemes. El 19 d'octubre el Jutge posava en coneixement de la Conselleria les dificultats per a formalitzar la constitució. El 20 era el PSUC el qui es dirigia a la Conselleria per a reafirmar-se en la seva posició de no acceptar que l'ERC estigués representada a l'Ajuntament perquè estava dissolta i només havia recuperat l'activitat ("**rebrotat**") des de que s'havia constituït el Govern de la Generalitat, considerant ademés que el PSUC era l'organització més nombrosa, inclús més que la CNT.

L'Ajuntament es constituí únicament amb els 3 representants de la CNT, però posteriorment s'incorporarien els 2 representants que corresponien al PSUC (AHN-SGC, *lligall 294/1*).

³ El 20 de novembre de 1936 pregueren possessió del càrrec 3 representants de la CNT (AHN-SGC, *lligall 294/1*).

⁴ Pocs dies després de la constitució de l'Ajuntament, es varen produir uns incidents al poble amb el resultat de 6 morts (dos militants de la CNT, 3 de l'UGT i un sacerdot) i diversos ferits. Segons un informe elaborat probablement per un delegat de la Junta de Seguretat, per pacificar la situació es traslladaren al poble delegats del Comitè Popular i del Comitè d'Investigació de Lleida. Sembla que l'Alcalde i els consellers havien fugit i es va nomenar un comitè format per 4 de la CNT i 4 de la UGT (AHN-SGC, *lligall 310*).

El 9 de novembre es constituí de nou l'Ajuntament amb 3 de la CNT i 2 del PSUC, però en aquesta ocasió, l'alcalde elegit fou Carmel Martí Monné, de la CNT. L'ERC no participà en aquest Consell, com tampoc ho va fer en el que es va constituir el 19 d'octubre, segons sembla perquè va renunciar per no considerar legal la seva representació. D'altra banda, com a conseqüència dels fets ocorreguts en el poble, dels dos representants d'ERC, un havia desaparegut i l'altre fou mort durant els incidents esmentats (AHN-SGC, *lligall 294/2*).

⁵ El 12 de gener es procedí a una reorganització després de que la CNT s'hagués constituït al poble, i el Centre d'Unió Republicana, adherit a l'ERC, s'hagués igualment reorganitzat. El nou Consell Municipal quedà així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 294/3*).

⁶ El 25 de gener de 1937 el Consell Municipal modificà la seva composició, restant exclusivament 3 representants de la CNT (AHN-SGC, *lligall 294/3*).

⁷ El 30 de gener de 1937, el Consell Municipal quedà així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 294/3*).

la Noguera

¹ Desconeixem la data en la que es rectificà la composició. En el *Diari Oficial* del 2 de maig de 1937, apareix Albesa com a un dels municipis que encara no havien constituït legalment el seu ajuntament.

² El 27 de gener de 1937 es reorganitzà l'Ajuntament d'acord amb el Decret: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC. Pere Gambande Lladós, d'ERC, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 297/2*).

³ Desconeixem la data en la que es rectificà la composició. En el *Dairi Oficial* del 16 de gener apareix Anyà com a un dels municipis que tenien el seu ajuntament legalment constituït.

⁴ El 25 de gener de 1937 s'amplià el Consell Municipal amb la incorporació dels 3 representants de la CNT i 1 més de l'ERC (AHN-SGC, *lligall 297/3*).

⁵ La constitució del Consell Municipal fou problemàtica com a conseqüència de les pretensions de les organitzacions que no estaven d'acord amb la proporció que establia el Decret. Abans del 23 de novembre s'havia format un Consell Municipal amb la següent composició: 3 CNT, 4 UGT, 2 POUM i 1 UR (AHN-SGC, *lligall 297/3*).

---

⁶ L'onze de novembre el Centre Català Republicà de Bellvis informava que l'Ajuntament estava constituït per 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 2 UGT, 3 UR i 2 POUM. No obstant, un informe dels delegats de la Junta de Seguretat, amb data 19 de novembre, afirmava que el Comitè encara no havia estat substituït per l'Ajuntament perquè ERC i CNT no estaven d'acord amb la proporció que presentava UGT i POUM (AHN-SGC, *lligall 311*).

⁷ La filiació política real dels consellers que formaren aquest Consell Municipal és una mica confosa: dels 3 representants d'ERC, un era de l'UGT i els altres de la CNT. Els 3 de la CNT, pertanyien a la FAI, igual que el representant de la UR. D'altra banda, el representant del POUM, era de la CNT i els 2 del PSUC, eren de la UGT. D'entrada, el fet que es consignés a l'acta l'afiliació sindical dels representants dels partits fa pensar que no es tractava d'una jugada per a obtenir més representants del qui otorgava el Decret. No obstant, una altra lectura podria ser la de que en realitat, la composició de l'Ajuntament era: 4 de la FAI, 3 de la CNT i 3 de l'UGT.

El 7 de novembre de 1936, l'Alcalde presentà la dimissió i fou substituït per un dels consellers de l'ERC, Bartomeu Trepat Solé (AHN-SGC, *297/4*).

⁸ El 4 de novembre de 1936 entraren a formar part de l'Ajuntament 3 consellers d'ERC i 1 de l'UR. El 18 de febrer de 1937, l'Alcalde Antoni Arimany fou destituït i el seu lloc fou ocupat per Miquel Rius Farré de l'UR (AHN-SGC, *lligall 297/4*).

⁹ La composició de l'Ajuntament es modificà el 18 de juliol de 1937, restant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1UR. Fou elegit Alcalde Jacint Tribó Porta de la UGT (*Llibre d'actes de l'Ajuntament de Gerp 1936-1938*).

¹⁰ Donat que el Consell Municipal de Linyola es va formar amb representants de quatre organitzacions, sorprén l'escrit que dies abans de la constitució del nou Ajuntament s'envià des del propi Ajuntament, afirmant que en aquella localitat només existia el Sindicat Agrícola i Caixa Rural de Linyola **“incautat o adherit a la UR entitat purament apolítica i que segons manifestació no voldria prendre part a l'Ajuntament”** (AHN-SGC, *lligall 297/5*).

¹¹ Aquesta és la composició que s'envià a la Generalitat (AHN-SGC, *lligall 297/6*). No obstant, “Acracia” núm. 77 (25-X-36) donava una altra composició en la que ademés dels ja citats, s'afegien 2 representants d'Estat Català. No hem pogut comprovar aquest extrem en el Llibre d'Actes perquè no es conserven les d'aquest període.

¹² Descoenxem la data en la que es rectificà la composició. En el *Diari Oficial* apareix Preixens com a un dels municipis que tenien el seu ajuntament legalment constituït.

¹³ Descoenxem la data en la que es rectificà la composició. No obstant, aquesta es devia produir entre març i abril de 1937, perquè al *Diari Oficial* del 29 d'abril, apareix Tudela de Segre com a un dels municipis que havien legalitzat la seva constitució.

Segarra

¹ Aquesta proporció que no respectava la que establia el Decret, fou decidida per unanimitat en una assemblea popular a proposta de l'UGT, celebrada el 20 d'octubre. A Cervera els representants de la UGT no estaven identificats amb el PSUC, com demostra l'escrit que aquest partit envià al Conseller de Governació l'endemà de la formació del Consell Municipal, queixant-se de que s'havia **“donat representació a tots els partits polítics, exceptuant al nostre, que la UGT no l'ha volgut reconèixer”** (AHN-SGC, *lligall 301/3*).

² És possible que dos dels tres consellers d'ERC fossin d'UGT (AHN-SGC, *lligall 301/3*).

---

³ El 5 de novembre el Juge comunicà a la Conselleria de Seguretat que davant la no comparecència de cap partit o sindicat, va continuar l'Ajuntament que ja existia (AHN-SGC, *lligall 301/3*)

⁴ La CNT manifestà a la sessió de constitució que designarien el representant que els hi mancava quan l'organització així ho acordés (AHN-SGC, *lligall 301/4*).

⁵ El 24 d'octubre l'Ajuntament tingué coneixement a través d'un comunicat de la UGT de que aquesta organització havia donat de baixa a un dels seus representants en el Consell, que seria substituït. També es procedí a l'elecció d'un nou Alcalde, càrrec pel que fou nomenat Ernest Solé Sererols, de la CNT (AHN-SGC, *lligall 301/4*)

⁶ A la Manresana les modificacions i els canvis d'alcalde sovintejaren durant el període entre octubre i desembre de 1936. Per exemple, el 21 d'octubre s'incorporaren al Consell Municipal, format exclusivament pels consellers de la CNT, 3 representants de l'ERC i 2 del PSUC, que no havien participat inicialment. Això comportà un canvi d'alcalde: fou elegit Pere Casau Ferran, d'ERC. El 4 de novembre, la CNT retirà a un dels seus representants perquè havia actuat com a Fiscal suplent a l'època de la Dictadura. El 23 de desembre es produí un nou canvi d'alcalde: fou nomenat Joan Solsona Pinyol, de la CNT. Però al mes següent, el 27 de gener, la CNT va perdre l'Alcaldia que fou ocupada per un representant d'ERC, Ramon Torruella Botet (AHN-SGC, *lligall 301/4*).

⁷ Les actes municipals d'aquest període no es conserven i per tant, no tenim constància de la composició de l'Ajuntament anterior, però a l'acta de constitució del 21 de febrer de 1937 que s'envià a la Conselleria de Seguretat Interior, es diu: ***“Es fa constar així mateix que aquest Ajuntament és reorganització del precedent que si bé s'havia format amb arreglo a lo disposat en el Decret d'octubre no s'havia distribuït numèricament els llocs a ocupar amb relació a lo que aquell Decret expressava”*** (AHN-SGC, *lligall 301/5*).

⁸ El 4 de febrer es rectificà la composició, restant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR. Cal assenyalar que dos dels consellers de la CNT i el d'UR s'havien presentat anteriorment per l'ERC, i el conseller que havia representat al POUM, ara representava a la UGT (*Llibre d'Actes de l'Ajuntament de St. Guim de la Plana 1931-1938*).

⁹ És possible que hi hagi un error de transcripció (voluntari?) a l'acta de constitució de l'ajuntament del dia 16 d'octubre, i que la composició fos en realitat 4 ERC, 4 CNT i 3 UGT, perquè a la sessió municipal del 14 de febrer de 1937 –data en la que es rectificà la composició– s'afirma que l'ajuntament es constituí amb 4 representants d'ERC, 4 de la CNT i 3 d'UGT. En qualsevol cas, el nou consell municipal tingué la següent composició: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR. Mateu Casellas Perelló, un home que havia representat l'Esquerra a l'Ajuntament anterior i que ara representava la UR, fou reafirmat com a Alcalde, càrrec pel que ja havia estat elegit dies abans en substitució del dimitit Joan Trullols (*Llibre d'Actes de l'Ajuntament de Talavera, 1934-1949*).

¹⁰ Al juliol de 1937, l'ERC i la UGT es dirigiren a la Direcció General d'Administració Local per a denunciar la situació existent al poble: ***“El Ayuntamiento del distrito de Torrefeta funciona ilegalmente con dos representantes de la CNT y dos de la UGT pero los dos últimos con desacuerdo de su sindicato, y desplazados del mismo los regidores de ERC, desde enero pasado por las exigencias de la CNT de Cervera”***. L'escript finalitzava demanant que s'enviés un delegat per a reorganitzar l'Ajuntament (AHN-SGC, *lligall 301/5*).

¹¹ Uns dies després, el 27 d'octubre, es rectificà la composició, restant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 UR. Continua d'Alcalde Ramon Tudó (*Llibre d'Actes de l'Ajuntament de Vallfogona de Riucorb, 1935-1938*).

Segrià

---

¹ El 15 d'octubre de 1936, l'Alcalde informava que nomès existia una representació d'ERC i UR. El 22, el Jutge comunicava que no s'havia constituït l'Ajuntament perquè no s'havia presentat ningú. Després de la constitució il.legal del 2 de novembre, no fou fins el 16 de desembre, que es procedí a la modificació, quedant el Consell Municipal de la següent manera: 3 CNT, i 2 UGT (AHN-SGC, *lligall 302/1*).

² El 12 de novembre de 1936, la Comissaria d'Ordre Públic de Lleida informava al Conseller de Seguretat Interior que **“no s'ha pogut arribar a la constitució de l'Ajuntament perquè la CNT reclama sis consellers i que entre les altres dues parts, es reparteixin les altres cinc”** (AHN-SGC, *lligall 302/2*). El 10 de desembre, el delegat de la Junta de Seguretat comunicava que no s'havia constituït l'Ajuntament per divergències en l'ERC que no ha designat llurs representants i que ademés la UGT es negava a fer-ho sense l'ERC. Assenyala també que **“dins l'ERC existeixen dues tendències: una francament simpatitzen amb la CNT i l'altra amb la UGT”** (AHN-SGC, *lligall 311*). Sembla que després de la visita del delegat de la Junta, s'arribà a un acord que es formalitzà tres dies després, amb la constitució definitiva del Consell Municipal.

³ La Conselleria de Seguretat va rebre un escrit del PSUC en representació dels 80 afiliats i els 800 de la UGT, demanant que el lloc que corresponia a l'ACR, donat que segons l'escrit no existia, fos concedit al seu partit, perquè era el que tenia més nombre d'afiliats. S'especificava també, que la resta de partits estaven conformes amb aquesta petició (AHN-SGC, *311*).

⁴ Al desembre de 1936, s'incorporaren 2 representants de la UGT (AHN-SGC, *lligall 302/4*).

⁵ No hem pogut consultar les Actes Municipals, i desconeixem quan es procedí a reorganitzar l'Ajuntament conforme la legalitat.

⁶ Encara que a la sessió de constitució del nou Consell Municipal només s'especificà l'afiliació política de l'Alcalde, creiem que la composició fou correcta tal i com s'assenyala al quadre.

Urgell

¹ La constitució definitiva es realitzà el 27 de novembre amb la incorporació dels 3 representants de la CNT i 3 de l'ERC. Ramon Espina Agustí, de la CNT, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 305/2*).

² A requeriments de la Conselleria de Seguretat, el Jutge envià un escrit el 15 de gener, en el que informava de la composició citada al quadre, i la justificava dient que s'havia constituït així **“degut a les dificultats trobades en aquells moments per part dels elements d'ERC i no haver cap sindical constituïda”**. El 19 de gener, es procedí a modificar la composició quedant així: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC, 1 UR, 1 ACR. El representant d'aquest últim partit s'havia presentat com a militant del PSUC a l'anterior Consell Municipal (AHN-SGC, *lligalls 305/2 i 313*).

³ El 3 de gener de 1937 es reorganitzà el Consell Municipal degut a alguns canvis que s'havien produït. La CNT s'havia constituït, el representant del POUM s'havia retirat i l'UR s'havia desfet. Fou nomenat Alcalde, Ignasi Pagès Isern, de la CNT (AHN-SGC, *lligall 305/2*).

⁴ Sembla que malgrat estar constituït legalment, a la CNT no se li va donar cap càrrec de responsabilitat, segons consta en la denúncia que va realitzar un membre d'aquest sindicat a la Junta de Seguretat (AHN-SGC, *lligall 313/3*).

---

⁵ Hi va haver un problema amb l'agregat de Vallvert que varen escollir els seus representants. El Jutge no va voler formalitzar la constitució de l'Ajuntament fins que quedés aclarit per part de les Autoritats el tema d'aquest agregat (AHN-SGC, *llogall 313/3*).

⁶ El 29 de gener de 1937 es reorganitzà d'acord amb el Decret: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, 1 UR (AHN-SGC, *llogall 305/3*).

⁷ Els representants del PSUC i del POUM prengueren possessió del càrrec el dia 26 d'octubre perquè a la sessió del 17 no varen certificar correctament la representació de llurs partits (*Llibre d'Actes* de l'Ajuntament, corresponent als dies 17 i 26 d'octubre de 1936).

⁸ A l'octubre de 1936, l'Ajuntament de Tàrraga es constituí il·legalment, car formalment la UGT no podia tenir més representants dels 4 que presentà el PSUC. De fet, la composició real del Consell Municipal tampoc era la que s'envià a la Generalitat. El POUM comptà amb els seus representants i els 2 d'UR que també eren militants d'aquest partit.

Fins a finals de desembre l'Ajuntament no es decidí a atener-se a la legalitat i els 2 consellers de la UGT varen dimitir. Igual que a d'altres municipis la raó és molt senzilla: a la sessió del Consell Municipal celebrada el 30 de desembre es va llegir un comunicat de la Direcció General d'Administració Local en el que es manifestava que per atendre la petició de l'Ajuntament de Tàrraga referent a la possibilitat de poder percebre diverses quantitats procedents del repartiment extraordinari, era necessari en primer lloc normalitzar la constitució de l'Ajuntament (AHM de Tàrraga, *Llibre d'Actes*, sessió del 30 de desembre de 1936).

REGIÓ IX (Alt Urgell, Pallars Jussà, Pallars Sobirà, Vall d'Aran)

ALT URGELL

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Alàs	14-X-36	3	3					2		Ramon Pagès Munt	ERC
Alinyà ¹	20-X-36	3	5					3		Jaume Vilaginés Masip	CNT
Anserall	18-X-36	3	3	2						Genís Besolí Subils	PSUC
Arfà	26-X-36	3	3					2		Jesús Vazquez González	CNT
Aristot ²	18-X-36		6					5		Joan Sebastià Prats	UGT
Ars ³	26-X-36	1	4					1		Joaquim Llop Gelabert	CNT
Arsèguel ⁴	17-X-36	5	1					5		Miquel Isern Grau	ERC
Bassella	26-X-36	3	3	2	1	1				Josep Oró Aixent	PSUC
Bescaran ⁵	19-X-36	4	4					3		Pere Blasi Vila	ERC
Cabó ⁶	17-X-36	3	5					3		Josep Bosa Morgó	CNT
Castellbó ⁷	20-X-36	3	4					4		Enric Julià Turbias	ERC
Castelldiuciat	18-X-36	3	3	2						Josep Castellarnau Pujol	ERC
Cava ⁸	20-X-36		4					7		Joan Munt Genís	UGT
Cerc ⁹	15-X-36		9					2		Ramon Codina Expósito	CNT
Civís ¹⁰	25-X-36	3	4					4		Francesc Guitart Julià	CNT
Coll de Nargó ¹¹	16-X-36		5		1			5		Juli Puig Blanch	CNT
Estamariu	14-X-36	3	3					2		Joan Moliné Navinés	ERC
Fígols d'Organyà	18-X-36	3	3					2		Francesc Balletbó Sala	ERC
Fórnols ¹²	23-X-36	1	7					3		Josep Majoral Alrich	CNT
Gavarra	21-X-36	3				1				Antoni Solà Balagué	ERC
la Guàrdia d'Ares	20-X-36	3	3					2		Manuel Romà Graell	ERC
Guils de Cantó ¹³	23-X-36	3	4					4		Joan Ramoneda Simonet	ERC
Josa de Cadi	26-X-36	3		2						Laurenti Parramón Elias	PSUC
Montanissell ¹⁴	19-X-36	3	2					3		Joan Boix Buchaca	ERC
Noves de Segre	18-X-36	3	3	2	1	1	1			Pedro Buchaca Llonch	ERC
Oliana ¹⁵	16-X-36	3	3	2						Joan Orrit Solà	ERC
Organyà ¹⁶	16-X-36	3	5					3		Miquel Graell Mañanich	CNT
Pallerols de Cantó ¹⁷	20-X-36	3	4					4		Josep Calderó Esteve	ERC
la Parròquia d'Hortó ¹⁸	21-X-36	4	7							Pere Altimir Roger	ERC
Peramola	21-X-36	3	3	2		1				Francesc Orrit Santaaulalia	ERC
Pla de St. Tirs	18-X-36	3	3					2		Manuel Campa Aremengol	UGT
la Seu d'Urgell ¹⁹	16-X-36	2	5	4						Joan Puig Arbores	ERC
Tost	26-X-36	3	3					2		Felip Tarrés Prat	CNT

Tuixén	31-X-36	3	3								Josep Farré Costa	ERC
la Vansa ²⁰	29-X-36	2	7	2							Frederic Camps Ribó	CNT

PALLARS JUSSÀ

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Abella de la Conca	21-X-36	3	3					2		Josep Anell Llorens	CNT
Aramunt	19-X-36	3	3	2						Josep Segú Roca	CNT
Barruera	21-X-36	3	3					2		Adolf Raimat Agullana	CNT
Benavent de la Conca ¹	16-X-36	3	3			1	1	4		Josep Ribera Macià	CNT
Benes	22-XI-36	3	3	2						Ramon Tauli Ciutat	CNT
Claverol ²	març 37	3								Antoni Monguet Puy	ERC
Conques ³	10-XI-36		3							Faustí Vidal Albert	CNT
Durró	21-X-36	3						2		Josep Juanati Solana	ERC
Eroles	25-X-36	3		2						Agustí Molins Santiesteve	PSUC
Espluga de Serra	25-X-36	3								Josep Martinpé Solana	ERC
Figuerola d'Orcau	3-XI-36	3	2		1			2		Jesus Palmerola Betriu	UGT
Guàrdia de Noguera	18-XI-36	3	3					2		Manuel Farré Nou	ERC
Gurp de la Conca	25-X-36	3	3	2						Leandre Prió Pellisé	ERC
Hortonedà de la Conca	6-XI-36	3	3							Antoni Vilamitjana Pasarisa	ERC
Isona ⁴	22-X-36	3	3			2		3		Joan Vilella Faidella	UGT
Llesp	28-II-37	3								Josep Cierco Feixa	ERC
Llimiana	31-X-36	3	3					2		Antoni Franqué Bons	UGT
Malpàs	28-X-36	3	3					2		Pere Estaragué Mongay	ERC
Mont-ros	21-X-36	3	3	2						Jaume Fontdevila Roca	PSUC
Mur	22-X-36	3				1		2		Joaquim Quintilla Naval	ERC
Orcau	22-X-36	3	3					2		Josep Faba Escur	ERC
Palau de Noguera	6-XI-36	3	3					2		Francesc Hoste Olives	ERC
la Pobla de Segur ⁵	15-X-36	3	3	2			1			Enric Moré Abadias	PSUC
la Pobleta de Bellvei	26-X-36	3	3	2		1				Josep Perati Pallars	PSUC
Pont de Suert ⁶	16-X-36	8								Josep Escales Solana	ERC
Salàs	18-X-36	3	3					2		Miquel Farré Mir	ERC
Sapeira	25-X-36	3								Valero Dia Barrull	ERC
St. Romà d'Abella	21-X-36	2	3	3						Josep Bastida Barrete	ERC
Senterada	15-X-36	3	3		1	1	1	2		Pere Salomó Cortina	CNT
Suterranya ⁷	23-X-36	3	3			1		2		Josep Costa Vila	ERC
La Torre de Cabdella	25-X-36	3	3							Antoni Mitjana Baubert	ERC
Tremp	20-X-36	3	3	2		1				Josep Sastre Torruella	ERC
Vilamitjana	24-X-36	3	3							Ignasi Cercòs March	ERC

PALLARS SOBIRÀ

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Alins	7-XI-36	1	2					2		Manuel Picart Cervos	UGT
Altron	17-X-36	3	3			1		2		Enric Buscall Areny	CNT
Castellàs ¹	18-X-36	3	3		1	1		3			
Enviny	23-X-36		3					2		Antoni Bosch Cerda	CNT
Escaló	20-X-36	3	3					2		Lluís Bardina Peiró	UGT
Espot	22-X-36	3	3					2		Joan Monell Pinçolo	ERC
Estac	22-X-36		3					2		Manuel Birbe Gorgorio	CNT
Estaon	19-X-36	3	3	2						Manuel Micàs Coma	ERC
Esterrí d'Aneu	21-X-36	3	3		1			2		Ignasi Argerich	UGT
Esterrí de Cardós	30-X-36	3		2						Ignasi Fàbregas Esplandiú	ERC
Farrera de Pallars	21-X-36	3		2						Esteve Brinqué Micàs	PSUC
Gerri de la Sal	17-X-36	3	3					2		Ventura Piquer Hereu	ERC
Gil	23-X-36	3	3					2		Jaume Marsan Arnabat	CNT
Jou	21-X-36	3	3					2		Joan Roso Foro	ERC
Llavorsí ²	14-X-36	4	4					3		Eugeni Guilló Rosell	CNT
Llessúí	22-X-36	3	3					2		Josep Trilla Ampuy	ERC
Montcortès de Pallars ³	23-X-36	3						2		Josep Reig Canut	UGT
Peramea ⁴			3								
Rialp		3	3					2		Josep Pau Peró	ERC
Sort ⁵	20-X-36	3	3			1		2		Jaume Mas Garcès	UGT
Surp	27-X-36	3	3					2		Josep Cahisa Baqueró	ERC

VALL D'ARAN

Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde	Filiació
Arres ¹	juny 37		3					2		Manuel Castet Farré	CNT
Arròs i Vila	20-X-36	3	3	2	1					Antoni Estampa Arró	ERC
Arties ²	26-X-36	2	3							Tomas Josep Delseny Calasach	ERC
Bagargué ³	10-XI-36	1	2					2		Josep Picard Casimiro	CNT
Bausén	24-X-36	3	1							Joan Combalie Talasach	ERC
Betlan	19-X-36	3	3	2		1				Josep M. Dedieu Arjó	PSUC
les Bordes	març 37		3					2		Emilio Sanz Miguel	UGT
Bossost	22-X-36	3	3					2		Juan Blazquez Arroyo	UGT
Canejan	20-X-36	2						2		Joan Sanmartin Escots	ERC
Escunyau	8-XI-36		3					2		Clemente Verges Vidal	UGT
Gausac ⁴			3					2		Manuel Pradera Baquera	CNT
Gessa ⁵	10-XI-36	5								Antoni Amiell Jaquet	ERC
Lés ⁶	31-X-36	3	3					2		Joan Ribet Busquet	UGT
Viella	21-X-36		3					2		Florentí Tuñón Llanera	CNT
Vilac ⁷	20-X-36	1	3		3					Manuel Bernat Sarcós	CNT

Alt Urgell

¹ El 20 de gener es constituí conforma a la legalitat el Consell Municipal: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT (AHN-SGC, *lligall 286/3*).

² Fins el 15 de març de 1937 no es constituí legalment el Consell Municipal, que es formà finalment amb 3 CNT, 3 ERC, 2 PSUC. Feliu Besoli Besoli, de la CNT, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 286/3*).

³ Reorganitzat el 15 de gener de 1937 de la següent manera: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT. L'Alcalde, Joaquim Llop, continuà exercint el càrrec però ara representant a l'ERC (AHN-SGC, *lligall 286/3*).

⁴ El 22 de març de 1937, es reorganitzà amb 3 d'ERC i 2 del PSUC (AHN-SGC, *lligall 286/4*).

⁵ La composició es modificà el 29 de gener de 1937, quedant així: 3 ERC, 3 CNT i 2 UGT. Pere Montruit Puigdemasa, d'ERC, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 286/4*).

⁶ El 19 de febrer de 1937 es procedí a la reorganització del Consell Municipal i varen prendre possessió del càrrec 3 representants d'ERC (un d'ells, Josep Boix Torres, fou elegit Alcalde), i 2 del PSUC. La CNT no es va presentar per estar en desacord amb la proporció que establia el Decret. De fet, l'acta de constitució es realitzà fora de l'Ajuntament perquè el que fins aquell moment era l'Alcalde, el cenetista Josep Bosa, no va deixar la Sala.

Encara al març de 1937, es produiria una nova remodelació, de la que sortí elegit Alcalde, Ramon Solanelles Graell (que a l'octubre de 1936 es presentà com a militant de la CNT), acompanyat de dos consellers del PSUC, un de la UGT i dos d'ERC (AHN-SGC, *lligall 286/4*).

⁷ Reorganitzat el 20 de gener de 1937, la nova composició fou: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT, amb Miquel Viladrich Isanta, de l'ERC, com Alcalde (AHN-SGC, *lligall 286/4*).

⁸ El 8 d'abril de 1937 es modificà la composició: 3 CNT, 3 ERC, 2 PSUC. Josep Porta Pubill, del PSUC, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 286/4*).

⁹ El 29 de gener de 1937 es constituí legalment: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT (AHN-SGC, *lligall 286/4*).

¹⁰ El 15 de gener de 1937 es reorganitzà: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT (AHN-SGC, *lligall 286/5*).

¹¹ Reorganitzat el 28 d'agost de 1937: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC. Antoni Capdevila Viñals, de la CNT, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 286/5*).

¹² Reorganitzat el 8 de maig de 1937: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT. Josep Sanclimens Brichs, de l'ERC, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 286/5*).

¹³ El 25 de gener de 1937 es modificà la composició: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT (AHN-SGC, *lligall 286/5*).

¹⁴ El 12 de febrer de 1937, la UGT reduí a dos el nombre de llurs representants adequant-se així a la proporció que establia el Decret (AHN-SGC, *lligall 286/6*).

---

¹⁵ El 21 de novembre es produí un canvi d'Alcalde. Fou elegit Antoni Canut Caballol, d'ERC, quedant la representació de les organitzacions en idèntica proporció a l'anterior. Encara es produí un altre canvi a l'Alcaldia el 25 de febrer de 1937. Fou designat en aquesta ocasió Ramon Castro, del PSUC (AHN-SGC, *lligall 286/6*).

¹⁶ Reorganitzat el 25 de gener de 1937: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT (AHN-SGC, *lligall 286/6*).

¹⁷ El 29 de gener de 1937 es reorganitzà: 3 ERC, 3 CNT, 2 PSUC (AHN-SGC, *lligall 286/6*).

¹⁸ El Consell Municipal es reorganitzà el 23 de gener de 1937: 3 ERC, 3 CNT, 2 UGT. Ricard Serrat Clot, de la UGT, fou elegit Alcalde (AHN-SGC, *lligall 286/6*).

¹⁹ L'Ajuntament es constituí el 16 d'octubre de 1936, però sembla que varen dimitir tots en bloc en una data que no hem pogut determinar perquè no consta a les actes municipals. Al gener de 1937, el Consell Municipal estava estructurat amb 3 ERC, 3 CNT i 2 del PSUC, amb Joan Puig Arbonés, de l'ERC, com Alcalde (AHN-SGC, *lligall 286/6* i Arxiu Municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'Actes*).

²⁰ Desconeixem la data en la que es rectificà la composició perquè no hem pogut trobar els llibres d'actes. En el *Diari Oficial* del 2 de maig de 1937, apareix la Vansa com a un dels municipis que encara tenien l'ajuntament constituït il·legalment.

Pallars Jussà

¹ El 18 de gener de 1937 es rectificà la composició del Consell Municipal: 3 CNT, 3 ERC, 2 UGT, 1 ACR, 1 UR 1 POUM (AHN-SGC, *lligall 299/1*).

² No tenim constància de la formació de l'Ajuntament a l'octubre del 36 ni als mesos posteriors. És possible que aquest ajuntament fos el mateix durant tot aquest període (AHN-SGC, *lligall 299/1*).

³ Al febrer de 1937 s'amplià la representació del Consell Municipal amb 3 consellers d'ERC i 1 de la UGT (AHN-SGC, *lligall 299/2*).

⁴ El Consell Municipal rectificà la seva composició el 17 de gener de 1937: 2 UGT, 3 ERC, 3 CNT, 1 UR (AHN-SGC, *lligall 299/3*).

⁵ El 5 de novembre de 1936 va prendre possessió del càrrec un representant del POUM (AHN-SGC, *lligall 299/4*).

⁶ Dels 8 consellers d'ERC, 3 apareixen a l'acta de constitució com afiliats a la CNT i 2 com afiliats a la UGT (AHN-SGC, *lligall 299/4*), la qual cosa fa pensar en una altra composició que podria ésser perfectament legal: 3 ERC, 3 CNT i 2 UGT.

⁷ Segons consta a l'acta de constitució, el PSUC va designar també 2 representants a part dels 2 que havia presentat la UGT. La Presidència però, va considerar (amb l'acord de tots els presents) que només hi podia tenir representació una de les dues organitzacions i en aquest sentit varen admetre els presentats per l'UGT "**per haver-se designat abans, per ésser més capacitats i més afectes al règim**" (*Llibre d'Actes de l'Ajuntament de Suterranya 1932-1938*).

Pallars Sobirà

¹ No consta el nom de l'Alcalde ni hem pogut esbrinar la data en la que es va rectificar la composició perquè no es troben les Actes Municipals d'aquest període del municipi de Castellàs. En qualsevol cas, aquesta, si es produí fou a partir del maig del 1937, perquè en aquesta data encara apareixia a la relació de municipis que no tenien llur ajuntament constituït legalment, publicada al *Diari Oficial* del 2 de maig de 1937.

² El 28 de desembre de 1936, es rectificà la proporció: 3 CNT, 3 ERC 2 UGT (AHN-SGC, *lligall 299/5*).

³ A l'expedient d'aquest municipi consta un escrit del PSUC i ERC, dirigit al Conseller de Seguretat, amb data 24 d'octubre de 1936, en el que expliquen que en el moment de constituïr l'Ajuntament es presentaren uns individus de la CNT que no tenen format **“el sindicat amb aquest nom”** i es negaren a donar-los-hi els càrrecs de consellers perquè **“sota aquesta organització se'n aixoplugat els elements reaccionaris d'aquest poble”**.

En relació amb aquest tema, es pot trobar a l'expedient d'un altre municipi, Peramea, un escrit de la CNT local en el que afirmen que el Jutge de Montcortès es deixà pressionar per la mestressa del poble, que és d'ERC (AHN-SGC, *lligall 299/7*).

⁴ Només es pot trobar una nota del Jutge, amb data 29 d'octubre de 1936, en la que s'informa que s'ha constituït l'Ajuntament amb CNT i UGT **“els quals tranquil·lament prengueren el càrrec (...) sens la menor discòrdia”**, però sense especificar la proporció (AHN-SGC, *lligall 299/7*). La constitució d'aquest ajuntament creiem, però, que no fou d'acord amb el Decret, i que hagué una altra posteriorment en la que fou elegit Alcalde Francesc Orcit Santaulàlia, de l'ERC (v. Relació d'Alcaldes de Catalunya). En qualsevol cas, al gener de 1937, Peramea apareix a la relació d'ajuntaments constituïts legalment (v. *Diari Oficial de la Generalitat*, del 16 de gener de 1937)

⁵ AHC de Sort, *Llibre d'Actes de l'Ajuntament de Sort*. Segons les actes consultades, la constitució del Consell Municipal es realitzà en dues sessions, el 19 i el 20, en la que s'elegí l'Alcalde.

Vall d'Aran

¹ A la documentació que obrava en mans de la Conselleria de Seguretat Interior, no n'hi havia constància de constitució de l'Ajuntament anterior a aquesta data. Només es pot trobar un escrit referent a una inspecció en el que es diu que no n'hi ha cap problema a l'Ajuntament i que l'ERC s'està constituint (AHN-SGC, *lligall 305/4*). No obstant, al *Diari Oficial* del 2 de maig de 1937, Arres apareix com a un dels municipis que encara no tenen l'ajuntament constituït legalment.

² Un telegrama enviat per l'Alcalde el 24 d'octubre explicava que l'Ajuntament encara no s'havia constituït perquè la CNT s'hi va oposar a que l'ERC estigués representada també a través de la UGT. La raó era que els afiliats d'ERC també eren afiliats a la UGT i podien obtenir per aquesta via una representació addicional (AHN-SGC, *lligall 305/4*).

³ Es varen designar menys consellers dels que hi corresponien **“per no existir altres components compatibles i amb capacitat legal dintre dels organismes polítics i sindicals”**, segons informà el Jutge (AHN-SGC, *lligall 305/4*).

⁴ Desconeixem la data de constitució de l'Ajuntament. Al març de 1937, la Junta de Seguretat demanava quina era la composició de l'Ajuntament, la qual cosa evidencia que la formació del Consell Municipal no fou comunicada (AHN-SGC, *lligalls 305/4 i 313*).

---

⁵ A l'acta de constitució figuren els 5 consellers designats com a pertanyents a l'ERC-UGT (AHN-SGC, *lligall 305/4*).

⁶ L'Ajuntament es constituí definitivament a la data citada, després de dos intents anteriors, en els que no es formalitzà perquè un dels consellers designats per la UGT incorria en una incompatibilitat (AHN-SGC, *lligall 305/4*).

⁷ Descoenxem la data en la que es rectificà la composició, però probablement es realitzà entre gener i febrer de 1937 (v. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, del 28 de febrer de 1937).